

БІРІКТІРІЛГЕН
ЖЫЛДЫҚ ЕСЕП
2013

«ҚАЗАТОМӨНЕРКӘСІП» ҰАҚ» АҚ
БІРІКТІРІЛГЕН ЖЫЛДЫҚ ЕСЕП

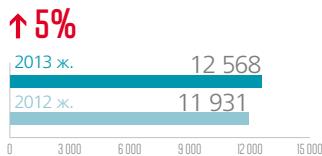
2013

МАЗМҰНЫ

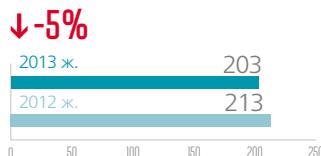
Қызметінің негізгі көрсеткіштері	4
2013 жылдағы басты оқиғалар	6
1 Есеп беру туралы	8
2 Қызметіне шолу және бизнес-үлгі	10
Директорлар кеңесі Тәрағасының сәлемдесу сөзі	10
Басқарма Тәрағасының сәлемдесу сөзі	12
Компания жайлы	14
Миссиясы, мақсаты, құндылықтары	16
Бизнес-үлгі	17
3 Даму стратегиясы және қызметінің негізгі көрсеткіштері	18
Басты тиімділік көрсеткіштері және болашаққа арналған болжамдар	23
4 Операциялық қызмет	24
4.1 Ядролық, бағыт	24
4.2 Ядролық, емес бағыт	32
4.3 Ғылыми-техникалық, техникалық, және инновациялық, әлеуетті дамыту	37
5 Тұрақты даму	40
5.1 Мұдделі тараптармен өзара әрекеттесу	41
5.2 Қызметкерлер	44
5.3 Еңбек қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік	50
5.4 Қоршаған ортаны қорғау	54
5.5 Орын алу өнірлерін дамыту	61
6 Басқару	64
6.1 Корпоративтік басқару	64
6.2 Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау	82
6.3 Сапаны басқару	87
7 Басшылардың Компанияның қаржы-шаруашылық қызметі туралы есебі	88
Қосымшалар	102
«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның қатысу үлесі көрсетілген активтерінің құрылымы	102
Байланыс ақпараты	104
GRI стандарттық, элементтерінің кестесі	105
Біріктірілген қаржылық, есептілік	112
Глоссарий	206

ҚЫЗМЕТИНІҢ НЕГІЗГІ КӨРСЕТКІШТЕРІ

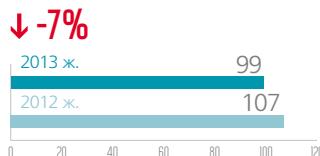
Кен өндірісі және өнімдерді шығару

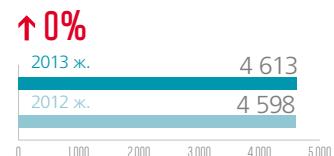
«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ-ның барлық ЕТҮ-дағы қатысу үлесі бойынша уран өндірү көлемі, тонна

Тантал өнімдерінің өндіріс көлемі, тонна Та

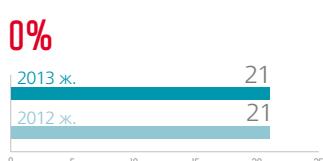

Бериллий өнімдерінің өндіріс көлемі, тонна Be

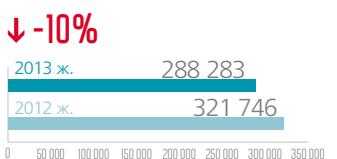

Электрқұатын өндіру көлемі, млн кВт*сағ

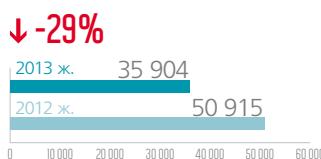
«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ-ның барлық еншілес және тәуелді қоғамдардағы қатысу үлесі бойынша табиғи уранның әлемдік нарығындағы үлесі

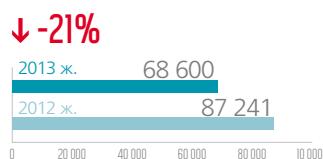
Қаржылық көрсеткіштер

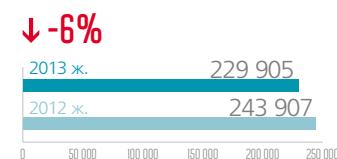
Табыс, млн теңге

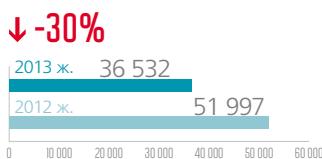
Акционерлерге қатысты пайда, млн теңге

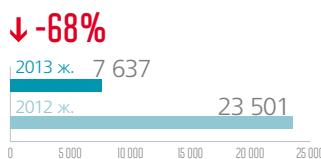
EBITDA, млн теңге

Сатудың өзіндік құны, млн теңге

Бір жылдағы пайда, млн теңге

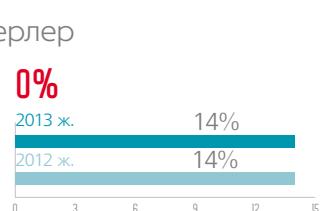

Жарияланған дивидендер, млн теңге

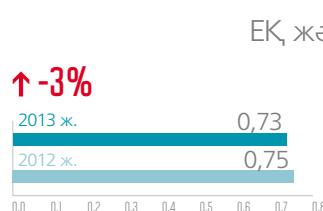
Қаржылай емес көрсеткіштер

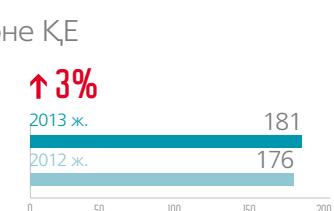
Кызметкерлердің саны

Кызметкерлердің жылыштауы

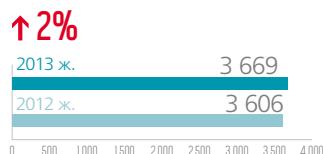
Жаракаттардың жиіліктер коэффициенті

Жылдық, сәулелену дозасы 5 м3 артық қызметкерлердің саны, ад

Қаржылай емес көрсеткіштер

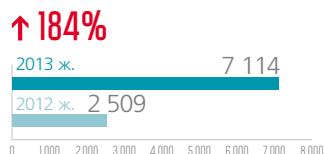
Қоршаған ортанды қорғау

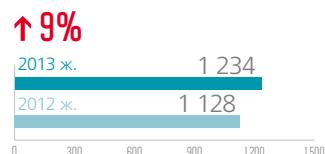
Бұз газдарының атмосфераға шығарылуы, мың тонна а CO₂-балама

Кенорындарын қалпына келтіруге арналған резервтер, млн теңге

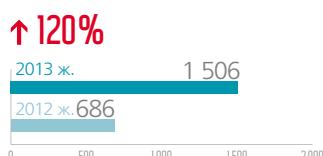

Қайта пайдаланылатын судың көлемі, мың м³

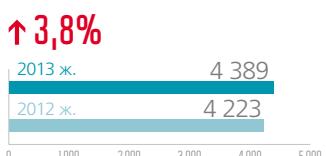

Табиғат қорғау қызметіне қатысты шығындар, млн теңге

Әлеуметтік сала

Демеушілік және қайырымдилік, көмек, млн теңге

Әлеуметтік салық, және әлеуметтік аударымдар, млн теңге

2013 ЖЫЛДАҒЫ БАСТЫ ОҚИҒАЛАР

КАНТАР

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, мен оның ЕТҰ мамандары 5-ші «Уран саласының өзекті ғылыми және технологиялық, мәселелері. Энергия-, ресурс үнемдеу» жыл сайынғы отырыс-семинарына қатысты. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-мен әріптестік жасаушы не оны жоспарлап жүрген шетел компанияларының өкілдерімен бірлескен турда атом саласы мен уран өнөркәсібіндегі инновациялар мәселелері талқыланды.

НАУРЫЗ

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, мен Nuclear Power Corporation of India (NPCIL) өкілдерінің кездесіү өтті, оның шенберінде атом энергетикасы саласындағы екіжақты әріптестікті одан әрі дамыту, атап айтқанда табиғи уранды Үндістанға жеткізу мәселелері талқыланды.

МАМЫР

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның АҚШ-тағы ашылу салтанаты өтті. Өкілдік АҚШ-тың уран нарығындағы сатулардың үлесін арттыру, АҚШ-тағы уранның барлық, аяққы тұтынушыларымен тікелей тұрақты байланыстарды орнату мен қолдау, сондай-ақ, анағұрлым жоғары көлемдегі ядролық отын циклы өнімдерін сату жобаларын ілгері жылжыту және американалық серіктестермен әріптестік жобаларын дамыту мақсатында ашылды.

МАУСЫМ

«Технабэкспорт» ААҚ, және «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ - «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның шетелдік энергокомпаниялармен, соның ішінде АҚШ-тың энергокомпанияларымен әріптестікті іске асыру шенберіндегі маңызды аспаптардың бірі – табиғи уранмен бук-трансферттік операцияларға қатысты келісімге қол қойды.

ҚЫРҚҮЙЕК

Moody's Investors Service рейтингілік агенттігі «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, эмитентінің «Ваа3» деңгейдегі рейтингісін және басымдылықпен талап ету құқығымен қамсыздандырылмаған құнды қағаздардың «Ваа3» рейтингісін раастады. Болжамы «Тұрақты».

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ға паритеттік негізде тиесілі болып келетін «Уранды байыту орталығы» (УБО) ЖАҚ, және «ТВЭЛ» ААҚ, (25% + 1 акция) «Орал электрохимиялық комбинаты» ААҚ-ның акциялар жинағын сатып алды. УБО жобасы атом саласындағы Қазақстан-Ресей серіктестігінің басты бағыттарының бірі болып табылады.

ҚАЗАН

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-да Cameco компаниясының Директорлар кеңесімен кездесу болып өтті. Тараптар біріккен «Инкай» БҚ ЖШС уран өндірү кәсіпорнының жұмысын, сондай-ақ, ядролық-отын циклы саласындағы бірлескен жобаларды талқылады.

ҚАРАША

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, және «Қазақстан-Британдық техникалық, университет» АҚ, жаңартылатын энергетика саласындағы ғылыми-зерттеу және инновациялық, жобаларды іске асыру, бірлескен жұмыстық топтарды құру, сондай-ақ, жаңартылатын энергия көздері бойынша мамандарды даярлау және қайта даярлау мақсатында ғылыми-техникалық, әріптестік туралы меморандум жасасты.

Уранды байыту саласындағы УБО жобасы практикалық іске асырылу сатысына өтті. 300 мың ЖББ көлеміндегі өнімнің алғашқы коммерциялық, жеткізілімі болды.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның «Каустик» АҚ-дан 40% акцияларын сатып алу мәмілесі аяқталды, оның алаңшасында бірқатар импорт алмастыру өндірістерін құру жоспарлауда, атап айтқанда: каустикалық сода, сутегі асқын тотығы мен сода алу.

Фотоэлектрлік үяшықтарын шығаратын «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС зауытының («Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның еншілес кәсіпорны) ашылу шенберінде үяшықтардың – күн құатын электр құатына айналдырушылардың өндірісін іске қосу рәсімі болып өтті.

«МАӘК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС өнімділігі тәулігіне 12 000 тоннаны құрайтын теңіз суын тұщыландырудың жаңа кешенін іске қосты.

ЖЕЛТОҚСАН

Есеп беру күнінен кейінгі оқиғалар

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ Басқарма Төрағасы Владимир Школьник Республика Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың жетекшілік етуімен ресми делегацияның құрамында Ядролық, қауіпсіздік жөніндегі III Саммиттің (ЯҚС) жұмысына қатысты. Саммиттің басты міндеті ғаламдық, ядролық, қауіпсіздіктің өзекті мәселелерін жоғары деңгейде талқылау болды.

НАУРЫЗ

Астана қ. «Astana Solar» ЖШС күн панельдерін шығару зауытының аумағында KazPV қазакстандық, жобасының компаниялар тобының («Astana Solar», «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС, «KazSilicon» ЖШС), катарлық «Qatar Solar Energy» және американцық «Clean Power Innovation» компаниясының арасындағы ынтымақтастық туралы, Катар мемлекетіне кремний, күн үяшықтарын және тілімшелерді жеткізу туралы меморандумға қол қойылды.

МАУСЫМ

«Росатом» мемлекеттік корпорациясы және «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ дәстүрден тыс (баламалы) энергетика (күн және жел) және сирек және сирек-жер мателдарын өндіру саласындағы өзара түсіністік пен әріптестік туралы меморандумға қол қойды.

ТАМЫЗ

Нұрлан Қаппаров Компанияны соңғы бес жыл бойы басқарып келген Владимир Школьниктің орнын басумен, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ Басқарманың жаңа Төрағасы етіп сайланды. Бұл шешім Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік басқару жүйесінің реформасына байланысты қабылданған болатын. Владимир Школьник Қазақстанның Энергетика министрлігін басқарды.

«Казатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ (бұдан әрі – «Казатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Компания) үшін есептік кезеңдегі басымдылығы - оның стратегиялық, дамуының басты бағыттары бойынша қызметінің нәтижелерін көрсету. Компания сонымен қатар корпоративтік басқару мен тұрақты дамудың жоғары стандарттарына аса назар аударуда.

Осы есеп берудің негізгі тақырыптарына шығындарды оңтайландыру, халықаралық, әріптестік және баламалы энергия көздерін дамыту жатады.

Компания барлық мүдделі тараптардың үміттенулерін қанағаттандыратын өз қызметінің нәтижелері туралы ақпаратты уақытында және барынша толық, етіп ұсынып отыруға тырысады. 2010 жылдан бастап «Казатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, жылдық есеп берулерін жыл сайын жариялад отырады, оларда өзінің операциялық, қызметінің нәтижелері туралы ақпаратты ғана емес, сондай-ақ, тұрақты дамуы, атап айтқанда, еңбек қорғау мен қоршаған ортаны қорғау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және әлеуметтік жауапкершілік туралы ақпаратты көрсетіп отырады.

Корпоративтік есептілік саласындағы өзекті беталыстарды ұстанумен Компания 2011 жылдан бері біріктірілген есептілігін Тұрақты даму саласындағы есептілік жөніндегі нұсқаулығы сияқты корпоративтік есептіліктің халықаралық стандарттарына сәйкес өзірлеп отырады. Сондай-ақ, 2011 жылдан бері Компания мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл және өнімнің сапасын басқару түрфысын көрсетуде.

Есеп беруде Компанияның 2013 жылдың 1 қаңтары мен 31 желтоқсаны аралығындағы қызметінің қорытындылары көрсетілген.

2013 жылғы біріктірілген есеп беру орыс, ағылшын және қазақ тілдерінде әзірленген және ол <http://www.kazatomprom.kz/#!/reports> корпоративтік Интернет-сайтында жарияланатын болады. Алдыңғы есептік кезеңдердегі орыс тіліндегі жылдық есеп берулер келесі сілтеме бойынша қол жетімді: <http://www.kazatomprom.kz/#!/reports>. Есеп берудің қағаз бетіндегі көшірмелері мүдделі тараптардың сұратуы бойынша берілетін болады.

Есеп беруді әзірлеу стандарттары

Есеп беру 2013 жылғы желтоқсандағы Біріктірілген есептіліктің халықаралық стандарттарының (BEXC) ұсыныстарына сәйкес әзірленген. BEXC берген ұсыныстарға сәйкес Есеп беруде «алты капиталды» (қаржылық, өндірістік, зияткерлік, адами, әлеуметтік және табиғи) қолданумен бизнес-ұлғіні, қаржылық, және қаржылық емес қызметінің нәтижелерін, басқару жүйесін толық суреттеуге, сондай-ақ, қысқа, орта және ұзақмерзімді келешекке арнап құнын құрруға басты көңіл бөлінген, бұл есеп берудің келешекке бағытталуын қамтамасыз етеді.

Сондай-ақ, есеп беру GRI G3.1 Есептілік жөніндегі ғаламдық, бастаманың Тұрақты даму саласындағы есептілік жөніндегі нұсқаулықтың талаптарына сәйкес әзірленген және С қолданылу деңгейіне сәйкес келеді. GRI нұсқаулығына сай болуы «Казатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның Есеп беруінің уран саласының өзге халықаралық компанияларының есеп беруімен салыстыруды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Нәтижелілік көрсеткіштерінің тізбесі және олардың толық, көрсетілу дәрежесі Есеп беруге енгізілген GRI көрсеткіштер кестесінде келтірілген.

Есеп берудің шекаралары және мәліметтерді ұсыну түрі

Есеп беруде көрсетілген нәтижеліктең экономикалық, көрсеткіштері туралы мәліметтерде Компанияның барлық ЕТҰ-лары бойынша ақпарат қамтылған. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, қызметтің қаржылық, көрсеткіштері түгелдей ҚЕХС бойынша аудиттеген біріктілген қаржылық, есептілікке сәйкес теңгемен көрсетілген.

Операциялық, көрсеткіштер – атап айтқанда, кен өндіру көрсеткіштері барлық ЕТҰ-лардағы қатысу үлесі бойынша ашып көрсетілген.

Бұл жағдайда қаржылық, емес көрсеткіштер негізінен бақылаумен иелену үлесіне ие кәсіпорындар бойынша толық, етіп көрсетілген. Мысалы, әлеуметтік және экологиялық, нәтижеліктең көрсеткіштері бойынша сапалық, және сандық, мәліметтер бақылаумен иелену үлесіне ие кәсіпорындар бойынша есеп беруде көрсетілген.

Есеп берудің мазмұнын белгілеу процесі

Компания қызметтің нәтижелерін толық, және обьективті түрде көрсетуге тырысумен, Есеп беруде есептік кезеңде қол жеткізген жетістіктерді, соңдай-ақ, туындаған қындықтарды ашып көрсетеді.

Есеп берудің мазмұнын белгілеу процесі GRI Нұсқаулығының ұсыныстарына сәйкес келесі аспектілерге негізделе отырып құрылған болатын:

- Компанияның мүдделі тараптарының (мемлекет, қызметкерлер, акционерлер (Дара акционер) және инвестициялық, қауымдастық, іскер серіктестер, өндірістік қызмет өнірлері, БАҚ) мүддесі мен үміттүнерін белгілеу;
- Компанияның стратегиясы мен бизнес-қызметтіне тигізетін ықпалы түрфысынан маңызды болып келетін тақырыптар мен мәселелерді белгілеу, және ықшамдық;
- сенімілік пен толықтық;
- Компания қызметтің Қазақстан Республикасының экономикасына, қоғамға, қоршаған орта мен мүдделі тараптарға тигізетін әсерін белгілеу.

Есеп беруде Компанияның басымдылықтарына сәйкес мәселелердің кең тобы, соның ішінде Компанияның ұзақмерзімді экономикалық, өсүі, өнеркәсіптік қауіпсіздік, еңбек қорғау және қоршаған ортаны қорғау, адами капиталды дамыту және орын алу өнірлерін дамыту мәселелері қамтылған.

Күәландыру

Жылдық, біріктілген есеп берулерді әзірлеу Компанияның ақпараттық, айқындылығының артуы үшін маңызды рөл атқарып қана қоймай, сонымен қатар ішкі бизнес-процестердің тиімділігінің артуына ықпалын тигізеді.

Бұл Есеп беру тұрақты даму саласындағы көрсеткіштерді тәуелсіз күәландыру рәсімінен өтпеген. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, тұрақты даму саласындағы көрсеткіштерді тәуелсіз күәлдандауды рәсімін жүргізу Компания қызметтің ұсынылған нәтижелерінің мүдделі тараптардың алдындағы сенімділігі мен шұбәсіздігінің артуына ықпал ететінін түсінеді.

ДИРЕКТОРЛАР КЕҢЕСІ ТӨРАҒАСЫНЫң СӘЛЕМДЕСУ СӨЗІ

ҚҰРМЕТТІ ИНВЕСТОРЛАР, СЕРІКТЕСТЕР МЕН ӘРІПТЕСТЕР!

Мен сіздердің назарыңызға «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның үшінші Бірліктілігендегі жылдық есеп беруін ұсынуға қуаныштымын, мұнда Компанияның негізгі өндірістік көрсеткіштері, сондай-ақ, оның тұрақты даму саласындағы қызметтінің нәтижелері толық етіп көрсетілген. Ақпаратты толық, етіп көрсетудің мұндай түрфесі Компанияның корпоративтік бірліктіліктерінің өзірлеу бойынша халықаралық бастамаға ерікті түрде қосылуымен негізделген.

Компанияның 2013 жылғы қызметтіне кейір мемлекеттердің 2011 жылғы Фукусима қаласындағы жапондық АЭС-те болған апарттан кейінгі ядролық қуаттылықтарын қысқартуынан және ядролық, энергетиканы пайдаланудан бас тартуынан туындалған табиғи уран нарығындағы жағдайдың тұрақсыздығы елеулі әсерін тигізді. Оған қоса, 2013 жыл бойы табиғи уран нарығы бұрынғыдай

ұсыныстың сұраныстан асуымен және бағаның тұрақты құлдырау беталысымен сипатталып отырды, кейінгісі бір жағынан, реакторлардың тоқтатылуының салдарынан уранға қатысты ұзақмерзімді келісімшарттардың қажетсіздігімен, ал екінші жағынан, кен байыту қызметтеріне тапсырыстардың азаюымен туындалған. Мысалы, 2013 жылы табиғи уранның бағасы шамамен 34,00 \$/ фунт U_3O_8 құрады, бұл уранның шала тотығын-тотығын сатудан түскен табысқа әсерін тигізбей қоймады. Осындай тұрақсыз жағдайларда «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, бұрынғыдай әлемдегі аздаған уран өндіруші табысты компаниялардың біри болып қалуда. Біз өзіміздің көшбасшылық, жайғасымдарымызды сақтаған және бәсекелестік басымдылықтарымызды нығайтуды жалғастырдық. Мысалы, Компанияның әлемдік кен өндірісіндегі үлесі 2013 жылдың қорытындысы бойыша 21,4% құрады. Уран өндіруші компаниялар үшін уран нарығының қолайлы жағдаяты мен төмен бағалар беталысының сақталуы 2014–2015 жж. кезеңде, және мүмкін, 2017–2018 жж. дейін сақталады деп күтілуде.

Компанияның жыл ішіндегі тапқан пайдасы 36 532 млн теңге құрады, бұл 2012 жылдың көрсеткішінен 30% төмен, бұл ең алдымен табиғи уранның нарықтық бағасының төмендеуімен байланысты болуда.

Компания табысының басым бөлігі уран өнімдерін сатумен байланысты, өндірілген уранның 100%-ы экспортқа жіберіледі. Біздің өнімдеріміз жақын арадағы 10-15 жылға арнап уран өнімдерін жеткізу келісімшарттарымен қамтылған.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның негізінде трансұлттық, реакторға дейінгі циклге және АЭС құрылышына әртараттандырылған компанияның құру жөніндегі стратегиямыздың шенберінде біз уранды конверсиялау, изотоптық байыту және жылу бөлгіш құрамаларды шығару жобаларын іске асруды жалғастырдық. 2013 жылдың елеулі оқиғасына Уранды байыту орталығының маркасымен өндірістің басталуы және 300 мың ЖББ* көлемінде алғашқы өнімді жеткізу айналды.

2013 жылды Компания сонымен қатар Қазақстандағы уранның ресурстық базасын арттыруға бағытталған қызы геологиялық-барлау қызметтің жалғастырды, соның нәтижесінде 2 300 астам барлау ұңғымасы қазылды.

Осы бір қыын-қыстау кезеңде Компанияның даму стратегиясын ұстану және сауатты басқару Компаниядығы уран өндірісінің көлемін 2012 жылдағы көрсеткішпен салыстырғанда 5%-ға арттыруға мүмкіндік берді.

Компания сирек және сирек-жер металдарына негізделген өнімдердің өндірісін дамытуды, сондай-ақ тантал және бериллий өнімдерінің түрлерін көбейтуді жалғастыруды. Компания едәуір күш-жігерін қоршаған ортаға тигізілетін жағымсыз әсерді едәуір азайтуға мүмкіндік беретін жаңартылатын энергия көздерін қолданумен жылу мен электркүатын алуға арналған құрылғыларды жасап шығару өндірістерін дамытуға жұмыс аудандарында. 2013 жылдың қараша айының соңында «Astana Solar» ЖШС күн батареяларын шығару зауыты 2012 жылғы 25 желтоқсанда зауыттың іске қосылған сәтінен бастап 2 миллиард теңгенің өнімін шығарды, ал 2013 жылғы желтоқсанда «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС фотоэлектрлік үяшықтарды - күн құатын электр құатына айналдырушылардың өндірісін іске қосты.

Тұрақты даму ұстанымдары біздің бизнес-стратегиямызға ықпалдастырылған, бұл «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның күнделікті қызметінен байқалады. Компания қоршаған ортаға тигізілетін жағымсыз әсерді азайтуға, жұмыс орнында жоғары қауіпсіздік стандарттарын қамтамасыз етуге, сондай-ақ, барлық мүдделі тараптармен сындарлы диалог құруға тырысады.

Компания жергілікті халықты қолдауға және оның өмір сүру жағдайларын жақсартуға бағытталған бірқатар жобаларды іске асыруды. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, орын алу өңірлерінің әлеуметтік инфрақұрылымын дамытуға жыл сайын инвестиция жасап отырады, білім беруге, мәдениет пен спортқа қолдау көрсетіп отырады. Өндірістік қуаттылықтардың жаңадан құрылуы жаңа жұмыс орындарының пайда болуына әкеледі, бұл өз кезегінде жергілікті халықтың жұмыс бастылығын арттыруға ықпалын тигізеді.

Уранның әлемдік нарығындағы құрделі жағдайға қарамастан, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, келешекке сеніммен қарауда. Компания қысқа және ортамерзімді перспективада өзінің көшбасшылық, жайғасымдарын сақтап қалу және жоспарлы түрде өсү үшін барынша жағдай тудырды.

Дәурен Ердебай,
«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесінің Төрағасы

* ЖББ – изотоптық, құрамы берілген мөлшердегі 1 кг уран алу үшін қажет болатын бөліну жұмыстарының бірліктері

БАСҚАРМА ТӨРАҒАСЫНЫҢ СӘЛЕМДЕСУ СӨЗІ

**ВЛАДИМИР
ШКОЛЬНИК**

ҚҰРМЕТТІ ДОСТАР, ӘРІПТЕСТЕР МЕН СЕРІКТЕСТЕР!

2013 жылы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, өндірістік құаттылықтарын арттыруды одан әрі жалғастырды, сондай-ақ, өзінің күш-жігерін өндірістік процестерді оңтайландыруға және ғылыми-техникалық базаны өсіруге жұмысады.

Сенімді серіктес

Біздің бәсекелес артықшылықтарымыздың бірі - бұл клиенттеріміздің алдында келісімшарттық міндеттемелерімізді ұстануымыз: Компанияның қызмет еткен 15 жылында бірде-бір рет өнімнің жеткізілмеу жағдайлары болып көрмеген.

2014 жылдың басына қарсы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Еуропа, Орталық, және Оңтүстік-Шығыс Азияның, Солтүстік және Оңтүстік Американың энергетикалық секторының жетекші компанияларымен табиғи уранды жеткізу туралы 17 ортамерзімді және ұзақмерзімді келісімшарттарға ие.

Компания уран өндірісінің көлемін арттыруды жалғастырды, оның көлемі 2012 жылғы көрсеткішпен салыстырғанда 5%-ға өтті. 2013 жылы кен өндірү көлемі 12 568 тоннаны не әлемдегі өндірістің 21,4%-ын құрады. 2014 жылы біз өндіріс көлемін қол жеткізген деңгейде сақтап қалуды жоспарлап отырымыз.

Компания үшін маңызды оқиғаға 2014 жылғы қыркүйекте Moody's Investors Service рейтинглік агенттігінің «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, эмитентінің «BaA3» деңгейдегі рейтингін және басымдылықпен талап ету құқығымен қамсыздандырылмаған құнды қағаздардың «BaA3» рейтингінің растауы айналды, болжамы «Тұрақты».

Халықаралық әріптестік

2013 жылы Компанияның халықаралық әріптестігінің шекаралары кеңейді. Мысалы, мамырда «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның АҚШ-тағы өкілдігінің ашылу салтанаты өтті, оның жұмысының нәтижесінде уранды жеткізу туралы жаңа келісімшартқа қол қойылды. Оған қоса, «Техснабэкспорт» ААҚ-мен материалдық шот туралы келісімге қол қойылды, бұл келісімде Қазақстаннан ресейлік конверсиялық, кәсіпорындарға табиғи уранның шала тотығы-тотығын физикалық, жеткізудің және содан кейінгі бүк-трансфер операцияларының шарттары көрсетілген.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның келісімшарттары бойынша сату көлемі 2013 жылғы концентрат түріндегі уранның 10,2 мың тоннасын құрады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның сатудан түскен біріктірілген табисының шамамен 66%-ын не 190 млрд теңгені U_3O_8 сатылымдары құрады. Компания уран өнімдерін нарықтық бағамен және баға құрылымының аралас механизмімен сатады, бұл бағалардың құбылғыштығын еңсеріп отыруға мүмкіндік береді.

Қыркүйекте бірлескен Ресей-Қазақстан ұйымы «УБО» ЖАҚ-ның «УЭХК» ААҚ-ның жарғылық, капиталының 25% және оған қоса 1 акциясын сатып алу мәмілесі аяқталды, ал 2013 жылдың соңында өнімнің 300 мың ЖББ көлеміндегі алғашқы партиясы сатып алушыларға жіберілді. 2014 жылы жобалық құаттылыққа – жылына бес миллион ЖББ-ға шығу жоспарлануда.

Стратегиялық мақсаттарды іске асыру

Компания әлемдегі уран нарығында өзінің көшбасшылық, жайғасымдарын сақтап қалу, реакторға дейінгі цикле және АЭС құрылышына әртаратандырылған және іргелес жоғары технологиялық салаларға әртаратандыру бойынша стратегиялық мақсатын іске асыруды одан әрі жалғастырды. Оған қоса, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, өзінің біраз күш-жігерін салалас емес активтерді құруға жұмысады, олар Компанияның әлемдік экономиканың өзгеруіне тәуелді болмауға мүмкіндік береді. Атап айтқанда, ғылыми қызметке ерекше көңіл бөлінді. Мысалы, 2013 жылы Компания әзірлемелерге арнап 80 патент алды, бұл 2012 жылдағыдан 2 есе артық.

2012 жылды ашылған құкірт-қышқыл зауыты 2013 жыл ішінде 356,5 мың тонна құкірт қышқылын және 16 924 мың кВт^{*}сағ электрқуатын өндірді.

Компания қызметінің урандық емес бағыттарын дамытуды және олардағы өндіріс көлемін арттыруды жалғастырды. Тантал өнімдерін өндіру көлемі 203 тоннаны, ниобий өнімдерін – 51 тонна, бериллий өндіру көлемі – 99 тоннаны құрады.

«МАӘК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС-ның 2013 жылды Маңғыстау облысы мен Ақтау қ. түркіндарына арнап электр және жылу қуатын өндіру көлемі соған сәйкес 4 613 млн кВт^{*}с және 2 959 мың Гкал деңгейіне жетті, 37 927 мың текше метр су, соның ішінде 10 932 мың текше метр ауыз су өндірлі. 2013 жылғы желтоқсанда «МАӘК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС өнімділігі тәулігіне 12 000 тоннаны құрайтын теңіз сүйін тұщыландыруға арналған жаңа дистиляттық қондырығыны пайдалануға қосты.

Жаңартылатын энергия көздерінің секторын дамыту жұмысы жалғасуда. 2013 жылды Өскемен қаласында фотоэлектрлік ұяшықтар мен тілімшелердің өндірісі іске қосылды. Кәспорынның қуаттылығы кемінде 60 МВт не болмаса жылына 16,5 млн фотоэлектрлік ұяшықты құрайды.

2013 жылды фотоэлектрлік модульдерді шығару зауыты «Astana Solar» ЖШС жалпы сомасы 2 млрд теңгенің 35 мың модулін жасап шығарды, бұл 8 МВт қуатына сәйкес, оның 62%-ы қазақстандық компаниялармен жасақтан келісімшарттардың үлесіне тиесілі.

Жауапты бизнес

Компанияның барлық, жетістіктері Компаниямыздың басты активі деп саналатын қызметкерлеріміздің кәсіби шеберлігі мен жоғары біліктілігі болмағанда мүмкін емес еді. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, барлық қызметкерлердің еңбек жағдайларын жақсарту саласында белсенді жұмыс жүргізуде. 2013 жылдың соңына қарсы Компанияның барлық, еншілес және тәуелді кәсіпорындары бойынша қызметкерлердің жалпы саны 27 342 адамды құрады. Бұл жағдайда қызметкерлердің жылдыстауы 2012 жылдың деңгейінде қалуда және 14% құрады.

Компания орын алу өнірлерін дамытуға арнап мерзімді түрде инвестиция жасап отырады және Компанияның сатып алушарында жергілікті құрамның үлесін арттыруға арналған шараларды іске асырып отырады. Мысалы, 2013 жылдың қорытындысы бойынша «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның еншілес және тәуелді үйімдарының дағы тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді сатып алушағы жергілікті құрамның үлесі 75% құрады.

Компания тұрақты дамуды, соның ішінде еңбек қорғау және қоршаған ортаны қорғау, сондай-ақ, өнеркәсіптік қауіпсіздікі қамтамасыз ету мәселелерін тиімді басқарудың маңыздылығын сезінуде, бұл «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, қызметінің ерекшелігін ескерумен айрықша маңызды болып табылады.

Компанияның 19 кәсіпорында OHSAS 18001 халықаралық стандартына сай келетін денсаулық, және қауіпсіздік менеджменті жүйелері, ал 17-де – ISO 14001 экологиялық, менеджменттің халықаралық стандарттары енгізілген. Компания мерзімді түрде сапа менеджменті мен экологиялық, менеджмент жүйелерінің аудитін жүргізіп отырады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, кәсіпорындарының барлығында өндірістік нысандар үақытында аттесттатаудан өткізіліп отырады, Өнеркәсіптік кәсіпорындардың қауіпсіздік декларациялары әзірленген және бекітілген. Компания бойынша тұластай алғанда 2013 жылдың еңбек қорғауға арнап жұмсалған шығын 5 016 млрд теңгені құрады, бұл алдыңғы жылдың көрсеткішінен 20%-ға артық.

Компанияның жетістіктері оның 2013 жыл бойынша Қазақстан Республикасындағы ұлттық компаниялардың жұмыс сапасы рейтингінің бестігіне енгізілүмен атап өтілді.

Компания келешегіне сеніммен қарауда. Компания кәсіпорындары табиги уранның нарықтық бағасының құлдырауы тудыратын зардаптарды барынша азайту мақсатында, сондай-ақ, шығарылатын өнімге қатысты шығындарды оңтайландыру мақсатында шығындарды азайтудың 2014 жылға арналған іс-шаралар жоспарын әзірлеуді.

Владимир Школьник,
«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Басқарма Төрағасы

КОМПАНИЯ ЖАЙЛЫ

«Казатомөнеркәсіп» ұлттық атом компаниясы» акционерлік қоғамы атом энергетикалық станцияларына, арнайы жабдықтар мен технологияларға, қосарлы қолдану материалдарын арнап уран мен оның қосылыстарын, ядролық отынды экспорттау мен импорттаудың ұлттық операторы болып табылады. Компанияның қызметі мемлекетіміздің атом, сирек-металл, химия және энергетика салаларын дамыту бойынша стратегиялық басымдылықтарын көрсетеді. Компания қосылған құнды құру тізбегінің барлық буындарын – сирек-металды, бериллий, тантал және ниобий өнімдерін шығару, өндіру, әзірлеу, пайдалану және сату буындарын қамтитын перспективалық, кең ауқымды жобаларды; сондай-ақ Қазақстан Республикасында ғылыми еңбекті қажет ететін технологияларды әзірлеу, энергоресурстарды жеткізу және жаңартылатын энергетиканы дамыту жобаларын іске асырады.

2009 жылдан бері Қазақстан Республикасы уранның жалпы әлемдік қажетсіну көлемінің 38%-дан артық, бөлігін қамтамасыз етүмен әлемдік уран өндіру нарығының көшбасшысы болып табылады. 2013 жылдың қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасындағы уран өндірісінің көлемі 22,5 мың тоннаны құрады, бұл былтырғы жылдың көрсеткішінен 6%-ға артық.

2010 жылдан бастап «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, әлемдегі уранның ең ірі жеткізушісіне айналумен, әлемнің жетекші уран өндіруші компанияларының тізімін басқарды. Кең ресурстық база, өндірістік процестерді үнемі жетілдіріп отыру және уран өндірісінің төмен өзіндік құны Компанияның әлемдік уран нарығындағы жетекші жайғасымын сақтап және табыстылығын жылдан жылға арттырып отыруна мүмкіндік береді. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, кәсіпорындарының барлық еншілес және тәуелді үйымдары (бұдан әрі – ЕТҰ) қатысу үлестері бойынша өндіру көлемі 2013 жылы 12 568 тонна уранды құрады, бұл әлемдік өндіріс көлемінің 21,4%-ы.

Компания Еуропа, Орталық, және Оңтүстік-Шығыс Азияның нарықтарында, сондай-ақ Оңтүстік және Солтүстік Американың нарықтарында жұмыс істеуде, олар бүгінде ең ірі нарықтар болып табылуда. Негізгі қызмет көрсету секторлары – энергетика, атом және электрондық өнеркәсібі, металлургия, телекоммуникациялар және ғылыми-зерттеу қызметі. Компания өнімдерін тұтынушылардың негізгі категориялары – бұл атом, сирек-жер және сирек-металл салаларындағы ең ірі әлемдік компаниялар. Қазіргі уақытта «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, уран өнімдерін жеткізу келісімшарттарының аса қомақты қоржынына ие болуда және келісімшарттармен жақын арадағы 10–15 жылға арнап қамтылған. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның 2013 жылғы келісімшарттары бойынша сатылымдар көлемі концентрат уранның 10,2 мың тоннасын құрады.

Компания қызметін Қазақстанның алты өнірінде – Оңтүстік-Қазақстан, Шығыс-Қазақстан, Қызылорда, Манғыстау, Ақмола және Алматы облыстарында орналасқан 75 кәсіпорында, сондай-ақ шетелде – Ресей, Украина, Германия, Қытай және өзге елдерде жүзеге асыруда. Компанияның бас кеңесі Астана қаласында орналасқан.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, ең ірі салалық, халықаралық, ұйымдардың мүшесі болып табылады, олар:

- Дүниежүзілік ядролық қауымдастыры (World Nuclear Association);
- Қазақстанның ядролық қоғамы;
- Ядролық отынның әлемдік нарығы (World Nuclear Fuel Market);
- Тантал мен ниобийді зерттеу бойынша халықаралық зерттеу орталығы (Tantalum-Niobium International Study Centre).

2013 жыл бойы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, бәсекеге қабілетті трансұлттық әртаратаптандырылған Компания ретінде әлемдік уран нарығындағы көшбасшылық жайғасымдарын сақтап қалуы көзделген қабылданған даму стратегиясына сәйкес өзінің қызметін жалғастырды.

Компанияның құрылымы

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Қазақстан Республикасы Президентінің 1997 жылғы 14 шілдедегі №3593 «Жарғылық, капиталында мемлекеттің жуз пайыздық үлесі бар жабық, акционерлік қоғам нысанындағы «Қазатомөнеркәсіп» үлттық, атом компаниясын құру туралы» жарлығына сәйкес құрылған. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, атом энергетикалық, станцияларына, арнайы жабдықтар мен технологияларға, қосарлы қолдану материалдарына арнап үран мен оның қосылыстарын, ядролық отынды экспорттау мен импорттаудың үлттық, операторы болып табылады. Қазіргі кезде Компания акцияларының 100%-ы «Самұрық-Қазына» үлттық, әл-ауқат қоры АҚ-ға (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына» АҚ) тиесілі.

Компанияның құрылымы туралы толығырақ, ақпарат «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның иелену үлесі қоса көрсетілген активтерінің құрылымы» қосымшасында көлтірілген.

МИССИЯСЫ, МАҚСАТЫ, ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫ

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның миссиясы ең жоғары акционерлік құнға, оңтайлылық, пен қаржылық тұрақтылыққа қол жеткізу үшін, сондай-ақ, Қазақстан Республикасы экономикасының индустріалды-инновациялық, дамуына және оның халықаралық саҳнадағы стратегиялық маңызын нығайту үшін ең үздік әлемдік тәжірибелерге сәйкес корпоративтік басқарудың жоғары рейтингісіне және ең жоғары айқындылыққа ие, бәсекеге қабілетті трансұлттық, әртараптандырылған Компания ретінде әлемдік атом энергетикасы нарығында көшбасшылық жайғасымдарды сақтауға негізделген.

2020 жылға қарсы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ:

- Әлемдік атом энергетикасының негізгі сегменттерінде, сондай-ақ, реакторға дейінгі циклге және АЭС құрылышына қатысатын, әлемдік уран нарығындағы көшбасшылық жайғасымдарын сақтай отырып, трансұлттық, әртараптандырылған компанияға айналуды;
- Өнімдердің және ядролық отын өндіру қызметтерінің барынша икемді тізбесіне ие клиентке арнап бағытталған компанияға айналуды;
- инновациялық технологияларды – жерасты ұғымалық сілтілеуді енгізу саласындағы әлемдік көшбасшыға;
- сирек және сирек-жер металдарының, химиялық реагенттердің бәсекеге қабілетті өндірушісіне айналуды;
- Қазақстан Республикасында баламалы және жаңартылатын энергетика технологияларын енгізу саласында пионерге айналуды, сондай-ақ, шетелдік баламалы және жаңартылатын энергетика нарықтарына шығуды көздеуде.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, өз қызметінде Компанияның миссиясына, мақсатына, болжамына, тұрақты даму мен әлеуметтік жауапкершілік ұстанымдарына сүйенеді.

Біздің басқару жүйеміз

Корпоративтік басқарудың тиімді жүйесі – Дара акционердің, клиенттердің, қызметкерлердің және өзге барлық мүдделі тараптардың сенімділік көзқарасының сақталуының негізі. Қазақстан Республикасының корпоративтік басқару саласындағы қолданыстағы заңнама талаптарын ұстанумен, Компания ең үздік әлемдік тәжірибелерге сай болып отыруға тырысады.

Қызметкерлер

Компанияның капиталы – бұл онда еңбек ететін адамдар: ортақ істің сәттілігі олардың кәсіби шеберлігіне байланысты. Командалық рух Компания қызметкерлерінің жұмылған және үйымдастырылған іс-қимылдарын біріктіреді, бұл сәтті шешімдер қабылдау мен олардың орындалуының кепілі. Эрбір қызметкер тиімді команданың бір бөлігі, яғни ол оның ортақ жетістігі үшін жауапты болып табылады.

Клиенттер мен серіктестер

Тұрақты дамушы қәсіпорындар және әлемдік нарықтарда қызыу жұмыс істеп жүрген ұйымдар – бұл Компанияның негізгі клиенттері мен серіктестері. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ өзінің әрбір клиенті мен серіктесін бағалайды. Серіктестік қатынастар өзара сенімділік пен құрметтілік көзқарасқа негізделе отырып қалыптасады. Компания клиенттері мен серіктестерінің алдында өзінің көзқарасын әрдайым шын және ашық түрде көрсетіп отырады. Компания өз қызметінде әрдайым этикалық, және адаптациялық қатынас ұстанымдарына сүйенеді.

Дәстүрлер мен инновациялар

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, жинақтаған білімдерінен пайда алуды ғана көзdemей, сонымен қатар жаңа инновациялық, тұжырымдамаларды алуға, сондай-ақ, оларды генерациялап отыруға тырысады, бұл барынша тиімді нәтижеге қол жеткізуге кепілдік етуге мүмкіндік береді. Компания ілгері технологияларды үранды, сирек және сирек-жер металдарын өндіру мен қайта өндідеуде, жаңартылатын энергия көздерінен энергия алуша арналған қосалқы бөлшектерді өндіруде, әлеуметтік нысандардың құрылышында және т.б. қолданып отырады.

Экологиялық тұрақтылық және қауіпсіздік

Компания өндірістік қызметінің қоршаған ортаға тигизетін әсерін барынша азайтып және экологиялық менеджмент жүйесі мен ең үздік қол жетімді технологияларды ендіріп отыруға тырысады.

БИЗНЕС-ҮЛГІ

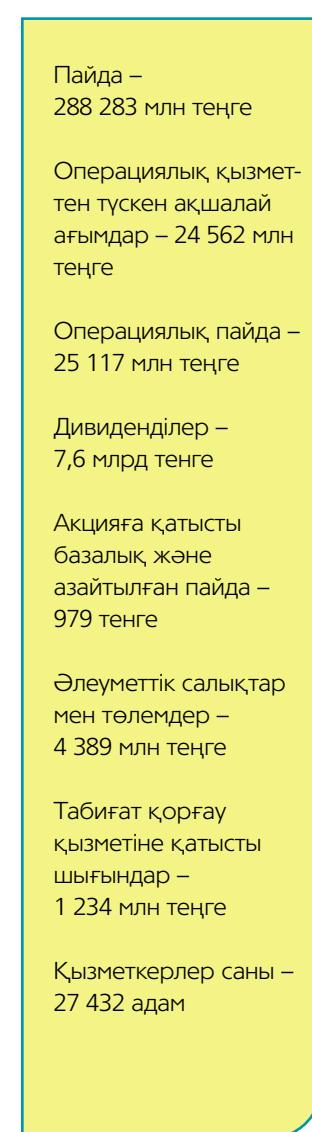
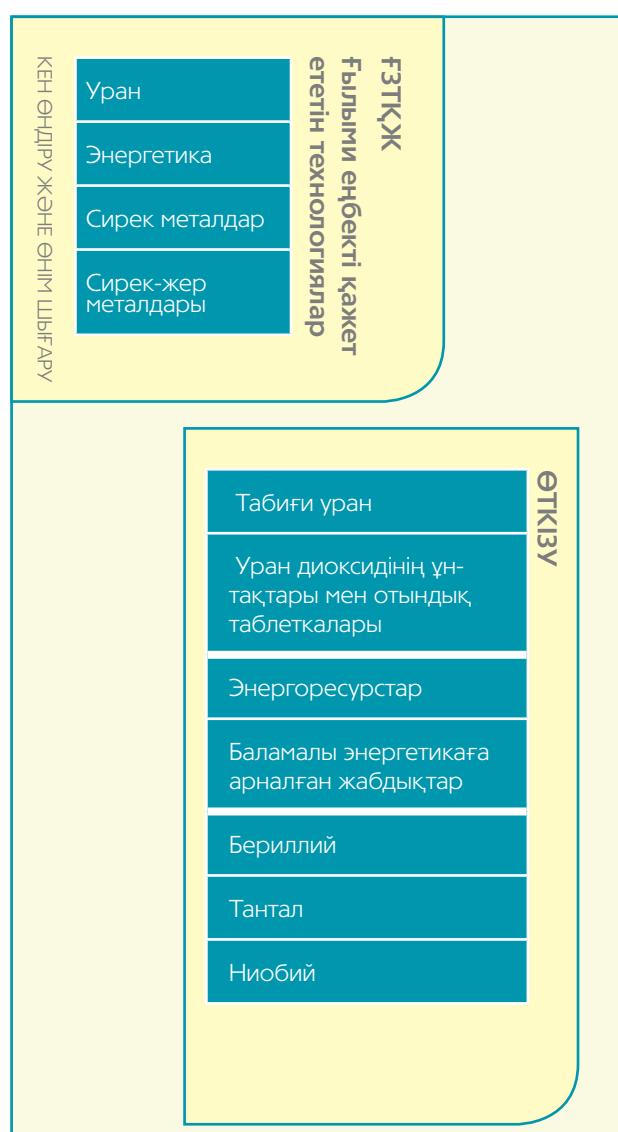
«Казатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның бизнес-үлгісі Компанияның құнын құру мен қолдауға, сондай-ақ, алға қойылған стратегиялық мақсаттарға жетуге бағытталған процесс болып табылады.

Компания уран мен сирек және сирек-жер металдарын өндірумен; уран, бериллий және тантал өнімдерін өндіру және өткізу; ғылыми зерттеулерді қажет ететін технологияларды өзірлеу; энергоресурстарды жеткізу және жаңартылатын энергия көздерін қолдану бойынша ірі жобаларды іске асырумен айналысады. Бұл жобалар қосылған құн тізбегінің барлық буындарын, соның ішінде кен өндіру, өнімдерді өзірлеу, өндіру, пайдалану және өткізуді қамтиды.

Компанияның үлесі

Негізгі операциялық процестер

Нәтижелер

Келешекке бағытталу

ДАМУ СТРАТЕГИЯСЫ ЖӘНЕ ҚЫЗМЕТИНІН НЕГІЗГІ КОРСЕТКІШТЕРІ

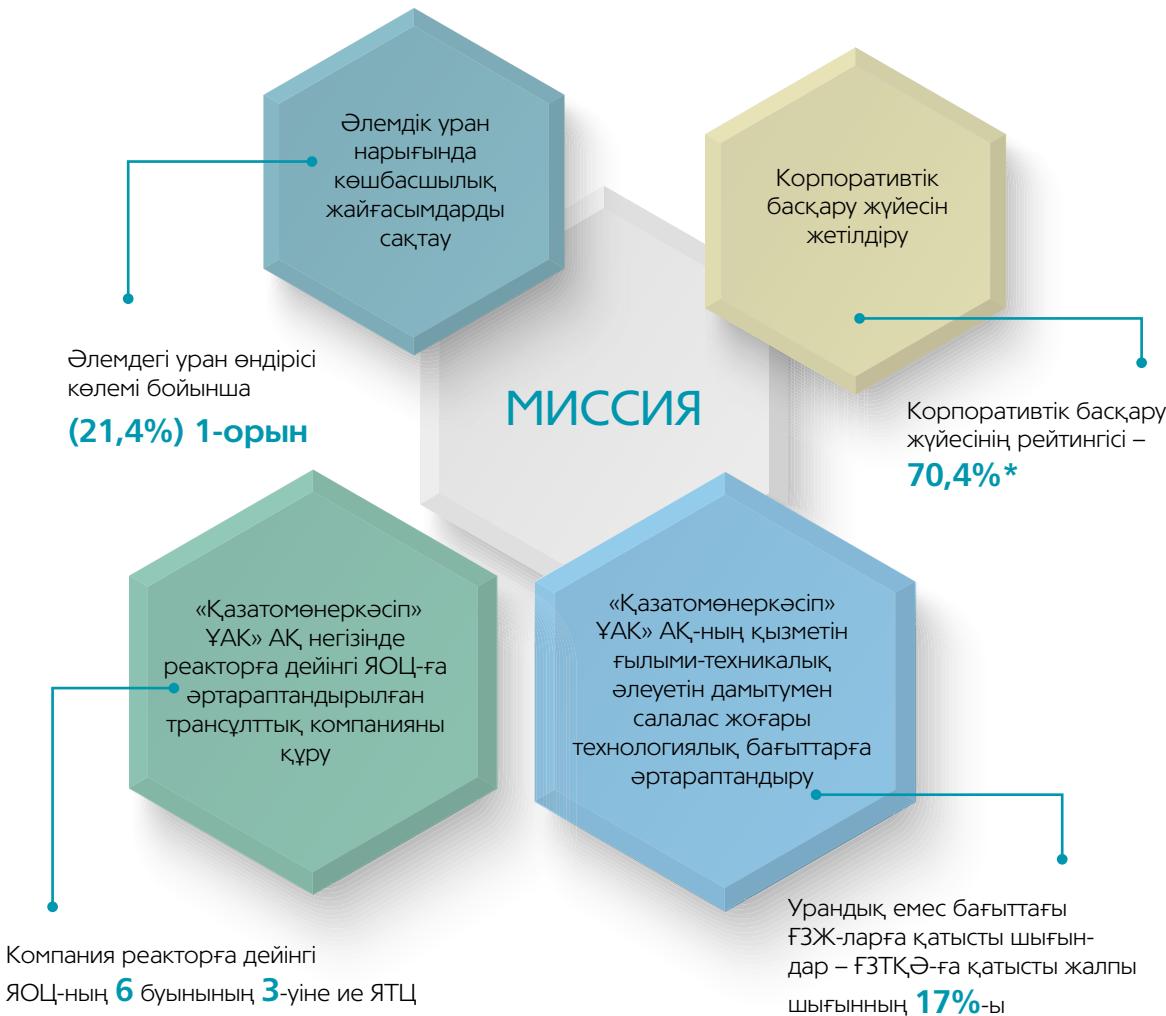
KAZATOMPROM
NATIONAL ATOMIC COMPANY

3

2013 жылы Компанияның өндірісін жоспарлы кеңейту және операциялық қызметін арттырудың есебінен, жағымсыз нарықтық жайғасымға қарамастан, көшбасшылық жайғасымдарды сақтап қалып қана қоймай, сонымен қатар уранды өндіру көлемін арттыра алдық.

Компанияда 2011 жылы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның 2011–2020 жж. арналған Даму стратегиясы қабылданды. Даму стратегиясында реакторға дейінгі циклге және АЭС құрылсызына, ғылыми-техникалық әлеуетті дамытумен іргелес жоғары технологиялық бағыттарға әртараптандырылған трансұлттық компанияны құруға, ғылыми зерттеуді қажет ететін және жоғары технологиялық өндірістерді құруға, сондай-ақ, корпоративтік басқаруды ең үздік әлемдік тәжірибелерге сәйкес үнемі жетілдіріп отыруға бағытталған стратегиялық бағыттар белгіленген.

Компанияның негізгі стратегиялық міндеті – Қазақстандағы уранның минералды-шикізаттық, базасын нарықтық жағдаятына қарай тиімді және оңтайлы қолдану арқылы ЯОЦ-ның барлық кейінгі сатыларында өндірілген уранның әр килограмынан барынша жоғары пайда алу.

Стратегиялық даму бағыттарына сәйкес 2013 жылы алға қойылған стратегиялық мақсаттарға қол жеткізуге ықпалын тигізетін бірқатар шаралар сәтті түрде іске асырылып, сондай-ақ, осы бағыттарда одан әрі тұрақты дамудың іргетасы нығайтылды. Қол жеткізілген нәтижелерді және уран нарығындағы жағдайды ескере отырып, даму стратегиясына толықтырулар мен түзетулер енгізілді, сондай-ақ, стратегиялық тәуекелдерді басқару бойынша бірқатар шаралар жүзеге асырылды.

Компанияның стратегиялық бағыттары шеңберіндегі 2013 жылы орын алған басты оқиғалар мен 2014 жылға арналған жоспарлары төмендегі кестеде көлтірілген. Негізгі шаралар мен іске асырылып отырған жобалар туралы толығырақ, ақпарат есеп берудің «Операциялық қызмет» және «Басқару» бөлімдерінде көлтірілген.

* 2012 жылғы тәуелсіз сарапшылық, негізінде

СТРАТЕГИЯЛЫҚ
БАҒЫТТАР

МАҚСАТТАРЫ

2013 ж. БАСТЫ
ОКИГАЛАР

АРНАЛҒАН
ЖОСПАРЛАР

ӘЛЕМДІК УРАН НАРЫҒЫНДАҒЫ КӨШБАСШЫЛЫҚ ЖАЙГАСЫМДАРДЫ САҚТАУ

- әлемдік уран нарығындағы көшбас-шылық, жайғасымдарды сақтау
  - уранды аяғына дейін барлау
  - сонымен бірге технологиялық, процестерді жетілдірудің есебінен шығындарды оңтайландыру, өзіндік құнын азайту,
  - уранды еткізу географиясын көнегіт

- әлемдік уран нарығындағы көшбас-шылық, жулең сақталған – 21%-дан артық;
  - категориясы C_1+C_2 уран қорының есімі 60 мың тонна уранды құрады
  - шығындарды қысқарту және оңтайланадыру бойынша іс-шаралар жоспарын әзірлеу және іске асыру
  - Қазатомөнеркесітің АҚШ-та Әкіллігін ашу

- уран қорының 30 мың тонн уранға артуы
  - уранның концентраттарын алу және өзіндік құнын азайту әдістерін жетілдіру мақсатында уранды пероксидтік шөктүрі әдісін ендиру
  - Мексиканың мемлекеттік мекемесіне арнап уранды жеткізу тендеріне катысу

РЕАКТОРГА ДЕЙНПО ЯТЫ-ЕА ӘРТАРАЛПАНДЫРЫЛГАН ТРАНСФУЛДІТКИК КОМПАНИЯНЫ ҚУРУ

- ЯОЦ-ның 8 циклұның б-ның қатысушысына айналу
  - ЯОЦ шетелдік активтеріне қатысу: уранды өндіру, конверсиялау, байыту, ядролық, отын мен оның компоненттерін өндіру жұмыстарына және атом станцияларының құрылышына
  - уран өндіру кешенінде ілгері технологиялық, шешімдерді зерттеу және ендірү

- КР және РФ бірлескен кәсіпорны - «УБО» ЖАҚ-тың уранды изотоптық байыту жөніндегі ең ірі кәсіпорны - «УЭХК» ААҚ-ның акциялар жинағын сатып алу
  - КР мен Канадаңың атом энергиясын бейбіт мақсатта пайдалану туралы келісімге қол қоюы Cameco компаниясымен бірлескен РК-ға уранды конверсиялау технологияларын трансферттеу және КР-да бірлескендегі уран өндірісін арттыру жобасын іске асыруды одан әрі жалғастыруға мүмкіндік берді
  - «СМАРТ-рудник» жобасын жаңа технологияларды сыйнау және енгізу мақсатында іске қосу

- «УБО» ЖАҚ-ның реализация 5,0 млн БЖБ көлеміндегі байытылған уран өнімін сату
  - ҚХР-ға 2014–2016 жж. арналған отын таблеткаларын жеткізу келісім-шарт жасасу және жеткізуді бастау
  - ҚР мен ҚХР-ның өзара Ядролық, өнеркәсіп саласындағы өзара туисіністік туралы Меморандум жасасуы
  - Қытайдың CGNPC компаниясымен Ядролық, энергетика саласындағы әріптестікті кеңейту туралы келісім жасасу

ҚЫЗМЕТІН ҒЫЛЫМИ-ТЕХНИКАЛЫҚ ӘЛЕУЕТІН ДАМЫТУМЕН САЛАЛАС ДОҒАРЫ ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ БАҒЫТТАРГА ӘРТАРАПТАНДЫРУ

- компанияның инновациялары мен ғылыми-технологиялық, әлеуетін дамыту
  - сирек және сирек-жер металдарының негізінде ғылымды қажетсінетін жоғары технологиялық, ендірістерді дамыту
  - жаңартылатын және баламалы энергетика саласындағы инновациялық, жобаларды іске асыру

- компания мен ҚБТУ-дың баламалы энергетиканы дамыту саласындағы ғылыми-техникалық әріптестік туралы меморандумға қол қоюы
  - Жапониямен бірлескен сирек-жер өнімдерінің жоғары технологиялық, өндірісін құру жобасы шеңберінде «SARECO» БК ЖШС-да іске қосу-тәңшеве жұмыстары мен өнімдердің сынағын аяқтау
  - Toshiba Corp. компаниясымен баламалы энергетиканы дамыту саласындағы бірқатар келісімдерге қол қою
  - фотоэлектрлік тілімшелерді шығару зауытының ашылуы – іске қосу-тәңшеве жұмыстарының басталуы

- «SARECO» БК» ЖШС зауытының сирек-жер өнімдерін өндіру қуаттылықтарын арттыру, физикалық жеткізулерді бастау
  - Манғыстау облысында жел электрстанциясын салу жобасының ТЭН-ін әзірлеу мен келісү.
  - жабдықтың сырнықтарын аяқтау, «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС-да фотолектрлік тілімшелерді өндіру зауытын іске қосу
  - «KazSilicon» ЖШС-да сапасы жақсартылған кремний алу технологиясын ендіру

КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ

- халықаралық корпоративтік басқару үстанимдарына сай келетін тиімді үйімдыш, құрылымды құру
  - бірінғай ақпараттық жүйе мен басқармалық есептілік жүйесін (БЕЖ) құру
  - тәуекелдердің басқарудың автоматтандырылған жүйесін құру

- компанияның ЕТҰ корпоративтік құрылымын оңтайландыру және оларды басқарудың тиімділігін арттыру мақсатында салаға жатпайтын активтерді қайта құрылымдау жоспарын бекіту
  - компанияның барлық кәсіпорындарында өнеркәсіптік пайдалануға БЕЖ-де енгізу бойынша шараларды орындаудың аяқталуы

- корпоративтік құрылымды активтерді қайта құрылымдау: салалас емес активтерді шығарып тастау арқылы оңтайландыру жұмыстарын жалғастыру
  - каржылық, және материалдық, ре-сурстарды есепке алу мен бақылаудың автоматтандырылған орта-лықтандырылған жүйесін құру
  - тәуелсіз кеңес берушінің корпора-тивтік басқаруға баға беруі

Әлемдік уран нарығындағы көшбасшылық, жайғасымын өндірістік және қаржылық, көрсеткіштерін тұрақты өсіру арқылы сақтап қалу бойынша негізгі мақсатына қол жеткізу шеңберінде Компания 2013 жылды Қазақстан Республикасының аумағындағы уранның ресурстық базасын арттыруға арналған іздестіру-барлау жұмыстарын одан әрі жалғастырды. Компания баламалы және жаңартылатын энергетика сияқты өндірістік жоғары технологиялық, бағыттары бойынша, сондай-ақ, сирек-жер және сирек-металл өнімдері саласындағы жобалар бойынша қаржыландыруды үнемі арттырып отырады. Инновациялар және жаңа технологияларды дамыту «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның шетелдік әріптестермен серіктестік ету стратегиясының ажырамас бөлігіне айналды. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, қызметтінің атальыш бағыттарын дамытудың арқасында өнімдер мен қызметтердің барынша толық спектрін ұсына алатын болады.

Уран өнімдерінің бағасының құлдырауы мен уран нарығындағы жағдайдың тұрақсыздығына орай да-мудың маңызды шарттарының біріне, соның ішінде технологиялық, процестерді жетілдірудің арқасында шығындарды оңтайландыру және өнімнің өзіндік құнын төмендету айнала бастауда. Өнімдердің өзіндік құнын азайту мақсатында Компания кәсіпорындары шығындарды қысқарту жобасын өзірлеген болатын. Сонымен қатар, Қазатомөнеркәсіп салаға жатпайтын активтерді қайта құрылымдау жұмысын одан әрі жалғастырды, оның шеңберінде алты нысан жекеменшікке беріліп, ал 16 нысан жергілікті атқарушы органдардың меншігіне берілді.

Компания тұрақты даму мәселелеріне ерекше көңіл бөледі және өнеркәсіптік және экологиялық, қауіпсіздіктің, еңбек қорғау мен қызметкерлердің деңсаулығын сақтаудың жоғары деңгейін қамтамасыз етуге, сондай-ақ, тұрақты даму саласындағы ең үздік стандарттарға сай болып отыруға тырысады. Жаңартылатын энергетиканы дамыту бағдарламасының қатысушысы болып табылумен Компания баламалы энергетика бойынша, және ең алдымен күн және жел энергетикасы бойынша бірқатар жоғары технологиялық, инновациялық, жобаларды белсенді түрде іске асыруда.

Стратегиялық мақсаттарын іске асыру шеңберінде Компания келесі қызмет түрлерін дамытуды жоспарладап отыр:

- табиги уран концентраттарын уран гексафторидіне конверсиялау қызметтерін ұсынуға қатысу;
- уранның изотоптарын бөлу (байту) қызметтерін ұсынуға қатысу;
- АЭС-ға арнап ядролық, отын мен оның компоненттерін – жылу бөлгіш құрамаларды, уран диоксидінің ұнтақтары мен отын таблеткаларын жасау және сату;
- АЭС-тің құрылышына қатысу;
- сирек және сирек-жер металдарына негізделген өнімдерді шығару;
- жаңартылатын энергия көздерінен энергия алу үшін қосалқы бөлшектер мен дайын өнімдерді: күн панельдерін, жылу сорғыларын, жел қондырғыларын жасау;
- әлеуметтік саланы дамыту.

Жоғарыда атальған шаралардың іске асырылуы Компанияның табысты және тұрақты өсүіне, стратегиялық тәуекелдердің азаюына және ядролық-ottyн циклы, баламалы және жаңартылатын энергетика, сирек-металл және сирек-жер өнімдерін жобаларын дамыту саласында әлем сахнасындағы жайғасымдардың нығаюына ықпалын тигізетін болады.

БАСТЫ ТИІМДІЛІК КӨРСЕТКІШТЕРІ ЖӘНЕ БОЛАШАҚҚА АРНАЛҒАН БОЛЖАМДАР

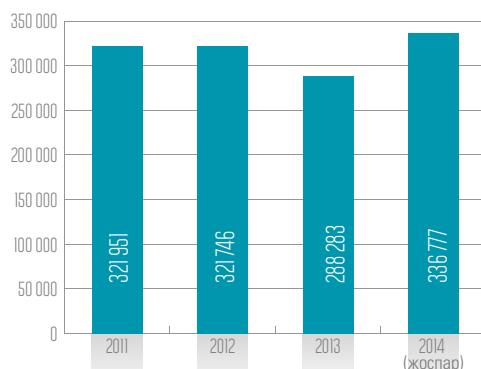
Компанияның тиімділігінің басты көрсеткіштері оның операциялық және қаржылық қызметінің нәтижелілігіне, сондай-ақ, тұрақты даму ұстанымдарының даму стратегиясына, сондай-ақ, Компанияның күнделікті қызметіне ықпалдасуының сәттілігіне баға беруге мүмкіндік береді.

1. Қаржылық көрсеткіштер

Қаржылық қызметінің оң таңбалы көрсеткіштеріне қол жеткізу және шығындардың азаюы Компанияның бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету, әлемдік үран нарығындағы көшбасшылық жайғасымдарды сақтаап қалу және шетелдік серіктестермен әріптестік жасаудың мүмкіндігін кеңейту сияқты стратегиялық басымдылықтармен тікелей байланысты болып табылады. Компанияның табысты қызметі оның қаржылық тұрақтылығының, яғни инвесторлардың сенімділік көзқарасын арттырады, ал кейінгісі «Самұрық-Қазына» АҚ-ның Компанияны IPO-ға шығару жоспарларына байланысты айрықша өзекті болып табылады.

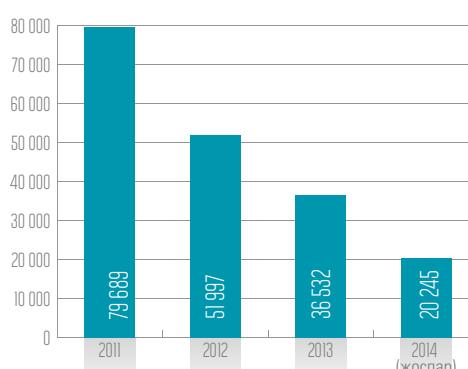
2013 жылы үран өнімдерінің бағасының төмендеуі Компанияның қаржылық көрсеткіштеріне елеулі әсерін тигізді.

Табыс, млн теңге

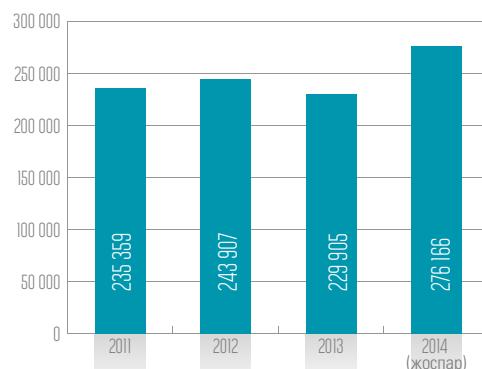
2013 жылы табыстың 10%-ға азаюына ықпалын тигізген негізгі факторларға үран өнімдерінің нарықтық бағасының құлдырауы, USD бағамының өсуі және өнімді өткізу көлемінің азаюы айналды. 2014 жылы өнімді өткізу көлемінің артуы мен USD бағамының өсуіне байланысты табыстың артуы күтілуде.

Бір жылдағы пайда, млн теңге

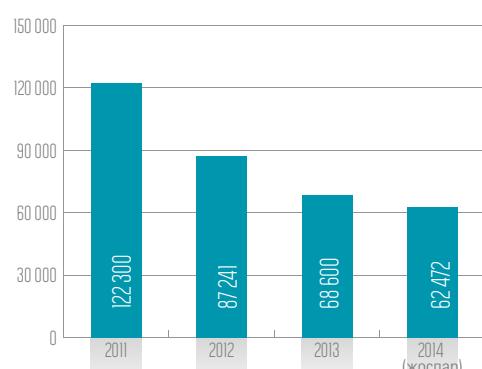
Компания пайдасының 15%-ға азаюы өнімдерді сату көлемінің азаюы мен үран шала тотығы-тотығының споттық бағаларының төмендеуінің салдарынан орын алды. 2014 жылы теңгенің USD-ға қатысты бағамының арзандауы мен валюталық кредиттер бойынша теріс таңбалы бағамдық айырманың қосып есептелуіне байланысты пайданың төмендеуі күтілуде.

Сатудың өзіндік құны, млн теңге

Сатылған өнімнің өзіндік құны сату көлемінің азаюының есебінен 2012 жылдағымен салыстырғанда 6%-ға төмендеп кетті. 2014 жылы өндіріс көлемі мен USD бағамының өсуімен байланысты өзіндік құнның өсуі күтілуде.

ЕБІТДА, млн теңге

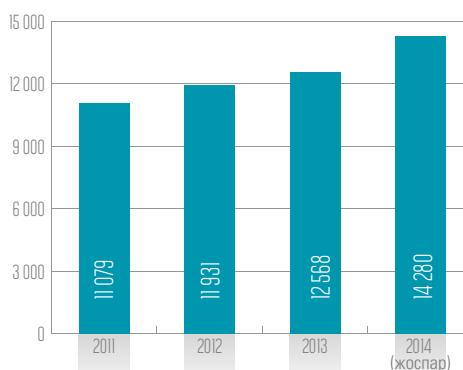
Табыстың (EBITDA) қалыптасуына әлемдік нарықтағы табиғи үранның шала тотығы-тотығы бағаларының жалғасып отырған төмендеуі (жыл ішінде шамамен 20%-ға) және өнімнің сатылу көлемінің азаюы жағымсыз әсерін тигізді. 2014 жылы табиғи үранның шала тотығы-тотығы бағасының төмендеуіне байланысты EBITDA көрсеткішінің төмендеуі күтілуде.

2. Уран өндіру және уран өнімдерін шығару

Қызыметінің өндірістік көрсеткіштері Компанияның тұрақты жағдайының индикаторлары болып табылады, сондай-ақ, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның оның ғылыми-техникалық, әлеуетін дамыта отырып өндірісті ядролық-отын циклының сатыларына және іргелес жоғары технологиялық, салаларға әртаратап тандыру сияқты стратегиялық, басымдылықтар шенберіндегі қызыметі жайлы ақпаратпен каматамасыз етеді.

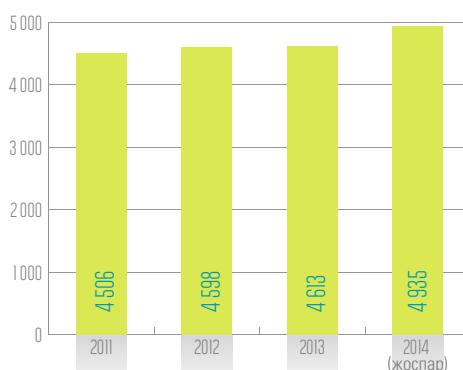
Әлемдегі атом өнеркәсібінің дамуының баяулауына қарамастан, Компания 2013 жылы уран өндірудің бекітілген жоспарын орындады, сондай-ақ, сирек-жер өнімдері, баламалы және жаңартылатын энергетика саласындағы жобаларды іске асыруын одан әрі жалғастырды.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның барлық ЕТҰ-лардағы қатысу үлесі бойынша уран өндіру көлемі, тонна

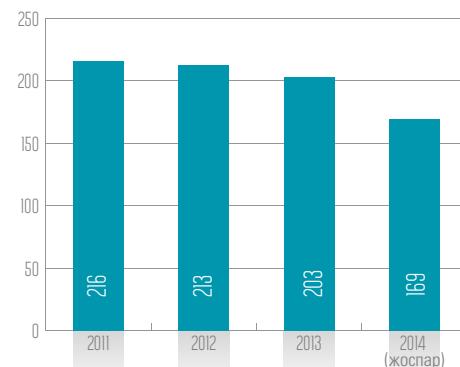
Уран өндірудің көлемі 2012 жылдағымен салыстырғанда 2013 жылы 6%-ға артты. Мұндай өсу бекітілген таукен жұмыстарының кестелеріне және жасасқан келісімшарттар шенберіндегі уран өндірісін арттыру жоспарларына сәйкес жоспарлы болып табылады. 2014 жылы елеулі есім «Қызылкүм» ЖШС мен «Бетпақ Дала» БК ЖШС-дан жер қойнауын пайдалану келісімшарттарын «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ға уақытша тапсырумен байланысты болмақ.

Электрқуатының өндірілу көлемі, млн КВт^{*}сағ

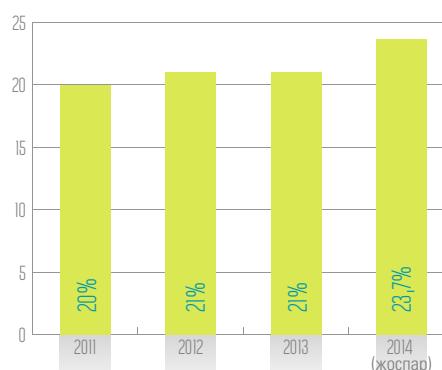
Электрқуатының өндіріс көлемі 2012 жылдағымен салыстырғанда шамалы ғана мөлшерде артқан. Бұл көрсеткішті 2014 жылы электроэнергетика саласындағы бірқатар жобаларды іске асыруға, сондай-ақ, өнеркәсіптік кәсіпорындар тараپынан сұраныстық артуына байланысты арттыру жоспарланып отыр.

Тантал өнімінің өндірілу көлемі, тонна Та

2013 жылы тантал өнімдерін өндірү көлемінің 2012 жылдың деңгейіне қатысты 5%-ға төмендеуі электроника нарығының құлдырауы мен тантал нарығындағы сұраныстық азауымен байланысты.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның барлық ЕТҰ-лардағы қатысу үлесі бойынша табиғи уранның әлемдік нарығындағы үлесі

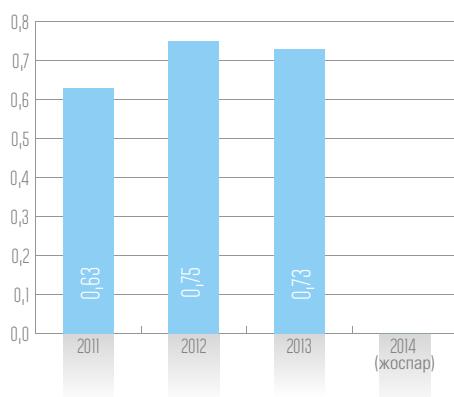
Компания уран өндірісін арттырудың есебінен әлемдік деңгейдің 21,4%-ын қамтамасыз етүмен, табиғи уранның әлемдік нарығындағы өзінің көшбасшылығын сақтап қалды. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның уранның әлемдік нарығындағы үлесінің артуы Компания үлесінің артуымен байланысты.

3. Қаржылай емес көрсеткіштер

Тұрақты даму үстенімдарының құнделікті қызметке ықпалдасуы Компанияның сенімді өсіп-өркендеудің ықпалын тигізеді және бизнестің сәттілігіне және клиенттер мен серіктестердің тарағынан сенімділік көзқарасқа әсерін тигізеді. Тұрақты даму саласындағы көрсеткіштерді бақылау және Компания қызметінің экономикалық, әлеуметтік және экологиялық аспекттеріне қатысты шаралар кешенін іске асыру Компанияның даму стратегиясының тұрақтылығын қамтамасыз ететін факторлардың бірі болып табылады.

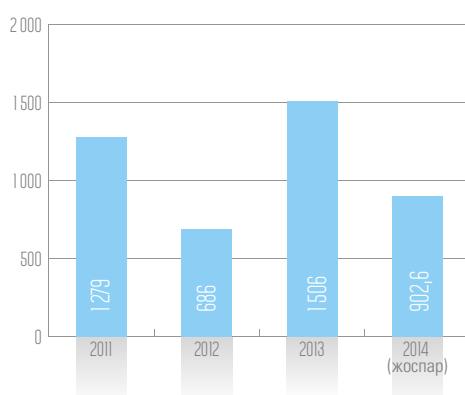
2013 жылы Компания тұрақты даму саласындағы көрсеткіштерін жақсарту жұмысын одан әрі жалғастырды.

Жарақат алу жиілігінің коэффициенті

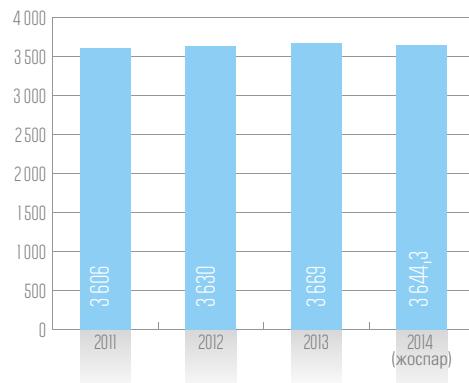
Алдын-алу шараларының арқасында жарақат алу жиілігінің коэффициенті 2012 жылдағымен салыстырғанда 0,02%-ға төмендеді.

Демеушілік және қайырымдылық қызмет, млн теңге

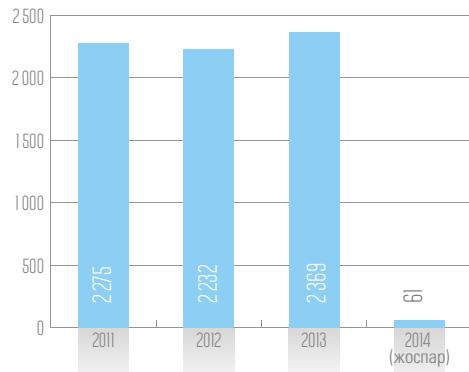
Компания демеушілік және қайырымдылық, көмек көрсету саласындағы жобаларды іске асыруын жалғастыруда, осылайша, «Демеушілік және қайырымдылық, көмек» көрсеткіші 2012 жылдың көрсеткішінен 2 еседен артық мөлшерде асты.

Бу газдарының атмосфераға шығарылуы, CO₂-эквиваленттің мың тоннасы

2013 жылы бу газдарының тікелей шығарылу көлемі CO₂-эквиваленттің 3 669,2 мың тонна сын құрады, бұл былтырғы жылдың көрсеткішінен шамалы ғана жоғары.

Орын алу өнірлерінің дамуына арналған инвестициялар, млн теңге

Орын алу өнірлерінің дамуына арналған инвестиациялар өнірлерде 87-ден астам әлеуметтік жобалардың іске асырылуына байланысты 6%-ға артты.

4.1 ЯДРОЛЫҚ БАҒЫТ

Ядролық-отын циклы (бұдан әрі – ЯОЦ) – бір-бірімен үран кеніштерінен ядролық, отынның үран кенін өндіу, уранды конверсиялау, байыту және ядролық, реакторлардың жұмысын қамтамасыз етуге арналған отынды өндіру зауыттары арқылы қозғалуымен, артынша пайдаланылған отын қоймаларына, пайдаланылған отынды қайта өндіу зауыттарына және солармен байланысты аралық қоймаларға және радиоактивті қалдықтарды сақтауға арналған қоймаларға қозғалуымен байланысты болып келетін кәсіпорындар жүйесінде іске асрылатын шаралар кешені. Қызметтің әртаратандыру стратегиясын іске асрыру мақсатында Компания қолдану мерзімі аяқталған отынды қайта өндеді санамағанда, өндірістік ядролық, циклдің барлық буындарын қамтуға тырысады.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, ядролық-отын циклында:

* 2013 жылы Компания ЯОЦ-ның тағы бір циклын – Уранды байыту буынын қосумен өзінің қызметтің кеңейтті. Өнімнің алғашқы коммерциялық жеткізілімі болды.

Уран өндірісі

Бұгунда «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның құрамына 10 уран өндіруші кәсіпорын және Оңтүстік-Қазақстан, Қызылорда және Ақмола облыстарындағы 22 әрекеттегі кеңіші бар уранды өндіру және өңдеу қызметтерін ұсынатын 4 кәсіпорын жұмыс істейді.

2013 жылдың қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасындағы уран өндірісінің көлемі 6%-ға артумен 22,5 мың тонна уранды құрады. Қазақстан Республикасы жалпы әлемдік уран өндірісі көлемінің шамамен 38%-ын, яғни 58,8 мың тоннаны құрайтын көлемін қамтумен әлемдік уран өндіру саласындағы көшбасшылық, жайғасымын сақтап қалды.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның еншілес және тәуелді кәсіпорындардағы қатысу үlestерінің есебімен 2013 жылдың үран өндіріу көлемі 5%-ға артты және 2012 жылдағы 11,9 мың тоннамен салыстырғанда 2012 жылдың 12,6 мың тоннаны құрады. Компания әлемдік уран өндірісінің 21,4%-ын қамтумен табиғи уранның әлемдік нарығындағы көшбасшылық, жайғасымдарын сақтап қалды.

Компанияда уран өндірісі көрсеткіштерін өсіру тауken жұмыстарының бекітілген өндірістік бағдарламасы мен жоспарына сәйкес жүріп отырды. 2014 жылды Компания еншілес және тәуелді кәсіпорындардағы қатысу үlestерінің есебімен уран өндіріу көлемінің 12,8 мың тоннаға дейін өсүін күттеде. Компанияның барлық өнімдеріне алдағы 10-15 жылға арнап келісімшарттар жасалған, сол себептен өндірудің көлемін қолданыстағы жер қойнауын пайдалану келісімшарттарына қатаң сәйкестікпен арттыру көзделуде.

2013 жылдың «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның ең ірі 4 уран сатып алушысы: China Guandong Nuclear Power Corporation (Кытай); China Nuclear Energy Industry Corporation (Кытай); Electricite de France (Франция); Trade Tech Energy LLC (АҚШ).

Уран өндірудің көлемі, тонна

- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның барлық ЕТҰ-лардағы қатысу үлесі бойынша уран өндіріу көлемі, тонна уран
- Қазақстан Республикасындағы өндіріу көлемі, тонна уран

2013 жылдағы басты оқиғалар

2013 жылдың қорытындысы бойынша уран өндіріу кешенін дамыту шеңберінде келесі жұмыстар жүргізілді:

- «Семізбай-У» ЖШС-да Іркөл кенорнында уранды ерітінділерді өткізу қабілеттілігі жылына 1800 мың м³ құрайтын өнімді ерітінділерді әзірлеудің қайта жөндеуден өткен цехы пайдалануға енгізілді.
- 2013 жылды «КАТКО» БК ЖШС белсенді түрде дамыды. Кәсіпорында жұмыстар аяқталып және бірқатар жобалар бойынша, соның ішінде «Мойынқұм Оңтүстік кенорнының №1 телімінде өндірістік құаттылықты арттыру» жобасы бойынша нысандар пайдалануға енгізілді, бұл жоба шеңберінде әрекеттегі өндірістік өндірістік құаттылығы жылына 700 тонна уран қосымша құаттылығын енгізумен бір жылда 1 400 тоннаға дейін арттырылды.
- Уран өндіріу кешені шеңберінде жұмыстар сонымен қатар «Қаратаяу» ЖШС, «Ақбастау» БК» АҚ, «Бетпақ Дала» БК» ЖШС, «Орталық» ЕК» ЖШС, «Тауken компаниясы» ЖШС-да жүргізіліп отырды.

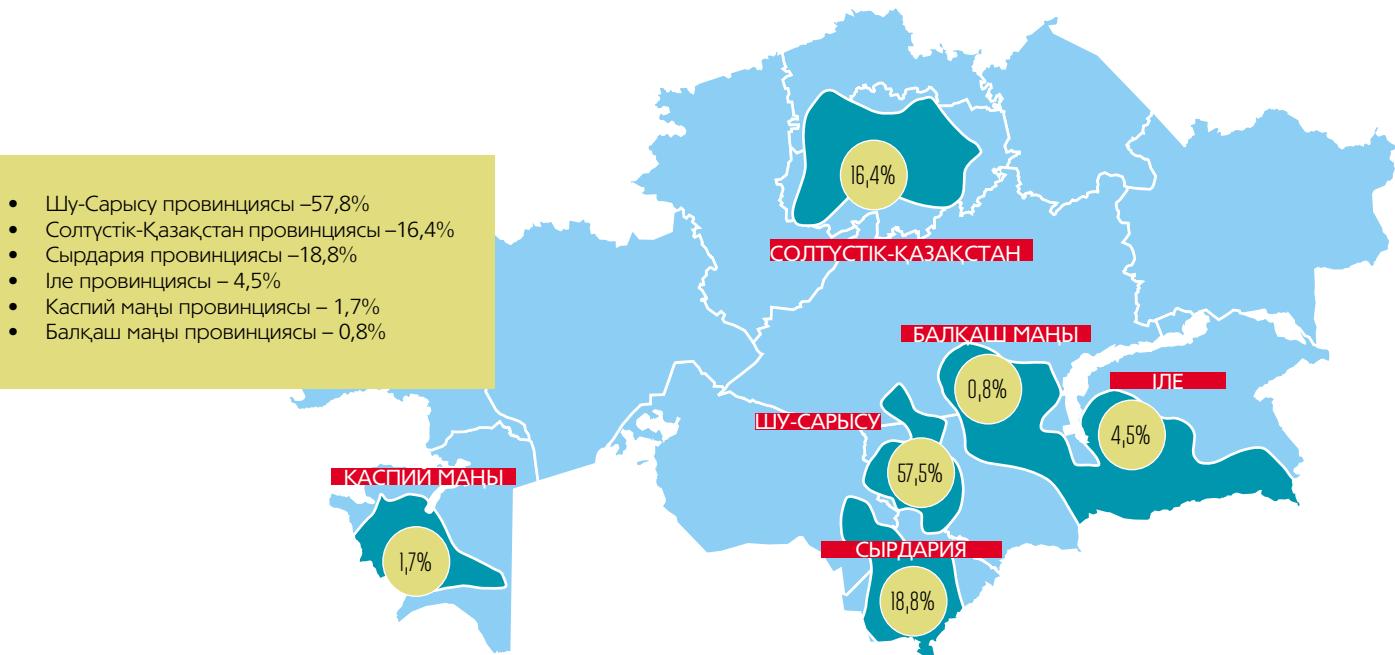
Қазақстанның аумағында уран өнімдерінің ең ауқымды өндірісі «Үлбі металлургия зауыты» АҚ-да (бұдан әрі – «ҮМЗ» АҚ) жүргілуде, мұнда қамтылған өндірістер:

- Конверсиялық, кәсіпорындарда тікелей фторлауға келетін табиғи уран оксидтері;
- Ядролық, таза қыш сұрыпты тәмен байытылған уран диоксидінің ұнтақтары;
- АЭС реакторларына арналған уран диоксидінің отындық, таблеткалары;
- Байытылмаған және байытылған уранды, скраптарды және және ядролық, отынды фабрикациялау бойынша өндірістердің және уран саласының ғылыми-зерттеу кәсіпорындарының технологиясыз айналымдарын, соның ішінде құрамында нейтрондарды сіңіргіштер және құйыс түзуші қоспалары бар айналымдарын өндеу қызметтері.

2013 жылы «ҮМЗ» АҚ-да уран диоксидіне дейін өндеген алыс-беріс урандық, шикізаттық (скраптар мен құлдердің) көлемі 57,5 тоннаны құрады. 2014 жылға арналған жоспар 56 тонна скрап пен құлді құрауда. Меншікті шикізаттан уран диоксидін өндіру көлемі 11,1 тонна уранды құрады, 2014 жылға арналған жоспар 20 тонна уранды құрауда.

Қазақстанның урандық, кенорындары және Компанияның ресурстық базасы

Қазақстан Республикасы әлемде уранның барланған қорлары мен ресурстары бойынша екінші орынға ие, олардың көлемі 1,7 млн тоннаны не болмаса уранның әлемдік қоры мен ресурстарының жалпы көлемінің шамамен 12%-ын құрайды (АҚХА мәліметтері бойынша). Қазақстанның алты уран кенішті провинциялары ерекше орынға ие, олар: Шу-Сарысу, Сырдария, Солтүстік-Қазақстан, Каспий маңы, Балқаш маңы және Іле. Қазақстанның аумағында анықталған уран кеніштері қалыптасу жағдайлары мен практикалық маңызы бойынша әртүрлі болып келеді.

Қазақстан Республикасының уран кеніштерінің ауқымы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның негізгі бәсекелестік басымдылығын құрауда. Қазақстан Республикасы жерасты ұнғымалық, сілтілеу (бұдан әрі – ЖҰС) әдісімен өндеуге жарамды барланған әлемдік уран қорының 67%-ына ие. Осылайша, Компания әлемдегі ең ірі барланған және болжамдалған уран қорларын қамтитын бірегей шикізаттық базаға ие.

Қазақстандағы уранның баланстық, қорына ие 54 барланған кеніштің 16-ы игерілуде, қалған 38 кенорын резервте тұр.

Қазақстан Республикасы Оңтүстік Қазақстанның кеніштерінде іздестіру және барлау жұмыстарын жүргізуінде арқасында уранның қорын 25%-ға арттыруды жоспарлап отыр. Жаңа уран кеніштерін, әсіресе Шу-Сарысу және Солтүстік-Қазақстан уран кенішті провинциялар үшін анықтау ықтималдығы өте жоғары.

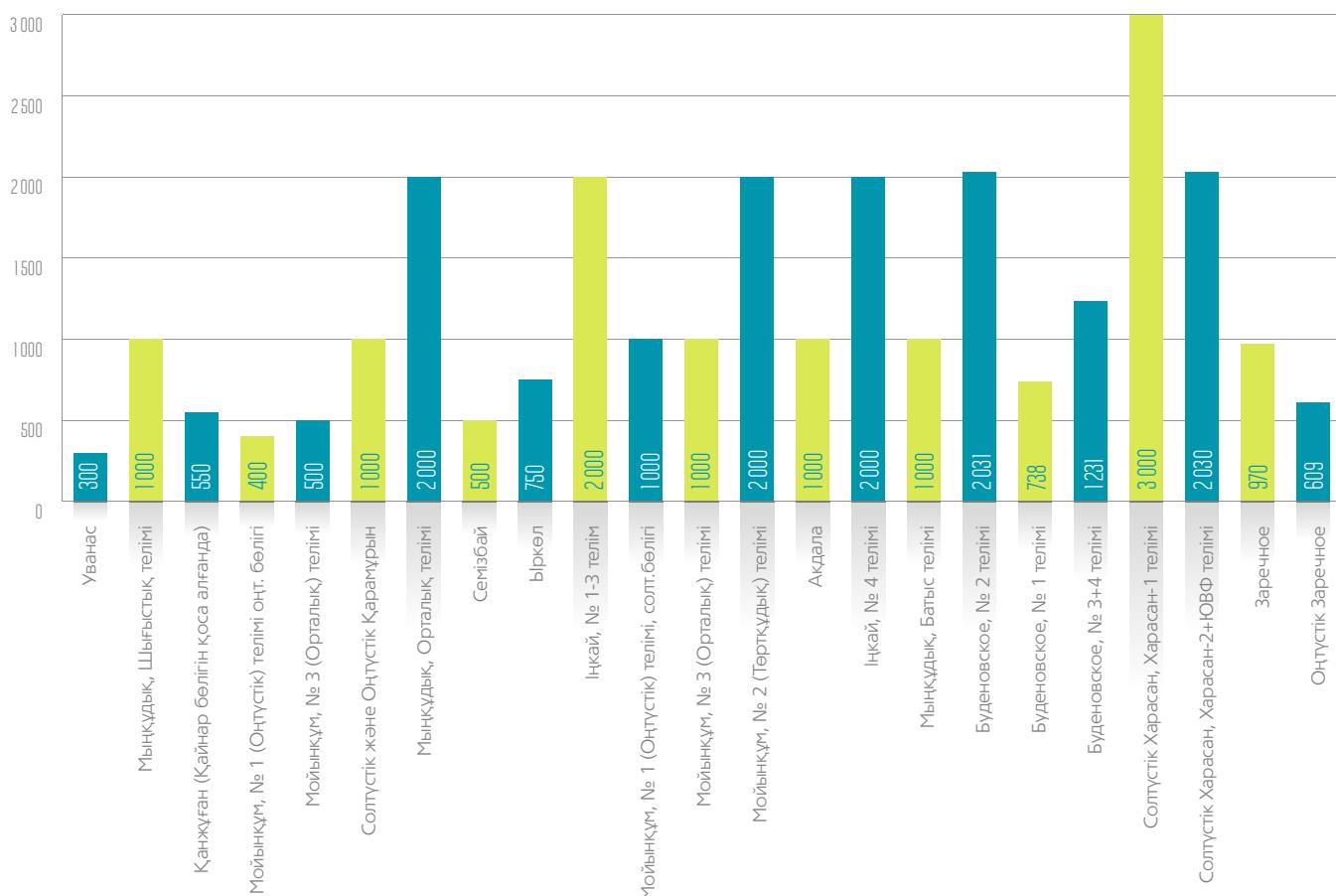
«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның баға берулеріне сәйкес, жер қойнауын пайдаланушылардың 2020 жылға дейін геологиялық-барлау жұмыстарын жүргізуінің нәтижесінде Қазақстандағы уранның барланған қорларының өсімі кем дегенде 180 мың тоннаны құрайды (болжамдық, ресурстарды қорларға аударудың есебінен). «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның тарарапынан уранның жаңа кенорындарын табуға арналған жыл сайын жер қойнауын мемлекеттік геологиялық зерттеуге арнап жұмсап отырған инвестициялары шамамен 1,2 млрд. теңгені құрауда.

31.12.2013 ж. қатысты барланған уран қорының көлемі, тонна

	барлығы	Қорлар (C_1+C_2)	Ресурстар (P_1+P_2)
Қазақстан	1 499 319	838 133	661 186
Оның ішінде келісімшарттарға енгізілгені	932 630	628 641	303 989
«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ	435 680	333 204	102 476

Кенорындарының жобалық құаттылығы – жылына 24 000 тонна уран («Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның барлық кәсіпорындары бойынша, соның ішінде бірлескен және тәуелді кәсіпорындарды қоса алғанда).

Кенорындарының жобалық құаттылығы, жылына тонна уран

УРАН ӨНДІРУДІҢ ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ПРОЦЕСІ

Казакстандағы уран қорларының ерекшелігі сол, олардың шамамен 80%-ы құмдақ типіндегі кенорында-рында, сүмен қанықан өткізгіш жыныстарда шоғырланған.

Кенорындарының бұл типі кен өндіру-дің тәмем өзіндік құнын қамтамасыз ететін және коршаған ортаға барынша аз зиянын тигізетін жерасты ұнғыма-лық сілтілеудің (ЖҰС) экологиялық тұрғыдан ең тиімді өдісімен игеріліп отыруы мүмкін. ЖҰС процесінің толығырақ сұлбасы Компанияның Интернет-сайтында «Уран өндіру» бөлімінде көлтірілген.

Жерасты ұнғымалық сілтілеу құмдақ типіндегі кеніштерді ондағы кенде жердің бетіне көтерусіз, табиги уран-ның иондарын тұра жер қойнауының

өзінде тандамалы тұрде өнімді ерітін-діге айналдыру арқылы игерудің әдісі болып табылады. Бұл жағдайда уранды кен дәстүрлі кен өндіру әдістеріне (шахталық және карьерлік) қарағанда жердің астында қала береді.

Атом қуаты жөніндегі халықаралық агенттігі (АҚХА) бұл технологияны қайта қалпына келтіруге елеулі шығын жүмсауды қажет етпейтін, кеніштерді игерудің ең экологиялық таза және қауіпсіз әдісі деп тануда.

ЖҰС кәсіпорындарындағы жалпы өзіндік құн уранды дәстүрлі әдіспен өндіретін кәсіпорындардағы (шахта және карьер) өзіндік құнмен салысты-рғанда 2–3 есе төмен.

Казатомөнеркәсіп – қу-
аттылығы жылына
1 000 тонна уранды құрайтын, же-
расты сілтілеу әдісіне негізделген
кенішті өнеркәсіптік өндіріске қосқан
әлемдегі тұнғыш компания.

Бүгінде Казатомөнеркәсіпіны
кеніштері – бұл кен өндіру саласындағы hi-tech. Кеніштердің техникалық жарактандырылуы барлық қауіпсіздік және сапа стандарттарына сай. Өн-
дірісте орталықтандырылған басқару жүйесі қолданылады, ол пайдалану шығындарын азайтып қана қоймай,
сонымен қатар қауіпсіз еңбек қыз-
метін қамтамасыз етуге мүмкіндік
береді, кеніштің бүкіл жұмыс процесі
үздіксіз бақыланып отырады.

ЯОЦ-нің өзге буындары

Компанияның ЯОЦ-нің барлық буындарына қатысуы оның технологиялық тұрғыдан анғұрлым қамтамасыз етілген және қаржылық тұрғыдан тұрақты Компанияға айналуына мүмкіндік беруде*.

Конверсиялау

СAMECO (Канада) компаниясымен бірлескен тұрде уранды аффинаждау өндірісін құру жобасы.

«Казатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ-ның реакторға дейінгі ЯОЦ-ға әртаратануының стратегиялық бағыты шеңберінде Компанияның конверсиялық бизнеске енүі және уранды конверсиялау қызметтеріне қол жеткізу жобасы белсенді тұрде іске асырылуда. 2013 жылы Қазақстан Республикасы мен Канада арасында атом энергиясын бейбіт мақсатта пайдалану туралы келісімге қол қойылуы уранды конверсиялау технологияларын Канададан ҚР-ға трансфертеуге мүмкіндік береді. 2012 жылы «Казатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, мен канадалық Cameco Corporation компаниясының өзара жасасқан Үағдаластық туралы меморандумына сәйкес, конверсиялық өндіріске арналған UO_3 шығару бойынша аффинаждық, бөлігін құру және ҚР-да «Инкай» БК ЖШС-да уранның бірлескен өндірісін кеңейту, сонымен бірге конверсиялық өндірісті ресурстық қамтамасыз етуге арнап кеңейту жоспарлануда.

Есептік кезеңде конверсиялық зауыттың аффинаждық, бөлігін салу жобасын басқарудың құрылымы келісіліп, жобаның алдын-ала ТЭН мен ҚЭМ әзірлеу жұмыстары жүргізілді. Қазіргі үақытта таралтар жобаның бастапқы экономикалық, көрсеткіштерін талқылап, оларды жақсарту жолдарын қарастыруда. Келіссөздердің нәтижесі бойынша жақын арада жобаның келесі кезеңі – ТЭН-ді әзірлеуге көшу бойынша шешім қабылданбақ.

* ЯОЦ-ның тұрлі сатыларындағы процестердің толығырақ, суреттемесі Компанияның Интернет-сайтында «Уран өндірісі. ЯОЦ өнімдер» бөлімінде көлтірілген.

Байыту

УБО-ның уранды байыту саласындағы жобасының баламалы нұсқасы

РФ-мен бірлескен жобаны іске асыру шенберінде және ЯОЦ-ның анағұрлым жоғары бөлігіне қатысу арқылы Компанияның бизнесін әртаратандыру мақсатында 2013 жылдың шілде айында «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, мен «ТВЭЛ» ААҚ, бірлескен Қазақстан-Ресей кәсіпорны «УБО» ЖАҚ-пен («Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ – акцияларының 50%-ы, «ТВЭЛ» ААҚ – акцияларының 50%-ы) сол арқылы әлемдегі ең ірі уранды изотоптық байыту кәсіпорны - «УЭХК» ААҚ-ның акцияларын сатып алу туралы келісімшарттарға қол қойды. 2013 жылғы қыркүйекте «УБО» ЖАҚ-тың акцияларының 25% және оған қоса «УЭХК» ААҚ-ның 1 акциясын сатып алу мәмілесі аяқталды.

2013 жылдағы маңызды оқиғаға жобаның тәжірибе жүзінде іске асырылу сатысына ауысыу және «УБО» ЖАҚ-тың 2013 жылдың қараша айында 300 мың ЖББ (жұмыстың бөліну бірлігі) көлемінде алғашқы коммерциялық жеткізілімді іске асыру айналды. «УБО» ЖАҚ, бірлескен кәсіпорны қызметтін іске асыру шенберінде 2014 жылдан бастап жылына 5 млн ЖББ көлемінде уранды байыту қызметтеріне қол жеткізdi.

«УБО» ЖАҚ-тың өнімдерін байыту, өткізу және маркетингі жұмыстарын ресейлік серіктес жүзеге асырады. Бұл жағдайда егер «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ға байытылған уран сату үшін емес, отынды не отындық, элементтерді өз бетінше өндіру үшін қажет болса, онда «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, тараптардың келісіу бойынша оны тең жартысына дейін не одан көп көлемде алып қоюға құқылы. Оған екінші тарап та құқылы болады.

Атом саласындағы Қазақстан-Ресей әріптестігінің басты бағыттарының бірі болып табылумен УБО жобасы екі елдің өзара іс-қимылдарының стратегиялық, сипатының раставу болып табылады, ол анағұрлым жоғары бөліктегі ЯОЦ өнімдерінің өндірістік секторының кооперациялануын терендету мен кеңейтудің ауқымды перспективаларын ашады.

Қайта конверсиялау

Байытылған уранның гексафторидін (UF6) уран диоксидіне (UO2) қайта конверсиялау «Үлбі металлургия зауыты» АҚ-ның қолда бар технологиялық қуаттылықтарына негізделумен жүзеге асырылады. Қайта конверсиялау кезінде алынған уран диоксидінің ұнтағы отындық, таблеткаларды өндіру кезінде қолданылады.

Отындық таблеткалар

Қазақстанда отындық таблеткалар «Үлбі металлургия зауыты» АҚ-да («YM3» АҚ) шығарылады, ол АЭС-ға арнап ядролық отын компоненттерін өндіретін, жоғары технологиялық, ғылыми-өндірістік автоматтандырылған кешеніне ие әлемдегі ең ірі зауыттардың бірі болып табылады. Компанияның даму стратегиясына сәйкес «YM3» АҚ АЭС нарығы өзін барынша қажет ететін ядролық, реакторлардың типтеріне арнап отындық таблеткалар мен ядролық, отынды өндіретін кәсіпорынға айналуы тиіс.

Отындық құрамалар

AREVA компаниясымен (Франция) бірлескен түрде жылу бөлөтін құрамаларды (ЖБҚ) шығару кәсіпорның құру жобасы

«YM3» АҚ, негізінде өндірістік қуаттылығы жылына 400 тонна уранды құрайтын бірлескен кәсіпорынды құру жоспарлануда, ол француз дизайндарының реакторларға арнап «YM3» АҚ-да шығарылған отындық таблеткалардан жылу бөлгіш құрамаларды (ЖБҚ) өндіретін болады. ЖБҚ-лардың негізгі сатылу нарығы ретінде Қытай мен Оңтүстік-Шығыс Азияның атом энергетикасының жылдам дамушы нарығы қарастырылуда.

ЖБҚ зауытын жобалау мен салуды 2012–2016 жж. іске асыру, ал алғашқы өнімнің шығарылымын 2016 жылдың соңында іске асыру жоспарланған. Алайда 2013 жыл бойы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, мен AREVA компаниясы 2013 жылдың соңында бірлескен кәсіпорын құру мен ЖБҚ, зауытының құрылышына инвестиция жұмсау туралы шешім қабылдаудына бағытталған ЖБҚ, зауытының өнімдерін сатудың

кепілдендірілген нарығын қамтамасыз ету бойынша бірлескен жұмыстарын жүргізіп отырды. Осы үақытқа дейін ЖБҚ, маркетингі бойынша бірлескен жұмыстар нәтиже бермеді. Тараптар жобаны одан әрі іске асыру бойынша келісімге келе алмады. Француздық тарап жобаға қолдау көрсету мақсатында біртіндегі өзге нарықтарға шығумен AREVA арналары арқылы болашақ, зауыт өнімдерінің сатылуын қамтамасыз етуге қатысты көзқарасын белгілемеді. ЖБҚ-ны сатудың кепілдендірілген нарығының болмауы бірқатар елеулі тәуекелдерді тудырады, бұл зауыттың құрылышына инвестиция бөле бастау туралы шешім қабылдауға мүмкіндік бермей отыр.

Қытайлық компаниялармен уранды бірлескен түрде өндіру және ядролық отынды өндіру саласындағы әріптестік шеңберіндегі жоба

2013 жылдың қазанында Бейжінде және 2013 жылдың желтоқсан айында Астанада қытайлық CNNC, CGNPC компаниялары мен «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, өкілдерінің арасында атом саласындағы қос тараптық, әріптестікті тереңдегу мен кеңейту мәселелері бойынша кездесулер болып өтті. Бас қосулардың нәтижесі бойынша тараптар ҚР-да уранның бірлескен өндірісі саласында және ядролық отынды өндіру және Қытайға жеткізу саласындағы өзара іс-қимылды дамыту ниетін растиды. Компаниялар бірлескен жобаларды іске асыруға мақұлдау алу мақсатында өз елдерінің үкіметтеріне жүгінуді үағдаласты. 2014 жылға арнап ҚР мен ҚХР құзыяры мемлекет органдарының арасындағы ядролық, өнеркәсіп саласындағы өзара түсіністік туралы меморандумға қол қою жоспарланған.

Қазіргі кезде қол жеткізген үағдаластықтарды орындау мақсатында жоғарыда аталған әріптестікті дамыту мәселелері бойынша жұмыстық, топтардың деңгейіндегі өзара кеңес берулер жалғасуда. 2014 жылы 2014–2016 жж. арнап ҚХР-ға отындық таблеткаларды жеткізу туралы келісімшарт жасасып және физикалық жеткізуді бастау жоспарлануда.

Атом станциялары

Қазақстан Республикасындағы АЭС құрылышы туралы жоба

2013 жылдың I тоқсанында «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, «Самұрық-Энерго» АҚ, мен «KEGOC» АҚ-мен бірлескен түрде «Қазақстан Республикасында атом станциясының конфигурациясы мен орналасу жерін таңдау туралы талдамалық, баяндама» әзірленді, ол ҚР Үкіметіне ұсынылды.

2013 жылды Қазақстан Республикасының аумағында атом электрстанциясының конфигурациясы мен орналасу жерін таңдау бойынша жұмыстық топ құрылды, оның құрамына «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Басқарма Төрағасының орынбасары Сергей Яшин енді, сондай-ақ, осы мәселені шешу жөніндегі комиссия құрылды, оның құрамына «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Басқарма Төрағасы Владимир Школьник енді.

Қазіргі үақытта жұмыстық топ пен комиссия АЭС құрылышы жөнінде шешім қабылдаған жоқ.

4.2 ЯДРОЛЫҚ ЕМЕС БАҒЫТ

Сирек және сирек-жер металдары мен химия өнімдері

Сирек және сирек-жер металдарын өндіру және сирек және сирек-жер металдарына (бұдан әрі – СМ және СЖМ) негізделген өнімдерді шығару да «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, қызметінің басты бағыты болып табылады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның СМ және СЖМ саласындағы даму бағыты сирек-металды минералды-шикізат базасын қалыптастыру мен дамытуға, минералды шикізатты кешенде өңдеу саласындағы ілгері технологияларды ендіруге, металлургияда тазалығы жоғары СМ және СЖМ-дардың жаңа тиімді әдістерін енгізу мен әзірлеу, сондай-ақ, Қазақстан Республикасының аумағында ғылыми еңбекті қажет ететін өнімдерді шығару зауыттарының құрылышынан жоғары технологиялық компанияларды қатыстыру. 2013 жылы Компания осы бағыт бойынша даму стратегиясын іске ассыруын, сондай-ақ, шетелдік серіктестермен белсенде әріптестігін одан әрі жалғастырды.

«ҮМЗ» АҚ, бериллий, тантал және ниобий сияқты сирек металдарға негізделген өнімдердің тігінен-ықпалдастырылған өндіруші болып табылады. «ҮМЗ» АҚ, кен өңдеуден бастап бүкіл әлем бойынша тұтынушылар мойындаған дайын өнімді шығаруға дейін кен өңдеу жұмыстарын жүргізе алатын бірегей кәсіпорын болып табылады.

Жапониямен бірлескен ұжымдық концентраттар мен сирек-жер металдарының жеке қосылыстарының тәжірибелік-өнеркәсіптік өндірісін құру жобасы

СМ және СЖМ Қазақстан Республикасында СМ және СЖМ өндірісіне арнап шикізаттық, база мен жоғары технологияларды құру мен дамытудың 2011–2013 жылға арналған бағдарламасы шеңберінде «SARECO» БК ЖШС («Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ – 51% және Sumitomo Corporation – 49%) сирек-жер өнімдерінің жоғары технологиялық өндірісін құру зауытын пайдалануға дайындау жұмыстарын одан әрі жалғастырды.

Степногорск қаласындағы SARECO зауыты әртүрлі типтегі шикізатты терминаллық, және гидрометаллургиялық, өңдеудің бірегей кешені болып табылады, ол қазақстандық, жапондық, және еуропалық, ғалымдар мен инженерлердің жұмысының нәтижесіне айналды. Зауыт экологиялық, стандарттардың барлық, талаптарын ескерумен жобаланған, ал қолданылып отырған технология және бақылау жүйелері қоршаған ортаға деген қамқорлықты қамтамасыз етеді. SARECO зауыты жылына 1,5 мың тонна TREO (СЖМ оксидтерінің жиыны) өндіруге арнап есептелген, 2016 жылға қарсы өндірістік құаттылығын 3 мың тонна TREO дейін және 2018–2019 жылдарға қарсы 5–6 мың тонна TREO-ға дейін арттыру жоспарлануда. Шығарылып отырған өнімдердің елеулі бөлігін қазіргі үақытта барынша тапшы және сұранысқа ие болып отырған ауыр тобындағы СЖМ-дар құрайтын болады.

Осы жоба шеңберінде 2013 жыл ішінде жабдықтар мен технологиялық процесті кешенде сынау жұмыстары аяқталды; СЖМ техникалық, концентратының қажет етілетін сала деңгейі қамтамасыз етілген; қызметкерлерді оқыту шаралары жүргізіліп және аналитикалық зертхананың жұмысы ретке келтірілген, іске қосу-теншеу жұмыстары және өнімдерді сынау жұмыстары аяқталды.

SARECO зауытының негізгі нысаналы нарығына Жапонияның нарығы жатады. Кәсіпорын бастапқы өнімді - СЖМ ұжымдық, концентратын шығару жобасымен ғана шектеліп қоймайды. Өндірісті ұзақмерзімді шикізат көзімен қамтамасыз ету шартымен 2016 жылға қарсы Қазақстанның аумағында бөлінген өндіріс, ал тағы бірнеше жылдан кейін - СЖМ-ға негізделген магниттердің өндірісі құрылатын болады.

Тантал және ниобий өнімдері

«YM3» АҚ-ның тантал өндірісі әлемдік тантал нарығының 12–14%-ын құрауда. Конденсаторлар нарығына шығу үшін «YM3» АҚ, бөлшектерінің пішімі дамыған жоғары сыйымды конденсаторлық ұнтақтарды және бөлшектері жарықшақ, пішімді агломератталған ұнтақтарды, сондай-ақ конденсаторларды шығарады үшін диаметрі 0,15–0,3 мм тантал сымын өндіру технологиясын әзірлеп және жобаларды іске асырды.

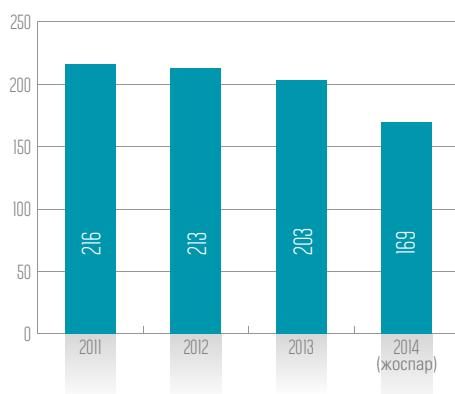
Ағымдағы сәтте «YM3» АҚ, барлық конденсатор өндірушілермен байланыс орнатқан.

2013 жылды «YM3» АҚ-ның қақтығыссыз айқын өндірісінің ретінде мәртебесін растайтын EICC сертификацияның мерзімі ұзартылды.

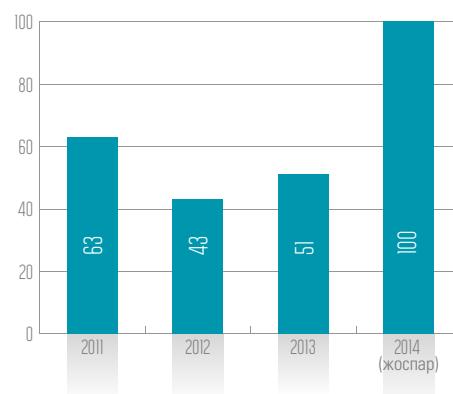
Тантал өнімдерін өндіру көлемі 2013 жылды 203 тонна Та құрады, бұл 2012 жылдың көрсеткішінен 4,7%-ға төмен. Мұндай азаю тантал өнімдерінің нарығындағы сұраныстың тербелуімен байланысты.

Ниобий өнімдерінің өндірісі көлемі 18,6%-ға артумен 2012 жылды 43 тоннамен Nb салыстырғанда 51 тонна Nb құрады.

**Тантал өнімдерінің өндірісі
көлемі, тонна Та**

**Ниобий өнімдерінің өндірісі
көлемі, тонна Nb**

Бериллий өнімдері

«YM3» АҚ-ның бериллий өндірісі кендік шикізаттан бастап таза металға дейін толық металлургиялық циклға ие және әлемдегі қуаттылығы бойынша екінші болып табылады.

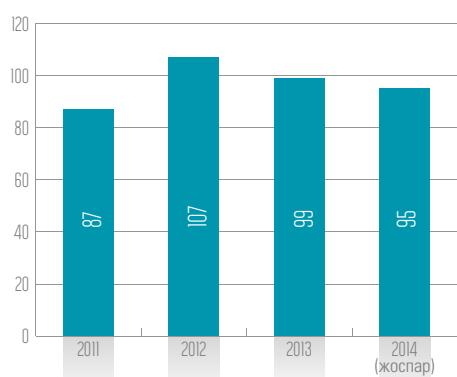
2013 жылды бериллий өнімдерінің өндірісі көлемі 99 тонна Be құрады, бұл 2012 жылдағы осыған сәйкес көрсеткіштен 7,5%-ға төмен. Бериллий өнімдері өндірісінің азаюы нарықтағы бериллий өнімдеріне сұраныстың төмендеуімен байланысты.

Бериллий өндірісін дамыту стратегиясы ғылыми еңбекті қажет ететін технологияларға негізделумен қосылған құны анағұрлым жоғары болып келетін бәсекеге қабілетті өнімдерді шығаруға бағытталған. Осы мақсатта бірқатар жоғары технологиялық, жобалар, соның ішінде Қытаймен бірлескен кәсіпорын шеңберінде бериллий қолаларынан жазық, илемді шығару жобасы іске асырылуда. Компания сондай-ақ, Халықаралық термоядролық зерттеу реакторын құру жобасына қатысада.

2013 жыл ішінде Компания Жапонияның Атом қуаты жөніндегі агенттігімен әріптестік жасады, ол протондық, үдегікіші бар жаңа зерттеу кешенінде құрылымдық, бериллийден нейтрондарды шағылыштырғыштардың ірі габариттік блоктарын орнатты. Қазақстан өкілдерінің жұмысы Жапония атомшыларының жоғары бағасына ие болды.

Сонымен қатар Өскеменде Қытайдың делегациясымен кездесу өткізілді, мұнда ықтимал өзара іс-қимыл мәселелері және бірлескен өзара тимді жобалардың перспективалары талқыланды.

Ғылыми-қолданбалы мақсаттарға арнап құрылымдық, сұрыптық, бериллийге сұраныс сандарының артуына байланысты «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның Польша, Корея, Бельгия, Франция, Германия,

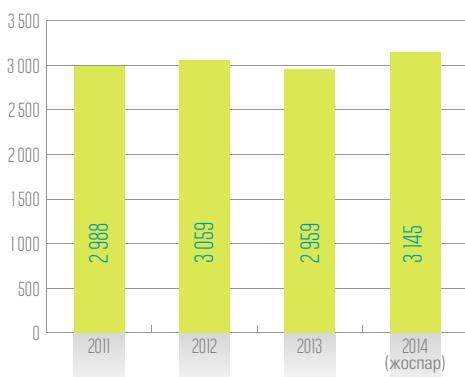
Бериллий өнімдерінің өндіріс көлемі, тонна Be

Швеция, Жапония, Аргентина сияқты елдермен әріптестік географиясы кеңеюде.

Энергоресурстар

Энергоресурстарды өндіру мен сату да «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, қызметтінің маңызды бағыттарының бірі болып табылады. Электр және жылу қуатының негізгі өндірушісі Манғыстау облысындағы «МАӘК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС. «МАӘК-Қазатомөнеркәсіп» кәсіпорнында Қазақстан мен ТМД елдерінде баламасы жоқ, бірыңғай энергия және су өндіру кешені жұмыс істейді. Тұщыланған суды пайдалану «МАӘК-Қазатомөнеркәсіп»-ның электр және жылу қуатын өндіру технологиясына бірегей сипат беруде. Кәсіпорнының кешенінде жылу электростанциялары және көп корпустық, дистилляциялық, тұщыландыру қондырғыла-ры қамтылған.

Есептік кезең ішінде «МАӘК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС Мемлекеттік қа-былдау комиссиясына ұсыну үшін «Өнімділігі тәулігіне 24 000 м³ құрайтын ГТПИ-2,3 тұщыландыру қон-дырғыларын салу» жобасы бойынша өнімділігі тәулігіне 12 000 м³ құрайтын ГТПИ-2 тұщыландыру қон-дырғыларының нысаны бойынша жұмыстық, комиссия жүргізілді. 2014 жылы нысанды пайдалануға енгізу жоспарлануда.

Жылу қуатының өндіріс көлемі, мың Гкал**Электрқуатының өндіріс көлемі, млн кВт*сағ**

2013 жылы электрқуатын өндіру көлемі 4 613 млн кВт*сағ. құрады, бұл 2012 жылдың 598 млн кВт*сағ деңгейінен 0,2%-ға жоғары. 2013 жылы жылу өндірісінің көлемі 2012 жылдағымен салыстырғанда 3,3%-ға азаюымен, 959 мың Гкал құрады.

Жаңартылатын және баламалы энергия көздері

Іргелес жоғары технологиялық салаларға әртаратпандыру бойынша стратегиялық бағыт шеңберінде «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ жаңартылатын және баламалы энергия көздерінің технологияларын (күн және жел энергетикасы) әзірлеу мен ендіруге белсенді қатысады.

2013 жылғы қарашада «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ мен «Қазақстан-Британдық техникалық университеті» (бұдан әрі – ҚБТУ) ғылыми-техникалық, әріптестік туралы меморандумға қол қойды. Компания мен ҚБТУ-дың жоспарында жаңартылатын энергетика саласындағы ғылыми-зерттеу және инновациялық жобаларды іске асыру, бірлекен жұмыс және сарапшылар топтарын құру, сондай-ақ, жаңартылатын қуат көздері бойынша мамандарды даярлау және қайта даярлау белгіленген.

Оған қоса, қол қойылған Меморандум шеңберінде келешекте инновацияларды өзара тиімді шарттармен енгізу, соның ішінде паритеттік негізде бірлескен кәсіпорындарды құру арқылы енгізу қарастырылу-да. Елдің ең ірі техникалық, жоғары оқу орнымен серіктестік қатынастарды орнату Компанияның инновациялық, даму стратегиясының бір бөлігі болып табылады.

Қазігі уақытта «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ жаңартылатын энергетика бойынша бірқатар жоғары технологиялық, инновациялық, жобаларды іске асыруда.

«KAZPV қазақстандық кремнийдің негізінде фотоэлектрлік модульдердің өндірісін құру» жобасы

Бұл жобаны іске асыру шеңберінде үш кәсіпорын жұмыс істеуде:

1. «МК «KazSilicon» ЖШС (Үштөбе қ., Алматы облысы) Алматы облысының Сарықөл кенішінде кварц өндіреді (кварцтің қоры 1 700 000 тонна) және кварцты металлургиялық, кремнийге дейін өндіріді (құаттылығы жылына 5 000 тонна металлургиялық, кремний).

2013 жылдың алғашқы жартышылдығында Француздық Консорциумнің өкілдерімен бірлескен түрде сапасы жақсартылған металлургиялық, кремнийді алу технологиясын жетілдіру жұмыстары жүргізілген болатын.

2. «AstanaSolar» ЖШС (Астана қ.) фотоэлектрлік модульдер жасайды (құаттылығы: 50 МВт, 223 мың фотоэлектрлік модуль), олардың өндірісі 2012 жылы іске қосылған болатын.

Қазіргі кезде AREVA компаниясымен (Франция) 2014 жылдан бастап фотоэлектрлік модульдерді шығару туралы З жыл мерзімге арнап off-take-келісімшарттарға қол қойылды (келесі З жылға мерзімі ұзартылған).

«AstanaSolar» ЖШС 2013 жылғы шілдеде зауытты Мемлекеттік қабылдау актісін алды. 2013 жыл ішінде кәсіпорын фотоэлектрлік модульдердің 8,2 МВт ш.к. шығарды. 2014 жылы фотоэлектрлік модульдердің 37 МВт ш. м. шығару көзделуде.

3. «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС (Өскемен қ.) қазақстандық, кремнийден күн қуатын электр қуатына айналдыратын фотоэлектрлік тілімшелер мен ұяшықтарын шығару жоспарланған (құаттылығы: сұр тілімше (wafer) – 77 МВт ш.к., не болмаса 18 500 мың дана; ұяшық (ФЭТ) – 65 МВт ш.к., не болмаса 16 765,6 мың дана).

2013 жылы «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС-да құрылыш-монтаждау жұмыстары жүргізіліп, және іске қосу-тәншеу жұмыстары басталды. Француздық компаниялармен (SEMCO және ECM) келісімшарттарға сәйкес 2014 жылдың I тоқсанында барлық жабдықтың алдын-ала қабылдау сынақтары басталды, сынақ барысында 2014 жылдың I және II тоқсандарында алғашқы тәжірибелік-өнеркәсіптік өнімдердің шығарылымы көзделуде. Ақырғы қабылдау сынақтары және зауытты пайдалануға енгізу 2014 жылдың III және IV тоқсандарына арнап жоспарланған.

«Kazakhstan Solar Silicon» зауыты Қазақстанда күн энергетикасын дамыту жөніндегі KAZPV инвестициялық, жобасының ең жоғары технологиялық, буны болып табылады. Француздық IRYSOLAR компаниясымен дайын өнімді (фотоэлектрлік тілімшелер мен ұяшықтар) сатып алу туралы off-take-келісімшартқа қол қойылып қойған.

«Болотов – БЖРТ жел роторлық турбиналарының өндірісін құру» жобасы

Компания Қазақстан Республикасының аумағында Болотовтың жел роторлық турбиналарының (БЖРТ) өндірісін және оларға күтім жасау жөніндегі қызмет көрсету орталығын құру жобасын іске асыруда. Осы мақсатта дербес БЖРТ-ларға қашықтан мониторинг жасау мен басқару саласындағы, сондай-ақ, дербес БЖРТ-ларды қуаттау құрылғыларын және жүктемесін басқару жүйелерін әзірлеу саласындағы ғылыми зерттеулер жүргізілуде.

БЖРТ өндірісі «Экоэнергомаш» ЖШС-да жүзеге асырылыда. 2013 жылы «Экоэнергомаш» ЖШС «KEGOC» АҚ-ның әкімшілік ғимаратын жаңартылатын энергия көздерін қолдана отырып электрмен қамту жүйелерімен жабдықтау жобасын іске асырды. Осы жоба шеңберінде бір жел роторлық турбинасы сатылған болатын.

«Жылу сорғыш қондырғыларының өндірісін құру» жобасы

Жобаны іске асырудың мақсаты жылу сорғыш қондырғыларының (бұдан әрі – ЖСҚ) өндірісін және оларға күтім жасауға арналған қызмет көрсету орталығын құру. ЖСҚ-ның өндірісі «УМЗ» АҚ-ның еншілес кәсіпорны «Машзавод» ЖШС-да оны қайта салу және онда жыл сайын 520 бірлік ЖСҚ шығаратын өндіріс желісін орнату арқылы үйімдастырылған. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ, мен «Маш завод» ЖШС 2013 жылғы қазанды «Су-су» типіндегі жылу сорғыш қондырғыларын технологиялық жаңғырту» тақырыбында F3Ж жүргізу туралы келісімшарт жасалды.

ЖСҚ-ның бірінші тұтынушысы «ТКК» ЖШС, мұнда жобаға сәйкес арнағы кір жуу орны ғимаратының тұтынушыларын жылдың барлық мезгілінде ЖСҚ, негізінде жылу тасығышының температурасы 55°C құрайтын 85 кВт көлеміндегі ыстық, сүмен қамту көзделуде. Осы жоба шеңберінде тұтынушыны жылу қуатымен қамтамасыз ету сұлбасы әзірленген болатын, бұл сұлбада «Мойынқұм» кенішінің қажетсінүлдеріне арнал берілетін техникалық, суды тәмен потенциалды жаңартылатын жылу көзі ретінде пайдаланау көзделуде. Құрылым-монтаждау жұмыстары толық, көлемде орындалды, іске қосу-тәңшеу жұмыстары жүргізілді. ЖСҚ-ны іске қосу «Мойынқұм» кенішін пайдалануға енгізетін 2014 жылға жоспарланған.

Бұл жобаның іске асырулыун тежеп отырған негізгі фактор мынадай: ЖСҚ-ны сатып алу мен орнатуға қатысты бастапқы шығындар қатқыл отындағы жылу көздерінің бағасынан асуда.

4.3 ФЫЛЫМИ-ТЕХНИКАЛЫҚ, ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘЛЕУЕТТІ ДАМЫТУ

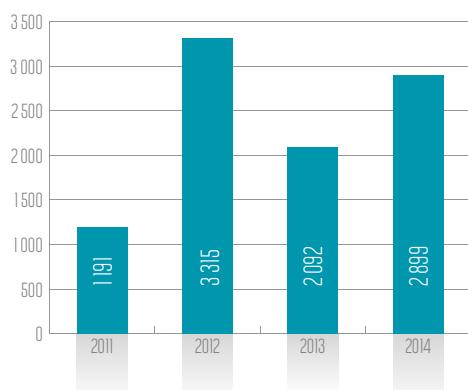
«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның стратегиялық, басымдылықтарының бірі операциялық, қызметтің тиімділігін арттыруға және қоршаған ортаға тигизетін жағымсыз әсерін азайтуға ықпалын тигизетін өзінің фылыми-техникалық, және инновациялық, әлеуетін арттыру. Компания ЯОЦ, сирек-жер және сирек-металл өнімдері сияқты бағыттар бойынша, сондай-ақ, баламалы энергетика саласындағы жобалар бойынша қаржыландыруды үнемі арттырып отыруға тырысады.

ҒЗТҚЖ-ға қатысты шығындар 2013 жылы 2 092 млн теңгені құрады. ҒЗТҚЖ-ға арналған инвестициялардың көлемі 2013 жылы 2012 жылдағымен салыстырғанда 2013 жылғы шығындарды үнемдеудің жалпы бағдарламасы шеңберінде уранның қатысты нарықтық бағаларының төмен болуына байланысты үақытша түрде азайтылған болатын.

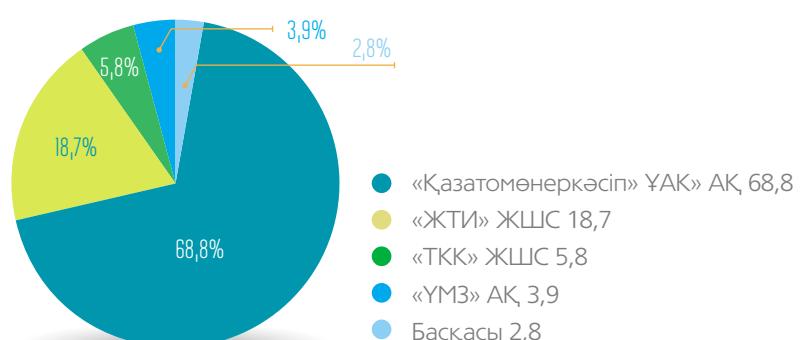
Урандық емес бағыттың фылыми-зерттеу жұмыстарына (F3Ж) арнап 357 млн теңге бағытталған болатын. Урандық емес бағыттағы бірқатар жобалардың шеңберінде (баламалы энергетика бойынша жобаларды қоса алғанда) 2014 жылы F3Ж қаржыландыруды 467 млн теңгеге дейін арттыру жоспарлануда.

2014 жылы ҒЗТҚЖ-ға қатысты шығындар бойынша жоспар 2 899 млн теңгені құрайды.

ҒЗТҚЖ-ға қатысты шығын көлемі, млн. теңге

2013 ж. үйымдар бойынша ҒЗТҚЖ-ға қатысты шығындар

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның инвестициялық, қызметі Компанияның Инновациялық-технологиялық, саясаты және Инновациялық-технологиялық, даму стратегиясы сияқты ішкі құжаттарына сәйкес жүзеге асырылады. Компанияның құрылымында келесі инновациялық, фылыми-техникалық, бөлімшелер құрылып жұмыс істеуде: «Жоғары технологиялар институты» ЖШС, фылыми-қолданбалы маңыздағы бөлімшелер: өздерінің негізгі қызмет түріне фылыми-зерттеу, талдау және құрастыру жұмыстары жаттын OF33-лар, зауыттық зертханалар, сондай-ақ, фылыми-білім беру мекемесі – Қазақстан ядролық университеті жұмыс істейді.

Қазіргі үақытта Компанияда келесі инновациялық жобалар іске асырылуда:

- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның уран өндіру кесіпорындарында пероксидтік уранды ендіру, ол ASTM стандартының сапасына сай уранның химиялық, концентраттарын алу әдістерін жетілдіруге және өзіндік құнның азаюына бағытталған.
- Ұжымдық, концентраттары мен сирек-жер металдарының жеке қосылыстарының тәжірибелік-өнеркәсіптік өндірісін құру.
- KazPV қазақстандық, кремнийге неғізделген фотоэлектрлік модульдердің өндірісін құру.
- AREVA дизайнныңдағы жылу бөлгіш құрамаларын өндіретін зауыттың құрылышын үйымдастыру.
- Уранның конверсиялық, өндірісінің аффинаждық, бөлігін үйымдастыру.

Компанияда келесі бағдарламалар әзірленіп және іске асырылуда: «Қазақстан Республикасында 2011–2014 жж. сирек және сирек-жер металдарының шикізаттық, базасын және жоғары технологиялық, өндірістерін құру мен дамыту», «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның 2014–2016 жж. арналған фылыми-тех-

нологиялық, және инновациялық, даму бағдарламасы». F3TKЖ-ні қабылдау және нәтижелерін қабылдау мәселелері ғылыми-техникалық, және Мамандандырылған ғылыми-техникалық, кеңестердің отырыста-рында қарастырылады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-дағы зерттеулер мен ғылыми-техникалық, әзірле-мелер меншікті қаражатының есебінен жүзеге асырылады.

ЗИЯТКЕРЛІК СМАРТ-КЕҢІШІН ҚҰРУ ЖОБАСЫ

2013 жылғы инновациялар саласындағы негізгі оқиғалардың біріне «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның зияткерлік тәжірибелік СМАРТ-кенішін күрудың техника-экономикалық не-гіздемесін әзірлей бастауы айналды.

СМАРТ-кеніші жаңа буындағы уран өндірудің өндірістік кешенінің түптүлғасына айналуы тиіс, мұнда энергоресурстарды үнемдеуге, өндірістің экологиялық тазалығына және оны арттыруға бағытталған

ең ілгері технологияларды тәжіри-белік-өнеркәсіптік сыйнау мен өндіру жұмыстары жүргізілетін болады. Компания кәсіпорындарында жаңа технологияларды өндіру уран өндіру-дің өзіндік құнының азаюын тудыруы мүмкін деп күтілуде.

Жобаның іске асырылуы жуықтап алғанда 4,5–5 млрд теңгені құрамақ. Жобаны іске асыруға арналған қаржының бір бөлігін «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ бөледі, жетіспейтін

сомасы қарызыдық қаражаттың есебі-нен өтепетін болады. Құрылып оты-рған зияткерлік меншіктің жуықтап алынған құны 2015 жылдан бастап болжамдар бойынша жылына кем дегенде 1,5 млрд теңгені құрамақ, тікелей инвестициялардың қайтарылу мерзімі шамамен 4,5–5 жылды құра-уда.

Зияткерлік Смарт-кеніші 2015 жылы жұмыс істей бастайды деп жоспарланған.

Ғылыми-технологиялық, даму мәселелерін европалық, компаниялардың мысалы бойынша кешенді шешу үшін F3TKЖ-ні жоспарлау мен іске асырудың жаңа түрі қолданылуда, оның шеңберінде ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-құрастыру жобалары келесі бағыттардағы жаңа технологиялық платформаларды құру үшін орындалуда:

- «Уран өндіру мен өңдеу технологиялары» (уран мен ілеспе металдардың және т.б. геологиясы, геотехнологиясы, химиялық, технологиясы).
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның кәсіпорындарына арналған ресурстар мен ресурс үнемдеу (хими-ялық, су технологиялары және т.б.).
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның жоғары технологиялық, өнімдері және бизнестерін әртараптандыру (конверсия, ядролық, реакторлар, АЭС, ядролық технологиялардың қауіпсіздігі, ядролық, мате-риалдарды есепке алу, жаңартылатын энергия көздері, сирек-металл өнімдері, басқ.).
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның зияткерлік капиталы және ақпараттық, технологиялары (ядро-лық-технологиялық, білімді сақтау және тудыру, патенттеу, зияткерлік меншік, IT және т.б.).

Әзінің ғылыми әлеуетін қолданумен, Компания бірлескен зерттеулер жүргізуге француз, неміс, ресейлік, жапон, британдық, және өзге шетелдік ғалымдарды тартып отырады. Егер бұдан бұрын «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-да өндіріске арналған бірлескен кәсіпорындар құрылып отырған болса, бүгінде олар жаңа технологияларды әзірлеу үшін құрылуда. Жер қойнаулары мен ядролық-отын циклында активтерді құрумен Компания зияткерлік салада активтерді құруға кірісті.

ТҮРАҚТЫ ДАМУ

5

«**K**азатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ-ның даму стратегиясына түрақты даму ұстанымдары енгізілген, олар энергиямен қамтылу және әлеуметтік прогрессі үдеть сияқты аса маңызды халықаралық мәселелерді шешуге бағытталған. Компанияның орын алу өнірлерінде гі қызметі бизнестің түрақты дамуы әлеуметтік-экономикалық, прогреске, экологиялық, жағдайды жақсартуға, өнірлердің халықының әл-ауқатының артына ықпалын тигіzetіндей етіп бағытталған.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ жұмыс орындарымен шамамен 27 000 адамды қамтамасыз етуде. Компания қызметкерлері – оның түрақты өсуінің негізгі құраушысы, және Компания қолайлы және қауіпсіз еңбек жағдайларын тудыруға ерекше көніл бөледі. Компанияның кадр саясаты кадр әлеуетін нығайтуға, тиімді мотивациялау жүйесін құруға және қызметкерлердің толыққанды дамуына арнап жағдай тудыруға бағытталған. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ –да Компанияның түрақты даму саласындағы іс-қимылдарын реттейтін құжаттар, соның ішінде Корпоративтік басқару кодексі, Кадр саясаты, Еңбек қорғау, қоршаған ортаны қорғау, ядролық, және радиациялық, қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы саясаты, сондай-ақ, Компанияның әлеуметтік жауапкершілік ұстанымдарын белгілейтін Корпоративтік әлеуметтік жауапкершілік саясаты. Энергиялық тиімді және экологиялық, таза технологияларды енгізу – «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ-ның қысқа және үзақ мерзімді жоспарларының міндетті құраушысы.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ-ның түрақты даму саласындағы іс-қимылдарында қолайлы еңбек жағдайларын жасау, жұмыс орнындағы қауіпсіздікті қамтамасыз ету, қоршаған ортаны қорғау, орын алу өнірлерінің әлеуметтік-экономикалық, дамуын қолдау және түрғындардың өмір сүру сапасын жақсарту шаралары қамтылған. Компания өзінің мұдделі тараپтарының экономикалық, экологиялық, және әлеуметтік әл-ауқат принциптерін қатаң ұстанады және оны келешекке инвестиция ретінде қарастырады.

Түрақты дамуды басқару құрылымы

Түрақты даму ұстанымдарын енгізу Адами ресурстарды басқару департаментінің, Еңбек қорғау және қоршаған ортаны қорғау басқармасының және Компанияның орын алу өнірлерінің дамуына жауапты «Қазатомөнеркәсіп-Демеу» ЖШС-ның өзара іс-қимылы арқылы жүзеге асырылады.

Адами ресурстарды басқару департаментінің (бұдан әрі – АРБД) қызметі түрақты даму түрғысынан алғанда әлеуметтік маңызды болып келетін мәселелерді қамтиды. Олардың арасындағы негізгі мәселелер: Қызметкерлерді дамыту және оқыту, өнімді және қолайлы жұмыс ортасын құру, қызметкерлерді қолдау және мотивациялау. Түрақты даму принциптерінің сәтті енгізілуін қадағалау үшін, сондай-ақ, жақсартуға арналған потенциалды бағыттарды анықтау үшін АРБД жыл сайын Компания қызметкерлеріне сауалдар қойып және сауалнама жүргізіп отырады.

Еңбек қорғау, өнеркәсіптік және радиациялық, қауіпсіздік, сондай-ақ, қоршаған ортаны қорғау саласындағы қызметті басқаруды Еңбек қорғау және қоршаған орта басқармасы (бұдан әрі – ЕҚҚОБ) жүзеге асырады, ол Компанияның барлық құрылымдық, бөлімшелерінде жұмыс істейтін еңбек қорғау және қоршаған орта қызметтерінің жұмысын әдістемелік қолдау, бақылау және жалпы үйлестіру шараларын жүзеге асырады. Сонымен қатар, ЕҚҚОБ Компания кәсіпорындарында экологиялық, мониторинг нәтижелері бойынша мәліметтерді жинақтап және талдайды және осы жұмыстың нәтижелері бойынша есеп беруді өзірлейді, ол артынша Басқармаға ұсынылады.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ-ның барлық құрылымдық, бөлімшелерінде еңбек қорғау және қоршаған ортаны қорғау қызметтері жұмыс істейді, сондай-ақ, мерзімді түрде кешенді және мақсаттық тексерулер жүргізіліп отырады.

«Қазатомөнеркәсіп-Демеу» ЖШС «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ-ның әлеуметтік нысандарды басқару және әлеуметтік жобаларды іске асыру жөніндегі операторы болып табылады. «Қазатомөнеркәсіп-Демеу» ЖШС өзінің мақсаты ретінде Қазақстан азаматтарының әл-ауқаты мен өмір сүру сапасын арттыруды қоюда. Міндеттердің қатары: өздерінің аумағында уран өндірісі бар өнірлердің әлеуметтік саласын жергілікті халыққа арнап әлеуметтік сипаттағы қызметтерді жүзеге асыру арқылы дамыту және Компания кәсіпорындарының қызметкерлеріне арнап лайықты өмір сүру жағдайларын жасау.

Орын алу өнірлерін дамыту жергілікті басқару органдарымен әріптестік жасасу арқылы және Компанияның даму стратегиясына сәйкес жүзеге асырылады.

5.1 МҮДДЕЛІ ТАРАПТАРМЕН ӨЗАРА ӘРЕКЕТТЕСУ

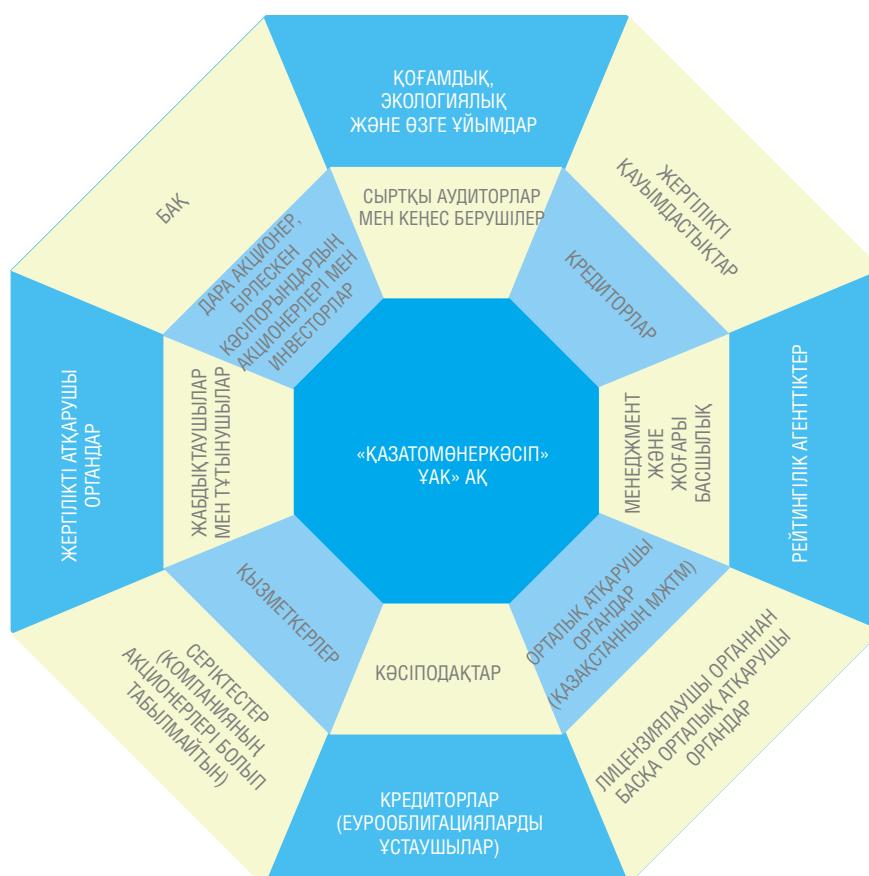
«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның мүдделі тараптармен өзара іс-қиынлыға деген көзқарасы

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жасау – бұл ұзақмерзімді құнды құруға арнап қажетті жағдай ту-дырудың, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның стратегиялық мақсаттарына қол жеткізу мен жағымды беделін қалыптастырудың кепілі. Сыртқы және ішкі стейхолдерлармен сындарлы қарым-қатынас құру анағұрлым әділ және тұрақты әлеуметтік дамуды, тәуекелдер мен беделін одан да жақсы басқаруды қамтамасыз етуге, бизнес-орта мен нарықты кешенді бағалауға мүмкіндік береді. Әлеуметтік серіктестік, өзара тиімді әріптестік, құрметтілік, ашықтық және сенім білдіру – Компанияның мүдделі тараптармен кез келген өзара іс-қимыл жасауы кезінде сүйеніп отыратын негізгі ережелері.

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың негізгі ұстанымдары мен басымдылықтары Компанияның корпоративтік құжаттарында: Корпоративтік этика кодексінде және Корпоративтік басқару кодексінде көрсетілген. Корпоративтік басқарудың жаңа механизмдерін құрумен және қолданыстағы механизмдерді үнемі жетілдірумен «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ барлық стейхолдерлердің құқығын қорғауды қамтамасыз етіп және мүдделерін үйлесімді етіп отыруға тырысады.

Компанияның барлық стейхолдерлері Мүдделі тараптардың картасында берілген, мұнда сол не өзге топтың ықпал ету дәрежесі көрсетілген. Мысалы, стейхолдерлердің Компанияның қызметіне тікелей не жанама әсерін тигізу-тигізуеүіне қарай, сондай-ақ, Компанияның оларға тигізетін ықпалына қарай олардың «жақын» және «алыс» тобын бөліп көрсеткен.

Компанияның негізгі мүдделі тараптары – қызметкерлер, кәсіподақтар, Дара акционер, жабдықтаушылар, тұтынушылар, мемлекет органдары, БАҚ, және жергілікті қуындастықтар.

Компания өзінің мүдделі тараптарымен өзара іс-қимыл жасау барысында келесі коммуникациялық, арна-ларды пайдаланып отырады:

- корпоративтік коммуникациялар арналарының жүйесі;
- кездесулер, жиналыстар, келиссөздер;
- қоғамдық тыңдаулар;
- қызметкерледен мерзімді турде сауалнама алу;
- қоғамдық пікірді зерттеу;
- бірлескен жұмыстық, топтар;
- қызметкерлерге арналған жедел желілер;
- инвесторларға арналған таныстырылымдар;
- форумдарға, конференцияларға, көрмелерге, саммиттерге қатысу;
- БАҚ-пен өзара іс-қимыл жасау;
- қоғамдық және сарапшылар қауымдастығына мүше болу;
- жергілікті билік органдарымен бірлескен, орын алу аймақтарының әлеуметтік-экономикалық, дамуы-на арналған бағдарламалар.

Дара акционер, бірлескен кәсіпорындардың акционерлері және инвесторлар

Компанияның Жарғысына сәйкес, Компанияның Дара акционері «Самұрық-Қазына» үлттық, әл-ауқат қоры» АҚ болып табылады. Компанияның Директорлар кеңесімен Басқармасы Дара акционердің құқықта-рын ұстанып және қорғап отырады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның дара акционерін Компанияның қаржылық, нәтижелері ғана қызықтырмайды, ол үшін сонымен қатар Корпоративтік басқару, клиент-термен және жабдықтаушылармен қарым-қатынастар, Компанияның корпоративтік әлеуметтік жауап-кершілік саясаты, өндірістік қауіпсіздік және жергілікті қауымдастырудың дамуына үлес қосу сияқты Компанияны басқару сапасын көрсететін қаржылық, емес көрсеткіштер де маңызды болып табылады.

Дара акционерге 2013 жылы 2012 жылдың қорытындысы бойынша төленген дивиденді 7,64 млрд тең-гені құрады.

Қызметкерлер

Компания мен Қызметкерлердің өзара іс-қимылы адами капиталды дамытуға және әріптестік негізіндегі қарым-қатынастарды қалыптастыруға бағытталған.

Қызметкерлердің еңбекақысы, әлеуметтік жинағы мен әлеуметтік кепілдіктер, мәнсаптық, өсү, еңбек қа-үіпсіздігі және еңбек жағдайлары Қазақстан Республикасы заңнамасының нормаларына толықтай сай, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның еңбек ұжымымен, корпоративтік этика кодексі мен Кадр саясатымен реттеліп отырады. Компания әр қызметкердің қосқан үлесін бағалайды және кадрлармен қарым-қа-тынастарды құрметтілік және әріптестік негізінде құрады, ол бастамашылдыққа, жауапкершілікке және шамшыл мақсаттарға қол жеткізуге ынталандырып отырады. Бұл ұстанымдар қызметкерлерге өздерінің тиімділігін арттырып және жоғары кәсіби нәтижелерге қол жеткізіп отыруға мүмкіндік береді.

2013 жылы Компания қызметкерлердің қатыстырылуына, қанағаттануына және ізгі ниеттілігіне ерек-ше көніл бөліп отырды: «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-да Компания қызметкерлерінің арасында әлеу-меттану зерттеулері, мерзімді іскерлік кездесулер үйімдастырылып және «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, кәсіпорындарының барлығында жұмыстық, топтар құрылды.

Қызметкерлердің қатыстырылу дәрежесін зерттеу нәтижелері өзекті мәселелерді анықтап және оларға алдын-ала ықпал етіп отыруға себін тигізеді. Артып келе жатқан бәсекелестік жағдайында білікті және мүдделі қызметкерлер тұрақты бизнес-процестерді дамыту мен қолдаудың қозғаушы күші болып табылады, сол себептен Компания бұл саладағы жұмысты жалғастыруды жоспарлап отыр.

Жабдықтаушылар мен тұтынушылар

Компанияның ұзақ мерзімді жетістігі Компанияның айналасындағы сыртқы факторларды кешенді есепке алмайынша мүмкін болмайды. Негізгі сыртқы факторлардың арасында – жабдықтаушылар мен тұтынушылардың тұрақты дамуы.

Жабдықтаушылар мен тұтынушылармен өзара іс-қимыл жасасу бойынша тұрақты даму принциптерін ұстанумен «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ өнімнің сапасы мен қауіпсіздігі үшін, сондай-ақ, оның үақытында жеткізілу үшін жауапкершілікте болады. Компания өзінің қызметінде тұрақты даму принциптерін қолданып отыратын адал жабдықтаушылармен өзара әрекеттесіп отыруға тырысады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ өзінің құш-жігерін жеткізілімдер желісінің және құнын құру тізбегінің тиімділігін арттыруға, тізбектің ішіндегі шығындарды азайтуға және брендіге адал көзқарасты қолдауға бағытталған процестер мен технологияларды ілгері жылжыту бойынша бірлескен жұмысқа жұмсауда. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік стандарттары мен Корпоративтік стандарттара жүйесінің стандарттарына сәйкес Компанияда мерзімді түрде өнімнің сапасына бақылау жүргізіліп отырады.

Мемлекеттік органдар

Компания мемлекеттік билік және жергілікті өзін-өзі басқару органдарымен жауапкершілік, адалдық және өзара қызығушылықтарды ұстану принциптеріне негізделген тұрақты және сындарлы қарым-қатынастарды құруға және қолдауға тырысады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Қазақстан Республикасының заңдары мен заңнамалық актілеріне өзгертулер енгізу жөніндегі комитеттер мен жұмыстық топтарға белсенді түрде қатысып отырады, «KAZENERGY» мұнай-газ және энергетика секторы үйымдарының Қазақстандық қауымдастырым мен әріптестік жасайды, ураны бар материалдарды барлау, өндіру және өн-деуге арналған лицензия және рұқсат беру туралы мәселелерді қарастыру кезіндегі сараптамаға қатысады. Компания Қазақстан Республикасының 2020 ж. перспективамен 2010–2014 жж. арналған Атом саласын дамыту бағдарламасын, Қазақстан Республикасының үдемелі индустріалды-инновациялық, дамуының 2010–2014 жж. арналған мемлекеттік бағдарламасын, Қазақстан Республикасы Үкіметінің тапсырмасы бойынша «Степногорск тауken-химиялық, комбинаты» ЖШС-ның қыындық тудырып отырған мәселе-лерін шешудің жол картасын және т.б. іске асыруға қатысады.

Жергілікті қауымдастықтар

Жергілікті қауымдастықтар Компаниядағы ортаны қалыптастырумен және ол үшін басты ресурстардың көзі болып табылумен, Компанияға елеулі әсерін тигізеді. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, жергілікті қауымдастар үшін білім берумен, жұмыс орындарымен қамтамасыз ету, мәдени шараларды өткізумен, денсаулық сақтау саласына қолдау көрсетумен, инфракұрылымды дамытумен, өнірлерді абаттан-дыру мен көгалдандырумен байланысты бірқатар жобаларды іске асырады. Компания үшін жергілік-ті қауымдастықтармен өзара әрекеттес - бұл орын алу өнірлеріндегі атмосфера мен психологиялық жағдайға жағымды әсерін тигізетін жүйелі түрде жүзеге асырылып отыратын қызмет.

2013 Компания алдыңғы жылдағымен салыстырғанда жергілікті тұрғындарды жұмыс орындарымен 5,3% артық, қамтамасыз етті, осылайша, орын алу өнірлерінден қабылданған қызметкерлердің үлесі Компания қызметкерлерінің жалпы санының 82,5% дейін жетті.

Жұмыс орындарын құрумен қатар Компания әлеуметтік инфракұрылымды жасқарту бойынша бірқатар шаралар қабылдауда. Мысалы, 2013 жылғы желтоқсанда Ақтау қ. тұрғындарына арналған «МАӘК-Қазақтомөнеркәсіп» ЖШС жаңартылған медицина-санитарлық, бөлігінің, ал Тайқоныр кентінде Компанияның еншілес кәсіпорны «Волковгеология» АҚ, салған бөбекхана-бақшасының ашылу салтанаты болып өтті.

БАҚ

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның ақпаратын жария ету ережелерін орындаумен Компания жоғары дәрежедегі айқындылықты ұстанып отырады, сондай-ақ, бұқаралық, ақпарат құралдарымен сындарлы диалог жүргізіп отырады.

Мұдделі тараптардың басым көпшілігі үшін қол жетімді болып келетін ақпарат тараптудың аса маңызды арнасына Компанияның ресми Интернет-сайты (<http://www.kazatomprom.kz>), атап айтқанда, оның «Корпоративтік құжаттар» бөлімі (<http://www.kazatomprom.kz/corporate-documents>) жатады. Бұл ресурстарда Компанияның соңғы жаңалықтарымен, қаржылық, және өндірістік көрсеткіштерімен, есептілігімен және Компанияның қызметі туралы өзге де пайдалы ақпараттенн, сондай-ақ, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның басқару және бақылау органдарының қызметін реттейтін құжаттармен, мысалы: Жарғы, Ди-ректорлар кеңесі туралы ережемен, Басқарма туралы ережемен, Ішкі аудит қызметі туралы ережемен танысуға болады. Барлық мұдделі тұлғалар үшін ақпараттың тен қол жетімділігі принципін ұстанумен «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, ресми сайта берілетін ақпаратты үш тілде: орыс, қазақ, және ағылшын тілдерінде жариялайды.

5.2 ҚЫЗМЕТКЕРЛЕР

Қызметкерлерге қатысты тұрғы

Компанияның қызметкерлері «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның басты активі, оның ураннның әлемдік нарығындағы көшбасшылық жайғасымға қол жеткізуінің негізі, сондай-ақ, келешекте оның тұрақты дамуның кепілі болып табылады. Компания тұрақты түрде барлық, категориядағы және деңгейдегі дарынды қызметкерлерді тарту, оқыту және ұстап қалуға арнап барынша құш-жігерін салып отырады. 2013 жылы Компания ғылым докторының ғылыми дәрежесіне ие қызметкерлердің санын 14 адамға дейін арттырды және PhD дәрежесіне ие 5 қызметкерді жұмысқа қабылдады. 69 қызметкер ғылым кандидаты дәрежесіне ие, соның ішінде корпоративтік орталықтың 16 қызметкери. Сонымен қатар, жергілікті мамандарды тарту мен дамытқан маңызды, бұл мәселеге барған сайын қебірек көңіл бөлінуде, және осыған негізделе отырып кадрлық ресурстарды стратегиялық жоспарлау жүзеге асырылады.

Компанияның қызметкерлерді басқару саласындағы негізгі құжаты – «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның Кадр саясаты, оның міндеттері:

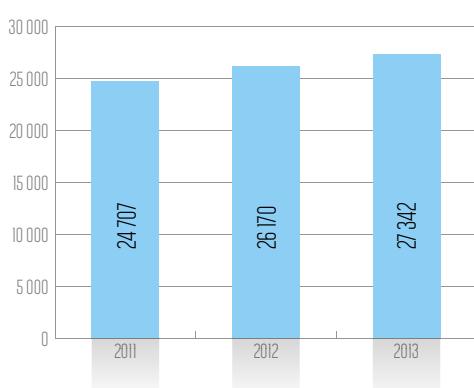
- Компанияның кадр әлеуетін нығайту және іске асыру;
- Еңбек тиімділігі мен сапасын арттыруға ықпал ететін мотивациялау жүйесін құру және іске асыру;
- Қызметкерлердің, олардың қабілеті мен біліктілік деңгейінің барынша тиімді дамуына арнап жағдай жасау;
- Еңбек ресурстарын жоспарлаудың тиімділігін арттыру;
- дуальді оқу жүйесін енгізу;
- әлеуметтік-еңбек қатынастарын тиімді реттеу.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ әр қызметкердің әлеуетін дамытуға барынша мүқият көңіл бөлуде. Бұл тартымды жұмыс орындарын құрумен және еңбектік заңнама нормаларын қатаң ұстанумен, сондай-ақ, қызметкерлерді әлеуметтік қорғау жүйесін құрумен, олардың құқықтары мен мұддесін толық көлемде ұстанумен қамтамасыз етіледі. Мұндай саясат табысты өндірістік қызметке және еңбек ұжымындағы қарым-қатынастардың тұрақты болуына ықпал етеді. Компания қызметкерлердің мұдделері мен құқықтарын қатаң ұстанып отырады, сондай-ақ, кез келген түрдегі кемсітүшіліктің және еркінен тыс еңбектің алдын-алуға ықпал етіп отырады. Жұмыс орындарындағы қауіпсіздікі қамтамасыз етуге, қызметкерлердің әлеуметтік-тұрмыстық, жағдайларын жақсартуға және кәсіби тұрғыдан және жеке басының өсүіне арнап тең мүмкіндіктер тудыруға ерекше көңіл бөлінеді. Компания қызметкерлерінің құқығын қорғау мак-сатында Корпоративтік этика кодексі әзірленіп және ұжымдық, келісімшарттар жасалған.

Қызметкерлердің құрылымы

2013 жылы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» Қазақстан Республикасындағы атом өнеркәсібінің дамуына және Компанияның халықаралық нарықтағы қатысу үлесінің артуына байланысты қызметкерлерінің санын көбейтті. Осылайша, Компанияда 775 жаңа жұмыс орны құрылды.

**Қызметкерлердің 2011 және 2013 жж.
аралығындағы жалпы саны, ад.**

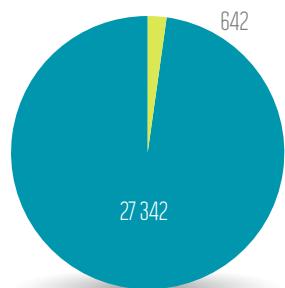

Компанияның барлық еншілес және тәуелді кәсіпорындары бойынша қызметкерлердің тізімдік саны 2013 жылғы 31 желтоқсанға қатысты 27342 адамды құрады. 2013 жылы 2012 жылдағы көрсеткішпен салыстырғанда қызметкерлер санының артуы жаңа кеништің пайдала-нуға енгізілүйен, орындалатын жұмыстар мен қызметтер көлемінің артуымен, баламалы энергия көздерінің дамуымен негізделген. Қызметкерлердің жылдыста көрсеткіші 14% құрады және алдыңғы есептік кезеңнің деңгейінде қалды.

Уран өндіруші және өндірістік кәсіпорындар қызметінің ерекшелігіне орай өндірістік қызметкерлердің басым бөлігін еркектер құрайды – 78%. 2013 жылы басшы қызметкерлердің құрамындағы әйелдердің үлесі 15% құрады, бұл 2012 ж. көрсеткішінен 3% төмен.

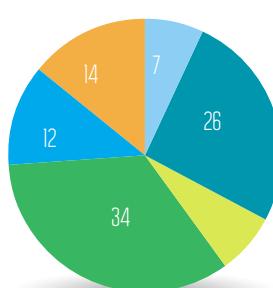
2013 жылдың мәліметтері бойынша қызметкерлердің жалпы санының 50%-ын 31 жас аралығындағы қызметкерлер құрады. 30

Штаттық қызметкерлер мен бақыланатын қызметкерлердің жалпы санда алғатын үлесі, ад.

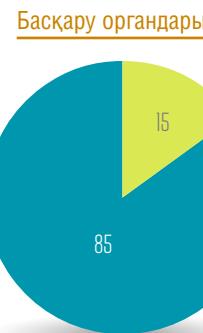
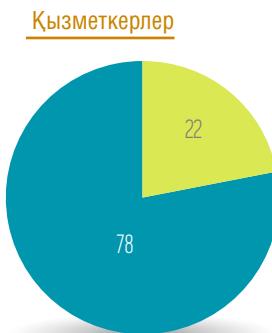
- Штаттық, қызметкерлер
- Бақыланатын қызметкерлер

Компаниядан кеткен қызметкерлердің құрылымы, %

- <30 жас. еркектер
- <30 жас. әйелдер
- 30-50 жас. еркектер
- 30-50 жас. әйелдер
- >30 жас. еркектер
- >30 жас. әйелдер

Қызметкерлердің гендерлік сипаты бойынша құрылымы, %

- Еркектер
- Әйелдер

жасқа дейінгі қызметкерлердің үлесі алдыңғы есептік кезеңмен салыстырғанда біршама ғана – 3,7%-ға азайған.

Компания бұрынғыдай техникалық, білімі бар дарынды жас мамандарды жұмысқа тартуға мүдделі болуда: 2013 жылы жұмысқа қабылданған тұлектердің басым бөлігі инженерлік мамандықтардың тұлектері.

Кадрлық, ресурстардың маңызды қозғалысы – жергілікті халық. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-да кәсіпорындардың кәсіби тұрғыдан даярланған қызметкерге қатысты қажетсініүін жоспарлы қамтамасыз ету шенберінде жұмыс беруші өз қаражатының есебінен студенттерді, қызметкерлердің және жергілікті өнір тұрғындарының балаларын оқытады. Қазіргі уақытта кәсіпорындар қаражатының есебінен Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясының сала мен өнір үшін салалас мамандықтар мен кәсіпптер бойынша 46 жоғары оқу орны мен 15 колледжінде 350 студент оқытылуда. Сонымен қатар, 2013 жылы 632 студент Компанияның кәсіпорындарында өндірістік тәжірибесін өтті.

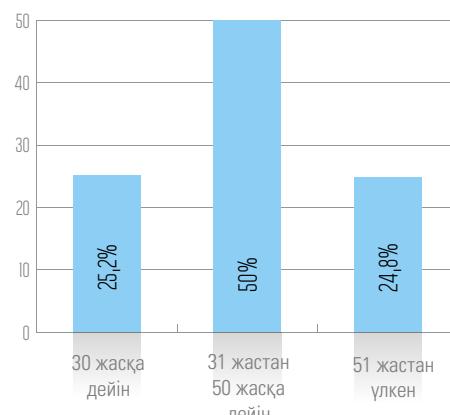
Уран өндіру кенттеріндегі мектептерден техникалық, жоғары оқу орындарына түсіру үшін ең мықты оқушыларды іріктең алу мақсатында кәсіби бағдар жұмысы жүргізіліп отырады. Жыл сайын Тауқент, Қызылорда, Қызылорда облыстарында еңбек етуде, себебі бұл өнірлерде уранды өндіру мен қайта өндірілу жүзеге асырылуда.

Компания қызметкерлерінің басым бөлігі Оңтүстік-Қазақстан (ОҚО), Шығыс-Қазақстан (ШҚО), Манғыстау және Қызылорда облыстарында еңбек етуде, себебі бұл өнірлерде уранды өндіру мен қайта өндірілу жүзеге асырылуда.

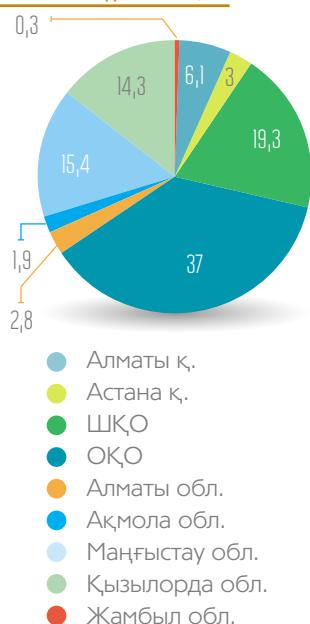
Ұжымдық келісімшарт және кәсіподактар

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, кәсіподак, ұйымымен ұжымдық келісімшарт жасасады. Ұжымдық келісімшарттың күші қызметкерлердің кәсіподак, мүшесі болып табылу-табылмауына байланыссыз олардың барлығына тараиды. Қызметкерлердің құқықтарын қорғау шенберінде ұжымдық келісімшартта қызметкерлерді және олардың салынған өкілдерін олардың еңбек жағдайларына әсерін тигізу мүмкін Компания қызметіндегі барлық, ұйымдық, өзгертулер туралы алдын-ала хабардар етудің ең қысқа мерзімі

Қызметкерлердің жас категориясы бойынша құрылымы, %

**Қызметкерлердің өнір
(Казақстан Республикасы)
бойынша құрылымы, %**

**Ұжымдық келісімшарттармен
қамтылған қызметкерлердің
үлесі, %, ад.**

**Оқыту мен біліктілігін
көтеруге қатысты шығындар,
мың тенге**

туралы ережелер көрсетіледі. Оған қоса, ұжымдық, келісімшартта келесі аспектілерді реттейтін ережелер берілген:

- еңбекақы төлеу әдісі, жүйесі және оның көлемі;
- инфляция өсken жағдайдың еңбекақы көлемін өзгерту мәселелері;
- қызметкерлер некеге отырған кезде, зейнеткерлік демалысқа шығу, баласы туылған және отбасы мүшелері қайтыс болған жағдайда және т.б. оларға өтемақы төлеу;
- қызметкерлердің жұмыс уақыты және демалыс уақыты;
- қызметкерлерге ұсынылатын кепілдіктер және әлеуметтік қорғау.

2013 жылы Компания кәсіподақтармен әріптестігін ашық диалогтар мен мерзімді кездесулер өткізу арқылы одан әрі жалғастырды. Әртүрлі кәсіподақтармен өзара іс-қимыл 2012–2014 жж. Қазақстан Республикасы Атом энергиясы агенттігінің, Компания мен Қазақстан Республикасы атом саласы кәсіпорындары қызметкерлерінің кәсіподақтарының 2012 жылы қол қойған Салалық келісімімен реттеледі.

Оқыту және біліктілігін көтеру

Компанияның тұрақты және серпінді дамуы оның қызметкерлерінің біліктілігі мен кәсіби шеберлігіне тікелей байланысты. Қызметкерлерді оқыту, олардың кәсіби өсүі және біліктілігін көтеру Компанияның қызметкерлерді басқару саясатының аса маңызды бағыттары болып табылады.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ, инженерлік-техникалық, және жұмысшы қызметкерлерді даярлау, қайта даярлау және біліктілігін көтерудің салалық, жүйесін жүзеге асыруға тырысады. Компания қызметкерлерін оқыту саясаты «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, қызметкерлерін кәсіби оқыту» ережелер жинағына негізделген, мұнда қызметкерлердің кәсіби даму бағдарламаларын іске асырудың мақсаты, принциптері, шарттары, механизмдері мен әдістері белгіленген. Бағдарламаларда білім беру курстары, семинарлар, тренингілер, конференциялар, форумдар, дөңгелек үстелдер және жаңа теориялық, және тәжірибелік білім алуға арналған өзге де шаралар қамтылған.

Компания қызметкерлердің біліктілігінің, құзырлығының және кәсіби шеберлігінің деңгейін көтеру бойынша, бизнес-мәселелерді шешуғе деген креативті және бастамашыл көзқарасты дамыту, сондай-ақ, әр қызметкердің әлеуетін ашуға арнап жағдай түдіру бойынша іс-шаралар кешенін жүзеге асырып отырады. 2013 жылы оқуға және біліктілігін көтеруге жұмсалған шығын 2012 жылдағымен салыстырғанда 13%-ға артып және 1 151 млн теңгені құрады.

2013 жылы оқудан өткен және біліктілігін көтерген қызметкерлердің саны 18 932 адамды құрады, бір жылдағы қызметкерлерді даярлаудың жалпы сағат саны 767 749 құрады.

Еңбек етуші қызметкерлердің біліктілігін көтеруге үлкен көңіл бөлінуде. 2013 жылы 163 29 адам біліктілігін көтерген. Оның 8 734 (53%) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес міндетті сипатқа ие оқудан өткен, 1 056(6%) елдің қолданыстағы заңнамасына өзгертулердің енгізілүіне сәйкес бағдарламалар бойынша оқытылды, өндіріс қызметтерінің 5 696 (35%) қызметкерлері инновациялық, және өзге тақырыптар бойынша біліктілігін көтерді.

Компания Қызметкерлерін кәсіби даярлау және қайта даярлау жәніндегі мамандандырылған орталығының негізінде қызметкерлерге арналған қысқы және жазғы мектептер үйімдастырылуда. Жазғы мектеп курстары Компанияда жұмыс істейтін мамандар мен жас ғалымдардың (ғылыми дәрежеге ізденүшілердің) біліктілігін көтеруге бағытталған және кәсіби ой-өрісін кеңейту, тиімді коммуникациялар дағдысын дамыту жәніндегі дәрістерді және өзге де дәрістер мен семинарларды қамтиды. 2013 жылы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ, басшылар мен желілік менеджерлерге арнап алтыншы жыл сайынғы «Қысқы мектебін» үйімдастырды. «Тиімді басшының шеберханасы: Көшбасшылық, және коммуникациялық, дағыларды дамыту» бағдар-

ламасы бойынша «Қысқы мектеп» «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, мен оның ЕТҰ қызметкерлеріне арнап өткізді. Бұл шара тәжірибемен алмасу алаңшасына айналды, қатысуышыларға өз жұмыстары мен жобаларын таныстырып шығуға, кері байланыс алып және келешекке арналған жобаларын білдірге мүмкіндік берді. «Қысқы мектеп» Компанияның корпоративтік рухы мен беделін нығайтуға бағытталған.

Таукен кәсіпорындарының қызметкерлерін 12 салалас мамандықтар бойынша оқыту Компанияның еншілес үйімі – «Қазақстан ядролық университеті» ЖШС-да жүргізіледі. Университетте оқу курстарының бағдарламалары және біліктілік талаптарына сай келетін сынақтық, тапсырмалар, сондай-ақ, түрлі технологиялық, процестерді көрсету мен үлгілеуге арналған оқытушы компьютерлік бағдарламалар әзірленген.

Компанияда сондай-ақ, қызметкерлердің нәтижелелігіне ресми баға беру (аттестаттау) жүргізіледі. 2013 жылы мерзімді аттестаттаудан өткен қызметкерлердің саны 5 957 адамды (Компания қызметкерлерінің жалпы санының 22%) құрады.

Жоғары оқу орындарымен әріптестік

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, дарынды жас мамандарды тартуға мүдделі. Компания кәсіпорындарын жас білікті мамандармен қамтамасыз ету мақсатында жоғары кәсіби оқу орындарымен өзара әрекеттесу үсінілған болатын.

Келесі колледждерді тартумен дуальді оқыту жүйесін енгізу бойынша пилоттық, жобалар іске асырылуда: Коммуналдық, мемлекеттік қазыналық, кәсіпорындар – «Маңғыстау энергетикалық, колледжі», «Өскемен көп салалы технологиялық, колледжі», «Геологиялық, барлау колледжі» және «№ 24 колледж» (Таукент кент.). Дуальді оқыту бағдарламасы шенберінде 8 пилоттық, мамандық, белгілінген, олар бойынша 2013 жылы 186 адам оқытылды. Колледждердің осы оқушыларымен жұмыс жүргізуге арнап кәсіпорындардан 28 тәлімгер және оқу мекемесінен өндірістік оқытудың 34 нұсқауышы/шебері бекітілген. 2012–2013 оқу жылы ішінде жұмыс берушінің мүддесі шенберінде жұмыс беруші мен колледждің арасында 5 оқу бағдарламасы келісілген және бекітілген, сондай-ақ, оқу-зертханалық, базаны материалдық-техникалық, қамту мақсатында Семей геологиялық-барлау колледжінің полигонына арнап құны 5 млн теңгенің жабдығы бөлінді.

2013 жылы Компания Қазақстан-Британия техникалық, университеттімен жаңартылатын энергия көздері бойынша мамандарды даярлау мен қайта даярлау туралы меморандум жасасты.

Мотивация

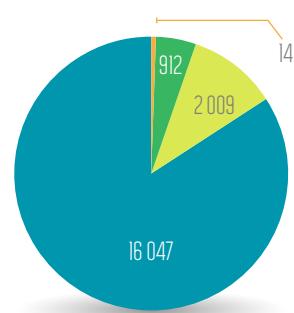
«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, қызметкерлерді мотивациялау үшін материалдық, және материалдық, емес ынталандыру жүйесін қолданады.

Компанияның еңбекақы жүйесі қызметкерлерді сапалы және нәтижелі еңбекке ынталандыруға бағытталған. Мысалы, Компанияда жыл сайын өндіріс қызметкерлерінің еңбекақысы өсіріліп отырады. Атап айтқанда, 2013 жылы осы категориядағы қызметкерлердің еңбекақысы 2012 жылдағымен салыстырғанда 2,15%-ға есіп және 150 133 теңгеге құрады. Салыстыру үшін тұластай Қазақстан Республикасы бойынша орташа айлық еңбекақы 2013 жылы 108 941 теңген құраған еді.

Компания қызметкерлерін гендерлік белгі бойынша кемсітпейді және ерекктер мен әйелдерге еңбекақы төлеудің тең түрғысын ұстанады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, ның барлық, кәсіпорындар бойынша бастапқы деңгейдегі ең тәмен еңбекақысы мен Қазақстан Республикасында белгілінген ең тәмен еңбекақының аралық, қатынасы Компанияның пайдасына 1,46 құрады.

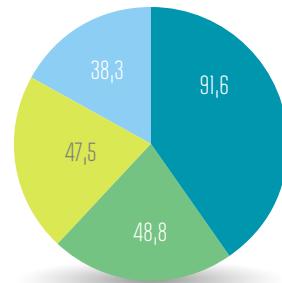
Біріздендірлген еңбекақы және сыйақылау жүйесіне сәйкес әкімшілік қызметкерлерге бір айлық, еңбекақы көлемінде тоқсан сайынғы сыйақы төленіп отырады, өндіріс қызметкерлеріне сыйақы ай сайын орташа есеппен айлық, еңбекақының төрттен бір

2013 жылы оқудан өткен қызметкерлердің саны, ад.

- Жоғары басшылық (бірінші басшы мен оның орынбасарлары)
- Ортаңғы басшылық (бөлімше басшылары)
- Әкімшілік қызметкерлер (жоғары және ортаңғы басшылықты санамағандағы ӘБК)
- Өндіріс қызметкерлері

Бір жылдағы қызметкерлердің даярлаудың орташа саны

- Жоғары басшылық (бірінші басшы мен оның орынбасарлары)
- Ортаңғы басшылық (бөлімше басшылары)
- Әкімшілік қызметкерлер (жоғары және ортаңғы басшылықты санамағандағы ӘБК)
- Өндіріс қызметкерлері

Өндіріс қызметкерлерінің 2011–2013 жж. орташа еңбекақысы (теңге) және жыл сайынғы өсімі

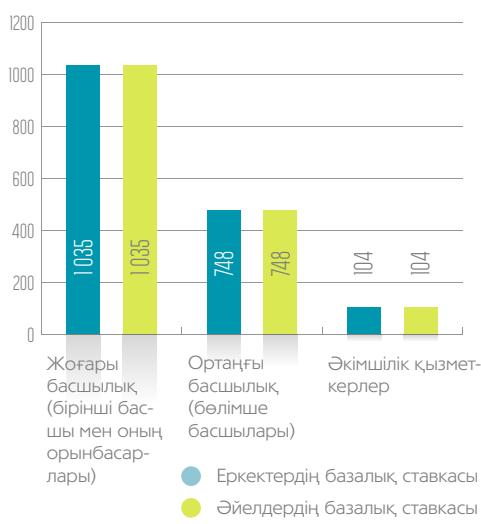
Атауы	Өлш. бірл.	2011	2012	2012 ж. 2011 ж.	2013	2013 ж. 2012 ж.
Өндіріс қызметкерлерінің орташа айлық, еңбекақысы	теңге	131 418	146 972	111,8%	150 133	102,2%

2011–2013 жж. есептелген еңбекақының жалпы сомасы (млн теңге) және жыл сайынғы өсім (%)

Атауы	Өлш.бірл.	2011	2012	2012 ж. 2011 ж.	2013	2013 ж. 2012 ж.
Еңбекақы қоры, барлығы	млн теңге	37 754,0	44 202,0	117,1%	47 439	107,3%

Көрсеткіш	2013	2012
Қазақстан Республикасындағы ең төмен еңбекақы, теңге	18 660	17 439
Компания бойынша бастапқы деңгейдегі қызметкердің орташа еңбекақысы, теңге	65 430	57 965

Еректер мен әйелдердің қызметкерлердің категориялары бойынша бөліп көрсетілген базалық еңбекақысының арақатысы, мың теңге

бөлігі көлемінде, ал басқарушы қызметкерлерге – жылына бір рет төрт ай сайынғы еңбекақы көлемінде төленіп отырады.

Материалдық ынталандыру шеңберінде сонымен қатар қызметкерлерді инновациялық, идеялары үшін, маңызды тапсырмаларды үлгілі орындағаны үшін, үзақ мерзімді және мінсіз жұмысы үшін және өзге де сіңірген еңбектері үшін сыйақылау саясаты іске асырылып отырады. Лауазымдарды қоса атқару кезінде қосып төлеулер, жеке қосып төлеулер тәлімгерлік үшін қосып төлеулер жүргізіледі, оларды Компания мен кәсіпорындардың басшылары белгілейді.

Компания қызметкерлерді материалдық, емес ынталандыруға көп көңіл бөледі, себебі бұл қызметкерлердің стратегиялық мақсаттарға қол жеткізуге деген қатыстылық, сезімінің, Компанияға деген адаптациялық қалыптасуына ықпал етеді, сондай-ақ, өз жұмысының тиімділігін арттыруға деген қызығушылығын күшейтеді. Материалдық, емес ынталандыру үлттық, деңгейде тапсырылатын, сондай-ақ, Компанияның өз тапсыратын наградаларды қамтиды. «Қазатомөнеркесіп» ҰАҚ АҚ, қызметкерлері әртүрлі дәрежедегі «Атом саласындағы еңбегі сіңген қызметкері» атағын, сондай-ақ, «Атом саласындағы халықаралық әріптестік үшін» айрықша белгілерін көп рет иеленіп отырды.

Әлеуметтік саясат, төлемдер мен жеңілдіктер

Қызметкерлерды сыйақылау жүйесінің ажырамас бөлігіне Компания қызметкерлеріне арналған әлеуметтік төлемдер мен жеңілдіктер жатады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның әлеуметтік саясаты қызметкерлердің жалпы өмір сүру деңгейін арттыруға және әлеуметтік көмекке мұқтаж топтарға қолдау көрсетуге бағытталған. Компания қызметкерлерге әлеуметтік жеңілдіктер мен кепілдіктер жинағын ұсынады. Оларды қамтамасыз ету бойынша міндеттемелер Ұжымдық, келісімшартта бекітілген, кейінгісінде қызметкерлерге арналған жеңілдіктер мен кепілдіктер, қызметкерлерді әлеуметтік қорғау, сондай-ақ, ардагерлер мен зейнеткерлерді қолдау қамтылған.

Қызметкерлерге көрсетілетін материалдық көмек олардың сауығуы мен емделуіне, бала туу кезінде, зейнеткерлікке шығу кезінде берілетін төлемдерді, жасы 18-ге толмаған мүгедектер бар отбасыларына және көп балалы отбасыларына, сондай-ақ, қызметкерлердің мерейтойларына байланысты төлемдер жүргізуге арналған.

Компанияның кейбір кәсіпорындары Қазақстан Республикасының заңнамасымен кепілдендірілген нормалардан артық, мөлшердегі жеңілдіктерді ұсынады.

Қызметкерлердің барлығы еңбекақыдан төленетін 10% көлеміндегі міндетті жарналардың есебінен құрылған жеке зейнетақы жинақтауларының есебінен кепілдендірілген зейнетақылық, қамтуға, сондай-ақ, зейнетақы төлемдерін алуға құқылы, алайда олардың мөлшері 2013 жыл бойынша айна 149 745 теңgedен аспауы тиіс.

Қызметкерлердің қанағаттануы

Компания жыл сайын қызметкерлердің арасында олардың Компаниядағы жұмысқа қатыстырылу мен оған қанағаттану дәрежесі туралы сауалнама және сауал қою шараларын жүргізіп отырады. 2013 жылы қызметкерлердің қатыстырылу индекс 64% құрады, бұл 2012 жылдың көрсеткішінен 6% жоғары. Сонымен қатар қанағаттану индексі алдыңғы есептік кезеңдегі көрсеткішпен салыстырғанда 3%-ға көтерілүмен 71% құрады. Қызметкерлерге сауалнама жүргізу мен сауал қоюдың нәтижелері ниеттестік индексін 66% және Компания қызметкерлерінің бастаманы қолдау индексін – 42% деңгейінде көрсетті.

5.3 ЕҢБЕК ҚОРҒАУ ЖӘНЕ ӨНЕРКӘСІПТІК ҚАУІПСІЗДІК

2013 жылы Компанияның атом саласының өндіріс нысандарындағы өнеркәсіптік, экологиялық, радиациялық және ядролық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі қызметі «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның Еңбек қорғау, қоршаған ортаны қорғау, ядролық және радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы саясатында қабылданған бағыттарға сәйкес, Қазақстан Республикасы Индустрия және жаңа технологиялар министрлігінің Атом энергетика жөніндегі комитетінің және АҚХА мамандарының тұрақты бақылауымен жүргізіліп отырды.

2013 жылы мемлекет органдарымен және қоғамдық үйымдармен еңбек қорғау, қоршаған ортаны қорғау, ядролық және радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің мемлекеттік жүйесін жетілдіру жұмысын жүргізілген болатын. Есептік кезеңде мемлекет органдарының ТМҚК, және «KAZENERGY» республикалық қауымдастықтарының, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, бөлімшелерінің сұратулары бойынша нормативтік-құқықтық, актілердің, Компанияның ішкі құжаттарының жобаларына арналған, қолданыстағы нормативтік-құқықтық, актілерге өзгертулер мен толықтырулар енгізу бойынша ұсыныстар берілген болатын.

Әзіне сәйкес нормативтік құжаттардың талаптарын ұстану және өндірісте қауіпсіз жағдайларды тудыру бойынша жұмыс үйымдастырылған еңбек қорғауды басқару жүйесі (бұдан әрі – Жүйе) Компанияның барлық кәсіпорындарында енгізілген. Жүйе барлық құрылымдық, бөлімшелерді қамтиды және ортақ, жетекшілік құжат болып табылады, еңбек қорғау бойынша барлық үйымдастыру жұмыстары соған сәйкес жүргізіледі. 2013 жылы еңбек қорғау, қоршаған ортаны қорғау, ядролық және радиациялық, қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы құқықтық, және нормативтік базаны жетілдіру және осы салалардағы өндірістік бақылауды оңтайландыру жұмысы одан әрі жалғасты. Компанияда қолданыста жүрген көліктегі қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі құжаттарға талдау жүргізілді. Бұл жұмыстың нәтижесіне «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, жүйесіндегі автокөлік құралдарын қауіпсіз пайдалануды қамтамасыз етудің үйымдық жүйесі» стандарты айналды.

Компания ілгері халықаралық практикаларға сай болып отыруға және өзінің қызметін Саясатта бекітілген ережелерге сәйкес жүзеге асырып отыруға тырысады. Компанияның 19 кәсіпорнында өндірісте OHSAS 18001 халықаралық стандартына сай денсаулық, пен қауіпсіздік менеджменті жүйелері енгізілген. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның барлық кәсіпорындарында өндіріс нысандарына үақытында аттестация жүргізіліп отырады, Өнеркәсіптік кәсіпорындар қауіпсіздігінің декларациялары әзірленіп және бекітілген.

Апattyқ, жағдайға арнап диспетчерлік қызметтер құрылған, олар компания кәсіпорындарының бөлімшелерімен, бас қеңесімен және төтенше жағдайлар мен азаматтық қорғаныс органдарымен жедел байланысқа ие, сондай-ақ, Қазақстанның ТЖМ-да аттестаттаудан өткен мамандандырылған бөлімшелер құрылған.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның еңбек қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы қызметін реттейтін құжаттар:

- Қызметкерлердің еңбек қауіпсіздігінің талаптарын бұзғаны үшін жеке жаупкершілігі жүйесі туралы ереже.
- Әртүрлі жұмыстарға тартылған мердігерлік үйымдарға еңбек қорғау мен қоршаған ортаны қорғау саласында қойылатын талаптар.
- СТ НАК 12.2-2012 «Жерасты ұңғымалық, сілтілеу әдісімен уран өндіретін кәсіпорындарды пайдалану кезіндегі радиациялық, қауіпсіздіктің сапасын қамтамасыз етудің үлгілік бағдарламасы. Құрылымы мен мазмұнына қатысты талаптар» корпоративтік стандарты.
- Автокөлік құралдарын қауіпсіз пайдалануды қамтамасыз етуді үйимдастыру жүйесі.

2013 жылы Компания кәсіпорындарында еңбек қорғау, қауіпсіздік техникасы және өнеркәсіптік қауіпсіздік жүйелерін жетілдіру жұмысы одан әрі жалғасты.

Еңбек қорғау қызметінің мамандары мен кәсіпорындардың басшылары келесі кәсіпорындардағы еңбек қорғау, қоршаған ортаны қорғау, радиациялық, және ядролық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласын-

дағы нормативтік және құқықтық, актілер талаптарының орындалуын және осы саладағы жағдайға тексеру жүргізген болатын: «Қаратау» ЖШС, «РМС» ЖШС, «СКЗ-У» ЖШС, «Жаңақорған-Транзит» ЖШС, «ТКХК» ЖШС, «ГТС» ЖШС филиалдары, «Волковгеология» АҚ – ГРЭ-5, ГРЭ-7, ГРЭ-23 филиалдары, «Степное – РУ» ЖШС, «Инкай» БК ЖШС, «Семізбай-У» ЖШС және «МАӘК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС. Тексерулердің нәтижелері кәсіпорындардың басшыларының отырыстарында қаралған, тузыту шаралары әзірленіп және анықталған кемшіліктерді жоюға арналған тиісті шаралар қабылданды.

Мысалы, 2013 жылы анықталған 1 068 бұзушылықтың 98%-ы жойылды, 1 282 млрд. теңге соманың 565 шарасы іске асырылды, бұл 2012 жылдағыдан 0,267 млрд. теңгеге кем. Компания бойынша тұтастай алғанда еңбек қорғауға қатысты шығындар 5 377 млрд теңгені құрады, бұл алдыңғы жылдың көрсеткішінен 6% артық.

Ішкі есептілік жүйесі шенберінде «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-да барлық жазатайым оқиғалардың есебі жүргізіліп отырады, оның әрқайсысы бойынша мүқият тергеу жүргізіліп және алдағы үақытта жазатайым оқиғалардың алдын-алуға мүмкіндік беретін тиісті шаралар әзірленеді.

2013 жылдың 12 айында кәсіпорындарда 19 жазатайым оқиға орын алды, оның 1-үі өлім жағдайы, 2-үі – ауыр зардаптармен, 1 - топтық. Салыстыру үшін 2012 жылы 18 жазатайым оқиға орын алды, оның 6-үы ауыр зардаптармен, 1-үі – өлім, 2-үі – топтық және 8-і ЖКО. Бұл жағдайды жиілік коэффициенттері (0,75 бастап 0,73 дейін) және ауырлық коэффициенттері (54,16 бастап 25,84 дейін) төмендеді. Компания қызметкерлердің өліміне жол беруге болмайды деп санайды және өмірге қауіпті жағдайлардың туындауды барынша болдырмауға тырысады.

Көрсетілген жазатайым оқиғалар келесі себептерге байланысты орын алған:

- зардап шегушінің дербес абайсыздығы
- һұсқау талаптарын бұзу
- жеке қауіпсіздікің жұмыс жасау
- жабдықтың ақаулығы
- қажет тексерістің болмауы

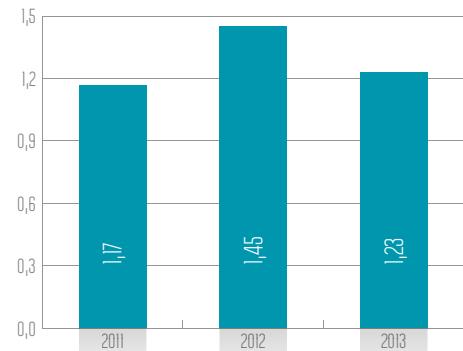
Компанияда апат пен жазатайым оқиғалардың туу тәуекелдерін төмендету мен алдын алуға бағытталған келесі шаралар орындауда қабылданған;

- Жұмыс мәжілістерінде ЕТҮ-да орын алған жазатайым оқиғаларды талқылау мен анализ жасау
- Тергеу жүргізу, басшыны нашар бақылағаны үшін жазалу туралы бұйрық шығару, жоспардан тыс һұсқаулама жүргізу;
- Өздерінде зардап шегушілер жұмыс істеген бөлімшелердің қызметкерлерінің білімін жоспардан тыс тексеру;
- Еңбек қауіпсіздігі мен еңбек қорғау жөніндегі һұсқаулықтардың талаптарының орындалуына қатысты бақылауды қүшейту;

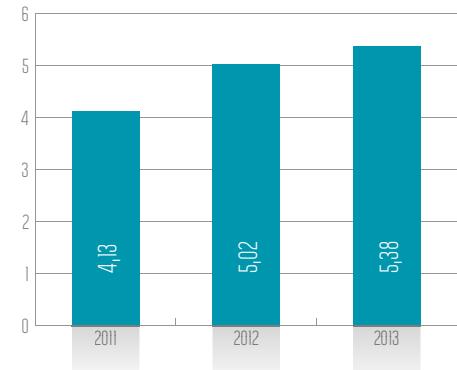
Кәсіпорындарда «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның еңбек қорғау, қоршаған ортаны қорғау, ядролық және радиациялық қауіпсіздік саласындағы саясатына сәйкес ЕҚ, ҚОҚ, және РҚ саласындағы құжаттарды бейімдеу жұмыстарын жүргізу.

Еңбек қорғау жүйесі көрсеткіштерінің серпіні

ЕҚ және ӨҚ шараларына қатысты шығындар, млрд. теңге

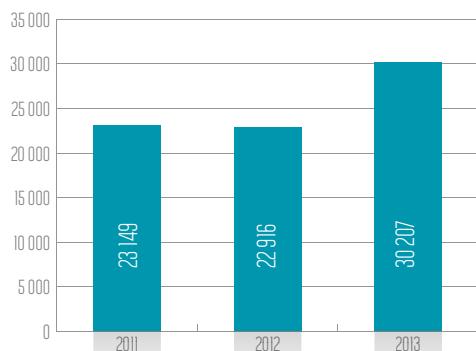

Еңбек қорғауға қатысты жалпы шығындар, млрд. теңге

Еңбек қорғау жүйесінің көрсеткіштері	2011	2012	2013
Жарақат алу жиілігінің коэффициенті (1000 жұмыс істегушілерге қатысты жарақат алу жағдайларының саны)	0,63	0,75	0,73
Жарақаттың ауырлық коэффициенті (бір жарақатқа қатысты еңбекке жарамсыздық, күндерінің саны)	48,5	54,2	25,8

2011-2013 жж. тіркелген ЕҚ және ӨҚ бұзушылықтарының саны

2013 жылы ЕҚ, және ӨҚ, талаптарын бұзғаны үшін жауапкершілікке тартылған қызметкерлердің саны 1 385 адамды құрады. Жүргізілген тексерулердің нәтижелері бойынша кәсіпорындардың ЕҚҚО басшылары мен қызметтері жоспарларға түзетулер енгізіп, ескертуралар мен сәйкесіздіктерді жою мен оларға жол бермеу шараларын әзірлеп отырады. Есептік кезеңде 30 207 бұзушылық, анықталды, оның ішінде мемлекеттік қадағалаумен – 1 068, ведомстволық, қадағалаумен – 2 401, кәсіпорынның қадағалаумен – 27 840 анықталды. Есептік кезеңде 29 570 бұзушылық, жойылды.

Компанияда өндірістердің қауіпсіздік деңгейін көтеру бойынша және кадрлардың өз қауіпсіздігі мен әріптестерінің қауіпсіздігі үшін жауапкершілігін дамыту бойынша үздіксіз жұмыс жүргізіліп отырады, мұндан жұмыстарда жарақат алу мен апattyлық себептерін талдау, алдын-алу шараларын жүргізу және еңбек қорғау мен өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы барынша ілгері шешімдер мен тәжірибелерді үнемі іздеу шаралары қамтылған. Оған, қоса, Компанияда мерзімді түрде қызметкерлер мен басшыларды еңбек қауіпсіздігі мен еңбек қорғау саласы бойынша оқыту жұмыстары жүргізіліп отырады.

Ядролық қауіпсіздік

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, ядролық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге ерекше көңіл бөледі. Қазіргі уақытта ядролық қауіпсіздік мәселелері ядролық-қауіпті материалдармен жұмыс істейтін «ҮМЗ» АҚ, мен «МАЭК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС-ға тікелей қатысты болуда. Осы кәсіпорындарда есептік жылы белгіленген талаптарға сәйкес ядролық қауіпсіздіктің жағдайына бақылау жүргізіліп және оны қамтамасыз ету шаралары толық, көлемде орындалып отырды.

2013 жыл бойы «МАЭК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС-да бөлінетін материалдармен жұмыстар жүргізілмеди, ал «ҮМЗ» АҚ-да бөлінгіш материалдармен жұмыстар өндірістік бағдарлама шенберінде жүргізіліп отырды. «О*» типіндегі жабдықтардың саны бір бірлікке артты, байытылуы 5,0%-дан аспайтын ядролық материалдармен жұмыс істей үшін уран өндірісінің 5-корпусы пайдалануға тапсырылды, сондай-ақ, өзін-өзі қамтитын тізбектік реакцияның туындауы туралы апattyлық сигнал берудің жаңа жүйесі енгізілді.

Жұмыстардың барлығы міндетті түрде ядролық қауіпсіздік жөніндегі нормативтік құжаттар мен нұсқаулықтардың талаптарына сәйкес жүргізілуде. Қызметкерлер ядролық қауіпсіздік жөніндегі аттестаттаудан мерзімді түрде өтіп және ядролық-қауіпті телімдердегі жұмыстарға қатысуға рұқсат алып отырды. 2013 жылы «ҮМЗ» АҚ-ның ядролық қауіпті телімдерінде бөлімдер мен қызметкерлерді оқу апattyлық, жаттықтыру шаралары, сондай-ақ, комиссиялық, тексеру жүргізілді. Ядролық қауіпсіздіктің бұзылу фактілері анықталмады.

Қабылданған шаралар екі кәсіпорында алдыңғы кезеңдерде қол жеткізілген ядролық қауіпсіздіктің жоғары деңгейін сақтаған отыруға мүмкіндік береді. Компания алдағы уақытта да нысандардағы ядролық қауіпсіздікті қамтамасыз ету шараларын дамытып және жетілдіріп отырмак.

Радиациялық қауіпсіздік

Радиациялық қауіпсіздік мәселесі «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, үшін алдыңғы кезектегі маңыздылық, дәрежесіне ие мәселе. Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету Компанияның тұрақты даму саласындағы қызметінің басымдылық бағыттарының бірі болып қалуда.

2013 жылы радиациялық қауіпсіздіктің сапасын қамтамасыз ету үшін кәсіпорындар СТ НАК 12.2-2012 стандартының негізінде радиациялық қауіпсіздіктің сапасын қамтамасыз ету бағдарламаларын әзірлеп бекітті. Негізгі радиациялық-қауіпті факторларды – гамма-сәулеленудің баламалы дозасын және әртүрлі беттердің альфа- және бета-белсенді заттармен ластану құаттылығын өлшеудің ведомстволық, әдістемелердің мөлдеріне метрологиялық аттестаттау жүргізілді. Бұл әдістемелерді Мемлекеттік техникалық реттеу жүйесінің тізілімінде тіркеу мерзімі 2018 жылдың 5 желтоқсанына дейін ұзартылған.

* Қауіпті жабдықтар («О» типіндегі жабдықтар) – өзінің конструкциясы мен геометриялық ерекшеліктері кез келген көзделген жағдайларда өзін-өзі қамтитын тізбектік реакцияның туындау ықтималдығын жоққа шығармайтын жабдықтар.

Компания радиациялық қауіпсіздік саласындағы талаптардың барлығын қалтқысый түрде орынданған отырады, оған қоса, радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету шенберінде қызметкерлерді мерзімді түрде оқыту және міндепті нұсқаулама беру шаралары жүргізіліп отырады. Есептік кезең ішінде кәсіпорындардың басшы қызметкерлерінің арасынан 13 адам ҚР ИЖТМ Атом энергетика жөніндегі комитетінде аттестатталған. Компанияның барлық радиациялық-қауіпті кәсіпорындарындағы өндірістік бақылау радиациялық қауіпсіздік қызметтерімен жүзеге асырылады. Санитарлық қорғау және селитебтік аймақ өнірлеріндегі радиациялық факторлардың мәндері 2012 жылдың деңгейінде қалған.

2013 жылы Компанияның кәсіпорындарында радиациялық апаттар тіркелмеген.

Радиациялық бақылауды жүзеге асырудың маңызды нәрсе бөлімдердің заманға сай радиациялық факторларды өлшеу құралдарымен қамтылуы болып табылады. 2013 жылы үран өндіріу кәсіпорындарындағы радиациялық бақылау аспаптарымен жабдықталуы жақсарды, жаңадан 25 аспап сатылып алынды. Шолак, қорған, Шиелі, Жуантөбе, Шәуілдір, Кексарай ауылдарында, Тимур станциясында қоғамдық, табло-дозиметрлер ақаусыз түрде жұмыс істеуде, олар елдімекендердің радиациялық аясын тіркең және көрсетіп отырады.

Компания кәсіпорындарында радиациялық өсер етуді бақылау деңгейлері белгіленген, олар қызметкерлерге радиациялық өсер етудің деңгейін қадағалап және кәсіпорындардағы радиациялық қауіпсіздіктің өзгеруіне жедел ден қойып отыруға мүмкіндік береді. 2013 жылы қызметкерлердің 97%-ы 20 мЗв/жыл дозасының негізгі шегінің төрттен бір бөлігінен аспайтын дозаларды алды, кәсіпорындар бойынша дозаның негізгі шегінен асулар тіркелмеген.

Компания кәсіпорындарында радиоактивті заттар мен иондаушы сәулелену көздерімен жүргізілетін жұмыстардың сипаты 2013 жылы 2012 жылдағымен салыстырғанда шамалы мөлшерде ғана өзгерді. Радиациялық жағдайдың қуйін жақсарту мақсатында жоспарланған шаралар толығымен орындалған болатын. Басты көніл ескірген жабдықтарды айырбастау мен жөндеу жұмыстарына аударылды.

Есептік жылы радиациялық қауіпсіздік бойынша жүргілген шаралар Компания бойынша ең жоғары жеке жылдық дозаны төрттен бір бөлігіне, ал жекелеген кәсіпорындар бойынша 37,5%-ға азайтуға мүмкіндік берді.

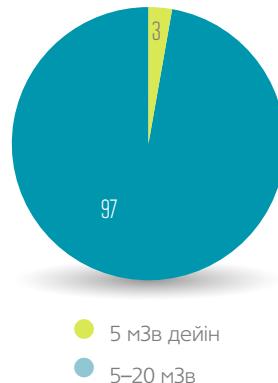
«Казатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, оның қызмет етіп келе жатқан уақытынан бері Компания кәсіпорындарында қызметкерлердің қолданыстағы радиациялық қауіпсіздік нормаларымен белгіленген жарамды деңгейлерден асатын сәулелену жағдайларының тіркелмегенін мақтан етеді.

Компаниядағы қызметкерлердің категория бойынша бөліп көрсетілген 2013 жылы алған жылдық және ең жоғары сәуле алу дозалары, ад.

Кәсіпорынның атауы	А то-бындағы қызмет-керлердің саны*	Жылдық тиімді доза алған қызметкерлердің саны			Ең жоғары сәуле алу дозасы, мЗв
		5мЗв дейін	5–20 мЗв	>20 мЗв	
«ҮМЗ» АҚ	1064	991	73	-	8,81
«МАӘК-Казатомөнеркәсіп» ЖШС	209	174	13	-	7,7
«Sareco» БҚ» ЖШС	129	129	-	-	4,3
Уран өндіруші ЕТҰ	4619	4524	95	-	8,49
Қызмет көрсету кәсіпорындары	1181	1181	-	-	3,38
Барлығы	7202	6999	181	-	8,81

* «А» тобындағы қызметкерлер – иондаушы сәулелеудің иехногендік көздерімен жұмыс істейтін тұлғалар.

«А» тобындағы қызметкерлердің тиімді сәуле алу дозаларының улестірілуі, %

5.4 ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ

2013 жылы Қоршаған ортасы қорғау үлгіттік, заңнама талаптарын ұстануға бағытталған аталған саладағы әзірленген және бекітілген стандарттар, ережелер, нұқсаулықтары мен қабылданған халықаралық, міндеттемелер шенберінде қамтамасыз етіліп отырды. Компанияның жедел қызметін жүзеге асыру өнірлерінде Қоршаған ортасы қорғау Компанияның, оның бөлімшелері мен ЕТҰ-лардың тұрақты дамуы саласындағы басымдылық, бағыт болып табылады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, қоршаған ортаға тигизетін әсерін барынша азайтып және оларды басқарудың ең ілгері технологияларын қолданып отыруға тырысады. Бақылау мен талдау ішкі еңбек қорғау мен қоршаған ортасы қорғау қызметтерімен, сондай-ақ, бөгде мамандандырылған үйымдарды тартумен жүзеге асырылады.

Компанияның өндірістік қызметінің айрықша қасиеті – қоршаған ортаға барынша аз мөлшерде әсер ету. Негізгі технологиялар, процестерді аппараттық, қамту негізгі компоненттерді негізгі компоненттер - уран, бериллий, тантал, ниобийді көп мөлшерде алып отыруға және олардың табиға ортаға бөлінүүн барынша шектеп отыруға мүмкіндік береді.

Компания кәсіпорындары өзінің қызметін «Өндірістік экологиялық, бақылау бағдарламасына» сәйкес жүзеге асырады.

ISO 14001 Экологиялық менеджменттің халықаралық стандарттары Компанияның 19 еншілес және тәуелді кәсіпорындарында енгізілген, бұл қоршаған ортасы қорғауды басқару жүйесін жетілдіруге, өндірістік процестің барлық, сатыларында экологиялық жауапкершілікті арттыруға мүмкіндік берді.

Компанияның әр кәсіпорнының Өндірістік экологиялық, бақылау бағдарламасы және Қоршаған ортасы қорғау шаралары қоршаған ортаға эмиссияларды рұқсат ету құжаттарын ресімдеу кезіндегі құжаттардың міндетті тізбесіне кіреді және олар әзірленгеннен кейін заңға сәйкес сол рұқсат құжатының күшін сақтау мерзіміне арнап бекітіліп және келісіледі.

Экологиялық мониторинг «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның әрбір еншілес кәсіпорнында қоршаған ортаға қатысты эмиссияға рұқсат-құжаттың күшін сақтау мерзіміне арнап қоршаған ортасы қорғау саласындағы үәкілетті органы мен оның өнірлік бөлімшелерімен бекітіліп және келісілген Өндірістік экологиялық, бақылау бағдарламасы шенберінде жүзеге асырылады. Мониторинг жүргізудің нәтижелері туралы есеп беру тоқсан сайын «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ мен қоршаған ортасы қорғау саласындағы өнірлік органға ұсынылады.

Қоршаған ортасы қорғау саласындағы нормативтік база

Қоршаған ортасы қорғау саласындағы реттеуші құжат 2012 жылы қабылданған «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның еңбек қорғау, қоршаған ортасы қорғау және ядролық, және радиациялық, қауіпсіздікты қамтамасыз ету саласындағы саясаты болып табылады. Қоршаған ортасы қорғау саласындағы негізгі принциптер:

- Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сай болу;
- Экологиялық, қауіпсіздікті барлық, қол жетімді және әкімшілік әдістермен қамтамасыз ету;
- Өндірістік қызметтің қоршаған ортаға тигизетін әсерін барынша азайту;
- Компанияның ұзақмерзімді стратегиясы шенберінде қауіпсіз және тұрақты даму;
- Өндірістік апараттың және қоршаған ортасы апараты, ластануының алдын-алу;
- Табиғи ресурстарды оңтайлы пайдалану және қалпына келтіру;
- Экологиялық, қауіпсіздік нормаларын ескеру мен жаңа технологияларды тұрақты жетілдіру және жаңасын енгізу;
- Қоршаған ортасы қорғау саласындағы мемлекеттік үәкілетті органдар мен халықаралық, үйымдар мен тұрақты өзара іс-қимыл жасау;
- Мұдделі тараптардың қоршаған ортасы қорғаудың күйі туралы хабардар болуын қамтамасыз ету.

Бұл Саясаттың күші Компанияның барлық, кәсіпорындарына тарайды және әр бес жыл сайын қайта қаралып және жаңартылып отыруы тиіс.

Экологиялық менеджмент жүйесін енгізу

Экологиялық, заңнамаға жаңадан өзгертулер мен толықтырулардың енгізілуіне байланысты сала кәсіпорындарында қоршаған ортаны қорғау саласындағы нормативтік-техникалық, және нұсқаулама-әдістемелік құжаттардың қоры жаңартылды.

Компания кәсіпорындарда «Қазатоменеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның «Жерасты ұғымалық, сілтілеу кәсіпорның өндірістік экологиялық бақылаудың үлгілік бағдарламасы» корпоративтік стандарттау жүйесінің стандартына жоспарлы тексеру жүргізілді.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес, Компанияның I және II категориядағы нысандары бар және қалдықтармен жұмыс жүргізетін кәсіпорындары Қалдықтарды басқарудың қысқамерзімді бағдарламаларын әзірлеп және оларды қоршаған ортаны қорғау саласындағы аймақтық, органдармен келісті, бұл бағдарламаларда қалдықтардың түзілуі мен жиналудың азайту шаралары ескерілген.

Өндірістік экологиялық бақылау

Экологиялық, заңнама талаптарына сәйкес, «Қазатоменеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның еншілес және тәуелсіз үйімдары өндірістік экологиялық бақылауды (ӨӘБ) үйімдастыру мен жүзеге асырумен, қоршаған ортаны қорғау және табиғат пайдалану мәселелері жөніндегі құжаттарды әзірлеу мен есеп берумен байланысты процестерді қолданады.

2013 жылды ӨӘБ-ның негізгі элементтеріне экологиялық талаптар мен нормалардың орындалуын тексеру, сондай-ақ, өндірістік нысандардың қоршаған ортаға тигізетін әсерін сипаттайтын параметрлерді жүйелі түрде өлшеу шаралары айналды. Компания кәсіпорындарының ӨӘБ шенберінде жүргізіл отырған өлшеулері түзетпелеу іс-қимылдарын уақытында жүзеге асырып және белгіленген нормативтердің асырылуын анықтап және жоюға, газ тазарту қондырғылары мен сарқын суларды тазарту жүйелерінің тиімділігін бақылап отыруға мүмкіндік береді.

Ресурстарды пайдалану және энергия тиімділігі

Өндірістік қызметі барысында Компания адам мен қоршаған орта үшін қауіпті бірқатар заттарды қолданады. Компанияның барлық кәсіпорындарында төтенше жағдайлардың туындауына жол бермеу, өндірістік процестердің жағымсыз әсерін азайту және өндірістік процестердің тиімділігін арттыру үшін материалдарды қолданудың қатаң есебі жүргізіл отырады.

Өндірістік процесте қолданылатын негізгі материалдардың біріне уранды жерасты сілтілеу процесінде қолданылатын құкірт қышқылы жатады. Компанияның ішкі процестері құкірт қышқылымен жұмыс жүргізумен байланысты процестердің барлығын қатаң регламенттейді.

Компанияда энергия тиімділігін арттыру бойынша белсененді жұмыс жүргізілуде, ол келесі басты бағыттардан құралады:

- өндірістік процесті жаңғырту,
- жабдықты қайта теңшеу,
- қызметкерлердің мінез-құлқындағы өзгерістерді ынталандыру.

2013 жылғы энергияны тұтынуы мөлшері, барлығы

Жылу қуаты	9,5 млн ГДж
Электрқуаты	5 млн ГДж

Өндірістік процесте қолданылатын негізгі материалдар, тонна

Теніз суы	1 126 508
Табиғи газ	1 322 300
Минералданырылған су	6 557
Плавик қышқылы	5 378
Кесек құкірт	111 369
Аммиак 25%	74,05
Аммиак суы 100%	14 094
Аммиакты селитра	61 710
Күйдіргіш натр	80,41
Кұкірт қышқылы	24 248,38
Кұкірт қышқылы 92,5%	1 858 462
Азот қышқылы	8 548
Тұз қышқылы	399,8
Кальцийлендерілген сода	5 995,74
Каустикалық сода 100%	8 216
Сутегінің асқын тотығы 60%	5 410
Ионалмасымдық шайыр	656
Көмір-аммоний тұзы	6 379

2013 бастапқы энергия көздерін пайдалану, тонна

Көмір	2 890
Табиғи газ	1 322 300
Отын (бензин)	105 718
Отын (мазут)	10 765
Отын (дизель)	951 275

ГХД мен ПД бойынша энергияны жанама тұтыту мөлшері

Электрқуаты	3,2 млн ГДж
Жылу қуаты	0,9 млн ГДж

Қуат тұтыну мөлшерін азайту және энергияның тиімділігін арттыру шараларының нәтижесінде үнемделген энергия

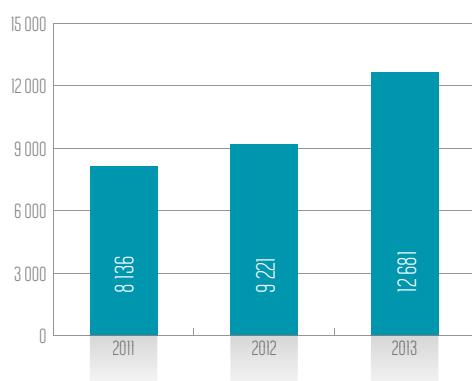
Электрқуаты	0,36 млн ГДж
Жылу қуаты	0,77 млн ГДж

Үнемделген электрқуаты көрсеткіштерінің 2012 жылдағымен салыстырғанда 7 есеге азаюы ресурстарды энергиялық үнемдеу, жабдықты оңтайлы жүктемелу және оның жұмыс режимдерін оңтайландыру, ескірген жабдықты айырбастау, энергияның баламалы көздерін енгізу жөніндегі жұмыстарды орындаудың байланысты.

2013 жылы қоршаған ортаны қорғау шараларына жұмсалған шығын 1 234 млн теңгені құрады.

Жер ресурстары және биосан-алуандық

Кенорындарын қалпына келтіруге арналған резервтердің жинақталу серпіні, млн. теңге

Уран өндіру операцияларын жүргізу және жер ресурстарын пайдалану Қазақстан Республикасының заңнамасымен, жер, орман, экологиялық кодекстер арқылы, сондай-ақ «Жер қойнауы мен жер қойнауларын пайдалану туралы» және «Ерекше қорғалатын табиғи аймақтар туралы» заңдар арқылы қатар реттеледі.

Компанияның меншігіндегі, жалға алынған және басқаруындағы жерлердің жалпы ауданы тұтастай алғанда 21 583,2 га құрайды.

Компанияның бірқатар кәсіпорындары ерекше қорғалатын табиғи аймақтарда не болмаса сондай аймақтардың маңында орналасқан. Мұндай кәсіпорындардың бірі «МАӘК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС, оның аумағы Қарағия-Қаракөл мемлекеттік зоологиялық қорыққа кіретін Қаракөл көлін қамтып жатыр. Қорғалатын аймақтың ауданы 37,7 км² құрауда, ол теңіздік экожүйелерден құрылған және өнеркәсіптік мақсатта қолданылады.

Биосан-алуандыққа әсер етуді басқару мақсатында сарқын сулармен бірге Қаракөл көліне төгілетін ластаушы заттар шығарындыларының шектеуі рұқсат етілген нормативтері әзірленіп, сондай-ақ, шығарындыларға экологиялық мониторинг жүргізіледі. Екі жылда бір рет көлдің жануарлар және өсімдіктер әлемі ғылыми үйімдерды қатастырумен зерттеліп, сондай-ақ, флора мен фаунаға мониторинг жүргізу бойынша есеп беру әзірленеді.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ, кенорындарын қалпына келтіру шығындарына баға беру жүргізген болатын. Болжап келгенде, атальған шараларға қатасты шығындардың жалпы құны шамамен 21,5 млрд теңгені құрауда. Бұл жағдайда Компанияның телімді жабуға, қалпына келтіру мен пайдаланудан шығарға қатасты баға берулері қолданыстағы заңнама талаптарына сай келетін жерлерді қалпына келтіру стандарттарына негізделген.

Су ресурстары

Компанияның негізгі өндірістік активтерінің құрғақ, климаттық және тұщы су тапшы болып келетін өнірлерде орналасу ерекшелігіне байланысты ҰАҚ АҚ орын алу өнірлеріндегі су ресурстарын қорғау мен су қорғауды басқару ісін басымдылыққа мәселе ие деп санайды. Компанияның бірқатар еншілес кәсіпорындары сезімтал су нысандарына әсерін тигізумен су алу мен су төгуді жүзеге асырады, ондай ең ірі нысандардың біріне Каспий теңізі жатады. Компанияға «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ-ның кейбір өнірлерінде жергілікті халықты және өнеркәсіпті сүмен қамтуды жүзеге асыратыны қосымша жауапкершілікті артады.

Су пайдалану су ресурстарын қорғау жөніндегі үәкілдепті орган берген рұқсаттық құжаттамаға сәйкес жүзеге асырылады. Кәсіпорындар мен ЕТҰ алынатын және айналымдағы суға нақты бақылау жүргізіп отырады. Сарқын сулардың сапасын мамандандырылған аккредиттеген зертханалар бақылайды.

2013 ж. алынған судың көздері бойынша бөліп көрсетілген жалпы мөлшері, мың м³

Беткі сулар, соның ішінде саздар, өзендер, көлдер мен мұхиттар	1 099 032
Жерасты сулары	13 621
Муниципалдық, және өзге сүмен қамту жүйелері	390

2013 жылы өндіріс көлемінің артуына байланысты Компанияның алған сүйнің көлемі 1 113 043 мың м³ құрады, бұл 2012 жылдың көрсеткішінен 2% жоғары.

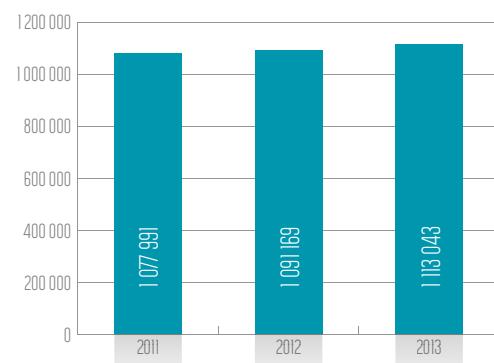
«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, су тұтынумен байланысты бірқатар ерекшеліктерге ие:

Компания теңіз сүйн жылу-энергетикалық, жабдықты сұйту үшін пайдаланып және оны одан әрі өзге тұтынушыларға береді.

Компания кәсіпорынның өнімдерін шығару кезінде теңіз және артезиан сүйн шаруашылық-ауыз су, дистиллят, жылу желісінің ыстық, сүйн түрінде пайдаланады.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, өндіріске арнап алынатын судың мөлшерін азайтуға тырысады. Осыған байланысты бірқатар кәсіпорындарда тұйық, су айналымдық циклдар қолданылады.

2011-2013 жж. алынған судың жалпы мөлшері, мың м³

2012–2013 жж. қайта пайдаланылған судың көлемі, мың м³

	2011	2012	2013
Қайта пайдаланылған судың көлемі	5 153	4 155	4 570
Қайта пайдаланылған судың үлесі, %	42%	22%	4 570

Компания судың басым бөлігін жылу-энергетикалық, жабдықты сұйту үшін пайдаланады. Бұл жағдайда судың негізгі бөлігі қоршаған ортаға ластаушы заттардың төгіледі, бұл осы ағынды суларды «нормативтік таза өнеркәсіптік сарқын суларға» жатқызуға мүмкіндік беруде.

2013 жылы төгілген сарқын сулардың жалпы көлемі 2012 жылдағымен салыстырғанда аздаған мөлшерде ғана көбейді және 1 059 121,4 мың м³ (2012 жыл – 1 035 822,4 мың м³) құрады.

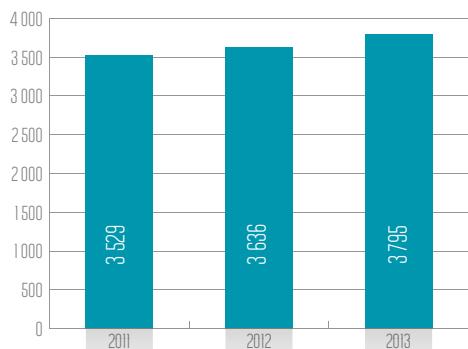
2013 ж. сарқын су қабылдағыштары бойынша бөліп көрсетілген су блу, мың м³

Каспий теңізі	1 055 004
Үлбі өзені	1 972,8
Жинақтағыш тоған	1 690,6
Булану алқаптары	486
Жиыны	1 059 121,4

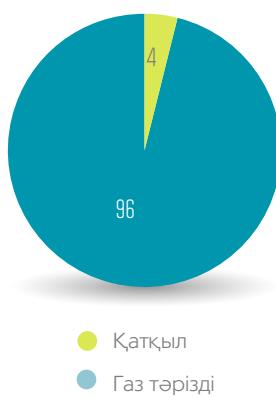
Атмосфераға шығарындылар және климаттың өзгеруі

Тұрақты даму принциптеріне сүйенумен «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, ластаушы заттардың атмосфераға шығарылу мөлшерін бақылау мен азайтуға ерекше көңіл бөлуде. Өнімдістік қызмет шенберінде Компанияның барлық кәсіпорындары тиісті рұқсат-құжаттар алғып отырады, сондай-ақ, жыл сайын қадағалау органдарына статистикалық, ақпарат беріліп отырады.

2011-2013 жж. атмосфераға ластауышы заттардың бөлінү серпіні, тонна

2013 жж. атмосфераға ластауышы заттардың агрегаттық күйі бойынша бөліп көрсетілген бөлінү, тонна

2013 жылы атмосфераға шығарылған ластауышы заттардың жалпы мөлшері 2012 жылдағымен салыстырғанда аздал қана көбейген және ол жыуқтап алғанда 3 794,7 тоннаны құрады.

Газ тәрізді ластауышы заттардың типі бойынша бөліп көрсетілген шығарындылары, тонна

NOx	2 441,2
SOx	128,6
Ұшқыш органикалық қосылыстар (ҰОҚ)	14,2
Басқасы	911,2
Барлығы	3 495,1

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-да экологиялық мониторинг жүргізу әдістері енгізіліп және тиімді жұмыс істеуде, оларда атмосфералық ауаға шығарындыларды бақылау әдісі қамтылған. Тоқсан сайын экологиялық мониторинг жүргізіліп, оның нәтижелері үәкілдепті органға ұсынылып отырады. Тұтастай алғанда, 2013 жылы ластауышы зиянды заттар шығарылымдарын асыру жағдайлары тіркелмеген, алайда жекелеген ингредиенттер бойынша біржолғы асуруларға жол берілген.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, мерзімді түрде бу газдарының шығарылымына баға беріп және оларды азайту бойынша бастамаларды іске асырып отырады. Мысалы, Компания 2010 жылдан бері бу газдары шығарындыларының есебін жүргізіп келеді. 2013 жылы бу газдарының тікелей шығарындыларының көлемі CO₂-баламасының 3 669,2 мың тоннасын құрады, бұл былтырғы жылдың мәнінен аздаған мөлшерде ғана жоғары.

Бу газдарының массасы көрсетілген тікелей және жанама шығарындыларының серпіні, тонна, а CO₂-эквиваленті

Көрсеткіш	Бу газдарының тіке-лей шығарындылары	Бу газдарының жана-ма шығарындылары	Бу газдарының жалпы шығарындылары
Электрқұатын, жылу не бу өндіру	3617716,584	0	3617716,584
Өзге өртеу процесстері	14214,49845	0	14214,49845
Физикалық, не химиялық, өндеу	844,943	0	844,943
Материалдарды, өнімдер мен қалдықтарды тасымалдау	35790,56138	0	35790,56138
Желдету	0	0	0
Атмосфераға бақыланбайтын шығарындылар	602,1	0	602,1

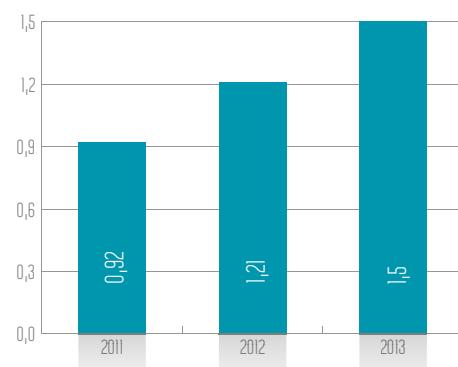
Бу газдарының шығарындыларын азайту шеңберінде «ҮМЗ» АҚ-да ескірген, пайдалану мерзімі аяқталған автотракторлық бірліктің 12 бірлігін айырбастау бағдарламасы іске асырылды, сонымен қатар «Заречное» БК АҚ-да «Жылу сорғыш қондырғыларға негізделген жылумен қамту жүйесі» жобасы әзірленді.

Озон бұзушы заттардың шығарындылары атмосфералық ауаға сүту жүйелерімен бөлінетін заттардың үлесіне тиесілі. Өндіріс көлемінің артына және жаңа қуаттылықтардың енгізілуіне байланысты 2013 жылы шығарындылардың жалпы мөлшері алдыңғы кезеңмен салыстырғанда 25%-ға артып және ХФУ-11 баламасының 1,5 тоннасын құрады.

2013 ж. озон бұзушы заттардың шығарынды көлемі, ХФУ-11 эквивалент тоннасы

CF ₂ Cl ₂	1,364
CHF ₂ Cl	0,1397
C ₂ H ₃ P ₂ Cl	0,00008–0,0007
Жалпы шығарынды көлемі	1,5037

2011-2013 жж. озон бұзушы заттардың бөліну серпіні, ХФУ-11 эквивалент тоннасы

Қалдықтарды бақылау және кәдеге жарату

Компанияның өндірістік қызметі барысында әртүрлі қалдықтардың едәүір көлемі түзіледі, олардың негізгілері:

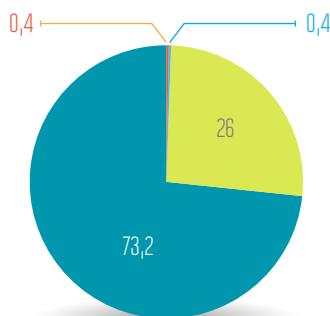
- Қатқыл және сұйық радиоактивті қалдықтар,
- флюориттік мыс-молибден кенін өндіру кезіндегі аршылмалы жыныстар,
- ЖҰС полигонында ұңғымаларды қазу кезіндегі бүрғылау шламдары,
- плавик қышқылын өндіру кезіндегі фторлы гипс,
- жылу құатын өндіру кезіндегі күл-шлак қалдықтары,
- коммуналдық қалдықтар,
- пайдалануда болған мұнай өнімдері,
- автокөлік шиналары.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-да 2013 жылы түзілген қалдықтардың жалпы көлемі 762,4 мың тоннаны құрады, бұл 2012 жылдағымен салыстырғанда 20%-ға кем.

Қалдықтардың 2011–2013 жж. жиналуда серпіні, мың тонна

	2011	2012	2013
Өнеркәсіптік	679,4	867,7	558,4
Коммуналдық	5,0	3,5	2,9
Қатқыл радиоактивті	3,6	2,2	3,0
Сұйық радиоактивті	77,8	71,3	198,1
Барлығы	765,8	944,7	762,4

2013 жылы пайда болған қалдықтардың типі бойынша бөліп көрсетілген жалпы салмағы

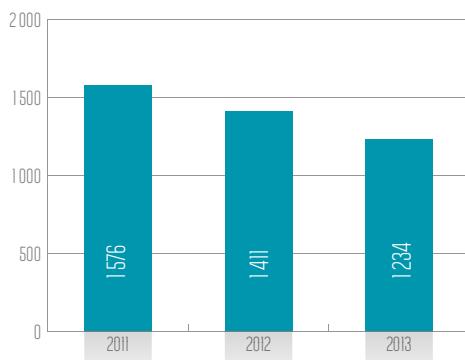

Компанияда қалдықтардың пайда болу көздері мен олардың сақтау мен көмү орындарын есепке алу және түгендеу, сондай-ақ, қалдықтарды қайталап пайдалану, оларды бөгде үйымдарға өткізу, өңдеу және кәдеге жарату бойынша жоспарлы кешенде жұмыс жүргізіліп отырады.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның негізгі өндірістік қызметі – гидрометаллургиялық зауыттарда және ұңғымалық сілтілеу полигондарында табиги уранды өндіру мен өңдеудің сипаты қатқыл және сұйық радиоактивті қалдықтардың түзілін ескереді. АҚХА жіктемесіне сәйкес Компания кәсіпорындарында түзілген барлық радиоактивті қалдықтар тәмен белсенді қалдықтардың категориясына жатады. Тұйық технологиялық циклда қолданылатын сұйық қалдықтар ЖҰС барысында қышқылданып және кеништі қабатқа сілтілеуші ерітінділерді беру жүйесі арқылы айдал құйылады. Кәсіпорындарда түзілген қатқыл радиоактивті қалдықтардың барлығы өздерінің жобалары қажетті мемлекеттік сараптамалардан өткен мамандандырылған қорымдарда көмуге жатады.

Компания кәсіпорындарды Өндірістік қызметтен пайда болған өнделмеген қалдықтардың көлемін азайтудың 2015 жылға дейінгі бағдарламасы іске асрылуда, ол радиоактивті қалдықтардың қоршаған ортаға тигизетін әсерін барынша азайтуға бағытталған.

2011-2013 жж. қоршаған ортаны қорғау шараларына қатысты шығындардың серпіні, млн. теңге

2011–2013 жж. қалдықтарды өндөу мен көмү, мың тонна

	2011	2012	2013
Орналастырылғаны	654,5	928,9	787,8
Қолданылған (сатылғаны)	4,7	5,7	0,9
Залалсыздандырылғаны	4,1	0,6	0,2
Өндөлгені ¹	-	-	1,5
Көмілгени	21,4	11,0	22,4

Табиғат қорғау мақсаттарына қатысты шығындар

2013 жылды «Казатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның қоршаған ортаны қорғау шараларына қатысты шығындарды былтырғы жылдағымен салыстырғанда 12,5%-ға азаюмен 1 234 млн теңгені құрады. Оның 224 млн теңгесі

– Компанияның жағымсыз әсері үшін төленетін төлем, ол былтырғы жылдың деңгейінен едәүір төмен. Төлемдердің азауы негізінен қоршаған ортаға жағымсыз әсердің азауының, сондай-ақ, сала кәсіпорындарындағы жекелеген өндірістердің түрлі қалуының есебінен орын алды.

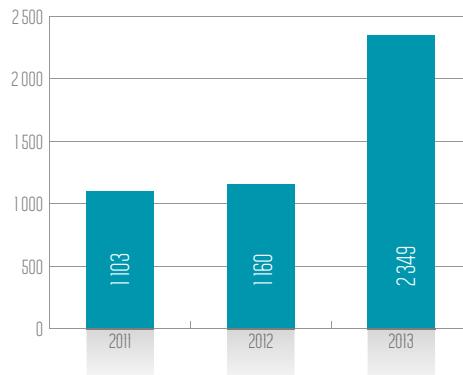
Экологиялық, бұзушылықтар үшін төленген айыппұлдық, экологиялық, санциялардың жалпы сомасы 102,2 млн теңгені құрады.

2011–2013 жж. қоршаған ортаны қорғау қызметтінің негізгі бағыттарын қаржыландыру, млн теңге

- Қоршаған ортаны қорғау саласындағы жағымсыз әсерлердің өндірістердің жетілдірілуі, соның ішінде қоршаған ортаға ұйымдастырылмаған эмиссиялардың азайтуы
- Қоршаған ортаға шығарындылар үшін төлем
- Айыппұлдық, және экономикалық шаралар
- Қолданыстағы шаң-газ ұсташа және су тазартқыш қондырғылардың тиімділігін арттыру
- Өзге шаралар

Қоршаған ортаны қорғауға қатысты резервтердің жинақталу серпіні, млн теңге

Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес, Компания қоршаған ортаны қорғауға арналған резерв құруды көздеуде, ол пайдалануы аяқталған кеніштерді пайдаланудан шығару және қайта қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу кезінде жұмсалатын болады. 2013 жылды 31 желтоқсанға қатысты кеніштерді қалпына келтіру шығындарының сомасы 2349 млн теңге құраумен былтырғы жылдағымен салыстырғанда 2 есе артты.

5.5 ОРЫН АЛУ ӨҢІРЛЕРІН ДАМЫТУ

Орын алу өңірлерімен әріптестік ету

Әлеуметтік саланың және үран өндіру өңірлерінің дамуы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның басымдылықтарының бірі болып табылады. 2004 жылы осы мақсаттарға арнап «Қазатомөнеркәсіп-Демеу» мамандандырылған әлеуметтік компаниясы – Компания мен Оңтүстік-Қазақстан және Қызылорда облыстарының арасындағы әріптестік тура-лы меморандумдардың, сондай-ақ, Ақмола, Маңғыстау және Шығыс-Қазақстан облыстарының жергілікті органдарымен жасасқан келісімдер шенберінде жузеге асырылып отырган әлеуметтік бағдарламаларды іске асырудың ресми операторы. «Қазатомөнеркәсіп-Демеу» компаниясының негізгі міндеттері – әлеуметтік инфрақұрылымды қалпына келтіру және дамыту, кадрларды даярлау, денсаулық, сақтау, шағын және орта бизнесті дамыту мен қолдау, мәдениет және спорт, сондай-ақ, абаттандыру мен жасылдандыру.

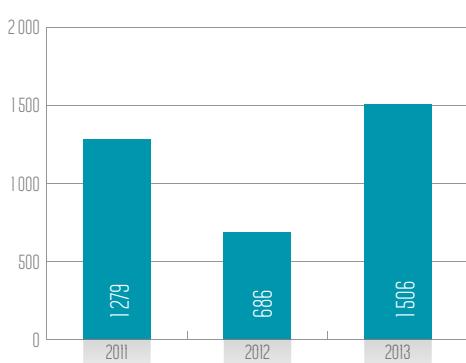
2013 жыл ішінде жалпы сомасы 2 123 млн теңгенің 87 астам әлеуметтік жобасы іске асырылған болатын. Жобалар өңірлердің инфрақұрылымдық, нысандарының күйін жақсартуға, көгалданыруға, балалар алаңшаларын ағымдағы жөндеу мен сырлауға, қатқыл тұрмыстық, қалдықтарды шығарып әкетуге және айналаны тазартуға бағытталған болатын. 2013 жылы орын алу өңірлерін дамытуға жұмсалған инвестициялардың жалпы көлемі 2 369 млн теңгені құрады.

Қайырымдылық және демеушілік қызмет

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, қайырымдылық, және демеушілік қызметтің жузеге асыруға арнап жыл сайын қомақты қаржы бөліп отырады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның Демеушілік және/не қайырымдылық, көмек ұсыну жөніндегі нұсқаулығы мен «Самұрық-Қазына» АҚ-ның Демеушілік және/не қайырымдылық, көмегін ұсыну саясатына сәйкес, Компания Қазақстан Республикасының аз қамтылған азаматтарына, сонымен бірге жетім-балаларға, мүгедектерге, ардагерлерге, зейнеткерлерге, сондай-ақ, Компания кәсіпорындарының қызметкерлеріне және олардың отбасы мүшелеріне жыл сайын қолдау көрсетіп отырады. Осындај жұмыстың нәтижесінде халықтың Компанияға деген сенім білдіру мен ниеттестік дәрежесі өсті.

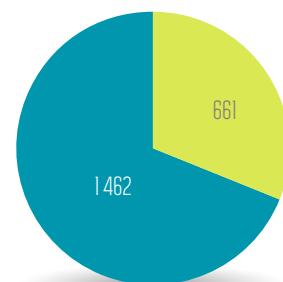
2013 жылы қайырымдылық, және демеушілік қызметке 1 500 млн теңгеден астам қаржы бөлінді, соның ішінде 1 304 млн теңгенің демеушілік көмегі, 200 млн теңгенің қайырымдылық, көмегі ұсынылды. Демеушілік көмек Оңтүстік-Қазақстан облысы Созак, ауданының Тайқоңыр кентінің әлеуметтік инфрақұрылым нысандарын ұстауға, сондай-ақ, Астана қ. Экімдігінің «Оқушылар сарайы» МКҚҚ Ұлттық, интерактивті сабакының жаңындағы баламалы энергетика зертханасын құруға бағытталды.

2011-2013 жж. кәсіпорындар бойынша демеушілік және қайырымдылық көмекке жұмсалған шығын, млн. теңге

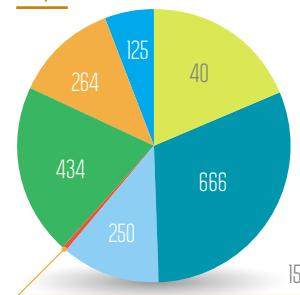
Есептік жылды тұтастай алғанда қайырымдылық, және демеушілік көмек бойынша 354 млн теңге, не 19% игерілмей қалды. Есептік кезеңдегі игерілмейдің негізгі сомасы Қызылорда қ. Перзентхана құрылышын қаржыландаудыраға арнап жоспарланған 565,0 млн теңге көлеміндегі шығындық, баптардың есебінен құралды. Сонымен қатар, аталмыш жоспарланған қаражаттардың есебінен «Атамекен» одағы» ҚҰЭП-қа Елбасының тапсырмасын орындау үшін Қазақстан Республикасының индустримальды-инновациялық, дамуының екінші бесжылдығының тұжырымдамасын іске асыруға арнап 300,0 млн теңге көмек көрсетілді.

Әлеуметтік салаға қатысты облыстар бойынша көрсетілген шығындар, млн. теңге

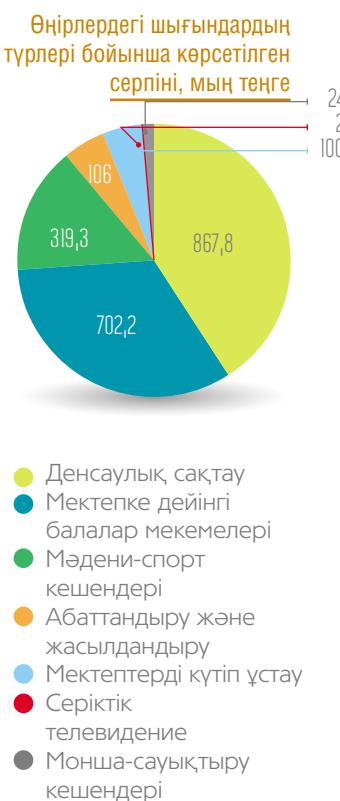
- Оңтүстік-Қазақстан облысы
- Қызылорда облысы

Әлеуметтік салаға қатысты кәсіпорындар бойынша көрсетілген шығындар, млн. теңге

- «ТКК» ЖШС
- «Каратай» ЖШС
- «Алпақ» ЖШС
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ
- «Бетпак, Дала» БҚ» ЖШС
- «Ақбастау» БҚ АҚ «МАӘК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС

Мәдениет, спорт және бос үақыт

Корпоративтік әлеуметтік жауапкершілік саясатының стратегиялық мақсаттарына сәйкес, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Компания қызметкерлері мен жергілікті қауымдастықтарға арнап мәдениетті, спортты дамыту және бос үақытты үйімдастыруға қолдау көрсетіп отырады.

2013 жылы мәдени, спорттық, және бос үақытын өткізу шараларына арнап 225 млн теңге бөлінді. Қызметтің негізгі бағытына түрлі мерекелік концерттер мен спорттық, шараларды үйімдастыру ісі айналды.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, ең алдыңғы кезекте балалардың шығармашылық, әлеуеттін дамытуға, салауатты өмір салтын насыхаттауға және патриотизмді дамытуға көніл бөледі. Компания есептік кезең ішінде балалардың шығармашылық жұмыстарының бірқатар көрмелерін, сондай-ақ, әртүрлі спорттық, жарыстарды үйімдастыруды. Қызметтің әкімшілігімен бірлескен түрде тақырыптық, сыйып сағаттарының топтамалары өткізілді, онда мемлекеттің тарихы, көрнекті қайраткерлердің, өмірі және білім беру мәселелері қамтылған болатын. Өз кезегінде балалардың өзге де әлеуметтік топтарты қамтылып, аз қамтылған балаларға және мүмкіндігі шектеули балаларға арналған барып құттықтаулар үйімдастырылды.

Компания кәсіпорындарының қызметкерлеріне арнап мини-футбол, волейбол, үстел теннисі, шахмат, женіл атлетика және т.б. бойынша жарыстар өткізілді. 2013 жылы сондай-ақ, Спартакиада өтті, ол еліміздің әртүрлі өнімдеріндегі Компания қызметкерлерінің басын қосты және аса жарқын әрі ойын-сауықты корпоративтік қоғиғалардың бірі болып табылады.

2013 жылды Компания Қазақстан Республикасында спорттың дамуын қолдауға белсенді ат салысты. Мысалы, «ҮМЗ» АҚ, әкімшілігі мен кәсіподағының бастамасы бойынша жыл сайынғы женіл атлетикалық, жүгіру үйімдастырылды. Шараларға зауыттың дene шынықтырушылары, «ҮМЗ» АҚ, еншілес кәсіпорындарының қызметкерлері, Өскемен қ., Қаланың өнеркәсіптік кәсіпорындарының женіл атлеттері, студенттер мен оқушылар, балалар-жасөспірімдер спорттық, мектептерінің тәрбиеленүшілері қатысты.

2013 жылғы 27 қыркүйекте Атом өнеркәсібі қызметкери күнінің құрметтіне арнап «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, кәсіпорындарының арасында екінші жыл сайынғы КВН турнири өтті. Сондай-ақ, Компания қызметкерлері шахматтан Халықаралық, командалық, корпоративтік Интернет-турнирге қатысты. Турнир ФИДЕ ережелеріне сәйкес, Интернеттегі ойын ерекшеліктерін ескеретін қажетті түзетумен өткізілді.

Есептік кезенде Компания А. Матросов ат. Балалар сауықтыру лагерін қайта жөндеу арқылы Шығыс-Қазақстан облысындағы балалардың жазғы демалысын дамытуға да өз үлесін қосты.

Білім беру

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ-да жергілікті және мемлекеттік деңгейде білім беру жүйесіне қолдау көрсетіліп отырады. Қолдау көрсетудің негізгі бағыттары: мектепке дейінгі мекемелерді, бастауыш және орта мектептерін салу және жөндеу, жоғары оқу орындарының жобаларын қолдау, форумдарды, конференциялар мен өзге ғылыми шараларды өткізу. Компания дарынды оқушылар мен студенттерге олардың Қазақстанның жоғары оқу орындары мен шетелде білім алудың қаржыландыру, олимпиада, ғылыми-практикалық конференция, зияткерлік пікірталастар мен өзге бағдарламаларді өткізу арқылы белсенді қолдау көрсетіп отырады. 2013 жылды Компания орын алу өнімдеріндегі білім беру жүйесін қолдауға арнап 589 млн теңге қаржы бөлді.

2013 жылдың соңында Тайқоңыр ауылында (Оңтүстік-Қазақстан облысы) «Волковгеология» АҚ, салған бөбекжайдың ашылу салтанаты болып өтті. Компанияның қолдауымен 2012 жылдың тамызында бірінші ауылдық, бала-бақшаның құрылышы басталды. Балалар мекемесінің ғимараты орталық, жылдыту, желдету, сүмен қамту, кәріздік, электрмен қамту, байланыс, әртік сигнал берумен жабдықталған.

Денсаулық сақтау

Компанияның үран өндіру өнірлеріндегі ауылдардың әрқайсысында тұрғылықты, педиатриялық, диагностикалық, хирургиялық, және перзентханалық, негізгі бөлімдері бар медицина-санитарлық, бөлімдер салынған. Кейбіреулерінде физиотерапевтикалық, массаждық, және рентген-кабинеттер, УДЗ мен ЭКГ-фа арналған жабдықтар бар. Компания медицина орталықтарының заманға сай жабдықталуы мен жоғары білікті дәрігерлермен қамтылуын ойластырып отырады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның емдеу мекемелерінде медициналық, көмекті барлық, жергілікті тұрғындар ала алады. 2013 жылы Компания денсаулық, сақтауға арнап 629 млн теңге қаржы жұмсады.

Есептік кезеңде денсаулық, сақтау саласындағы негізгі басымдылыққа Компания қызметкерлеріне, сондай-ақ жергілікті халыққа шұғыл, мамандандырылған және білікті медициналық (хирургиялық, терапевтикалық, гинекологиялық, педиатриялық, неврологиялық, стоматологиялық, офтальмологиялық, оториноларингологиялық) көмек көрсету айналды. Сонымен қатар зертхана-диагностикалық, зерттеулер (клиникалық, биохимиялық, бактериологиялық), өндірістік кәсіпорындардың қызметкерлерін жыл сайынғы профилактикалық тексеру, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, кәсіпорындарының қызметкерлері мен жергілікті халықты ауруханалық емдеу шаралары жүргізілді.

2013 жылдың желтоқсан айында Ақтау қ. тұрғындарына арналған «МАЭК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС-ның жаңартылған медицина-санитарлық, бөлімі (МСБ) салтанатты түрде ашылды, ол қалалықтардың барлығына қызмет көрсетеді. Фимаратты жөндеу, жапсарлап салуды қамтыған МСБ-ның жаңарту жұмыстары және жаңа жабдықты сатып алу 2012 жылы басталды.

Абаттандыру және жасылдандыру

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, қызметін жүзеге асыру өнірлерінде қаржыландыру, инфрақұрылымды дамыту және үран өндіру кенттерін абаттандыру бойынша нысаналы бағдарламаларды жыл сайын қолдап отырады. 2013 жылы орын алу өнірлеріндегі абаттандыру мен көгалдандыруға арнап 106 млн теңге қаржы бөлінді. Жүргіліген шаралардың арасында өнірлік әкімдіктермен бірлесе отырып, саябақтар мен аллеялардың аумағына газондық, шөп себу, аулалардың аумағын тазарту, ағаш отырғызу және сенбіліктер өткізу.

Ақырғы бірнеше жыл ішінде жүзеге асырылған елеулі жобалардың біріне «Буденовское-2» кенорнында (Оңтүсті-Қазақстан облысы) өндіріс кешенін дамыту болды, ол 2010 жылы басталған болатын. «Қаратау» ЖШС мен «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның арқасында небәрі екі жыл ішінде 106 тәсек-орындық, вахталық кенттіне қосымша 40 пәтерлік 10 коттедж салынған болатын. Сондай-ақ, жатақхананың құрылышы басталды, мұнда: кинотеатр, намаз оқу бөлмелері, сауналар, спортзалдар, қысқы бақ, кітапхана, компьютерлік зал қамтылған. Айналасындағы аймақта Компания қызметкерлері 1 250 ағаш пен бұташық, отырғызып, 4 га-дан астам алаңда газондық, шөп отырғызды.

«Қаратау» ЖШС басшылығы дұрыс және дәмді тамақтануды ұйымдастыруды, сондай-ақ, суды тазарту жөніндегі арнайы станция орнатылып және өрт қауіпсіздігі жүйесі, кенорның бейнебақылау қүшейтілді. Ұялы байланыстың сапасын жақсарту үшін 40-метрлік баған орнатылды.

Инфрақұрылымды жақсарту барысында Бақырлы ауылына бұрыльыстан «Буденовское-2» кенорны мен Созак, ауданының Ақсұмбет ауылына дейін қырда асфальтбетонды жабынымен 64 км жол салынды. Бұл жекелеген кенттерді байланыстыратын жалғыз жол.

6.1 КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ

Корпоративтік басқару жүйесін ең үздік принциптер мен әлемдік тәжірибелерге сәйкес жетілдіру «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның басымдылық міндеттерінің бірі болып табылады.

Компанияның корпоративтік басқару жүйесі қызметінің айқындылығын арттыруға, Дара акционермен және инвесторлармен сенімді және тиімді қарым-қатынастарды орнатып және сақтауға бағытталған және келесі принциптерге негізделген:

- Дара акционердің құқығы мен мүддесін қорғау;
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ны Директорлар кеңесі мен Басқарманың тиімді басқаруы;
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, қызметінің айқындылығы мен объективтілігі;
- заңдылық, пен этика;
- тиімді дивиденділік саясат;
- тиімді кадр саясаты;
- қоршаган ортаны қорғау;
- енбек жағдайларының қауіпсіздігі;
- корпоративтік қақтығыстар мен мүдделер қақтығысын реттеу;
- жауапкершілік.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның корпоративтік басқару органдарының жүйесі:

- жоғарғы орган – Дара акционер;
- басқару органдары – Директорлар кеңесі;
- атқарушы орган – Басқарма;
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның қызметін жетілдіру мақсатында Қоғамның қаржы-шаруашылық қызметін бақылайтын, ішкі бақылау саласында баға беретін, тәуекелдерді басқарып және кеңес беретін орган – ішкі аудит қызметі.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, корпоративтік басқармасының ұйымдық құрылымы

ДАРА АКЦИОНЕР

«Самұрық-Қазына» АҚ, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның Дара акционері болып табылады және өзінің қызметін Компанияның Жарғысымен ескерілген құзырлыққа сәйкес жүзеге асырады.

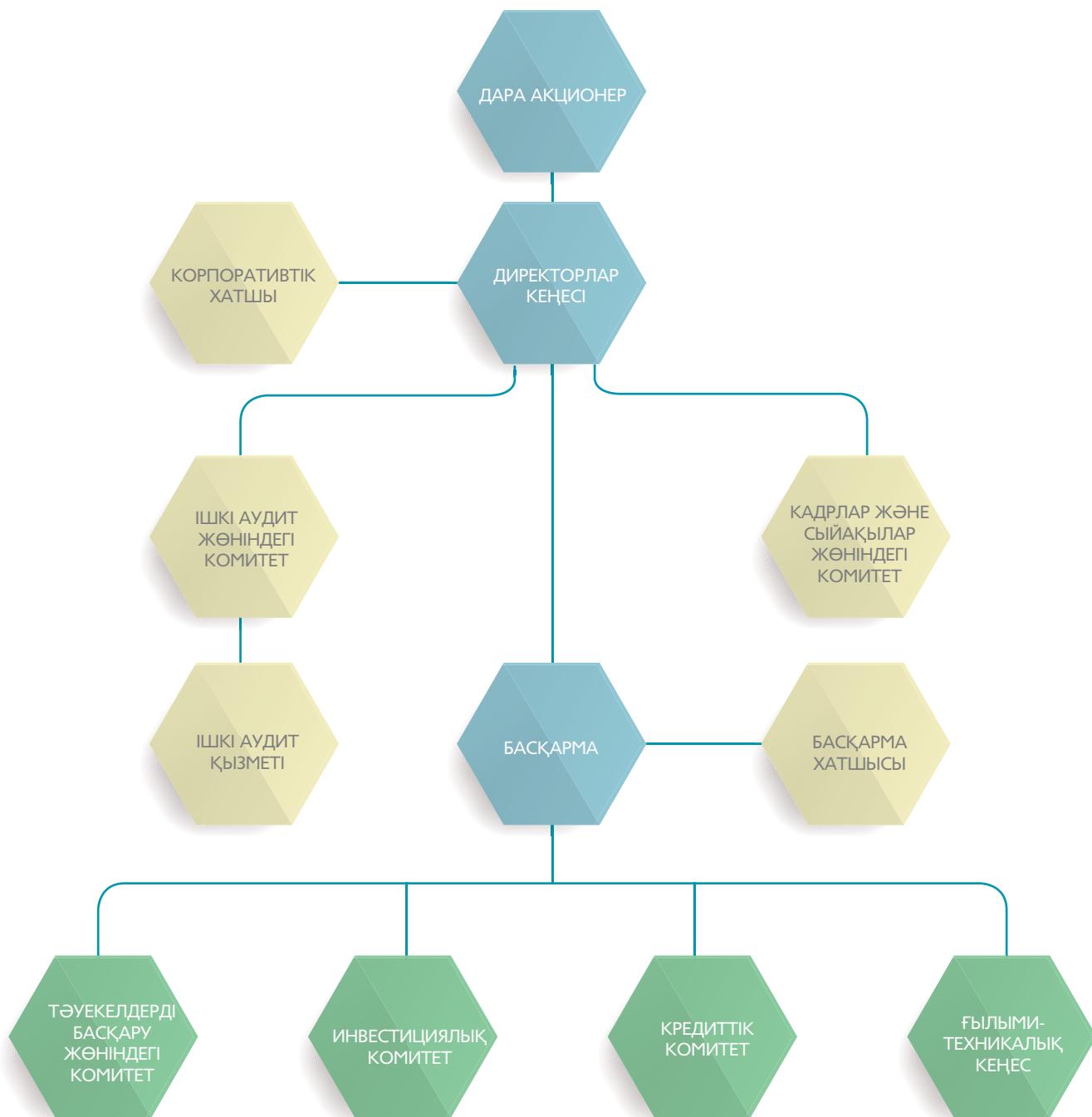
«Самұрық-Қазына» АҚ, қабылдайтын басты шешімдердің арасында:

- Директорлар кеңесінің мүшелерін сайлау және олардың үәкілеттігін мерзімінен бұрын тоқтату;
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның қаржылық есебі мен жылдық есебін бекіту
- дивиденділердің көлемін бекіту;
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның Жарғысы мен оған енгізілген өзгерістерді бекіту.

ДИРЕКТОРЛАР КЕҢЕСІ

Директорлар кеңесінің Корпоративтік Басқару (КБ) жүйесіндегі негізгі міндеттіне Компанияның қызметіне жалпы жетекшілік ету жатады. Директорлар кеңесі жыл сайынғы негізде Дара акционермен сайланады. Шешім қабылдау кезінде әрбір директор Компанияның ұзақмерзімді жетістігі принциптеріне және қабылданған шешімдердің Дара акционердің мүдделеріне сай болуына негізделеді. Директорлар кеңесінің шешім қабылдау кезіндегі негізгі критерийлердің біріне Компанияның ұзақмерзімді өсіп-әркендеуі мен алға қойылған қысқамерізді міндеттерді орындау арасындағы теңгерімді қамтамасыз ету.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, корпоративтік басқармасының үйымдық құрылымы

Компанияның Директорлар кеңесі өзінің қызметін Жарғыда, Корпоративтік басқару кодексі мен Директорлар кеңесі туралы ережеде бекітілген принциптерге сәйкес жүзеге асырады. Бұл құжаттарда Директорлар кеңесінің рөлі туралы, Директорлар кеңесі мүшелерінің құқықтары, міндеттері мен жауапкершілігі туралы ақпарат берілген.

Директорлар кеңесінің қызметі Компанияны тиімді басқаруды қамтамасыз етумен ғана шектелмейді, ол сонымен қатар оның атқарушы органдарының қызметіне мониторинг жүргізуі, басқару органдарының өзара тиімді іс-кимылын, сондай-ақ, Дара акционердің құқықтары мен заңды мүдделерін ұстану мен қорғауды қамтиды. Аталмыш функцияларды орындау кезінде Директорлар кеңесі Компанияның Ішкі аудит қызметімен, құрылымдық, бөлімшелердің басшылары мен лауазымды тұлғаларымен белсенді түрде өзара іс-кимыл жасайды.

Директорлар кеңесінің қызметі шешім қабылдау кезіндегі тиімділік, жауапкершілік, объективтілік принциптеріне, Дара акционер мен Компанияның мүддесін барынша ұстану мен қорғау принциптеріне негізделеді.

Директорлар кеңесі қызметінің басты бағыттары:

- Компанияның даму стратегиясы мен даму жоспарын бекіту, сондай-ақ, оларды алдағы уақытта іске асыру;
- Компанияның акцияларын орналастыру мен сату туралы шешім қабылдау, сондай-ақ, өзге компаниялардың акцияларын сатып алу;
- облигациялар мен туынды құнды қағаздардың шығарылуы шарттарын белгілеу;
- ірі мәмілелерді және мүдделі болатын мәмілелерді жасасу туралы шешім қабылдау;
- Компания қызметкерлерінің жалпы санын бекіту;
- өзге еншілес компанияларды құруға қатысу туралы шешім қабылдау.

Директорлар кеңесінің құрамы

Қазіргі Директорлар кеңесінің құрамы Корпоративтік басқару кодексінің нормалары мен корпоративтік басқарудың халықаралық практикасына сай келеді. Компанияның Директорлар кеңесінің құрамына бірқатар өнеркәсіп салаларында іскерлік қызметті жүзеге асырудың сан-алуан түрлі дағдыларын мен-герген, білімі мен тәжірибесі бар әртүрлі жастағы мамандар кіреді.

Директорлар кеңесінің құрамына алты директор, соның ішінде екі тәуелсіз директор кіреді, бұл стратегиялық шешім қабылдау кезіндегі объективтілік пен жан-жақты ойлауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Директорлар кеңесі мүшелерінің тәуелсіздік нормаларына сай болу критерийлерінің сипаттамасы Жарыда және Директорлар кеңесі туралы ережеде көлтірілген, ол Компанияның Интернет-сайтында берілген.

Компанияның қазіргі Директорлар кеңесінің құрамы:

Ердебай Дәурен Иманжанұлы

Директорлар кеңесінің төрағасы (Дара акционердің Өкілі)

1977 жылғы 20 қарашада туылған. Қазақстан Республикасының азаматы.

-
- 1998 жылы Қазақ мемлекеттік басқару академиясын «Халықаралық экономикалық қатынастар» ма-мандығы бойынша тәмамдады, мамандығы «Халықаралық-экономист».
  - 1998 жылдан бері Қазақстан Республикасы Экономика және сауда министрлігі бөлімінің жетекші ма-маны, басшысының орынбасары болып қызмет етті.
  - 2001 жылғы тамыздан бастап 2002 жылғы ақпанға дейін Қазақстан Республикасы Премьер-Министрі орынбасарының кеңесшісі болып қызмет етті.
  - 2002 жылғы ақпан және қыркүйек аралығында – Азиялық, Даму Банкінің кеңес берушісі.
  - 2002 жылғы қыркүйек және 2004 жылғы қазан аралығында Қазақстан Республикасы Қаржы мини-стрлігі департаменті директорының орынбасары, Қазақстан Республикасы Президенті Кенсекханасының кеңес берушісі, Қазақстан Республикасы Индустрія және сауда министрлігінің Инвестициялар жөніндегі комитеті Төрағасының орынбасары лауазымдарын атқарды.
  - 2004 және 2007 жж. аралығында «SAT&Company» ЖШС Бас директорының бірінші орынбасары, 2007 - 2009 жж.- «KazakhstanPetrochemicalIndustriesInc» АҚ президенті, «KazakhstanPetrochemicalIndustriesInc» АҚ, бас директоры.
  - 2009 жылғы ақпаннан бастап «Біріккен химиялық компания» ЖШС Басқарма Төрағасы болып табылады.
  - 2013 жылғы мамырдан бастап «Самұрық-Қазына» АҚ, Басқарма Төрағасының Орынбасары болып табылады.
  - 2013 жылғы маусымнан бастап «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесінің Төрағасы.

Рамазанов Тілекқабыл Сәбитұлы

Тәуелсіз директор

Әл-Фараби ат. Қазақ ұлттық университетінің ғылыми жұмыс жөніндегі проректоры.

Қазақстан Республикасының азаматы. 1961 жылы туылған.

- 1983 жылы Қазақ мемлекеттік университеттін «Физика» мамандығы бойынша тәмамдады.
- 1986 жылы КСРО Ғылым академиясының аспирантурасын бітірді. Физика-математика ғылымдарының докторы, профессор.
- 1987 жылдан бастап Әл-Фараби ат. ҚазМУ ғылыми көмекші, аға оқытушы, доцент, профессоры болды.
- 1998 - 2000 жж. – ҚазМУ физика факультетінің деканы.
- 2000 - 2006 жж. – Экспериментальді және теориялық, физика ғылыми-зерттеу институтының директоры.
- 2006 - 2007 жж. – ҚР Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитетінің Төрағасы.
- 2007 - 2008 жж. – ҚазҰУ ғылыми еңбекті қажет ететін технологиялар мен ендіру жөніндегі проректоры.
- 2008 - 2010 жж. – Әл-Фараби ат. ҚазҰУ Экспериментальді және теориялық, физика ФЗИ зерттеу және инновациялық жобалардың жетекшісі, плазма оптикасы және физикасы кафедрасының профессоры.
- 2010 бастап осы кезге дейін – Әл-Фараби ат. ҚазҰУ ғылыми жұмыс жөніндегі проректоры.

Проф. Т.С. Рамазановтың жетекшілік етүімен 1 докторлық, 13 кандидаттық, және 1 PhD диссертация қорғалған, 350 астам ғылыми еңбек жарияланды, беделді халықаралық конференцияларда 120 астам ғылыми баяндама жасалды. 2 монографияның, 15 оқу-әдістемелік құралдарының авторы.

2009 жылғы 23 ақпаннан бері «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның тәуелсіз директоры болып табылады, қазіргі Директорлар кеңесінің құрамына сайланған күні – 2012 жылғы 8 мамыр.

Тұрмамбетов Мәжит Әбдіхалықұлы

Директорлар кеңесінің мүшесі (Дара акционердің өкілі)

«Тау-Кен Самұрық» АҚ Басқарма Төрағасы.

Қазақстан Республикасының азаматы. 1961 жылы туылған.

- 1984 жылы Н.Э. Бауман ат. Мәскеу жоғары техникалық, училищесін «Инженер-механик» мамандығы бойынша үздік бітірді.
- 1984 жылдан бастап – Алматы қ. С.М.Киров ат. Машина жасау зауытының шебері, цех бастығының орынбасары.
- 1989 - 1997 жж. жекеменшік коммерциялық, үйымпдардың жетекшісі болды.
- 1997 жылды ҚР Экономика және сауда министрлігі Өнеркәсіп департаменті директорының орынбасары болды.
- 1999 жылдан бастап – ҚР Мемлекеттік табыс министрлігі Алкоголь өнімдерінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік бақылау комитетінің төрағасы.
- 2001 жылдан бастап – ҚР Табиғи ресурстар және қоршаған ортаны қорғау министрлігінің вице-министрі.
- 2003 жылдан бастап – «Ұлттық инновациялық қоры» АҚ, Басқарма Төрағасының орынбасары.
- 2004 жылдан бастап – «Астанаэнергосервис» АҚ, Басқарма Төрағасы.
- 2006 - 2008 жж. – коммерциялық, құрылымдардағы басшы лауазымдар.
- 2008 жылдан бастап – ҚР Оңтүстік-Қазақстан облысы әкімінің орынбасары.
- 2009 жылғы наурыздан бастап – ҚР Қоршаған ортаны қорғау министрлігінің Вице-министрі.
- 2012 жылғы қаңтардан бастап «Тау-Кен Самұрық» АҚ, Басқарма Төрағасы.
- 2012 жылғы 8 мамырдан бастап «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесінің мүшесі – Дара акционердің өкілі.

Арсланова Зарина Фуатовна

Тәүелсіз директор
«PKF Астана» ЖШС Басқарушы серіктесі.
Қазақстан Республикасының азаматшасы. 1960 жылы туылған.

- 1983 жылы С.М. Киров ат. Қазақ, мемлекеттік университеттін «Экономист» мамандығы бойынша тәмамдады, экономика ғылымдарының кандидаты.
- 1992 жылдан бастап – Халықаралық, бизнес университеттінің (UIB) негізін құрушу және ректоры, 2002 жылдан бастап – «IBSConsulting» Президенті, 2005 жылдан бастап – Қазақ-Британ техникалық, университеттінің (ҚБТУ) оқу ісі жөніндегі проректоры, 2007 жылдан бастап – «AXISCorporation» ЖШС Президенті, 2009 жылдан бастап – «PKF Астана» ЖШС Басқарушы серіктесі.
- Мемлекеттік және жекеменшік компанияларға корпоративтік қаржы, қаржылық, есептіліктің халықаралық, стандарттары, басқармалық, есепке алу, жобаларды басқару, стратегиялық менеджмент, инвестициялық жобаларды талдау, тәнгерімделген көрсеткіштер жүйесін (ТКЖ) енгізу, бюджеттендеріу, корпоративтік басқару, ERP жүйелер бойынша кеңес беру бойынша елеулі жұмыс тәжірибесіне ие.
- 2012 жылғы 8 мамырдан бастап «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесінің тәүелсіз директоры болып табылады.

Бектеміров Қуаныш Әбдіғалиұлы

Директорлар кеңесінің мүшесі (Дара акционердің өкілі)
2012 жылғы 31 қаңтардан бастап «Самұрық-Қазына» ұлттық, әл-ауқат қоры» АҚ, Басқарушы директоры.
Қазақстан Республикасының азаматы. 1970 жылы туылды.

- 1993 жылы Әл-Фараби ат. Қазақ, мемлекеттік университеттін «Физик» мамандығы бойынша тәмамдады, 2004 жылы Қазақ ұлттық, академиясын «Инженер-электрик» мамандығы бойынша бітірді.
- 1993 - 1999 жж. Алматы қ. «Атамекен» қаржы-инвестициялық, корпорациясында, Алматы облысының Текелі қ. «Алтын-Бидай» АҚ, сондай-ақ, Талдықорған қ. «Восток-Сервис» ЖШС-да жұмыс істеді. Қалалық коммуналдық, шаруашылық, және энергетика секторларындағы басқару жұмысында үлкен тәжірибеге ие.
- 1999 жылдан бастап әр жылдары «Талдыкорантепло-коммуненерго» МКӨБ, «Талдыкорантепло-сервис» МҚҚК, «Астанаэнергосервис» АҚ, «Оңтүстік-Қазақстан облысының Энергетика және коммуналдық, шаруашылық, басқармасы» ММ, «Казгидромет» РМК және «Астанаэнергоконтракт» ЖШС-да басшылаузындарын атқарды.
- 2012 жылғы 31 қаңтардан бері «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесінің мүшесі.

Школьник Владимир Сергеевич

Директорлар кеңесінің мүшесі, Басқарма Төрағасы
1949 жылды туылған.

- 1973 жылы Мәскеу инженерлік-физикалық, институт «Физика-энергетикалық, қондырғылар» мамандығы бойынша тәмамдады.
- Физика-математика ғылымдарының докторы.
- 1973 - 1992 жж. – Маңғыстау атом комбинатында ВН-350 реакторының инженер-физигі, Директордың ғылым, ядролық, қауіпсіздік және реакторлық, өндіріс жөніндегі орынбасары.
- 1992 - 1994 жж. – ҚР Атом энергиясы жөніндегі агенттігінің Бас директоры.
- 1994 - 1999 жж. – Ғылым және жаңа технологиялар министрі, Ғылым министрі – ҚР Ғылым академиясының Президенті.
- 1999 - 2006 жж. – ҚР Энергетика және минералды ресурстар министрі.
- 2006 - 2007 жж. – ҚР Индустрія және сауда министрі.
- 2007 - 2008 жж. – ҚР Президенті Әкімшілігі басшысының орынбасары.
- 2008 - 2009 жж. – ҚР Индустрія және сауда министрі.
- 2009 жылғы мамырдан бастап «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Басқарма Төрағасы және Директорлар кеңесінің мүшесі болып табылады, қазіргі Директорлар кеңесінің құрамына сайланған күні – 2012 жылғы 8 мамыр.

Компанияның Директорлар кеңесі мүшелерінің Компаниялары (қатысу үлестері), үлестес компаниялары жоқ, сондай-ақ Компанияның жабдықтаушылары мен бәсекелестерінің акцияларын иеленбейді.

Директорлар кеңесіндегі өзгерістер

- 2013 жылғы 4 маусымда Ердебай Дәурен Иманжанұлы Бишімбаев Құандық Уәлиханұлын Директорлар кеңесінің Тेңгілік ретінде алмастырды.
- 2013 жылғы 13 желтоқсанда Директорлар кеңесінің құрамына «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ тәуелсіз директоры ретінде Спицын Анатолий Тихонович сайланды.

Директорлар кеңесінің қызметі

2013 жыл ішінде Компанияның Директорлар кеңесі 8 күндізгі және 2 сырттай отырыс өткізді, онда 128 мәселе талқыла салынды. Компанияның 24 ішкі және жоспарлы құжаты бекітіліп, 15 мүдделі мәмілені жасасу бойынша шешім қабылданды. 2013 жылы Компанияның Директорлар кеңесі корпоративтік басқаруды, кадр саясатын, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау мен аудит жүйесін жетілдіруге бағытталған маңызды шешімдерді қабылдады.

Компанияның Директорлар кеңесі мүшелерінің 2013 жыл ішінде жиналыстарға қатысу туралы ақпарат

Директорлар кеңесінің мүшесі	Жиналыстарға қатысусы	%
Бишімбаев Құандық Уәлиханұлы*	5-тің 5-үі	100%
Ердебай Дәурен Иманжанұлы**	5-тің 5-үі	100%
Бектеміров Қуаныш Әбдіғалиұлы	10-ның 10-ы	100%
Тұрмашов Мәжит Әбдіхалықұлы	10-ның 9-ы	90%
Рамазанов Тілекқабыл Сәбитұлы	10-ның 9-ы	90%
Арсланова Зарина Фұатовна	10-ның 10-ы	100%
Спицын Анатолий Тихонович***	1-дің 0	0%
Школьник Владимир Сергеевич	10-ның 10-ы	100%

Директорлар кеңесінің қызметіне баға беру

Директорлар кеңесі жұмысының тиімділігін арттыру және Директорлар кеңесінің мүшелерін сыйақылаудың баламалы жүйесін орнату мақсатында Компанияда «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесінің, Директорлар кеңесі комитеттерінің және Директорлар кеңесінің әрбір мүшесінің қызметіне баға беру ережесі қолданылады.

2013 жылы Директорлар кеңесінің және оның комитеттерінің қызметіне баға беру жүргізілмеді. 2013 жылдың нәтижелері бойынша 2014 жылдың II тоқсанында толық баға беруді жүргізу жоспарлануда.

Директорлар кеңесінің мүшелерін сыйақылау

Қазақстан Республикасының «Акционерлік қоғамдар туралы» заңына сәйкес, Қоғамның Дара акционерінің шешімімен Қоғамның Директорлар кеңесінің мүшелеріне сыйақы төленіп және олардың өз функцияларын орындауымен байланысты шығындардың өтемекшісі төленеді. Мұндай сыйақылар мен өтемекшілардың көлемі Қоғамның Дара акционерінің шешімімен белгіленеді.

Компанияда белгіленген тәртіпке сәйкес, Директорлар кеңесі мүшесінің міндеттерін атқарғаны үшін сыйақы Директорлар кеңесінің тәуелсіз мүшелеріне ғана төленеді және онда тек қана мына төлемдер қамтылған:

- Жылдық тұрақты сыйақы;

* «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесі Төрағасының, үекілеттіктері 2013 жылғы 4 маусымда мерзімінен бұрын тоқтатылды

** 2013 жылғы 4 маусымда «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның Директорлар кеңесінің Төрағасы етіп сайланды

*** 2013 жылғы 13 желтоқсанда «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның Тәуелсіз директоры етіп сайланды

- Комитеттің әрбір күндізгі отырысының жұмысына қатысқаны үшін қосымша сыйақы;
- Компанияның Директорлар кеңесінің және Директорлар кеңесі комитеттерінің отырыстарына барумен байланысты шығындардың өтемақысы.

Тәуелсіз директорлардың тұрақты сыйақысының көлемі жылына 3 400 000 теңгені құрайды, ал қосымша сыйақының мөлшері – Директорлар кеңесі комитеттің әрбір күндізгі отырысына қатысқаны үшін 200 000 теңге.

Тәуелсіз директор өткізілген күндізгі және сырттай отырыстардың жартысынан кеміне науқастану, демалыста және іс-сапарда болу себебіне байланысты қатыспаған жағдайлардан өзге жағдайларда оларға тұрақты сыйақы төленбейді.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ тәуелсіз директорларының сыйақы сомасы 2013 жыл бойынша 15 200 000 теңгені құрады (салықтар мен өзге міндетті аударымдарды шегерүсіз).

Сыйақы (мың теңге)	
Рамазанов Т.С.	7 600
Арсланова З.Ф.	7 600

Директорлар кеңесінің мүшелері қандай да бір женілдіктерді не болмаса өзге сыйақыларды алмайды. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ-да Директорлар кеңесінің мүшелеріне төленетін сыйақылардың шекті шамалары жоқ, сондай-ақ «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ акциялары түріндегі сыйақы ескерілмеген.

Тәуелсіз директорларды тарту

Компания «Самұрық-Қазына» АҚ тәуелсіз директорларын іріктеу ережелеріне сүйенеді, ол ережеде тәуелсіз директорлардың лауазымына байқау өткізу негізінде кандидаттарды іздеу мен іріктеу ресімі, сондай-ақ Кадрлар мен сыйақы жөніндегі комитеттің кандидаттарды алдын-ала біліктілік бағалау ережелері белгіленген.

Компанияның тәуелсіз директорларына кандидаттарды іріктеу кезінде олардың міндеттерін орындау үшін және Директорлар кеңесінің тиімді жұмысын ұйымдастыру үшін қажетті мінсіз іскерлік беделі, тиісті жұмыс тәжірибесі, білімі, біліктілігі мен жетістіктері болуы тиіс.

Директордың лауазымына өтелмеген не болмаса заңмен белгіленген тәртіппен күші жойылмаған сотталуы бар; жоғары білімі жоқ, не болмаса бұрында белгіленген тәртіппен банкрот деп танылған өзге заңды тұлғаның еркінен тыс таратылуы, акцияларын еркінен тыс сатып алу не оның қызметтің түқырту туралы шешім қабылданған күнге дейін бір жылдан аспайтын мерзім бойы өзге заңды тұлғаның Директорлар кеңесінің Тәрағасы, Басқарма Тәрағасы, басшының орынбасары не бас бухгалтері болған тұлға сайланған алмайды. Мұндай талап шешім қабылданған күннен кейінгі бес жыл бойы қолданылады.

Бұл жағдайда Компанияның тәуелсіз директорының кандидатұрасы келесі критерийлерге сай болып отыруы тиіс:

- Компанияның қызметкері және/не үлестес тұлғасы болып табылмайды және оның Директорлар кеңесіне сайлануына дейінгі үш жыл ішінде ондай болмаған (оның Компанияның тәуелсіз директорының лауазымында болған жағдайды);
- Компания қызметкерімен жақын туыстығы (ата-ана, аға-іні, әпке-сіңлі-қарындағас, баласы, қызы) жоқ, некеде, қасиетте (жұбайының аға-інісі, әпке-сіңлі-қарындағасы, баласы не қызы) емес және оның Директорлар кеңесіне сайлануына дейінгі үш жыл ішінде ондай болмаған;
- Компанияның не Компанияның үлестес тұлғалары - ұйымдардың лауазымды тұлғаларымен бағыштылықпен байланысты болмайтын және оның Директорлар кеңесіне сайлануына дейінгі үш жыл ішінде сондай тұлғалармен бағыныштылықпен байланысты болмаған;
- Аудитордың, ірі клиенттің не Компания жабдықтаушысының не Компаниядан (және оның үлестес тұлғаларынан) елеулі қаржы алып отырған коммерциялық, емес ұйымның үлестес тұлғасы болып табылмайды, сондай-ақ Компанияның үлестес тұлғаларына қатысты үлестес тұлға болып табылмайды;
- Компания мен оның үлестес тұлғаларына кез келген түрдегі, сонымен бірге кеңес беру бойынша ақылы қызмет көрсетпейді;

- Мемлекеттік қызметкер болып табылмайды;
- Компанияның аудиторы болып табылмайды және оның Директорлар кеңесіне сайлануына дейінгі үш жыл ішінде ондай болмаған.

Лауазымға кірісү

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесінің жаңадан сайланған мүшелерінің лауазымға кірісу саясатына сәйкес, барлық директорлар лауазымға кіріскең күннен бастап бір ай ішінде Компанияның қызметі туралы, Директорлар кеңесі мүшелерінің құқықтары мен міндеттері туралы, Директорлар кеңесінің жұмыс рәсімдері мен құзырылығы туралы жеткілікті ақпарат алуды тиіс. Директорлар кеңесінің жаңадан сайланған мүшелері сайланған сәттен бастап үш ай ішінде сондай-ақ Компанияның даму стратегиясы, қызметтің нәтижелері туралы ақпаратқа Ішкі аудит қызметтінің, сыртқы аудиторлардың және талдаушылардың есеп берулеріне және өзге құжаттарға қатынау мүмкіндігіне ие болуды тиіс.

Қажетті ақпаратқа қатынауды Корпоративтік хатшы қамтамасыз етеді, ол Директорлар кеңесінің жаңадан сайланған мүшелеріне Директорлар кеңесі мен оның комитеттері туралы ереже, Директорлар кеңесі мен оның комитеттері отырыстарының хаттамалары, жұмыс жоспары мен құрамы, сондай-ақ Компанияның қызметтің реттейтін заңнамалық актілер, Компанияның Жарғысы, кодекстері мен саясаттары сияқты құжаттарды ұсынады.

Директорлар кеңесі мүшелерінің біліктілігін көтеру және Директорлар кеңесінің сырттан сарапшыларды тарту

Директорлар кеңесі мүшелерінің біліктілігін көтеру және Директорлар кеңесінің сырттан сарапшыларды тарту саясатына сәйкес «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, директорлардың дағдылары мен біліктілігін дамытудың жүйелендірілген, құрылымдалған және айқын механизмін енгізу, сонда-ақ, егер Директорлар кеңесі қарастырып отырған мәселелер сыртқы кәсіби және тәуелсіз сараптама жасауды қажет етсе, сырттан сарапшыларды тарту жөніндегі олардың құқығын іске асыру арқылы Компанияның Директорлар кеңесі мүшелерінің қызметтің тиімділігін арттыруға және жан-жақты ойластырылған шешімдер қабылдаудына тырысады.

Директорларды оқытуға деген жүйелі түрғыны қамтамасыз ету мақсатында оқыту бойынша тиісті жоспар құрылады.

Директорлар кеңесінің шешіміне сәйкес, 2013 жыл бойы Директорлар кеңесінің комитеттері Компанияның Директорлар кеңесіне арнап ұсыныстарды өзірлеу мақсатында сарапшыларды тартып отырды.

Директорлар кеңесінің комитеттері

Компанияның басқарудың жекелеген мәселелерін қызу талқылауға және мұқият талдауға арналған алаңшаны құру мақсатында Директорлар кеңесінің жаңында екі комитет жұмыс істейді олар – Ішкі аудит комитеті және Кадрлар мен сыйақы комитеті.

Ішкі аудит комитеті

Ішкі аудит комитеті «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесінің 2010 жылғы 1 маусымдағы № 6/10 шешімімен құрылған болатын. Ішкі аудит комитеттің қызметтері саладағы ілгері тәжірибеге сай.

Комитет Директорлар кеңесінің мүшелерінен құралған, оның біреуі Комитеттің терағасы болып табылады. Қажет болған жағдайда Комитеттің құрамына қажетті кәсіби білімі бар сыртқы сарапшылар қарастырылып отыруы мүмкін. Комитет мүшелері уәкілеттіктерінің мерзімі олардың Директорлар кеңесінің мүшелері ретінде үәкілеттіктерімен сәйкес келеді.

Ішкі аудит комитеті отырыстарының құрамы мен оларға қатысушылар саны

Төмендегі кестеде Комитет мүшелері мен сарапшысының 2013 жылғы 1 қаңтар мен 31 желтоқсан ара-лығындағы Комитет отырыстарына қатысусы туралы ақпарат көлтірілген:

Аты-жөні	Өткізілген Комитет отырыстарының саны	Қатысқан отыры- старының саны	Ескерту
Арсланова З.Ф.	13	13	
Рамазанов Т.С.	13	13	
Бектеміров К.А.	2	2	2013 жылғы 12 наурызда Комитет мүшесі К.А. Бектеміровтің үәкілеттіктері мерзімінен бұрын тоқтатылды
Мыңшарипова С.Н.	11	11	Комитет сарапшысы Мыңшарипова С.Н. 2013 жылғы 12 наурызда Комитетке сайланды «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесінің 2013ж. 12 наурыздағы №1/13 хаттамасы).

Комитеттің қызметі ішкі аудит комитеті туралы ережемен реттелген, оған сәйкес Комитет Директорлар кеңесінің тәмендегілерге бақылау жүргізуге қатысуын қамтамасыз етеді:

- Компанияның қаржы-шаруашылық қызметіне;
- Ишкі бақылау және тәуекелдерді басқару жүйелерінің сенімділігі мен тиімділігіне, сондай-ақ, корпоративтік басқару саласындағы құжаттардың орындалуына;
- Сыртқы және ішкі аудиттің тәуелсіздігіне, сондай-ақ, заңнаманы ұстануды қамтамасыз ету процесіне.

Комитеттің айрықша қызметі әр бес жыл сайын Компанияның сыртқы аудиторын таңдау және жоба бойынша серіктесін (аудит үшін негізгі жауапкершілікте болатын) ауыстыру, сондай-ақ, сыртқы аудитордың қорытындысына баға беру мәселелерін қамтиды. Оған қоса, Комитеттің жауапкершілік саласына Компанияның қаржылық (бухгалтерлік) есептілігін бастапқы қарастыру, сыртқы аудитордың қызмет көрсету сапасына және оның аудиторлық, тәуелсіздік талаптарын орындаудына баға беру, сондай-ақ, Компаниядағы салықтық, бухгалтерлік және басқармалық есепке алудың толықтығы мен шұбәсіздігін қадағалау міндеттері жатады.

Комитет Директорлар кеңесінің «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның сыртқы аудиторларымен, Басқармасымен және Компанияның мұдделі құрылымдық, бөлімшелерімен тұрақты өзара қымыл жасауды қамтамасыз етеді.

Ішкі аудит комитеттің қарастыруына арнап ұсынылған мәселелерді жан-жақты пысықтау мақсатында тек қундізгі отырыстар өткізіледі. 2013 жылы Комитет 13 қундізгі отырыс өткізген болатын, оларда келесі маңызды мәселелер қаралды:

- Компанияның 2012 жыл бойынша Даму стратегиясын орындауы туралы есеп беруін қарастыру туралы;
- Ишкі аудит қызметтің тоқсандағы, есеп берулерін қарастыру туралы;
- Ишкі аудит қызметтің 2012 жыл бойынша есеп беруін қарастыру туралы;
- Ишкі аудит қызметтің қызметкерлері мен басшысын 2012 және 2013 жылғы қызмет нәтижелері бойынша сыйақылау жөніндегі шешім қабылдау туралы;
- Аудит жөніндегі комитеттің 2013 жылға арналған жұмыс жоспарын бекіту туралы;
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның 2012 жылғы жылдық, қаржылық, есептілігін бастапқы мақұлдау туралы;
- Ишкі аудит қызметтің мақсаттарына қол жеткізу үшін оның міндеттері мен функцияларына мерзімді баға берудің нәтижелерін қарастыру туралы;
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, ишкі бақылау жүйесі туралы ережеге толықтыруды бастапқы мақұлдау туралы;
- Ишкі аудит қызметтің қызметтің басты көрсеткіштерін бастапқы мақұлдау туралы;
- Ишкі аудит қызметтің қызметкерлерінің лауазымдық, еңбекақы сұлбасын бастапқы мақұлдау туралы;
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның 2012 және 2013 жыл бойынша сынды тәуекелдері туралы ақпаратты ашып көрсетумен Тәуекелдерді басқару туралы есеп берулерін қарастыру туралы;
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның Тәуекелдер тізілімі мен тәуекелдер картасын бастапқы мақұлдау туралы және өзге мәселелер.

2013 жылы Комитет Корпоративтік басқару кодексімен, Комитет туралы ережемен, Директорлар кеңесінің шешімдерімен, сондай-ақ, Комитеттің 2013 жылға арналған Жұмыс жоспарымен белгіленген мақсаттары, міндеттері мен функционалды міндеттемелері толық, көлемде орындалды.

Ішкі аудит қызметі

Ішкі аудит қызметі Компанияда ішкі аудитті үйімдастыру мен оның жұмысын іске асқыруын қамтамасыз етіп, тікелей Директорлар кеңесіне бағына отырып, оған есеп береді.

Ішкі аудит қызметінің жұмысын бақылау Компанияның Директордар кеңесінің Ішкі аудит комитетімен іске асқырылады.

Ішкі аудит қызметінің миссиясы Директордың кеңесі мен Басқармаға артылған Компанияның стратегиялық мақсаттарына қол жеткізуге бағытталған міндеттерін орындауға қажетті қолбағыс көрсету болып табылады.

Ішкі аудит қызметінің негізгі мақсаты болып Компанияны тиімді басқаруға арналған тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау және корпоратів басқару жүйелерін жетілдіруге жүйелі тіл табуға бағытталған Директорлар кеңесіне тәуелсіз және шынайы ақпарат беру болып табылады.

Өзіне артылған мақсаттарына сәйкес Ішкі аудит қызметі келесі қызметтерді атқарады:

- шікі бақылау мен тәуекелдерді басқару жүйелерінің сенімділігі мен тиімділігін сараптайды;
- Компанияның Қазақстан Республикасы заңнама талартарының орындалуын, осы талаптарға сай болу үшін жасалған және қолданылатын жүйе мен рәсімдердің адекваттылығын қадағалайды;
- Компанияның қорды пайдалануы мен мүлік қордың сақталуына бақытталған методтардың тиімділігін сараптайды;
- Компанияның корпоративті басқару жүйесін жетілдіру үдерісін қадағалайды.

Ішкі аудит қызметінің Жылдық аудиторлық жоспары мен және қызметтің және оның бастығының қызметінің бұлақты көрсеткіштері Директорлар кеңесімен бекітіледі.

Қызметтің есеп беруі үшайлық мезгілде Директор кеңесінің төрағасына тапсырылады.

Ішкі аудит қызметінің 2013 жылға Жылдық аудиторлық жоспарына сәйкес 17 аудиторлық тапсырмалар көзделген болатын. Жоспар толық, көлемде орындалған. Тексерістердің қорытындылары негізінде Ішкі аудит қызметімен 128 ұсыныс дайындалған.

Ішкі аудит қызметі және сыртқы аудиторлардың ұсыныстарының орындалуын мониторинг ету үшайлық мерзімде жүзеге асады.

Кадрларлар мен сыйақы жөніндегі комитет

Кадрларлар мен сыйақы жөніндегі комитет «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесінің 2010 жылғы 19 наурызыдағы № 4/10 шешімімен құрылған болатын.

Комитеттің басты функциясы – кадр саясатын өзірлеуге және Компанияның Директорлар кеңесі мен Басқарма мүшелерінің сыйақы көлемін белгілеудің принциптері мен критерийлерін өзірлеуге қатысу. Комитет Компанияға жоғары білікті мамандарды тартуға және олардың табысты жұмыс істеуіне арнап қажетті стимулдарды тудыруға көмектеседі.

Оған қоса, Комитеттің функциясына Директорлар кеңесі мүшелеріне, Директорлар кеңесі комитеттерінің сарапшыларына, Компания Басқармасының мүшелеріне, Корпоративтік хатшыға кандидаттарға бастапқы баға беру, сондай-ақ, оларға сыйақы төлеудің тәртібі мен шарттары туралы ұсыныстар беру жатады.

2013 жылды Комитет 8 күндізгі отырыс өткізді, онда келесі негізгі мәселелер қаралды:

- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, басшы қызметкерлерінің, қызметтің негізгі көрсеткіштерін қарастыру туралы;
- Сайлау және сыйақылау комитеттің 2012 жылғы қызметті туралы есеп беруді қарастыру туралы;
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесінің, Директорлар кеңесі комитеттерінің және Директорлар кеңесінің әр мүшесінің қызметіне баға беру туралы ережесін келісу туралы;
- Ішкі аудит қызметтің қызметкерлерін сайлау және Ішкі аудит қызметтің жаңадан сайланған қызметкерлерін сыйақылау шарттарын белгілеу туралы;

- Сайлау және сыйақылау комитетінің 2013 жылға арналған Жұмыс жоспарын бекіту туралы;
- Директорлар кеңесі мүшелерінің біліктілігін көтеру және Директорлар кеңесінің сырттан сарапшыларды тарту саясатын қарастыру туралы;
- Сайлау және сыйақылау комитеті туралы ереженің жаңа редакциясын қарастыру туралы;
- Корпоративтік хатшыға және ішкі аудит қызметінің қызметкерлеріне Еңбекақы төлеу және әлеуметтік қолдау көрсету ережесін бекіту бойынша ұсыныстар беру және өзге мәселелер.

2013 жылғы Кадрлар мен сыйақылар комитеті отырыстарының құрамы және оларға қатысушылардың саны

Аты-жөні	Өткізілген Комитет отырыстарының саны	Қатысқан отырыстардың саны
Рамазанов Т.С.	8	8
Арсланова З.Ф.	8	8
Бектеміров К.А.	8	6

Дивиденділік саясаттың негізгі принциптеріне қысқаша шолу

Дивиденділік саясаттың негізгі принциптерінің біріне дивиденділердің көлемін және оларды төлеу шарттарын белгілеудің қарапайым және айқын механизмін қамтамасыз ету жатады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Дара акционерінің 2013 ж. 22 шілдедегі шешіміне сәйкес, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, 2012 жылға арнап акциялардың жинағына дивиденді есептеді. Бір қарапайым акция үшін дивиденді көлемі 208 теңге 14 тиын, жалпы сомасы 7 637 мың теңгені құрайды. Дивиденді 2013 жылғы 25 желтоқсанда Дара акционер - «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ-ның банкілік есепшотына аудару арқылы төленді.

БАСҚАРМА

Компания Басқармасының қызметі Жарғыда, Корпоративтік басқару кодексі мен Басқарма туралы ережеде көрсетілген принциптермен белгіленеді. Бұл құжаттарда Басқарманың рөлі мен есептілігі туралы, Басқарма мүшелерінің құқықтары, міндеттері мен жауапкершілігі туралы ақпарат көрсетілген. Басқарманың атқару орган ретіндегі басты міндеті – Компанияның ағымдағы қызметіне жетекшілік ету. Басқарма шешімдерді «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Жарғысымен бекітілген құзырлығына сәйкес қабылдайды.

Басқарма Төрағасы мен оның мүшелерін сайлау, олардың міндеттері мен жауапкершілігі

Басқарма мүшелері «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Басқарма туралы ережесіне сәйкес Компанияның Дара акционері мен Директорлар кеңесінің мүддесін қорғап және шешімдерін орындаپ отыруға міндетті. Компанияның Басқарма туралы ережесіне, Жарғысына және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесі Басқарма мүшелерін сайлап және олардың үәкілеттігін мерзімінен бұрын тоқтатады, сондай-ақ олардың сандық құрамын және үәкілеттігінің мерзімін белгілейді. Басқарма кем дегенде бес адамнан құралуы тиіс. Дара акционер Басқарма Төрағасын сайлап және оны лауазымнан босатады.

Компания мен Басқарма мүшелері өзара еңбек келісімшарттарын (егер Басқарма мүшесі Компанияның қызметкөрі болып табылса, еңбек келісімшартына қосымша келісімдер) жасасқан, бұл келісімшарттарда Төраға мен Басқарма мүшелерінің материалдық, сыйақысының Компания қызметінің басты көрсеткіштері бойынша жетістіктеріне тікелей тәуелді болуы ескерілген.

Басқарма мүшелерінің функциялары, құқықтары мен міндеттері еңбек келісімшартымен, Жарғымен, Басқарма туралы ережемен және заңнамамен белгіленген. Басқарма мүшелерінің функцияларына бухгалтерлік есепке алу мен қаржылық есептілік жүйелерінің тұтастырын қамтамасыз ету, сондай-ақ, Компанияның қызметін онтайландыру шараларын қабылдау жатады. Басқарма мүшелері, Компанияның құрылымдық, бөлімшелерінің басшылары сияқты Компания мен Дара акционердің алдында Басқарманың қабылдаған шешімдерін үақытында және сапалы орындау үшін, сондай-ақ, Компанияның заңнамамен белгіленген ақпаратты ұсыну тәртібін бұзу нәтижесінде арқалаған шығындары үшін жауптЫ болады.

2013 жылды Басқарманың күндізгі отырыстарының құрамы мен оларға қатысушылар саны

Тарм. №№	Аты-жөні	Отырыстар саны	Қатысқан отырыстар саны
1	Школьник В.С.	12	12
2	Арифханов А.Ә.	12	10
3	Қосынов А.О.	12	11
4	Полторацкий С.И.	12	11
5	Рыспанов Н.Б.	12	12
6	Яшин С.А.	12	8

Яшин Сергей Алексеевич

Басқарма Төрағасының орынбасары

1965 жылды туылған. 1988 жылды Томск политехникалық институтын «Сирек және ыдыраған элементтердің технологиясы» мамандығы бойынша тәмамдады.

- 1988 және 2004 жж. аралығында – «Үлбі металлургиялық зауыты» АҚ-да келесі лауазымдарды атқарды: цехтың аппаратшысы, технолог, Атқарушы директордың орынбасары, бас технолог, Уранды өндідеу бөлімінің директоры және Бас директордың бірінші орынбасары.
- 2004 жылдан бері – «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Басқарма Төрағасының орынбасары.

Рыспанов Нұрлан Бектасұлы

Басқарма Төрағасының орынбасары

1961 жылды туылған. 1983 жылды Ленинградтағы су көлігі институтын және Қазақ ұлттық техникалық университеттің «Пайдалы қазбалардың кенорындарын жерасты игеру» мамандығы бойынша тәмамдады. 1991 жылды Мәскеу қ. Бауман ат. ММТУ-да диссертация қорғаумен техника ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесіне ие болды. 2010 жылды Д.А.Қонаев ат. Таукен ісі институтында «Металдарды шоғырлық сілтілеудің теориялық негіздері» тақырыбы бойынша техника ғылымдарының докторы диссертациясын қорғады.

- 1983 және 1990 жж. аралығында – Павлодар кеме жасау зауытында моторшы, мехниктің 1-ші көмекшісі, инженер-механигі болып істеді, МЖТИ (Мәскеу қ.) күндізгі бөлімінің аспиранты, Жоғары Ертіс кеме көлігі қызыметтінің бастығы.
- 1990 және 1993 жж. аралығында – Павлодар индустріалды институтының аға оқытушысы, аға ғылыми қызыметкері.
- 1993 және 1996 жж. аралығында – «Машина жасау» ғылыми-инженерлік орталығының директоры.
- 1996 және 1998 жж. аралығында – «Менар» Сауда-Өнеркәсіптік Компаниясының директоры.
- 1998 және 2001 жж. аралығында – Павлодар облысы Индустрія, көлік және коммуникациялар департаментінің директоры, ҚР Энергетика және минералды ресурстар министрлігі ауыр өнеркәсіп департаментінің директоры.
- 2001 және 2008 жж. аралығында – «Tay-Ken», «Казпром-Кызылорда», «Бетпақ Дала» БК, «Казпром-Нерруд» Консорциумы сияқты таукен-металлургиялық комбинаттарында бас директордың лауазымын атқарды.
- 2008 және 2009 жж. аралығында – ҚР Индустрія және сауда министрлігінің Өнеркәсіп комитеті Төрағасының орынбасары.
- 2009 жылды – «Самұрық-Қазына» АҚ, Таукен-өнеркәсіптік активтерін басқару жөніндегі директоры.
- 2009 жылғы шілдеден бері – «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Басқарма Төрағасының орынбасары.

Арифханов Айдар Эбдіразақұлы

Басқарма Төрағасының орынбасары

1974 жылы туылған. 1995 жылы Қазақ мемлекеттік басқарма академиясын тәмамдады. 2000 жылы КР СІМ Елшілік академиясын үздік бітірді. 2008 жылы Колумбия университетінде мемлекеттік басқару магистрінің дәрежесіне ие болды.

- 1996 және 2004 жж. аралығында – КР Қаржы министрлігі департаментінің бақылаушы-ревизоры, бас маманы, бөлім бастығы, басқарма бастығы, директордың орынбасары.
- 2004 және 2006 жж. аралығында – КР Қаржы министрлігінің вице-министрі.
- 2006 жылы – КР Премьер-министрі Кенсекханасы жетекшісінің орынбасары.
- 2006 және 2007 жж. аралығында – КР Еңбек және әлеуметтік қорғау вице-министрі.
- 2009 жылы – КР Премьер-министрінің кеңесшісі.
- 2009 және 2010 жж. аралығында – Ақпараттандыру және байланыс агенттігі Төрағасының орынбасары.
- 2010 және 2011 жж. аралығында – «Қазақтелеком» АҚ басқарушы директоры.
- 2011 жылғы мамырдан бастап – «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ Басқарма Төрағасының орынбасары.

Қосынов Алмас Олжабайұлы

Әкімшілік аппаратының Басқарушы директоры – Басшысы

1949 жылы туылған. 1973 жылы Д.И.Менделеев ат. Мәскеу химия-технологиялық, институтын бітірді, 1977 жылы аспирантураны тәмамдады.

- 1977 және 1992 жж. аралығында – «Союз» ғылыми-өндірістік бірлестігінің (Ғылыми-зерттеу химия-технологиялық, институты, Дзержинск қ.) аға инженері, зертхана бастығының орынбасары, зертхана бастығы.
- 1992 және 1994 жж. аралығында – КР Президент Аппараты мен Министрлер кабинетінің Ғылыми-техникалық прогресс бөлімінің аға референті, бөлім менгерушісі.
- 1994 және 1996 жж. аралығында – Министрлер кабинеті Істер басқармасы Ғылыми-техникалық, прогресс бөлімі секторының менгерушісі, КР Премьер-министрінің Бірінші орынбасарының кеңесшісі.
- 1996 және 1999 жж. аралығында – Ғылым министрлігі – КР Ғылым академиясы - министрдің орынбасары.
- 1999 және 2001 жж. аралығында – КР Энергетика, индустрія және сауда, ғылым және жоғары білім министрлігінің Нормативтік-құқықтық, қамту және халықаралық, әріптестік департаментінің Директоры.
- 2001 және 2006 жж. аралығында – КР Энергетика және минералды ресурстар, көлік және коммуникациялар, білім және ғылым министрлігінің Аэрофарыш комитетінің төрағасы.
- 2006 және 2007 жж. аралығында – Вице-президент – «Казкосмос» ұлттық, компаниясы» АҚ, Басқарма мүшесі.
- 2007 және 2008 жж. аралығында – «Қазақстан инжинириング» ұлттық, компаниясы» АҚ, Басқарма Төрағасы - Президенті.
- 2007 және 2009 жж. аралығында – КР Индустрія және сауда Вице-министрі.
- 2009 жылғы қыркүйектен бастап – «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Әкімшілік аппаратының басшысы.
- 2011 жылғы маусымнан бастап «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Басқарма мүшесі.

Полторацкий Сергей Иванович

Даму жөніндегі Басқарушы директор

1953 жылы туылған. 1979 жылы Қазақ политехникалық институтын «Гидрогеология және инженерлік геология» мамандығы бойынша тәмамдады.

- 1979 және 1988 жж. аралығында – Қазақ, КСР Ғылым академиясының жаңындағы Гидрогеология және гидрофизика институтында инженер, ғылыми қызметкер, ғылыми хатшы лауазымдарын атқарды.

- 1988 және 1990 жж. аралығында – Қазақ КСР Ғылым академиясы президиумының жер туралы ғылым бөлімшесінің ғылыми хатшысы.
- 1990 және 1995 жж. аралығында – ҚР ҰФА Сейсмология институтының зертхана меншерушісі.
- 1995 және 1997 жж. аралығында ҚР Үкіметінде қызмет етті: ҚР Үкіметі Аппараты мен Премьер-министрі Қеңсекханасының аға референті, сектор меншерушісі, ҚР Премьер-министрінің бірінші орынбасарының қеңесшісі.
- 2001 жылдан бері «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-да жетекші гидрогеолог, бас маман, Бірлескен кәсіпорындар департаментінің Директоры, Корпоративтік басқару департаментінің директоры болып қызмет етті.
- 2011 жылдан бері – ЯОЦ-дағы жобалар департаментінің директоры.
- 2013 жылдың желтоқсанынан бастап даму жөніндегі басқарушы директор.

Басқарманың қызметі

2013 жылы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Басқармасы 6 күндізгі және 697 сырттай отырыс өткізді, мұнда 1 024 мәселе қаралып және олар бойынша шешім қабылданды, оның ішінде:

- Өздерін жасасуға мүдделі болып отырған 471 мәміле жасалды, олардың тараптары ретінде не болмаса оларға өкіл не дедал ретінде Компанияның үлестес тұлғалары қатысты.
- 232 мәміле, олардың нәтижесінде «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, құны «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, активтерінің бағасының жалпы көлемінің он пайыздан кемін құрайтын мүлікті иеліктен шығарып және/не сатып алды.
- Басқарманың 180 астам мәселе бойынша қабылданған 51 шешімі, бұл шешімдерде Компанияның үәкілдепті өкілдерінің акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналыштарында артынша дауыс беру үшін өздерінде «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, дара акционер (қатысушы) болып табылмайтын заңды тұлғалардың акционері (қатысушысы) ретінде жайғасымы белгіленді.
- Жеке және заңды (коммерциялық, емес) тұлғаларға демеушілік және/не қайырымдылық, көмек көрсету туралы 20 астам шешім.
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, қызметкерлеріне әлеуметтік қолдау көрсету туралы (қызметкердің отбасы мүшелерінің қайтыс болуы; қызметкердің заңды некеге тұруы; ауыр өмірлік жағдай және т.б.) 30 астам шешім.

Тәуекелдерді басқару жұмысы шеңберінде Басқармамен келесі құжаттар бекітілді:

- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Басқармасының жаңындағы Тәуекелдерді басқару комитеті туралы ереженің жаңа редакциясы.
- Екінші деңгейдегі банкілерге қатысты баланстық, және баланстан тыс міндеттемелер бойынша лимиттер.
- Өздерінің депозиттеріне «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның уақытша бос ақшасын салуға болатын екінші деңгейдегі банкілердің тізімі.
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның 2013 жылға арналған тәуекелдер тізілімі мен тәуекелдер картасы.
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның 2013 жылға арналған басты тәуекелдік көрсеткіштерінің панелі.
- Сонымен қатар Компанияның жықтаған 20 ішкі құжаттары бекітіліп және қолданысқа енгізілді, оның ішінде Компанияның Инвестициялық саясатының жаңа редакциясы.

Басқарма мүшелерінің сыйақысы

Басқарма мүшелерінің сыйақысы үш құраушыға негізделумен қосындыланады, олар: лауазымдық, еңбекақы, еңбек демалысына арналған материалдық, көмек және жыл қорытындысы бойынша сыйақы. Басшы қызметкерлердің лауазымдық, еңбекақысының көлемі Компанияның Директорлар кеңесінің шешімімен белгіленеді және еңбек келісімшарттарында көрсетіледі. Жыл қорытындысы бойынша сыйақы көлемі Компанияның Директорлар кеңесінің шешімімен, есептік жылға арнап белгіленген қызметінің басты көрсеткіштерінің орындалуын ескерумен белгіленеді. Еңбек демалысына материалдық, көмек қызметкердің кезекті ақылы еңбек демалысына шығуы кезінде екі лауазымдық, еңбекақыдан аспайтын көлемде, жылына бір рет беріледі.

Есептік жылды Компанияның негізгі басшы қызметкерлеріне төленген сыйақының көлемі, соның ішінде еңбекақы мен сыйақылары 1 937 млн теңгені құрады.

Басқарма жаңындағы Комитеттер

Басқарма жаңында Тәуекелдерді басқару комитеті, Инвестициялық, және Кредиттік комитеттер сияқты комитеттер, сондай-ақ, Ғылыми-техникалық, кеңес жұмыс істейді. Басқарма барлық, комитеттердің жұмысының нәтижесіне жыл сайын баға беріп отырады.

Тәуекелдерді басқару комитеті

Тәуекелдерді басқару комитеті Компаниядағы тәуекелдерді басқару процесін үйлестіретін кеңес беруші орган ретінде жұмыс істейді. Комитеттің мақсаты – Компанияның Басқармасына тәуекелдерді корпоративтік басқару саласында, сонымен бірге тәуекелдерді басқару жүйесін жетілдіру және жүзеге асқан сынды тәуекелдерге жедел ден қою саласында көмек көрсету.

Комитеттің қызметі Қазақстан Республикасының заңнамасымен, Компанияның Жарғысымен, Корпоративтік басқару кодексімен, Комитет туралы ереже мен Компанияның өзге ішкі құжаттарымен реттелген. Комитет мүшелерінің саны мен оның құрамын Басқарма бекітеді. Комитет кеміндегі тоқсанына бір рет жиналып отырады, алайда қажет болған жағдайда кезектен тыс отырыстары өткізіліп отырады.

Тәуекелдерді басқару комитеттің функциялары мен міндеттері:

- Компанияның тәуекелдерді басқару жүйесі бойынша ішкі жобаларын (соның ішінде Тәуекелдерді басқару жөнінде Саясат пен Ережені) және Комитеттің тәуекелдерді басқару жүйесі бойынша өзге де құжаттарды қарастыру және бастапқы макұлдау;
- Құрылымдық, бөлімшелердің тәуекелдерді сәйкестендіру мен бағалау бойынша жүргізілген жұмысының нәтижелері бойынша тәуекелдерді басқару әдістерін белгілеу;
- Тәуекелдердің күйін, Компанияның тәуекелдер бойынша ең жоғары рұқсат етілген лимиттерді тәуекелдерді басқару бойынша ішкі құжаттарды ұстануын бақылау нәтижелері бойынша ұсыныстарды қарастыру мен әзірлеу;
- Ақпараттық, және экономикалық қауіпсіздік жүйелеріне қойылатын талаптарды белгілеу;
- Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ету, нарықтық жағдайлардың өзгеруі, форс-мажорлық жағдайлардың орын алуы және т.б. сол сияқты тәуекел факторларының туындуы кезіндегі іс-шаралар жоспарларын жетілдіру бойынша ұсыныстарды қарап және әзірлеу.

Инвестициялық Комитет

Инвестициялық Комитет – бұл Компания мен оның еншілес кәсіпорындарының инвестициялық, қызметтің үйлестіретін тұрақты түрде әрекет ететін кеңес беру-кеңесу органды. Стратегиялық, жобалар бойынша, бірігулер мен енүлер бойынша, өзге заңды тұлғалардың қатысу үлестері мен акциялар жинағын сатып алу мен иеліктен шығару бойынша инвестициялық шешімдерді қабылдау Комитеттің жауапкершілік саласына жатады. Комитеттің негізгі мақсаты – «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның инвестициялық, қызметтің жүзеге асқырудың тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар мен ұсынымдарды, сонымен бірге Компанияның инвестициялық, қызметтің реттейтін ішкі нормативтік құжаттарды жетілдіру бойынша ұсыныстарды әзірлеу.

Комитеттің қызметін Қазақстан Республикасының заңнамасымен, «Самұрық-Қазына» АҚ, құжаттарымен, Компанияның Жарғысымен, Инвестициялық саясатымен, Комитет туралы ережемен және өзге де ішкі құжаттарымен белгіленеді. Комитеттің жұмыс органды – «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, инвестициялық, жобалары басқармасы. Комитет егер қажет болса, Компанияның құрылымдық, бөлімшелерінің қызметкерлеріне өз отырыстарына қатысу үшін тартып отыруы мүмкін. Комитеттің құрамы Компанияның Басқармасымен бекітіледі, ол да оның қызметтіне жыл сайын баға беру жүргізіп отырады.

Кредиттік Комитет

Кредиттік комитеттің негізгі мақсаты Компанияның кредиттік саясатын «Самұрық-Қазына» АҚ, талаптарына сәйкес іске асқыру және Компанияның кредиттерді ұсынуымен байланысты мәселелер бойынша үақытында және сапалы шешімдер қабылдауды қамтамасыз ету.

Комитеттің құрамын Басқарма бекітеді. Кредиттік комитет мүшелерінің жалпы саны жеті адамнан кем болмауы тиіс. Кредиттік комитеттің Төрағасы қаржы мәселелеріне жетекшілік ететін Компания Басқармасының мүшесі болып табылады.

Кредиттік комитеттің функциялары:

- Кредиттік өтінімдер бойынша шешім қабылдау үшін ұсыныстарды қарап және әзірлеу, сонымен бірге кредит өздеріне негізделумен берілетін нақты және жоспарлы қаржылық, көрсеткіштерге сарапшылық баға беруді талдау, және кепілдік қамсыздандыру мүлкін тексеру;
- Кредитті ұсынудың шарттарын, яғни оның сомасын, мерзімін, мақсатын, сыйақы ставкасын, қамсыздандыру мүлкін, негізгі борыш пен сыйақыны өтеу кестесін және т.б шарттарды белгілеу;
- Кредиттік қызметке жүргізілген жоспарлы және жоспардан тыс мониторинг бойынша шешімдерді қарап және қабылдау;
- Кредитті қайта құрылымдау бойынша және проблемалық кредиттер бойынша шешім қабылдау үшін ұсыныстарды қарап және әзірлеу.

Ғылыми-техникалық кеңес

Ғылыми-техникалық кеңес (FTK) «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның уран өндіру мен өндеу, ядролық-отын циклы, сирек және сирек-жер металдарын мен жаңартылатын энергетика саласындағы инновациялық-технологиялық, даму стратегиясын бекіту және жетілдіру мақсатында құрылған болатын.

FTK-ның негізгі функциялары:

- Компанияның инновациялық-технологиялық, дамуының стратегиялық, бағыттарын қалыптастыру;
- Ғылым жетістіктері мен жаңа технологияларды Компания мүддесі үшін пайдалану бойынша ұсыныстарды әзірлеу;
- Ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-құрастыру жұмыстары (F3TKЖ) бойынша жоспарларды қарап және келісу;
- F3TKЖ-ны жүзеге асыру, мониторинг жүргізу және нәтижелеріне баға беру, сондай-ақ, зерттеулер мен жұмыстардың нәтижелеріне қатысты құқығын бекіту;
- Компанияның патенттік-лицензиялық, және ғылыми-акпараттық, қызметтің нәтижелерін, оның зияткерлік мешік нысандарын қорғау мен оңтайлы пайдалану мәселелерін қарастыру;
- инновациялар саласында ғылыми кеңестерді, ғылыми орталықтарды және зерттеу институттарын әріптестікке тарту;
- «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ мамандарының біліктілігін көтеру мәселелерін қараяу.

Корпоративтік қақтығыстар мен мүдделер қақтығысын реттеу

Компанияда Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ Корпоративтік қақтығыстар мен мүдделер қақтығысын реттеу туралы ереже қолданылады, мұнда корпоративтік қақтығыстардың, мүдделер қақтығысының туындау себептері, олардың алдын-алу рәсімдері белгіленген, сондай-ақ, Компания органдарының қақтығыстарды реттеу шаралары шенберіндегі қызметі реттелген.

Корпоративтік қақтығыстар мен мүдделер қақтығысының туындауын болдырмау үшін Компания қызметкерлері келесі талаптарды орынданап отыруға міндетті:

- Қазақстан Республикасының заңнама нормаларын, Жарғының, Корпоративтік басқару кодексінің және өзге ішкі құжаттардың нормаларын ұстанып отыруға;
- Корпоративтік қақтығыстар мен мүдделер қақтығысының туындауына әкеп соқтыруы мүмкін іс-қиындардан және шешімдер қабылдаудан тартынып отыруға;
- Заңға қайсы қызметтің жүргізілу ықтималдығын жоюға;
- Компанияның ішкі бақылау жүйесіндегі тәуекелдер мен кемшиліктерді анықтауға қатысуға;
- корпоративтік этика принциптерін ұстануға;
- қызметкердің өздері бойынша мүдделер қақтығысы бар операциялар бойынша шешімдерді қабылдаудан тартынып отыруға және басқасы.

Компанияның лауазымды тұлғалары корпоративтік қақтығыстар мен мүдделер қақтығысына жол бермеу және олардың алдын-алу мақсатында келесі талаптарды орынданап отыруға міндетті:

- Қазақстан Республикасының заңнамасына, Компанияның Жарғысына, Корпоративтік басқару кодексі мен өзге де ішкі құжаттарына сәйкес Дара акционердің құқығын сақтап отыруға;

- Компанияның Директорлар кеңесі мен Дара акционерге корпоративтік қақтығыс тақырыбына айналуы мүмкін мәселелер бойынша ақпарат беріп отыруға;
- Компанияда еңбек ету кезінде және егер Компанияның ішкі құжаттарымен одан да үзак, мерзім ескерілмесе, ондағы еңбектік қызметі аяқталғаннан кейінгі бес жыл бойы Компания жайлы құпия ақпаратты жария етпеуге және оны өз мүддесі үшін не болмаса үшінші тұлғалардың мүддесі үшін пайдаланбауға;
- Компанияға өзінің үлестес тұлғалары туралы және олардың үлестес сипатының туындау негіздемелерінің өзгеруі туралы мерзімді және уақытында хабарлап отыруға;
- Дара акционер мен Компанияның арасында корпоративтік қақтығыстар мен мүдделер қақтығысының туындауына әкеп соқтыруы мүмкін іс-әрекеттерден тартынып отыруға және ондай жағдайларға жол бермеуге, ал ондай жағдай туындаған кезде бұл туралы дереу түрде «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесіне хабарлап отыруға.

Корпоративтік этика

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ істерді адаптациялық, сонымен бірге сыйайлар жемқорлықпен күресу – мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жасасу және сенімгерлік ішкі корпоративтік қарым-қатынастарды құру кезіндегі қажетті фактор болып табылатынын мойындаиды. Осылайша, өзінде Компанияның жұмыс істеп отырған әлеуметтік және экономикалық, ортасы транзакциялардың сенімділігі мен адалдығын арттырудың, сыйайлар жемқорлыққа жол бермеу және мүдделі тараптардың шешім қабылдауды үшін шанайы ақпаратты ұсынудың арқасында жақсара түседі. Компания корпоративтік этиканың жоғары стандарттарын ұстанады және келесі шараларды орынданап отыруға міндеттенеді:

- парақорлықты, бопсалаушылықты, ресми шараларды жеңілдеткені үшін сыйақы беруді және өзге де сыйайлар жемқорлық, тәжірибелерді болдырмауға ықпал ететін саясаттар мен тәжірибелерді қолданып және жақсартып отыруға.
- Заңсыз жолмен алынған табысты заңдастыруға қарсы әрекет жасап отыруға.
- Заңнама талаптарына, Жарғыға, халықаралық, келісімшарттардың шарттарына сай болуын қамтамасыз ету және оларды бұзғаны үшін жазалау шараларын белгілеуге.
- Қызметкерлердің орындалып отырған іс-қимылдардың заңнама талаптарына сай болуының маңыздылығына қатысты хабардар болу деңгейін арттыруға, қызметкерлерді Компанияның саясаттарын, ережелері мен рәсімдерін бұзы жағдайлары туралы хабарлап отыруға ынталандыруға.
- Компания қызметкерлерінің еңбекақы деңгейінің олардың орындаітын жұмысы мен біліктілік деңгейіне сай болатынын көрсетіп отыруға.
- Келісімшарттар бойынша міндеттерін, соның ішінде салықтар мен бюджетке төленетін өзге төлемдерді төлеумен уақытында орынданап отыруға.
- Сатып алу саясатын жүзеге асыру мен келісімшарттарды жасасу кезінде адаптациялық принциптерін ұстанып және этикалық, теңдік критерийлерін қолдануға.
- Қабылданып отырған шешімдердің айқындылығын, жариялышын және объективтілігін ұстанып отыруға.

Қолданыстағы Корпоративтік этика кодексінде корпоративтік этиканың принциптері мен нормалары бекітілген, мүдделі тараптарға іскерлік және әлеуметтік бағытталған мінездүйнеліктер қарастырылады. Оған, қоса, Кодексте ақпаратты ұсыну, қақтығыс жағдайларды шешу, еңбек қорғау мен қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету және ішкі бақылауды қүшейту нормалары мен саясаттары көрсетілген.

Компанияда сыйайлар жемқорлықтың алдын-алу мен оны болдырмауға арналған барлық шаралар қабылдануда. Компанияның бұл бағыттағы іс-қимылдарының барлығы бірқатар құжаттармен реттелген, олардың негізгісі – 2011 жылы қабылданған «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның Алаяқтықтың, ішкі бақылау рәсімдерін және өзге де нормативтік құжаттардың бұзушылықтың ықтимал не мәлім болған фактілері туралы құпия түрде хабарлау саясаты. Бұл саясат Компания кәсіпорындарының барлық қызметкерлеріне заң бұзушылық, фактілері туралы аты-жөнін көрсетпей хабарлап отыруға мүмкіндік беретін шаралар кешені болып табылады. Компанияда хабарламалар мен ақпаратты берудің негізгі арналары ретінде «сенім телефоны» және электронды мекенжай қолданылады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, кәсіпорындарының бас кеңселерінде «Қызметкерлер ескертеді» арнайы тақшалары жасалған, мұнда саясаттың мәтіні, сондай-ақ хабарламалар мен ақпаратты берудің арналары мен әдістері суреттелген. 2013 жылы сенім телефоны мен Компанияның электронды мекенжайына кәсіпорындардың қызметкерлерінен және үшінші тұлғалардан 11 хабарлама келіп түсті, олар жұмысқа орналасу, әлеуметтік-тұрмыстық, мәселелерге, еңбек заңнамасының жекелеген бұзушылықтарына, сондай-ақ, ішкі бақылау рәсімдеріне қатысты бо-

лып келеді. Сыбайлас жемқорлық фактілері туралы хабарламалар түспеді. Эрбір келіп түскен хабарлама бойынша Компанияның Басқарма Төрағасына өзінде нақты ден қою шаралары көрсетілген қызметтік хат жіберіліп отырды.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Директорлар кеңесінің 2013 жылғы 21 мамырдағы № 5/13 шешімімен «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның Сыбайлас жемқорлық пен алаяқтыққа қарсы әрекет ету саясаты бекітілді, мұнда Компания қызметінің негізгі бағыттары және лауазымды тұлғалар мен қызметкерлердің сыбайлас жемқорлық пен алаяқтыққа қарсы әрекет ету бойынша жалпы іс-әрекет ережелері белгіленген.

Омбудсмен институты

Компанияда омбудсмен институтының құрылуды Корпоративтік этика кодексімен (бұдан әрі – Кодекс, КЭК) көзделген. 2011 жылдан бастап Компанияның омбудсмені Корпоративтік хатшы, ол Директорлар кеңесімен сайланған болатын.

Корпоративтік этика кодексіне сәйкес, омбудсменнің негізгі функцияларына мыналар жатады:

- КЭК ережелерінің орындалмауы туралы мәліметтерді жинақтау,
- Лауазымды тұлғалар мен қызметкерлерге Кодектің ережелері бойынша кеңес беру,
- Кодектің ережелерін бұзы бойынша дауларды қарастыруға үйітқы болу және оларды реттеуге қатысу.

Омбудсменнің міндеттерінің біріне Корпоративтік этика кодексі талаптарын ұстану туралы есеп беруді Директорлар кеңесінің қарастыруына ұсыну жатады, бұл есеп беруде Корпоративтік этика кодексінің ережелерін орындау мәселелері бойынша арызданулар туралы мәліметтер қамтылады.

6.2 ТӘҮЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ ЖӘНЕ ІШКІ БАҚЫЛАУ

Тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесі «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ қызметі мен Даму стратегиясының негізгі элементі болып табылады. Тәуекелдерді дәл және үақытында анықтау, баға беру, мониторинг жүргізу және оларға деңгейлерінде шешім қабылдан және Компания қызметінің стратегиялық, мақсаттары мен көрсеткіштеріне қол жеткізуді қамтамасыз етіп отыруға мүмкіндік береді.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-датәуекелдерді басқаруғашын жауапты құрылымдық, бөлімшектерден. Тәуекелдерді басқару жөніндегі басты мәселелер алдымен Компания Басқармасының жаңындағы Тәуекелдерді басқару комитетімен алдын-ала қаралып, мақұлданып не келісіледі. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-да тәуекелдерді басқару қызметі үшін жауапты құрылымдық бөлімше құрылған.

Компанияда тәуекелдерді басқару жүйесін жетілдіру бойынша едәуір жұмыстар жүргізілген. Атап айтқанда, тәуекелдерді басқарудың бірыңғай әдіснамалық қоры (тәуекелдерді басқару саясаты мен ережелерін, тәуекелдерге баға беру нұсқаулықтары мен әдістемелерін қоса алғанда) құрылды, тәуекелдерді «төмөннен-жоғары» анықтаудың тиімді процесі ретке қойылды, тәуекелдерді шектеу тәжірибесі енгізілді: тәуекел-тәбетті, негізгі тәуекелдерге қатысты толеранттылық, деңгейлерін белгілеу, банкілерге арнап лимит қою, сондай-ақ, негізгі тәуекел көрсеткіштерінің жүйесін енгізілді.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-дағы тәуекел-мәдениеті барлық негізгі бөлімшелер мен мүдделі тараптардың тартылуының арқасында, сондай-ақ, басқару барысында Компанияның Директорлар кеңесінің, Басқармасы мен бөлімшелерінің өзара ақпараттенн алмасуының арқасында қалыптасады. Бөлімшегердің басшылары мен тәуекелдердің иеленушісі болып табылатын өзге қызметкерлерге арнап тәуекелдерді басқару бойынша корпоративтік оқыту үйімдестерінің жыл сайын көсіпорындардағы тәуекелдердің басқару қызметі үшін жауапты қызметкерлермен өзекті мәселелерге арналған дәңгелек

үстел өткізіліп отырады.

Басты органдардың функциялары туралы ақпарат Компанияның Интернет-сайтындағы Тәуекелдерді басқару саясатында көрсетілген.

Қазіргі үақытта әлемдік уран нарығы жағдаятының өзгеруіне байланысты және өзге де макроэкономикалық факторларға орай уранның бағасы алдыңғы жылдармен салыстырғанда төмендей кетті. Алайда тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесінің арқасында, сондай-ақ, тәуекелдерді анықтау, оларға баға

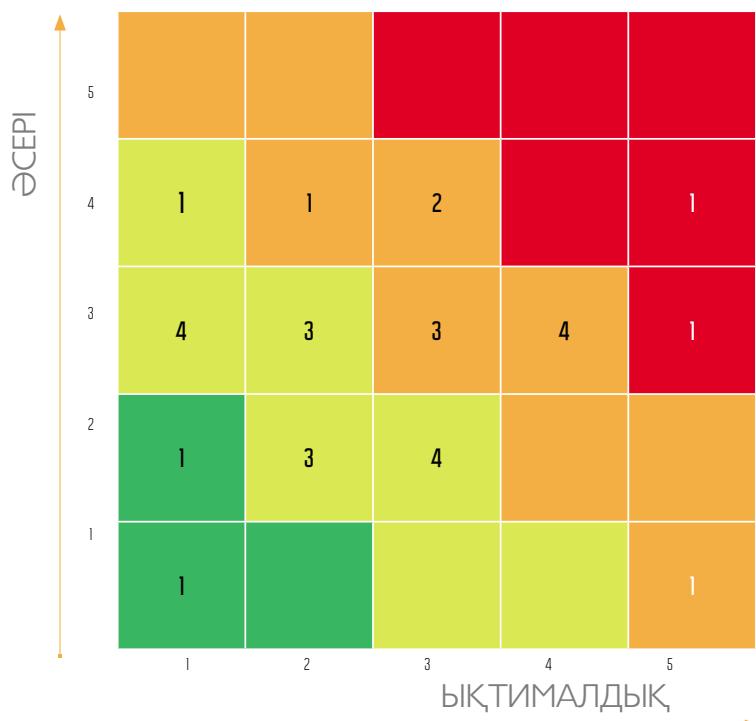
беру және ден қою шараларын уақытында қабылдаудың арқасында Компания өзінің қызметін табысты түрде жалғастырып және әлемдік үран нарығындағы жайғасымдарын сақтап келеді.

Негізгі тәуекелдер және оларды оңтайландыру шаралары

Компанияның барлық сәйкестендіру тәуекелдері COSOERM әдіснамасына сәйкес негізгі төрт категория-ға бөлінген: стратегиялық, қаржылық, операциялық, және құқықтық.

Компанияда жыл сайынғы негізде өздерінде Компанияның қызметіне жататын тәуекелдер белгіленген

Әрбір аймақ, бойынша тәуекелдер саны көрсетілген карта

тәуекелдер тіркелімдері мен карталары бекітіліп отырады.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның тәуекелдер картасы әсер ету және ықтималдық аймақтарына бөлінген.

2013 жылға арналған тәуекелдер тіркелімі мен картасына сәйкес 30 анықталған, оның ішіндегі сынды тәуекелдер – 2 (қызыл аймақ). Компания тәуекелдердің іске асуына жол бермеуге және тәуекелдердің іске асу зардаптарын азайтуға арналған іс-шараларды табысты түрде жүргізіп отырды, 2013 жылы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның тәуекелдер тіркелімінде көрсетілген жоспарланған алдын-алушы және реактивті шараларға сәйкес:

Тәуекелдің атауы	2013 жылы тәуекелдерді азайтуға бағытталған шаралар
Уран бағасының төмендеуі	<p>«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның даму стратегиясының компанияның қызметін әртаратандыруға қатысты бөлігінің жүзеге асырылуына мониторинг жүргізу.</p> <p>«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның қызметін салалас жоғары технологиялық бағыттарға әртаратандыру жөніндегі шараларды әзірлеу және іске асыру.</p> <p>Әкімшіліктік жән өндірістік шығындарды қысқарту.</p> <p>Уран нарығына апта сайын шолу жүргізіп отыру, меншікті дайджестер түріндегі үран нарығының күйіне мониторинг жүргізу.</p> <p>Келісімшарттардың оңтайлы қоржының жоспарлау (баға құрылымы механизмі бойынша).</p>

Тәуекелдің атаяуы	2013 жылы тәуекелдерді азайтуға бағытталған шаралар
Уранды сату жоспарының орындалмасы	<p>Рұқсаттық құжаттарды (лицензияларды) алу шарасын алдын-ала жоспарлау, мәмілелерді құзырлы басқару органдарымен келісу.</p> <p>Уранды теңіз көлігін қолданумен физикалық, жеткізудің оңтайлы мерзімдерін белгілеу. Өнімді физикалық, нұқсаннан сақтандыру.</p> <p>Келісімшарттардың оңтайлы арақатысын таңдау (ұзақтығы бойынша, баға құрылымы механизмі бойынша).</p> <p>Келісімшарттарға ең төмен бағаны енгізу мүмкіндігін қарастыру.</p>

СТРАТЕГИЯЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕР

2013 жылы басты стратегиялық, тәуекел ретінде уран бағасының төмендеуі анықталған болатын.

Компанияның оңтайлылығы әлемдік уран нарығындағы бағаларға байланысты және Компанияға байланысты болмайтын түрлі факторлардың әсеріне туырады, ол мынадай факторлар:

- Ядролық қуатқа деген сұраныс және АЭС-тің құрылымы қарқыны;
- U_3O_8 АЭС-тің қажетсіндеріне арналған сату туралы форвардтық, келісімшарттар жасасу;
- Уран өндіретін және тұтынатын елдердегі саяси және экономикалық, жағдайлар;
- Үкіметтердің және сала кәсіпорындарының тарапынан уранның артық, азаматтық және әскери қорын сату (сонымен бірге ядролық, қаруды бөлшектеудің нәтижесінде);
- Уран өндірісінің деңгейі және өнімнің өзіндік құны;
- Ядролық, қалдықтардың сақтау саласындағы саяси ек технологиялық, әзірлемелер;
- Әлемнің кез келген бұрышындағы атом электростанциясында апattyқ орын алуы;
- Жаңартылатын энергия көздерінің (күн және жел энергиясы мен гидроэнергетиканың) бағасы, сондай-ақ, мұнай, табиғи газ және көмірдің және т.б. бағалары.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ-ның уран бағасының төмендеу тәуекелінің іске асусына әсер ете алмайтынын ескере отырып, Компания бұл тәуекелді қабылдап және тәуекелдер тіркеліміне енгізіп отырады. 2013 жылы осы тәуекелдің іске асусына әкеп соқтырған уран өндіруші компаниялар үшін табиғи уран нарығының жағымсыз коньюнктура жағдайында Компанияның тәуекелдерді басқару шеңберіндегі құш-жігері уран бағасының төмендеу тәуекелінің іске асу зардаптарын барынша азайтуға бағытталған болатын, атап айтқанда, келесі алдын-алу шаралары жүргізілді:

- Компанияның Даму стратегиясына сәйкес, оның қызметін әртарараптандыру жүргізілуде, бұл шара қосылған құнға ие уранды өнімдердің сатылу көлеміндегі табиғи уранның үлесін (табиғи уранға қатысты) азайтуға бағытталған;
- Өзіндік дайджестер түрінде уран нарығының күйіне мониторинг жүргізу үшін нарыққа апта сайын шолу жүргізіліп отырады;
- Табиғи уранды үйлестірілген баға механизмін қолданумен сату туралы ұзақмерзімді келісімшарттарды жасасу (негізгі және споттық, құраушының есебімен);
- Спот нарығында уран өнімдерінің шағын партияларымен қызыу жұмыс жүргізу.

ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕР

Компанияның негізгі қаржылық, тәуекелдеріне өтімділік тәуекелдер мен валюталық, тәуекелдер жатады.

Өтімділік тәуекелі

Компанияның өтімділікті басқаруға деген көзқарасы әдеттегі, сондай-ақ, шиеленіскең жағдайларда, елеулі залалдардың туындауына жол бермей және өз беделін тәуекелге тікпей, өз міндеттемелерін мерзімінде өтеу үшін жеткілікті болатындағы өтімді қаражаттың үнемі түрде болып отыруын қолдан келгенше қамтамасыз етуге негізделген.

Компания алғашқы талап ету бойынша қол жетімді ақшалай қаражаттардың болып отыруын сонымен қатар жаңартылатын кредиттік желілердің есебінен қамтамасыз етеді, ондай кредиттік желілердің шенберінде қажетіне қарай қысқамерзімді зайдар тартылып отырады.

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел Компанияның оның әрекеттегі валютасынан өзгеше болып келетін валютамен ұсынылған сату, сатып алу және зайдарды тарту бойынша операцияларды жүргізу кезінде туындала отыруы мүмкін. Зайдар әдетте Компанияның әрекеттегі бөлімшелерінің ақшалай қаражаттарының генерирленетін ағымының валютасына сәйкес келетін валюталармен ұсынылған. Осылайша, көп жағдайларда туынды аспаптарды қолданысyz экономикалық, хеджирлеу өсеріне қол жеткіліп отырады.

Компания шетел валютасымен ұсынылған өзге ақшалай активтер мен міндеттемелерге қатысты тәуекелге түскен нетто-жайғасымды төлем валютасын ескерумен келешек шығындарды жоспарлау арқылы жарамды шектерде ұстап отыруға тырысады.

ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕР

Қауіпсіздік тәуекелдері

Компания физикалық, қорғау және меншігін қорғау, сондай-ақ, экономикалық, және ақпараттық, қауіпсіздік тұрғысында қауіпсіздік жүйесін қүшету жұмыстарын үнемі турде жүргізіп отырады. Компания серікестерімен ядролық, нысандардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету, Компания кәсіпорындарындағы ақпаратты қорғау және сыйайлар жемқорлыққа қарсы тұру мәселелері бойынша кездесулерді үйімдастырып отырады.

Компания мұлкінің сақталуын, қызметкерлердің өмірі мен деңсаулығын қорғауды қамтамасыз етуге, сыртқы және ішкі заң бұзушылардың тарапынан заңға қайшы әрекеттердің алдын-алуға, кәсіпорындарда, елдімекендер мен вахталық, ауылдарда құқықтық, тәртіптің қүшесіне және заң бұзушылықтардың алдын-алуға Компанияның құқық қорғау органдары мен күзет құрылымдарымен өзара іс-қимыл жасауды ықпал етеді.

Компанияның өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы саясаты туралы толығырақ «Тұрақты даму» бөлімінде берілген.

Экологиялық тәуекелдер

Компания уранды ұнғымаңық, сілтілеу әдісімен өндіреді. Бұл әдістің уран кеніштерін игерудің дәстүрлі тауken әдісіне қарағанда қоршаған ортаға тигізетін жағымсыз өсері анағұрлым аз, себебі ол шаң бөлінүү көздерін толығымен жоққа шығарады және радиоактивті заттардың атмосфераға бөлінүүн көп есе азайтады. Алайда, радиациялық, қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау талаптарын ұстанбаған жағдайда штаттан тыс жағдайлардың туындау ықтималдығы орын алады, бұл қоршаған ортаның нормадан тыс ластануын, мемлекет органдарының тарапынан айыппул салуды тудырып және Компанияның беделіне жағымсыз өсерін тигізу мүмкін.

Бұл тәуекелді бақылау мақсатында Компанияда қоршаған ортаға тигізетін жағымсыз өсерін барынша азайтуға бағытталған бірқатар саясаттар мен рәсімдер әзірленіп қолданылуда.

Коршаған ортаны қорғау мәселелерін басқару жүйесі туралы толығырақ, ақпарат «Тұрақты даму» бөлімінде берілшен

ҚҰҚЫҚТЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕР

Заңнаманы бұзу тәуекелі

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ, өз қызметтің Қазақстанда және бірқатар шет мемлекеттерде жүзеге асырып отырғандықтан Компания әртүрлі мемлекеттер мен аймақтардың заңдары мен ережелерінің күшіне бағынып отырады. Компанияның ядролық-отын циклы сатысында жүзеге асыратын операцияларының барлығы, оның ішінде уранды өндіру мен өңдеу және Компания өнімдерін оның тапсырыс берушілерінің қолдануы қоршаған ортаны қорғау, деңсаулық, сақтау және қауіпсіздік техникасы жөніндегі халықаралық, және ұлттық, заңнама талаптарына бағынады.

Компания заңнамадағы өзгерістерге жедел ден қойып отыруға және өнеркәсіптік қауіпсіздік және еңбек қорғау, қоршаған ортаны қорғау саласында және өзге мәселелерде ілгері тәжірибелерге сай бол-

лып отыруға тырысады. Осы мақсатта заңнамаға өзгертулердің енгізілуіне тұрақты мониторинг және заңнамамен белгіленген талаптардың орындалуына бақылау жүргізіліп отырады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ, қызметкерлері өнеркәсіптік қауіпсіздік және еңбек қорғау, қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмысты тиісті түрде жүргізу және сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнама нормалары бойынша білімін жетілдіру бойынша тұрақты түрде оқытылып және нұсқауламадан өтіп отырады.

Ішкі бақылау жүйесі

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ-ның Ішкі бақылау жүйесі оның ұйымдық құрылымының, Компанияның өз мақсаттарын қамтамасыз етуге және операциялық қызмет шеңберіндегі тұрақты процестерді орындаудың байланысты тәуекелдерді азайтуға бағытталған рәсімдер мен іс-қимылдардың жиынтығы болып табылады.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ-дағы ішкі бақылау оның қызметінің негізгі үш бағыты бойынша, соның ішінде қаржылық және басқармалық, есептілік, заңнама мен ішкі нормативтік құжаттардың талаптарын орындау, сондай-ақ, процестердің нәтижелілігін арттыру бойынша тәуекелдердің алдын-алуға бағытталған.

Компаниядағы Ішкі бақылау жүйесі COSO «Ішкі бақылау – Ықпалдастырылған үлгі» үлгісіне сәйкес құрылған және келесі бес өзара тәуекелді компоненттен тұрады:

- бақылау ортасы;
- тәуекелдерді бағалау;
- бақылау рәсімдері;
- ақпарат және оны беру;
- мониторинг.

Ішкі аудит қызметінің «Самұрық-Қазына» АҚ, әдістемесінің негізінде Компанияның 2013 жыл бойынша ішкі бақылау жүйесінің тиімділігіне жүргізген баға беруі 78,59% құрады.

6.3 САПАНЫ БАСҚАРУ

Өндірістік қызметтің тиімділігін, бәсекеге қабілеттілігі мен экспорттық, әлеуетін арттыру үшін, сондай-ақ, өнімдері мен қызметтерінің сапасын жақсарту үшін «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, ЕТҰ-лардың стандарттау, метрология және сәйкестігін растау (сынақтық зертханаларды басқару) бойынша қызметтің реттеуді жүзеге асырады. Шығарылатын өнімнің сапасын басқару әр кесіпорынның өндірісін нормативтік және техникалық қамтуға негізделген.

Сапаны бақылау өнімді өндірудің технологиялық, процесі барысында оның өмірлік циклының барлық сатыларында жүргізіліп отырады. Өндіруші және өңдеуші кәсіпорындардың барлығы заманға сай жабдықтармен қамтамасыз етілген сынақтық зертханалардың ресурстарымен, өлшеулерді жүргізу әдістермен, стандарттық үлгілермен, білікті қызметкерлермен қамтылған. Дайын өнімнің сапасын бақылауды ҚР СТ ИСО/ХЭК 17025-2007 «Сынақтық, және калибрлегіш зертханалардың біліктілігіне қатысты жалпы талаптар» бойынша аккредитациядан өткен сынақтық зертханалар орындаиды. Өнімнің сапалық, көрсеткіштерін бақылау әдістері «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, Корпоративтік стандарттау жүйесінің тиісті нормативтік құжаттарында белгіленген. Корпоративтік стандарттар ЕТҰ сапа менеджментінің сертификатталған жүйелері мен аккредитациядан өткен сынақтық зертханаларының құжаттамасының ажырағыссыз бөлігі болып табылады. Қазіргі уақытта 32 корпоративтік стандарт әзірленіп бекітілді, оларда ортақ бағыт бойынша біріктірлген стандарттардың ішкі жүйелері мен кешендері қамтылған, мысалы: «Өнімге арналған стандарттар», «Инновациялық, қызмет», «Еңбек қауіпсіздігі», «Корпоративтік басқару» және басқасы.

Оған қоса, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, кәсіпорындарының ISO 14001 және OHSAS 18001 халықаралық стандарттарына сәйкес сапа менеджменті жүйесінің сертификаттары бар.

Корпоративтік стандарттау жұмыстары жыл сайынғы бекітілген жоспарларға сәйкес жүргізіліп отырады, олар кәсіпорындардың қызметтің нормативтік қамтамасыз етуді талдауға негізделген Компанияның құрылымдық бөлімшелерінің өтінімдерін ескере отырып құрылады.

2013 жылы Компания есептік жылға арнап бекітілген осы қызмет саласындағы жұмыс жоспарын орындау арқылы Корпоративтік стандарттау және шығарылатын өнімдер мен көрсетілетін қызметтердің сапасын бақылауды жақсарту стратегиясын сәтті түрде іске асыруды жалғастырды.

Kомпанияның қаржы-шаруашылық қызметінің нәтижелері «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ тобына кіретін үйымдардың біркітілген үлесін көрсетеді.

2013 жылы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ еншілес компаниялары тобына кіретін үйимдардың саны өзгерді:

- Компанияның құрылымына «Қазақстан ядролық университеті» ЖШС енді;
- «Семізбай-У» ЖШС 2013 жылдың 2-ші тоқсанынан бастап өзінің қаржылық, нәтижелері үlestік қатысу әдісімен біркітілетін бірлесіп-бақыланатын үйім ретінде жіктелуде;
- «ТКК» ЖШС-ның «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ-мен бірігіне байланысты жер қойнауын пайдалану келісімшарттары Компанияға тапсырылды, сондай-ақ, Компанияның құрамына «ТКК» ЖШС қызметкерлері енді;
- «Кварц» ЖШС «KazSilicon» МК ЖШС-ға қосылды, соның нәтижесінде «Кварц» ЖШС-ға жасалған 242 000 мың теңге инвестициялар «KazSilicon» МК ЖШС инвестиацияларына өтті;
- «Каустик» АҚ акцияларының 40-пайыздық жинағын сатып алу.

Табиғи уран нарығына шолу

2013 жыл бойы уран нарығы бұрынғыдай ұсыныстың сұраныстан асуымен және баға құлдырауының тұрақты беталысымен сипатталып отырды. 2011 жылы жапондық Фукусима АЭС-те болған апарттан кейін әлем бойынша атом энергетикасының дамуы баяулап қалды, және жаңа АЭС-тардың құрылыш қарқынының төмендеу беталысы байқалып отырды. Дегенмен, 2013 жыл әлем бойынша АЭС құрылышының жағымды беталыстарын байқатты: мысалы АҚХА мәліметтеріне сәйкес, 2013 жылы жаңадан 10 АЭС-тің құрылыш жұмыстары басталды, бұл 2012 жылғы көрсеткіштерден 30% жоғары.

2013 жылы негізгі өндірушілердің барлығы жақын келешекте уран өндірісінің төмендейтіні, шығының қысқартатыны туралы, өздерінің кейбір жобаларының күшін жойып не болмаса үақытша тоқтататынын, сондай-ақ, жаңа жобаларды іске қосу мерзімін ауыстырғанын жариялаған еди. Мысалы, Австралиядағы Ranger, Honeymoon сияқты жобалардағы жұмыстар үақытша тоқтатылып, Willow Creek (АҚШ) кеңіншіндегі өндіріс көлемі азайды, ал Нигердегі Imouraren кеңіншіндегі кен өндірудің басталу сәті кейінге шегерілді.

Атай кететін бір жайт, 2013 жылы ЖБУ-ТБУ бағдарламасы аяқталды. Бұрынғы КСРОның қару-жарапқ, материалдарының нарығынан кетуінің салдарынан қайталама көздер уранның бастапқы өндірісі жетіспеушілігінің орнын толтыра алмайды. Осылайша, мұндай жағдай келешекте нарықтың жандануын негіздейді. 2013 жылғы 14 қарашада Санкт-Петербург қ. айлағына ядролық қарудан алынған ЖБУ-ды пайдалану туралы ресей-американдық келісім шенберінде жасалған ТБУ-дың ақырғы партиясы тиеп жіберілді.

2013 жылдың соңы нарыққа әсерін тигізуі мүмкін жаңа оқиғаларға толы болды, мысалы, Goldman Sachs банкі мен Deutsche Bank банкі сияқты екі трейдер уран нарығынан кететінін жариялады. Бұл банкілер белсенді ойыншы болып табылатын, олар кеткеннен кейін спот нарығындағы өтімділік азаятын болады. Банкілердің уранмен және энергетикаға арналған өзге шикізатпен байланысты сауда қызметін тоқтататыны туралы хабарламалары споттық бағаға әсерін тигізді, ол жылдың соңына дейін $35,00$ \$/фунт U_3O_8 деңгейге жете алмады. 2013 жылдың басынан бастап споттық баға біртіндеп төмендеп отырды, ал қыркүйекте ең төмен шамаға - $34,00$ \$/фунт U_3O_8 түсіп кетті.

U₃O₈-ның споттық бағасының апта сайынғы индикаторлары	Жылдың басы	Жылдың соңы	Өзгеріс
UxC	42,75 \$/фунт U ₃ O ₈	34,50 \$/фунт U ₃ O ₈	-19,3%
TradeTech	42,75 \$/фунт U ₃ O ₈	34,50 \$/фунт U ₃ O ₈	-19,3%
U₃O₈-ның ұзақмерзімді бағасының апта сайынғы индикаторлары	Жылдың басы	Жылдың соңы	Өзгеріс
UxC	56,00 \$/фунт U ₃ O ₈	50,00 \$/фунт U ₃ O ₈	-10,7%
TradeTech	57,00 \$/фунт U ₃ O ₈	50,00 \$/фунт U ₃ O ₈	-12,2%

Уранның алдағы үақыттағы бағасы Жапониядағы АЭС жұмысының қайта жаңдану қарқынына және әлемде АЭС энергоблоктарын салу жобаларына байланысты болады. 2014 жылы Жапония үкіметі реакторларды қайта жүктемелеу туралы шешім қабылдайды деп күтілуде.

2013 жылы WNA деректері бойынша сұраныс 64 978 тU құрады, болжамдарға сәйкес 2014 жылы сұраныс 65 908 тU құрамақ.

Тантал мен бериллий нарығына шолу

Тантал нарығы өзінің жоғары құбылмалығы мен белгісіздігімен сипатталады, бұл ақырғы тұтыну салаларының (электроника, авиақұрылым) циклдық, сипатымен, шикізат нарығының тапшылығы мен алып-сатарлық, сипатымен, еткізу арналарының жабықтығымен туындалған.

Әлем нарығында тантал өндіруші кәсіпорындардың жалпы саны онша көп емес. Әлемде «УМЗ» АҚ-дан өзге, толық өндіріс циклындағы тантал шикізатын өндіртін барлығы төрт кәсіпорын бар (шикізатты химия-металлургиялық өндіреу, құймаларды балқыту, конденсаторлық ұнтақтар мен илемді өндіру). Олар:

- 1) H.C.Starck (Германия, АҚШ, Таиланд және Жапониядағы зауыттар);
- 2) GAM Technology (АҚШ пен Жапониядағы зауыттар);
- 3) Ningxia Non-ferrous Metals Smelter (Қытайдағы зауыттар);
- 4) DuoLuoShan (Қытай).

2013 жылдың I тоқсанында әлемдік нарықта бастапқы шикізаттың салыстырмалы түрдегі тапшылығы сақталып отырды, бұл бірқатар Африка елдерінен «занызы» шикізатты экспорттаумен байланысты, бұл өз кезегінде шикізатқа қатысты әлемдік қажетсінудің тең жартысын қамтамасыз етіп отырды, сондай-ақ, бірқатар шикізат өндірушілерінің қаржылық, қындықтарының өндіріс құаттылықтарын қайта іске қосуды мүмкін етпеуге соқтыруымен байланысты. Дегенмен, 2012 жылдағымен салыстырғанда шикізат тапшылығы салыстырмалы түрде жоғары болмады. Бұдан әрі жыл ішінде әлемдік нарыққа шикізатты жеткізудің жағдайы қалпына келіп және тапшылық тіркелмелі. Бұл танталдың ақырғы тұтынушыларының тарағынан сұраныс деңгейінің жалпы төмендеуімен байланысты болуда, бұл негізгі тұтынушы-елдердегі жалпы макроэкономикалық жағдаймен туындалған. Соған орай, танталдың бағасы жылдың басындағы \$125/ фунт Ta₂O₅ шамадан жылдың соңында \$75/фунт Ta₂O₅ дейін төмендейдеп кетті. Осы беталысты ескерсек, металды танталдың бағасы бір жылда әр кг үшін – \$520–500 деңгейінен \$400–440 деңгейге дейін төмендейдеп кетті

Бериллийдің жоғары мамандандырылған нарығы жоғары шоғырлануы мен жабықтығымен сипатталады, бұл өндірушілердің шектеулі санымен, сондай-ақ, таза бериллийді негізгі тұтыну сегментіне қорғаныс өнеркәсібінің жататындығымен негізделген. Ашық, дереккөздерде бериллийдің бағасы көрсетілмеген, металл биржаларда бағамдалмайды. 2013 жылы бериллийдің әлемдік нарығында бериллий өнімдеріне деген сұраныс пен бағаның тербелуі байқалмады. Бериллийдің әлемдік тұтыну мөлшерінің артуы ең алдымен электронды және компьютерлік өнеркәсіптің ілгері қарқынмен өсімен байланысты болуда, мұнда орташа жылдық өсу қарқыны жуықтап алғанда жылына 9–11% құрауда. 2013 жылы бұл сала да құрт өсім байқалмады. 2013 жылы негізгі нарықтық тауашаларды үлестіру саласында қандай да бір түбегейлі өзгерістер болмады, және бұрынғыдай бериллийдің әлемдік нарығында бериллийді кеннен қорытпаларға дейін өндіртін бериллий өндірісінің толық, циклына ие үш негізгі өндіруші қалып отыр, олар – Materion Corp. (АҚШ), «УМЗ» АҚ (Қазақстан) және SKS (Қытай).

Сирек және сирек-жер металдары (СЖМ) нарығына шолу

Сирек-жер элементтері – 17 элементтөн құралған топ, оған лантан, скандий, иттрий және лантаноидтер кіреді.

СЖМ-ның әлемдік қоры СЖМ-дың 114 млн т оксиді (TREO) көлемінде бағалануда, оның шамамен 55 млн тоннасы (шамамен 48%) Қытайда шоғырланған, бұл жағдайда барлық СЖМ әлемдік қорының жуықтап алғанда 80%-ын ең аз тараған иттрий тобы құрайды. Қытайдың СЖМ нарығындағы ерекше жайғасымы табиғи шикізат қорының ауқымдылығына, сондай-ақ, оны сан-алуандығына негізделген.

2013 жылы СЖМ өндірісі жуықтап алғанда 120 мың тоннаны құрады, оның ішінде Қытайдың үлесі кеден-дік деректерге сәйкес шамамен 86 мың тонна болды. СЖМ-ды тұтыну шамамен 110–115 мың тоннаны құрады.

Бұгінде бәсекеге қабілетті қытайлық емес кен өндіру жобалары Mountain Pass (АҚШ), Molycorp және Mt Weld (Австралия/Малайзия) компаниялары, Lynas компаниялары болуда. Оған қоса, күрделі нарықтық, конъюнктура жағдайында бірқатар қыындықтарға тап болумен мерзіміне іске қосылмай қалған бірқатар потенциалды жобалар бар.

Сирек-жер элементтері техниканың түрлі салаларында қолданылады: радиоэлектроника, аспап жасау, атом техникасы, машина жасау, химия өнеркәсібі, металлургия және т.б. жоғары технологиялық, өнімнің әлемдік нарығының серпінді дамуы соңғы 30 жылда сирек-жер металдарына (СЖМ) деген сұраныстың экспоненциалды артуын тудырды.

СЖМ бағасы 2010 жылдың екінші жартысында, яғни ҚХР осы металдарды өз жерінен шығаруға шектеу қоя бастаған кезде қарқынды өсे бастады, алайда 2011 ж. екінші жартысында-ақ, баға төмендей бастады, бұл сатып алушылар мен сатушылардың қарсылығы, Қытайдың экспорттық, квота деңгейінің сақталуының, сондай-ақ, осы металдарға деген сұраныстың белгілі түрде төмендеуінің нәтижесіне айналды. 2013 ж. ішінде СЖМ бағалары шамамен 2012 ж. соңындағы деңгейде сақтаумен құбылмағанда, төмен дәрежесімен сипатталып отырды. Женіл СЖМ-дар бағасының төмендеу коэффициенті ауыр СЖМ-дарға қарағанда жоғары, бұл олардың нарықтағы профицитімен түсіндіріледі.

Қазіргі кездегі саланың ең қыындық тудырып отырған мәселесіне СЖМ-дың ауыр тобының салыстырмалы түрде ағындағы және болжамдалатын тапшылығы жатуда, бұл олардың шағын табиғи ресурстарымен және шектеулі түрде таралуымен туындалған (қорлардың 80%-ы Қытайда шоғырланған). Қазіргі уақытта нарықтағы барынша сұранысқа ие металдар - бұл ауыр топтағы СЖМ-дар. Соған сәйкес, СЖМ бағасының жалпы құлдырауы аяқталғаннан кейін ауыр топтағы СЖМ бағалары тұрақты түрде өссе бастайды (жылына кемінде 10–15%), женіл СЖМ бағасы қалыпты түрде өсетін болады (жылына 4–5%).

Фотовольтаика нарығына шолу

Bloomberg агенттігі талдаушыларының қорытындысы бойынша, ғаламдық күн энергетикасы екі жылдың құлдыраудан кейін өссе бастайды, дәлірек айтқанда, 2014 жылы фотовольтаика нарығы 20%-ға өседі, ал күн энергетикасының секторы 44,5 ГВт құттылыққа дейін артады деп күтілуде, бұл фотоэлектрлік модульдер бағасының тұрақтануына әкелетін болады, бұл өз кезегінде Қытай экономикасының өсуінен қолдау алады. Қазіргі уақытта Бразилия, Чили, Таиланд, Австралия және Солтүстік Африка, сондай-ақ, Алжир нарықтары белсененді дамуда.

Алжирдің 2030 жылға арналған жаңа энергетикалық стратегиясы шеңберінде жаңа энергия көздерін әзірлеуге арнап 60 млрд доллар салынуда жоспарлануда, олар елдегі электрқуатына деген сұраныстың 40%-ын қамтамасыз ететін болады. Алжирдегі күн құттық ресурстарының қоры әлемдегі көшбасшылық, жайғасымдарға ие. Оған қоса, Алжир аумағының 80%-дан артығын халық мекенденеген, бұл жаңа энергия көздерін әзірлеу үшін лайықты жағдай болып табылады.

Соның негізінде «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, SEMCO Engineering S.A. (Франция) және Clean Power Energy (АҚШ) компанияларымен консорциум құрумен Алжир тарапы (SONELGAS SPA ALGERIA) іске асырып отырған жобаларға қатысу туралы өтінім берді.

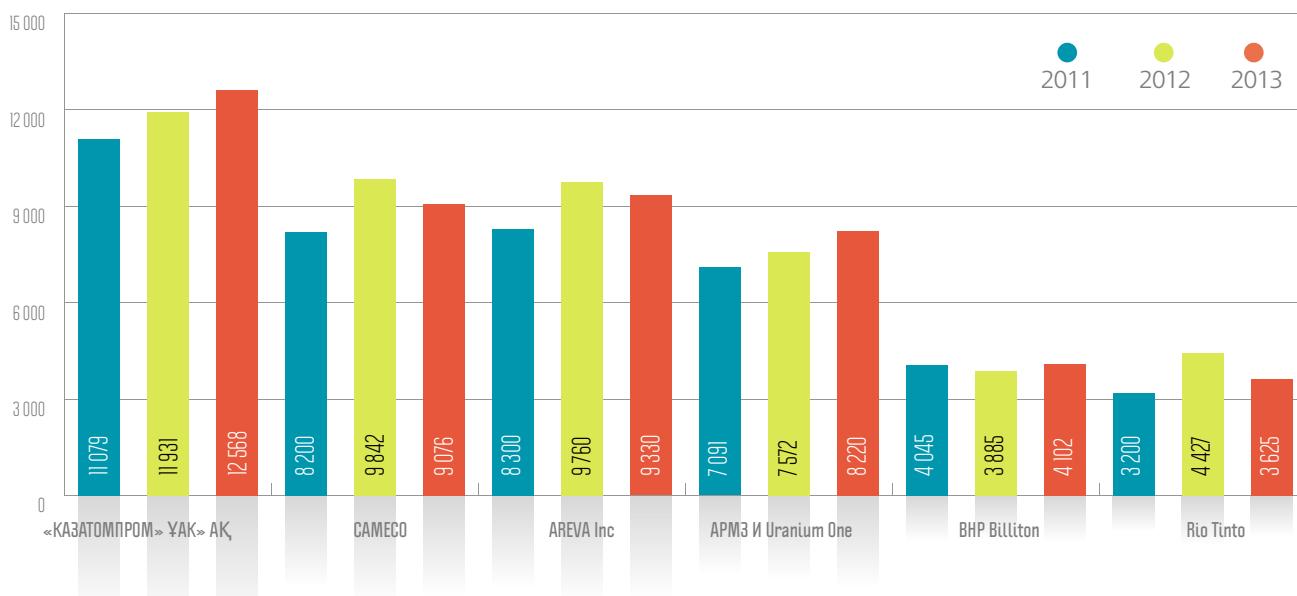
Фотовальтаика нарығында, бұрынғыдай өзге елдерге экспансия түрфысында осы сектордағы мемлекеттік қолдауға ие болып отырған Қытай басымдылыққа ие болуда, ол Жапония мен АҚШ-ты кейін қалдырумен, әлемдегі ең ірі күн фотоэлементтерін өндіруші ретінде жайғасымын бекітті.

2020 жылдан бері Германия мен Еуроодактың өзге елдерінде баламалы және дәстүрлі электрқуатының арасында тепе-тендік болады деп күтілуде. Осылай сүйенумен, фотовальтаика саласындағы немістің Singulus Technologies AG және Schmid Group жетекші компаниялары өз алдына фотоэлектрлік өнімдердің өзіндік құнын азайтумен ПЭК-ны арттыру міндеттін қойды.

Осы фактілерді ескере отырып, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-да KazPV жобасының барлық тігінен біріктірілген тізбегі бойынша шығарылып отырған өнімнің өзіндік құнын кезең-кезең бойынша азайту шаралары жүргізілуде.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ны саладағы жайғасымы

2013 жылы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, ең ірі уран өнжіруші компаниялардың арасындағы бірінші орнын сақтаған қалды. Компанияның барлық ЕТҰ-ларда қатысу үлесі бойынша өндіру көлемі 12,6 мың тоннаны құрады. Екінші және үшінші орында Cameco және AREVA орналасты, олардың өндіріс көлемі соған сәйкес 9 076 тонна мен 9 330 тоннаны құрады. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, AREVA және Cameco әлемдік өндірістің жалпы көлемінің жуықтап алғанда 53%-ын өндірді.

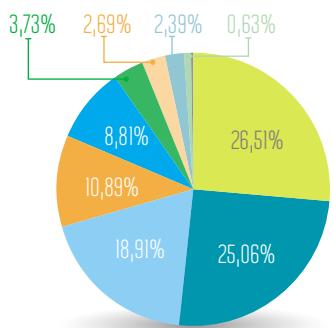

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, мен оның еншілес үйімдарының әлемдік табиғи уран нарығындағы үлесі 21,4% құрауда. Өндіру бойынша жоспарлы көрсеткіштер 101%-ға орындалды.

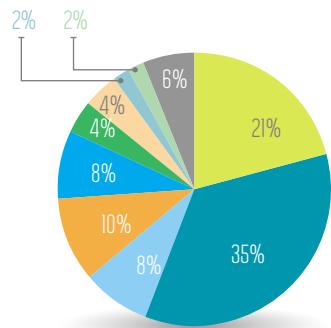
«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, мен оның еншілес үйімдарының ядролық отынды фабрикациялаудың әлемдік нарығындағы үлесі жоспарланған шамадан аздаған мөлшерде ғана тәмен болуда, бұл «YM3» АҚ-да уран диоксиді ұнтақтарының өндіріс жоспарының орындалуына, сондай-ақ, ядролық отынды фабрикациялаудың әлемдік нарығындағы көлемінің азаюына байланысты болуда.

Компания Еуропа, Орталық және Оңтүстік-Шығыс Азия, Солтүстік және Оңтүстік Америка нарықтарындағы өнімнің ең ірі өндірушілерімен әріптестігін жалғастыруда. Тұтынушылардың негізгі категориялары – бұл атом, сирек-жер және сирек-металл саласындағы ең ірі әлемдік компаниялар. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, уран өнімінің 100%-ын экспортқа жібереді. 2013 жылы Компанияның келісімшарттары бойынша экспорттың көлемі 10,2 мың тонна уран концентратын құрды. 2013 жылы өнім сатылымдарының ең көп саны Қазақстан нарығында жүзеге асырылды – жалпы сатылым қоржынының 26,5%-ы. Қытай нарығында – 25,1%, бұл 2012 жылдың көрсеткішінен 37%-ға тәмен. АҚШ-тағы сатылымдар едәүір өсті – 2012 жылдағы көрсеткіштен 115% жоғары – және сатылымдардың жалпы қоржынының 18,9%-ын құрады. Еуропаның үлесіне сатылымдардың шамамен 14,2%-ы тиесілі, бұл 2012 жылдағы көрсеткіштің деңгейі. Қалған сатылымдарға келесі үлестер тиесілі: Жапония–8,7%, Ресей– 3,7% және Оңтүстік Корея– 2,7%.

«Қазатомөнеркесіп» ҰАҚ» АҚ жұмыс істейтін нарықтар

2013

2012

	2013 г.	2012 г.
Қазақстан	76 432 197	66 784 846
Кытай	72 240 658	113 957 846
Америка Құрама Штаттары	54 519 613	25 308 680
Франция	31 389 310	32 890 692
Жапония	25 114 314	25 269 680
Ресей	10 749 562	13 559 861
Оңтүстік Корея	7 759 005	12 558 997
Швейцария	6 883 751	5 776 308
Германия	1 817 041	6 090 565
Австрия	781 287	258 881
Үндістан	12 848	17 916 448
Бельгия	0	1 289 416
Басқасы	583 199	83 844

Қызметінің басты көрсеткіштері

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның 2013 және 2012 жж. Бойынша негізгі біріктілген қаржылық көрсеткіштері

Көрсеткіш	2013	2012	Өзгеріс, %
EBIT	50 539 млн теңге	67 883 млн теңге	-26%
EBITDA	69 196 млн теңге	87 241 млн теңге	-21%
EBITDA margin	20%	32%	-38%
Табыс	288 283 млн теңге	321 746 млн теңге	-10%
Сатудың өзіндік құны	229 905 млн теңге	243 907 млн теңге	-6%
Операциялық пайда	25 117 млн теңге	49 833 млн теңге	-50%
Бір жылдағы пайда	36 532 млн теңге	51 997 млн теңге	-30%
Жиынтық табыс иеленушілеріне қатысты пайда	36 531 млн теңге	50 969 млн теңге	-28%
Жылдың соңына қатысты ақшалай қаржаттар мен олардың баламалары	17 152 млн теңге	38 038 млн теңге	-55%
Таза пайда	120 672 млн. теңге	155 980 млн теңге	-10%
CAPEX*	76 544 млн теңге	60 005 млн теңге	21%
Жарияланған дивиденділер	7 637 млн теңге	23 501 млн теңге	-68%
Уран өндірісі, барлығы	22 501 тонна	20 981 тонна	7%
Барлық ЕТҰ-лардағы қатысу үлесі бойынша уран өндірісі	12 568 тонна	11 931 тонна	5%
Уран өнімін сату	189 874 млн теңге	235 307 млн теңге	-19%

2013 жылы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның біріктілген қаржылық нәтижелері Топтың 2012 жылғы нәтижелерінен едәүір тәмен болды. Мұндай динамикаға ең алдымен Топтың үйімдік, құрылымындағы өзгерістер, сондай-ақ, 2013 жылғы өнімнің сатылу бағасына әсерін тигізген макроэкономикалық, беталыстар ықпал етті. Түсімнің азаюы негізінен табиғи уранның нарықтық бағасының құлдырауымен, сондай-ақ, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның 2013 жылдың екінші жартыжылдығынан бастап «Семізбай-U» ЖШС еншілес кәсіпорнының қызметін біржакты тәртіппен басқару мүмкіндігінен айырылуына орай (Sino-Kaz компаниясымен Бітімгерлік келісім шарттарын орындаудың нәтижесінде) табыс құрылымының өзгеруімен байланысты болуда.

2013 жыл бойынша пайда 36 532 млн теңге құрады, бұл 2012 жылдағы көрсеткіштен 30%-ға не болмаса 15 465 млн теңгеге тәмен. Бұл көрсеткіштің азаюы келесі факторлармен негізделген:

- Жалпы пайданың 19 461 млн теңгеге азаюы, бұл УШТ-ның сатылу бағасының төмендеуімен және УШТ сатылу көлемінің азаюымен байланысты;
- Жалпы және әкімшілік шығындардың 4 899 млн теңгеге артуы;
- Қаржылай шығындардың 5 591 млн теңгеге азаюы;
- Қаржылай табыстың 782 млн теңгеге артуы;
- Негізгі емес қызметтөн болған залалдардың 8 593 млн теңгеге азаюы;
- Үлестік қатысудан түсken табыстың 8 719 млн теңгеге азаюы;
- КТС-ның 3 004 млн теңгеге азаюы.

«Самұрық-Қазына» АҚ-ның еншілес үйімдарға қатысты Дивиденділік саясатына сәйкес «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның 2012 жыл бойынша дивиденділері 7 637 млн теңгені құрады, бұл жоспарланған сомаға сәйкес келеді.

* Күрделі жұмысалындар, қаржы инвестициялары және бағалау және барлау жұмыстары

Өнімдерді сату мен қызмет көрсетуден түскен табыс

Топтың 2013 жыл бойынша өнімдерді сату мен қызмет көрсетулен түскен біріктірілген табысы 288 283 млн теңгені құрады, бұл 321 746 млн теңгені және жоспардың 8%-ын құраған 2012 жылдағы көрсеткіштің ауытқуы УШТ-ны табиғи түрінде сату көлемінің өзгеруі, нарықтық бағалардың өзгеруі және доллар бағамының өсуі сияқты факторлардың есебінен қалыптасты.

Сегменттер бойынша сату құрылымы:

2013 жылы сегменттер бойынша сатылымдардың құрылымы 2012 жылдағымен салыстырғанда өзгермедин. «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ-ның өнімдерін сатудан түскен біріктірілген табыстың 66%-ын уран өнімдерін сатудан түскен табыс құрады, ол 189 874 млн теңгеге сәйкес. Бұдан әрі энергоресурстарды сатудан түскен табыс - 39 309 млн теңге, тантал өнімдерін сатудан түскен табыс және бериллий өнімдерін сатудан түскен табыс тұр, ол соған сәйкес 13 743 млн теңге және 7 708 млн теңге құрайды.

Дуран өнімдерін сатудан түскен табыс 2012 жылдағы көрсеткішпен салыстырғанда 19%-ға не болмаса 45 433 млн теңгеге төмендейді. Мұндай ауытқу «Семізбай-У» ЖШС еншілес кәсіпорнына арналған инвестицияларды бірлесіп-бақыланатын кәсіпорныға арналған инвестицияларға және үлестік қатысу әдісімен біріктіруге айналдыруға байланысты біріктірілген сатылған өнім көлемінің 588 тоннаға азаюымен негізделген.

Энергоресурстарды сатудан түскен табыстың 9,53%-ға не болмаса 3 247 млн теңгеге артуы негізінен электрқұатын бөгде үйымдар мен елдіmekендердің тұтыну көлемінің артуымен байланысты болуда.

2013 жылы тантал өнімдерін сатудан түскен табыс оның алдыңғы жылдағымен салыстырғанда 33%-ға не болмаса 3 372 млн теңгеге артты. Бұл 2013 жылы меншіктегі өнімнің арасындағы бағасы жоғары өнім сыйбағасының жиынтығындағы құрылымды жылжуы мен толлинг өнімнің сыйбағасының төмендеуіне байланысты.

Берилли өнімдерін сатудан түскен табыс көрсеткішінің 3%-ға не болмаса 249 млн теңгеге азаюы нарықтағы экономикалық, жағдайдың нашарлауына байланысты табиғи түріндегі сатылу көлемінің азаюымен негізделген.

Әзге қызметтерді сатудан түскен табыс негізінен қызметтерді сату көлемінің артуына байланысты 2012 жылдағымен салыстырғанда 11%-ға не болмаса 5 600 млн теңгеге артты.

Сатудың өзіндік құны

Көрсеткіш, млн теңге	2013 жыл	2012 жыл	Өзгеріс
Шикізат пен материалдар	136 850	151 888	-10%
Қызметкерлердің еңбекақысы	27 763	26 339	5%
Өндеу және өзге қызмет көрсетулер	26 912	26 772	1%
Тозу және амортизация	17 679	18 383	-4%
Табыс салығынан басқа салықтар	13 839	13 487	3%
Өзгесі	6 862	7 038	-3%
Жиыны	229 905	243 907	-6%

Топтың 2013 жыл бойынша сатылған өнімнің өзіндік құны 229 905 млн теңгені құрады, бұл 2012 жылғы көрсеткіштен 6% не болмаса 14 002 млн теңгеге тәмен. Сатылған өнімнің өзіндік құны 2013 жыл бойынша жалпы біріктірлген өнімнің 80%-ын құрады. Сонымен қатар, 2013 жыл бойынша сатылған өнімнің өзіндік құны жоспарлы көрсеткіштен 12%-ға тәмен. Сатылған өнімнің өзіндік құнының серпіні өнімді сатудан түсken табыстың динамикасына сай келеді және тұра сол себептер мен факторлармен түсіндеріледі.

2013 жылды сатылған УШТ-ның өзіндік құны 2012 жылдағы көрсеткіштен 23 777 млн теңге тәмен, соның ішінде:

- 2013 жылды 2012 жылға қатысты сатылу көлемінің азаюының есебінен өзіндік құн 13 036 млн теңгеге азайды;
- Споттық бағамның тәмендеуінің есебінен 14 585 млн теңгеге азайды;
- Өндіріс шығындарының өсуінің есебінен 3 844 млн теңгеге артты.

2013 жылды 2012 жылға қатысты өзіндік құнның өсуі келесі өнім түрлері бойынша байқалуда:

- Тантал өнімдерінің өзіндік құны меншікті шикізаттан дайын өнімді шығару үлесінің есебінен, сондай-ақ, анағұрлым жоғары дайындық дәрежесіне ие өнімді шығарудың есебінен 39% не болмаса 3 517 млн теңгеге өсті;
- 2013 жылды сатылған энергоресурстардың өзіндік құны негізгі материал – газдың бағасының өсуінің есебінен 3 263 млн теңгеге өсті.

Сату бойынша шығындар

Көрсеткіш, млн теңге	2013 жыл	2012 жыл	Өзгеріс
Тиеп жіберу, тасымалдау және сақтау шығындары	2 149	1 842	17%
Қызметкерлердің еңбекақысы	735	710	4%
Комиссиялық сыйақы	345	349	-1%
Шикізат пен материалдар	227	173	31%
Жалдау	176	177	0%
Өзгесі	327	339	-4%
Жиыны	3 960	3 590	10%

Топтың сатуға қатысты шығындары 2012 жылдағымен салыстырғанда 10% не болмаса 370 млн теңгеге өсүмен 3 960 млн теңгені құрады. Өзгерістер негізінен тасымалдау шығындарының артуының есебінен орын алды, тиелім бағытының өзгеруіне байланысты шығындардың жалпы шамасының 54%-ын құрады. Шикізат пен материалдарға қатысты шығын 31%-ға өсүмен 227 млн теңгені құрады. Қызметкерлердің еңбекақы шығыны 4%-ға артумен 735 млн теңгені құрады. Сатуға қатысты өзге шығындар 4%-ға

азаюмен 327 млн теңгені құрады. Сонымен қатар 2013 жыл бойынша өнімді сату шығындары жоспарлы көрсеткіштен 26% төмен болуда.

Әкімшілік шығындар

Көрсеткіш, млн теңге	2013 жыл	2012 жыл	Өзгеріс
Қызметкерлердің еңбекақысы	13 241	13 208	0%
Салықтар бойынша айыппұлдар мен өсімпұлдар	3 789	0	100%
Зерттеу шығындары	1 557	1 453	7%
Күмәнді борыштар бойынша резервтер	1 464	0	100%
Белгіленген төлемдермен зейнетқақы жоспарлары және өзге де әлеуметтік төлемдер	1 432	0	100%
Кенес беру, аудиторлық және ақпараттық қызмет көрсетулер	1 232	2 113	-42%
Тозу және амортизация	978	926	6%
Жалдау	799	937	-15%
Табыс салығынан басқа салықтар	714	1 607	-56%
Ic-салап шығындары	518	488	6%
Шикізат пен материалдар	452	455	-1%
Өзгесі	3 125	3 229	-3%
Жиыны	29 302	24 416	20%

Әкімшілік шығындар 2013 жылы 29 302 млн теңгені құрады, бұл 2012 жылдағы көрсеткіштен 20% не болмаса 4 886 млн теңге асуда. Қызметкерлердің еңбекақы шығыны 2012 жылдағы деңгейде қалумен бұрынғыдан жалпы әкімшілік шығындардың басым бөлігін (45%) құрады. 2013 жылы салықтар, күмәнді міндеттемелер мен зейнетқақы жоспарлары бойынша резервтерге қатысты айыппұлдар мен өсімпұлдар туындағы және жалпы әкімшілік шығындардың 23%-ын құрады. 2013 жылы кенес беру, аудиторлық, және ақпараттық қызмет көрсетулер бойынша шығындар, сондай-ақ, жалгерлік және өзге салықтар (КТС-дан өзге) бойынша шығындар соған сәйкес 42%, 15% және 56%-ға едәуір азайып кетті.

Қаржылай табыс пен шығын

Көрсеткіш, млн теңге	2013 жыл	2012 жыл	Өзгеріс
Қаржылай табыс			
Жедел депозиттер бойынша, талап етуге дейінгі депозиттер мен ағымдағы шоттар бойынша пайыздық табыс	2 031	1 955	4%
Дивиденділік табыс	1 268	1 597	-21%
Қаржылық міндеттемелерді қайта бағалаудан түскен табыс	535	0	100%
Қаржылай активтерді қайта бағалаудан түскен табыс	197	0	100%
Өзгесі	573	270	113%
Жиыны	4 603	3 821	20%
Қаржылай шығын			
Кредиттер мен займдар бойынша пайыздық, шығын	6 732	6 634	1%

Көрсеткіш, млн теңге	2013 жыл	2012 жыл	Өзгеріс
Резервтер бойынша дисконттық босауы	734	702	4%
Қаржылық міндеттемелер бойынша дисконттық босауы	274	5 099	-95%
Шетел валютасын сатудан болған залал	67	116	-42%
Басымдылыққа ие акциялар бойынша дивидендлік шығын	53	53	0%
Өзгесі	387	443	-13%
Жиыны	8 247	13 046	-37%

Топтың 2013 жыл бойынша қаржылай табысы 4 603 млн теңгені құраумен 2012 жылдағы көрсеткішken қатысты 20% не болмаса 782 млн теңгеге артты. Бұл көрсеткіштің өсімі келесі оқиғалармен байланысты:

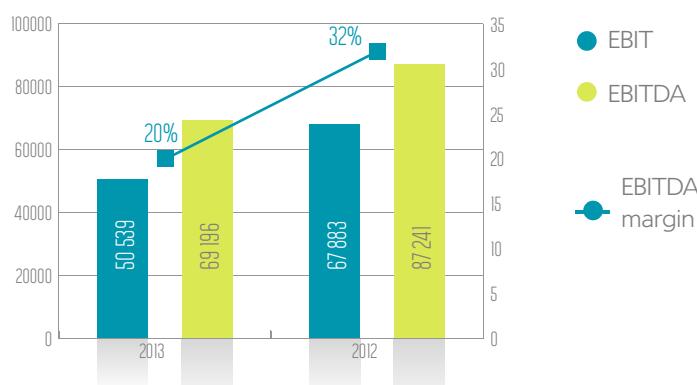
- Табиғи уран бағасының құлдырауына байланысты «Аппак» ЖШС-ның урандық зайдын (535 млн теңге) қайта бағалау.
- ТТК» ЖШС 2013 жылы «Инкай» БК ЖШС-мен келісімшарт жасасты, оның шарттарына сәйкес «ТТК» ЖШС «Инкай» БК ЖШС-ға Шиелі-Тайқоңыр автожолын пайдалануға кедергісіз қол жеткізу мүмкіндігін ұсынуға міндеттененеді, ал «Инкай» БК ЖШС өз кезегінде 3 300 млн теңге көлемінде пайызыз ұзақмерзімді аванс ұсыну арқылы осы жолды қайта жөндеу үшін қаржы ұсынуға міндеттененеді. 2013 жылы «ТТК» ЖШС 2 050 млн теңге алды. 2013 жылды 31 желтоқсанға қатысты алынған ұзақмерзімді аванстың сомасы 6,3% нарықтық ставкасы бойынша дисконталған болатын. Дисконттық сомасы 529 млн теңгені құрады, ол кәсіпорынның қаржылық табыстарына жатқызылды.

Тұластай алғанда, қаржылық табыстар бойынша жоспар 125%-ға орындалған болатын. Есептік кезең бойынша қаржылай шығындар 8 247 млн теңгені құраумен 2012 жылдағы көрсеткішке қатысты 37% не болмаса 4 800 млн теңгеге азайды. Көрсеткіштің азаюы «Семізбай-U» ЖШС бойынша бітімгерлік келісімнің жүзеге асу себебіне орай орын алды, атамыш келісімге сәйкес «Семізбай-U» ЖШС-ның жылдық дивидендлерінің ең аз мөлшерде үlestірілуін ескеретін шарттық құші жойылған болатын. Соның нәтижесінде 2013 жылдан бері қытайлық серікtestердің атына дивиденді төлеуге арналған резервтер есептелеуде (4 824 млн теңге). Жалпы алғанда, қаржылай шығындар бойынша жоспар 71%-ға орындалды.

Тиімділік көрсеткіштері

2013 жылы EBITDA көрсеткіші 2012 жылдағымен салыстырғанда 21%-ға азаюмен 69 196 млн теңгені құрады. Мұндай өзгеріс Топтың үйімдік, құрылымындағы өзгерістермен, сондай-ақ, 2012 жылдағы ма-кроэкономикалық, беталыстармен негізделген. Мысалы, табыстылықтың (EBITDA) қалыптасуына әлемдік нарықтағы уранның шала тотығы-тотығы бағасының жалғасып отырған төмендеуі (жыл ішінде шамамен 20%-ға) жағымсыз әсерін тигізді.

Дәл сол себептермен EBITDA margin көрсеткіші 2013 жылы 38%-ға азайды. EBITDA margin көрсеткіші бойынша жоспар 109% орындалды, жоспарлы көрсеткіш - 18%.

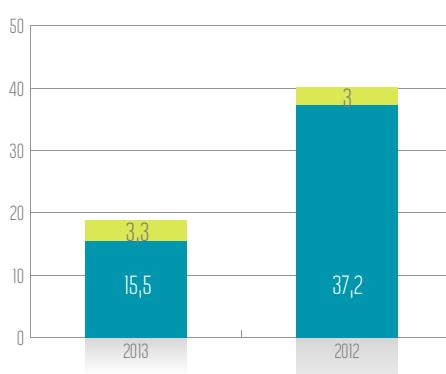

Өтімділік пен қаржылық тұрақтылық көрсеткіштері

Топтың негізгі өтімділік көзіне негізгі қызметті жүзеге асыру мен борыштық, қаржыны тартудың нәтижесінде түсіп отыратын ақшалай қаражаттар жатады. Топтың келешек шаруашылық қажетсіндеріне, сонымен бірге оның бизнесі дамыту стратегиясына сәйкес қосымша капитал салымдарына арнап ақшалай қаражаттар Топтың негізгі қызметтінің есебінен және сыртқы қаржыландыру көздерінен алынатын ақшалай қаражаттарды біріктіру арқылы алынатын болады деп күтілуде.

2013 жылғы 31 желтоқсанға қатысты шоттар мен қысқамерзімді депозиттердегі ақшалай қаражаттардың сомасы 18,8 млрд теңгені құрады, оның 3,3 млрд теңгесі екінші деңгейдегі банкілерде қысқамерзімді депозиттерде орналастырылған.

Өтімділік көрсеткіштері, млрд теңге

- Қысқамерзімді депозиттер
- Шоттардағы ақшалай қаражаттың сомасы

Қаржылық міндеттемелер, млн теңге

- Sino-Kaz міндеттемелері
- Баланстан тыс міндеттемелер
- Займдар

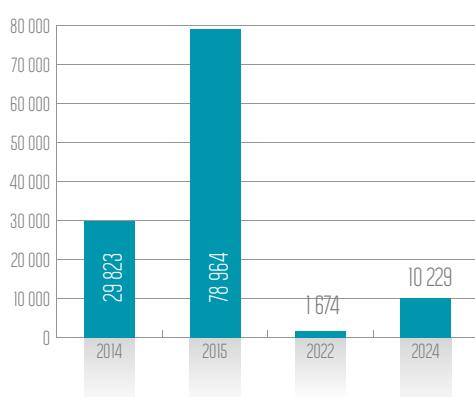
2013 жылдың соңына қарсы ақшалай қаражаттар мен олардың баламаларының көлемі 15,6 млрд теңге мөлшерінде жоспарланған. Жылдың нәтижесі бойынша жоспар 110%-ға орындалған.

2013 жылдың өтімділік деңгейінің төмендеуі уран бағасының төмендеуімен негізделген. Түсімнің бірқалыпты емес түрде түсіне байланысты өтімділіктің қысқамерзімді тапшылығы кезінде жаңартылатын кредиттік жөлі шенберінде қысқамерзімді зайдар (12 айға дейінгі) тартылып отырады.

2013 жылғы 31 желтоқсанға қатысты баланс сыртындағы кепілдемелер бойынша «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ, үйымдар тобының біркітілген борыштың сомасы 158 858 млн теңгені құрады және 2012 жылдың соңындағы қөрсеткішке қатысты 19%-ға не болмаса 34 436 млн теңгеге азайды.

Зайдар бойынша берешек 120 672 млн теңгені құрады, соның ішінде ең ірі берешек сомалары: 78 987 млн теңге – «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ, 18 502 млн теңге – «ТКК» ЖШС, 14 444 млн теңге – «AstanaSolar» ЖШС.

Зайдарды өтеу кестесі

Тәуелсіз үйымдар үшін берілген баланстан тыс кепілдіктердің сомасы 38 185 млн теңгеге тең болды, соның ішінде ең ірі кепілдіктер: 12 944 млн теңге – «Қызылқұм» ЖШС, 13 480 млн теңге – «Байкен-У» ЖШС, 11 762 млн теңге – «СКЗ-У» ЖШС. 2013 жылдың жаңадан кепілдік келісім жасалмаған.

2013 жылдың өзге қаржылық міндеттемелер («Семізбай-У» ЖШС еншілес кәсіпорны үшін Sino-Kaz қытайлық компаниялар қатысушысының алдындағы кепілдендірілген дивидендер бойынша міндеттеме) жоққа шығарылды, себебі Серіктестікке қатысушылардың арасында бітімгерлік келісім жасалды.

Зайдарды өтеу кестесі

Ағымдағы зайдар меншікті қаражаттың есебінен өтеледі. 2015 жылды 500 млн АҚШ доллары көлеміндегі еврооблигацияларды өтеу жоспарлануда.

Қаржылық міндеттемелер / Капитал

Компания меншікті капиталмен жеткілікті дәрежеде қамтамасыз етілген. 2013 жыл бойынша қаржылық міндеттемелердің капиталға қатысы 0,39 құрады. Бұл 2012 жылдағы коэффициенттен 31,5%-ға төмен. Кредиторлармен және «Самұрық-Қазына» АҚ, Басқарма шешімімен бекітілген Қарыз алу саясатымен Топқа арнап белгіленген норматив 1-ден аспайтын арақатынасты құрайды. Коэффициенттің азауы 2013 жыл бойынша үlestірілмеген пайданың өсуімен түсіндіріледі.

Қаржылық міндеттемелер / EBITDA

2013 жыл бойынша қаржылық міндеттемелердің EBITDA-ға қары қатынасының көрсеткіші 2,31 құраумен 2012 жылдағы көрсеткішпен салыстырғанда 43%-ға артты. Кредиторлармен және «Самұрық-Қазына» АҚ, Басқарма шешімімен бекітілген Қарыз алу саясатымен Топқа арнап белгіленген норматив 3,5-тен аспайтын арақатынасты құрайды. Артуы EBITDA көрсеткішінің жоғарыда баяндалған себептерге орай төмендеуімен байланысты.

2013 жылдағы қаржылық, тұрақтылық, көрсеткіштері жарамды шектерді құрауда, алайда таза табыстың азауымен байланысты 2012 жылдағы соған сәйкес кезеңін көрсеткіштеріне қатысты азайып кеткен (түсіндірмелер жоғарыда көрсетілген).

Қаржылық, тұрақтылық, көрсеткіштерін тиімді деңгейде сақтап қалу мақсатында «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның қарыз алу саясаты сыртқы кредиттердің деңгейін азайтуға бағытталған, сонымен қатар операциялық, және инвестициялық, шығындарды азайту мен онтайландыру шаралары жүргізілуде. Қаржылық, тұрақтылықты сақтап қалу мақсатында жаңадан сыртқы қарыз алуладарды тарту бойынша шешімдер қаржылық, ковенанттардың бақылауымен қабылданады.

Ақшалай қаражаттар айналымының ретроспективасы

Көрсеткіш, млн теңге	2013 жыл	2012 жыл	Өзгеріс, %
Операциялық, қызметтөн түскен ақшалай қаражаттар ағымы	24 562	12 965	89%
Инвестициялық, қызметтөн түскен ақшалай қаражаттар ағымы	(23 899)	19 876	-220%
Қаржылық, қызметте жұмысалған ақшалай қаражаттар ағымы	(22 026)	(36 927)	-40%
Ақшалай қаражаттар мен олардың баламаларының таза (азауы)/көбеюі	(21 363)	(4 087)	423%

Операциялық қызметтөн түскен ақшалай қаражаттың ағымы

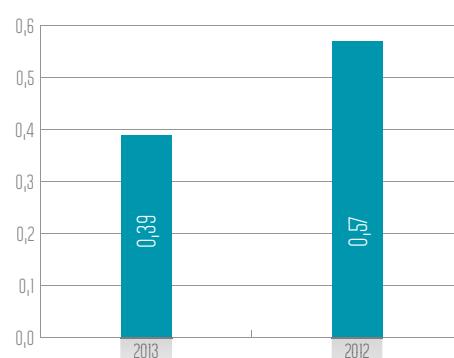
Топ операциялық, қызметтөн түскен 1 993 млн теңге көлеміндегі ақшалай қаражатты пайдалануды жоспарлаған болатын. 2013 жыл ішінде операциялық, қызметтөн түскен ақшалай қаражаттың ағымы 24 562 млн теңгеге құрады, бұл 12 965 млн теңгеге тең болған 2012 жылдағы көрсеткіштен 89% жоғары.

Операциялық, қызметтөн түскен ақшаның едәүір өсінің негізгі себебі – уран тұтынушылардың 2012 жылғы қараша-желтоқсан айыларында жіберілген өнім үшін берешек ақшаны төлеуі.

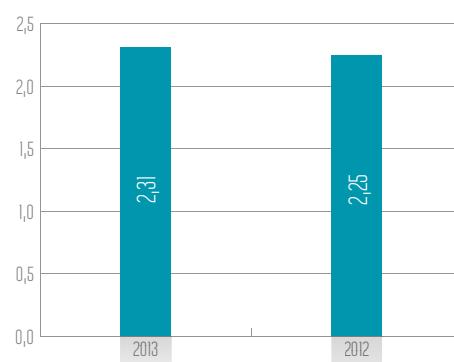
Инвестициялық қызметтөн түскен ақшалай қаражаттың ағымы

Топ инвестициялық, қызметтөн түскен 23 420 млн теңге көлеміндегі ақшалай қаражатты пайдалануды жоспарлаған болатын. 2013 жыл ішінде инвестициялық, қызметтөн түскен ақшалай қаражаттың ағымы

Қаржылық міндеттемелер / Капитал

Қаржылық міндеттемелер / EBITDA

19 876 млн теңгеге тең болған 2012 жылдағы көрсеткішпен салыстырғанда (23 899) млн теңгені құрады. Ауытқу негізінен ЕТҰ-лардың таза пайдасының 2013 жылдағы споттық бағамның төмендеуінің нәтижесінде азайып кету себебіне орай ЕТҰ-лардан дивидендердің келіп түсінің азаюымен, сондай-ақ, депозиттерде жатқан ақшаны қайтарумен байланысты болуда.

Қаржылық қызметте жұмсалған ақшалай қаражаттың ағымы

Топ қаржылық қызметтен түскен 1 469 млн теңге көлеміндегі ақшалай қаражатты пайдалануды жоспарлаған болатын. 2013 жыл бойынша қаржылық қызметте жұмсалған ақшалай қаражаттың ағымы (22 026) млн теңгені құрады, ал 2012 жылы қаржылық қызметте жұмсалған ақшалай қаражаттың ағымы (36 927) млн теңгені құраған болатын. Нәтиженің өзгеруі «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, үйымдар тобы бойынша өндірістік қызметті қамтамасыз ету үшін қажет болатын тартылған және өтелген зайдардың көлемімен, сондай-ақ, «Семізбай-У» ЖШС-ға бітімгерлік келісім бойынша төлем жүргізумен байланысты болуда.

Инвестициялық шығындар

Компанияның дамуы үшін инвестициялық, бағдарламаны іске асыру одан әрі жалғастырылды. 2013 жылға арналған жоспарға сәйкес «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, үйымдар тобы бойынша 79 875 млн теңге сомаңын инвестициялары көзделген болатын, іс-жүзінде ішкі айналымда ескермегендеге 76 544 млн теңге сомасында инвестициялары жүзеге асырылды, жоспардың орындалуы 96% құрады.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның дербем заңды тұлға ретінде 2013 жылы инвестицияларының жалпы сомасы 35 594 млн теңгені құрады, оның ішіндегі ең ірі инвестициялар:

- 11 974 млн теңге – «ОЭХК» ААҚ-ның бөліну өндірісіндегі акциялар жинағын сатып алу үшін «УБО» ҮК ЖАҚ-ға жарна салу;
- 6 040 млн теңге – «Каустик» АҚ, акцияларының 40%-ын сатып алу;
- 5 353 млн теңге – KAZ PV жобасын одан әрі іске асыру үшін «KazakhstanSolarSilicon» ЖШС-ға жарна салу;
- 2 262 млн теңге – «AstanaSolar» ЖШС-ға спорт кешенінің құрылышына арнап жарна салу;
- 1 618 млн теңге – «Байланыс-ҰАҚ» ЖШС-ға корпоративтік оптоталшықты желінің құрылышына арнап жарна салу;
- 900 млн теңге – KAZ PV жобасын одан әрі іске асыру үшін «KazSilicon» ЖШС-ға жарна салу;
- 1 341 млн теңге – «Қызылқұм» ЖШС-ға үйымның төлеу қабілеттілігін сақтау үшін жарна салу;
- 3 874 млн теңге – кенорындарындағы бағалау және барлау жұмыстары.

«Тауken компаниясы» ЖШС-да әрекеттегі кенорындарындағы өндіріс көлемін арттыруға арналған жұмыстар жалғасты, сондай-ақ, жаңа кеніштерді игеру шаралары орындалды. Есептік кезеңдегі инвестициялардың жалпы сомасы 26 687 млн теңгені құрады, оның ішіндегі ең ірі инвестициялар:

- 8 398 млн теңге – «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның уран өндіруші кәсіпорындарын құкірт қышқылы мен өзге реагенттермен тұрақты қамтамасыз ету бағдарламасы;
- 9 187 млн теңге – бағалау және барлау жұмыстары;
- 2 936 млн теңге – Орталық Мойынқұм кенорның тәжірибелік-өнеркәсіптік игеру жобасы бойынша нысандардың құрылышы;
- 2 509 млн теңге – «ТКК» ЖШС-ны қайта құрылымдау кезіндегі активтерді беру мақсатында «Уран-энерго» ЖШС-ға жарна салу;
- 3 657 млн теңге – ескірген және физикалық түрғыдан тозған жабдықтарды жетілдіру және жаңа, анағұрлым өнімді және прогрессивті жабдықтармен алмастыру шығындары.

«Аппак» ЖШС есептік кезең бойынша инвестициялардың жалпы сомасы 1 635 млн теңгені құрады және уранның жоспарлы өндірісін қамтамасыз етуге бағытталған болатын.

«Семізбай-У» ЖШС-ның 2013 жылдың бірінші жартыжылдығы бойынша инвестицияларының жалпы сомасы 1 141 млн теңге көлеміндегі соманы құрады. Қаражат уранның өндірісін қамтамасыз етуге бағытталған. Екінші жартыжылдықта «Семізбай-У» ЖШС бірлесіп бақыланатын үйымға айналдырылған болатын.

«Орталық» ЖШС 2013 жылы үран өндіру қызметін қамтамасыз етуге арнап 705 млн теңге бөлді.

«Қазатомөнеркәсіп-Демеу» ЖШС-да есептік кезең бойынша инвестициялардың жалпы сомасы 1 849 млн теңгені құрады, соның ішінде 1 738 млн теңге – «Бәйтерек» теплоходын жасауды аяқтауға жұмсалды.

«ҮМЗ» АҚ-да 2013 жыл бойынша инвестициялар көлемі 1 761 млн теңгені құрады. Инвестициялар моральдік ескірген және физикалық, тұрғыдан тозған жабдықты жаңасына айырбастауға арналған.

«МАӘК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС-да есептік кезең бойынша инвестиациялардың жалпы сомасы 7 144 млн теңгені құрады, соның ішінде, жабдықты техникалық, қайта жарақтандыру және ғимараттар мен құрылыштарды құрделі жөндеуге - 3 895 млн теңге, ГТПИ-2,3 құрылышына арнап – 3 250 млн теңге бөлінді.

«Волковгеология» АҚ-ның инвестициялық бағдарламасы моральдік ескірген және физикалық, тұрғыдан тозған жабдықты жаңасына, анағұрлым прогрессивті жабдыққа айырбастауға бағытталған. 2013 жыл бойынша игеру 1 216 млн теңгені құрады.

«Қызылту» ЖШС бойынша инвестициялардың жалпы сомасы 47 млн теңгені құрады, олар геологиялық-барлау және тауken-әзірлену жұмыстарын жүргізуге жұмсалды.

«SARECO» ЖШС бойынша есептік кезеңде концентраттар мен сирек-жер металдарының жеке қосылыстарының жеке қосылыстарының тәжірибелік- өнеркәсіптік өндірісін құру.

«Байланыс-ҰАК» ЖШС бойынша 2013 жылы 514 млн теңге инвестиция бөлінді, оның негізгі бөлігі ОҚО үран өндіру кеңіштерінде корпоративті оптоталшықты желінің құрылышын аяқтауға арнап жұмсалды.

«Жоғары технологиялар институты» ЖШС, «Корган-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС, «ҚЯУ» ЖШС инвестициялық бағдарламасы моральдік ескірген және физикалық, тұрғыдан тозған жабдықты жаңасына, анағұрлым өнімді және прогрессивті жабдыққа айырбастауға бағытталған. 2013 жыл ішінде бұл ұйымдар 88 млн теңге соманың инвестицияларын игерді.

2013 жылы 9 121 млн теңге соманың KAZ PV жобасын іске асыру жұмыстары жалғасты. Өскемен қаласындағы өндірістік құаттылықтардың құрылышын 2013 жылғы желтоқсанда аяқтау жоспарланған болатын.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның қатысу үлесі көрсетілген активтерінің құрылымы

Сегмент	Уран өнімдерін өндіру және өндеу кәсіпорындары	Ядролық-отын циклы және металлургия кәсіпорындары	Атом және баламалы энергетика кәсіпорындары
Кәсіпорындар	<p>«ТКК» ЖШС - 100% (кен өндіруде, яғни «ТКК» ЖШС жеке занды тұлға ретінде, «Таукент Тау Химия Комбинация» ЖШС, «Степное РУ» ЖШС, «РУ-6» ЖШС)</p> <p>«АППАК» ЖШС –65%</p> <p>«Семізбай-У» ЖШС-51% («Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-ның үлесі -11%, «ТКК» ЖШС үлесі – 40%)</p> <p>«Қаратау» ЖШС– 50%</p> <p>«Ақбастау» АҚ, – 50%</p> <p>«Заречное» БК АҚ,–49,67%</p> <p>«Катко» БК ЖШС – 49%</p> <p>«Инкай» БК ЖШС –40%</p> <p>«Қызылқұм» ЖШС – 30%</p> <p>«Бетпак, Дала» ЖШС – 30%</p> <p>«Байкен-У» ЖШС – 5%</p> <p>«Орталық» ЕК» ЖШС – 100%</p>	<p>«ҮМЗ» АҚ, – 90%</p> <p>«УБО» ЖАҚ, – 50%</p> <p>«УБХО» ЖАҚ, – 10%</p> <p>«IFASTAR» БК – 49%</p> <p>«УкрЖБК» ЖАҚ, – 33,33%</p> <p>«TNEH US», ink – 10%</p> <p>«TNEH UK», lim- 10%</p>	<p>«МАЭК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС –100%</p> <p>«ҚРАСК» АҚ – 50%</p> <p>«Экоэнергомаш» ЖШС – 100%</p> <p>«Astana Solar» ЖШС – 100%</p> <p>«Kazakhstan Solar silicon» ЖШС – 100%</p> <p>«МК «Kaz Silicon» ЖШС– 100%</p> <p>«Уранэнерго» ЖШС –54%</p>
Өнімдер	Уран өнімдері	Уран өнімдері	Энергоресурстар және баламалы энергия көздері
Сегмент	Уран өнімдерін өндіру және қайта өндеу кәсіпорындары	Ядролық-отын циклы мен металлургия кәсіпорындары	Атом және баламалы энергетика кәсіпорындары

Сирек және сирек-жер металдарын өндіру кәсіпорындары	Өндірістік-қосалқы кешен кәсіпорындары	Ғылым, инжиниринг және білім беру кәсіпорындары	Әлеуметтік сала кәсіпорындары
«Sareco» ЖШС – 51% «Сирек-металл компаниясы» КТ» ЖШС – 51% «Қызылту» ЖШС – 76%	«Волковгеология» АҚ – 90% «Қорған –Казатомром» ЖШС – 100% «Байланыс-ҰАҚ» ЖШС – 100% «Каустик» АҚ – 40% «ТКК» ЖШС –100% (қызмет көрсету кәсіпорындары бойынша, «Геотехносервис» ЖШС, «Сауда-көліктік компаниясы» ЖШС, «Реммонтажсервис» ЖШС, «Құтқарушы» ЖШС, «Бақылау, талдау және метрология» сервис-орталығы» ЖШС, «СКЗ-У» ЖШС, «ККЗ-Казатомнеркәсіп» ЖШС, «Казпероксид» ЖШС, «Казатомөнеркәсіп-Сорбен» ЖШС)	«ЖТИ» ЖШС – 100% «КАС» ЖШК – 50% «ҚЯУ» ЖШС – 100%	«Казатомөнеркәсіп Демеу» ЖШС – 73,13%
Сирек және сирек-жер металдары	Бұрғылау, барлау ГАЖ, байлау, жүктерді тасымалдау және өңдеу, байланыс, құзет, қаустикалық, сода, құқырт қышқылын өндіру қызметтері, ионалмасу шайырымен, сутегі пероксидімен қамтамасыз ету	Зерттеулер және білім беру	Әлеуметтік сала қызметтері
Сирек және сирек-жер металдарын өндіру кәсіпорындары	Өндіріс-қосалқы кешені кәсіпорындары	Ғылым, инжиниринг және білім беру кәсіпорындары	Әлеуметтік сала кәсіпорындары

БАЙЛАНЫС АҚПАРАТЫ

Сіздің осы Есеп беру бойынша сауалдарыңызды, түсіндірмелеріңіз
бен ұсыныстарыңызды, сондай-ақ, Есеп берудің қағаз бетіндегі
көшірмесін алу туралы сұратуларыңызды мына мекенжайға жіберу-
леріңізге болады:

Зайцева Оксана Александровна

Экономика және жоспарлау департаментінің бас менеджері

Ozaitseva@kazatomprom.kz

Телефон +7-7172-55-12-32 (қосымша 10253)

GRI СТАНДАРТТЫҚ ЭЛЕМЕНТТЕРИНІҢ КЕСТЕСІ

Қолдану деңгейі		Ашып көрсетілу дәрежесі	
Көрсеткіш Қосымша көрсеткіш	Қосымша көрсеткіш.	● – толығымен ашылған ○ – ішінara ашылған ○ – ашылмаған n/a – қолдануға келмейді	
Көрсеткіш	Көрсеткіштің суреттегесі	Ашып көрсетілу дәрежесі	Есеп берудің беті/Тарауы
1.1	Ұйымда шешім қабылдайтын ең жоғары лауазымды тұлғаның өтініші	●	Басқарма Төрағасының Үндеуі
1.2	Басты әсер етулердің, тәуекелдер мен мүмкіндіктердің сипаттамасы	●	Операциялық, қызметтің нәтижелері, Тәуекелдерді басқару, Қаржылық-шарашылық, қызмет туралы есеп
2. Ұйымның сипаттамасы			
2.1	Ұйымның атауы	●	Есеп беру туралы
2.2	Өнімдердің және/не қызмет көрсетулердің басты бренділері, түрлері	●	Компания жайлы
2.3	Ұйымның функционалды құрылымы, соның ішінде не-гізгі бөлімшелер, операциялық компаниялар, еншілес компаниялар мен бірлескен кәсіпорындар	●	Активтердің құрылымы
2.4	Ұйымның штаб-пәтерінің орналасуы	●	Байланысуға арналған ақпарат
2.5	Ұйым өздерінде өз қызметін жүзеге асыратын ел-дердің саны және өздерінде негізгі қызмет жүргізілетін не болмаса есеп берумен қамтылған тұрақты даму мәселелері тұрғысында ерекше маңызды болып табылатын елдердің атаулары	●	Компания жайлы,
2.6	Меншіктілік сипаты және ұйымдық-құқықтық, түрі	●	Операциялық, қызметтің нәтижелері
2.7	Ұйым жұмыс істейтін нарықтар (соның ішінде географиясын, қызмет көрсететін секторларды және тұтынушылар мен бенефициарлардың категорияларын қоса алғанда)	●	Компания жайлы
2.8	Ұйымның ауқымы	●	Компания жайлы,
2.9	Есептік кезең ішінде орын алған ауқымының, құрылымының, не меншік түрінің елеулі өзгеруі	●	Операциялық, қызмет
3. Есеп берудің параметрлері			
3.1	Ұсынылған ақпарат өзіне жататын есептік кезең (мысалы, қаржылық/құнтізбелік жыл)	●	Есеп беру туралы
3.2	Алдыңғы есеп берулердің жарияланған күні (егер олар жарияланған болса)	●	Есеп беру туралы
3.3	Есептілік циклы (жылдық, екіжылдық, және т.б.)	●	Есеп беру туралы
3.4	Саяал қоюға арналған байланыс ақпараты	●	Байланыс ақпараты

Көрсеткіш	Көрсеткіштің суреттемесі	Ашып көрсетілу дәрежесі	Есеп берудің беті/Тарауы
3.5	Есеп берудің мазмұнын анықтау процесі		Есеп беру туралы
3.6	Есеп берудің шекаралары (мысалы, елдер, бөлімшелер, еншілес компаниялар, жалға берілген құаттылықтар, бірлескен қәсіпорындар, жабдықтаушылар)		Есеп беру туралы
3.7	Есеп берудің қамту саласының не шекарасының кез келген шектеулерін көрсетіңіз		Есеп беру туралы
3.8	Есеп беруге алдыңғы есеп берулермен және/не өзге үйымдармен салыстыруға елеулі әсерін тигізу мүмкін бірлескен және еншілес қәсіпорындар бойынша, өндірістерді жалға алу, функцияларының бір бөлігін өзге үйымдық, бірліктерге тапсырып жүктеу бойынша мәліметтерді енгізуінің негіздемелері		Есеп беру туралы
3.9	Мәліметтер мен есептеулерді өзгерту әдістері, соның ішінде Көрсеткіштерді және есеп беруге енгізілген өзге ақпаратты өзірлеу үшін қолданылған болжамдар мен әдістемелер		Есеп беру туралы
3.11	Алдыңғы есептілік кезеңдеріне қатысты қамту, шекарасы не есеп беруде қолданылған өлшеу әдістеріндегі елеулі өзгерістер		Есеп беру туралы
3.12	Есеп берудегі Стандарттық элементтердің орналасуын көрсететін кесте		GRI стандарттық элементтер кестесі
3.13	Есеп беруді сыртқы күәландаудыраға қатысты саясат және қолданылыштың отырған практикалық, әдістер.		Есеп беру туралы

4. Басқару, міндеттемелер, мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл

4.1	Үйымның басқару құрылымы, соның ішінде қазіргі жоғарғы басқару органдының құрамындағы нақты міндеттер үшін, мысалы, стратегияны әзірлеу не болмаса үйым қызметіне жалпы қадағалауды жүргізу үшін жауапты негізгі комитеттердің қоса алғанда		Корпоративтік басқару
4.2	Жоғарғы басқару органдының тәрағасы бір мезгілде компанияның атқарушы менеджері болып табыла ма, соны көрсетіңіз		Корпоративтік басқару
4.3	Унитарлық, директорлар кеңесіне ие үйымдар үшін жоғары басқару органдының тәуелсіз мүшелерінің және/не компанияның атқарушы басшылығына жатпайтын мүшелердің жынысы бойынша бөліп көрсетілген саны		Корпоративтік басқару
4.4	Өздері арқылы үйымның акционерлері мен қызметкерлері жоғары басқарушы органдың қызметіне бағыт беріп не болмаса оған үсыныстар айтып отыра алатын механизмдер		Корпоративтік басқару
4.6	Жоғары басқару органдындағы мүдделер қақтығысының алдын алуға арналған қолданыстағы процестер		Корпоративтік басқару
4.7	Жоғары басшы органы мен комитеттердің біліктілігі мен құзырлығын белгілеу процестері, соның ішінде жынысы және өзге де сан-алуандық, көрсеткіштері бойынша бөліп көрсету		Корпоративтік басқару

Көрсеткіш	Көрсеткіштің суреттегесі	Ашып көрсетілу дәрежесі	Есеп берудің беті/Тарауы
4.8	Ұйым ішінде өзірленген миссия не құндылықтар туралы мәлімдемелер, корпоративтік этика кодекстері және экономикалық, экологиялық, және әлеуметтік нәтижелілік түрғысынан алған маңызды принциптер, сондай-ақ, оларды практикада іске асырудың дәрежесі	●	Компания жайлы, Басқару, Тұрақты даму
4.10	Жоғары басқару органдың ұйым қызметінің экономикалық, экологиялық, және әлеуметтік нәтижелеріне қарай өз нәтижелілігін бағалау процестері	●	Корпоративтік басқару
4.11	Ұйым абалылық, принципін қолдана ма, және қалай қолданады		Тұрақты даму
4.13	Мұддесін қорғау жөніндегі қауымдастықтардағы (мысалы, салалық) және/не үлттық, және халықаралық ұйымдардағы мүшелігі	●	Компания жайлы
4.14	Ұйым өздерімен өзара іс-қимыл жасаған мұдделі тараптардың тізбесі	●	Мұдделі тараптармен іс-қимыл
4.15	Мұдделі тараптарды олармен алдағы үақытта өзара іс-қимыл жасау мақсатында анықтап және іріктеудің негізdemелері	●	Мұдделі тараптармен іс-қимыл
4.16	Мұдделі тараптармен өзара іс-қимылға қатысты түрғылар, сонымен бірге өдістер ме мұдделі тараптар бойынша өзара іс-қимыл жасау жиілігі	●	Мұдделі тараптармен іс-қимыл
4.17	Мұдделі тараптармен өзара әрекеттесу барысында көтеріліп не анықталған басты тақырыптар мен қызығушылықтар, және үйымның осы тақырыптар мен мұдделерге қалай жауап бергені, сонымен бірге өзінің есептілігү арқылы	●	Мұдделі тараптармен іс-қимыл

Экономикалық нәтижелілік

EC1	Құрылған және үлестірілген экономикалық, құны, сонымен бірге табыстар, операциялық шығындар, қызметкерлерге төлемдер, қайырымдылықтар және қауымдастықтарға, үлестірілмеген пайдаға қатысты өзге инвестициялар, капитал берушілер мен мемлекеттарға төлемдер	●	Қызметінің басты көрсеткіштері, Басшылықтың қаржы-шаруашылық, қызмет туралы есебі, Қызметкерлер
EC2	Қаржылық, аспектілер және климаттың өзгеруіне байланысты үйым қызметінің өзге тәуекелдері мен мүмкіндіктері	●	Қоршаған ортаны қорғау: Атмосфераға шығарындылар және климаттың өзгерүі
EC3	Ұйымдардың зейнетақы жоспарымен, белгіленген женілдіктермен байланысты міндеттемелерін қамтамасыз ету	●	Қызметкерлер
EC5	Ұйымның елеулі қызмет ету өнірлеріндегі бастапқы деңгейдегі стандарттық, еңбекақы мен белгіленген ең төмен еңбекақы қатынастарының жыныс бойынша бөліп көрсетілген диапазоны	●	Қызметкерлер
EC6	Ұйымның елеулі қызмет ету өнірлеріндегі жергілікті жабдықташылардың саясаты, сатып алуштарға қатысты практикалық түрғылары және мұндай сатып алушардың үлесі	●	Мұдделі тараптармен іс-қимыл
EC7	Ұйымның елеулі қызмет ету өнірлеріндегі жергілікті түрғындардың жұмысқа қабылдау рәсімдері және жергілікті түрғындардан жұмысқа қабылданған жоғары басшылардың үлесі	●	Қызметкерлер

Көрсеткіш	Көрсеткіштің суреттемесі	Ашып көрсетілу дәрежесі	Есеп берудің беті/Тарауы
EC8	Ең алдымен қоғамның иглігі үшін коммерциялық, табиғи не болмаса қайырымдылық, қатысу арқылы беріліп отырған инфрақұрылым мен қызмет көрсетулерге қатысты инвестициялардың дамуы мен ықпал етуі	●	Орын алу өнірлерін дамыту
EC9	Елеулі тікелей емес экономикалық, әсер етулердің, сонымен бірге ықпал ету саласының түсінігі мен суреттемесі	●	Қызметкерлер, Орын алу өнірлерін дамыту
Экологиялық нәтижелілік			
EN1	Салмағы мен көлемі көрсетілген қолданылған материалдар	●	Қоршаған ортаны қорғау: Ресурстарды пайдалану және энергия тиімділігі
EN2	Өндөлген не қайта пайдаланылатын қалдық, болып табылатын материалдардың үлесі	●	Қоршаған ортаны қорғау: Ресурстарды пайдалану және энергия тиімділігі
EN3	Энергияның бастапқы көздерін көрсетумен оны тікелей пайдалану	●	Қоршаған ортаны қорғау: Ресурстарды пайдалану және энергия тиімділігі
EN4	Энергияның бастапқы көздерін көрсетумен оны тікелей пайдалану	●	Қоршаған ортаны қорғау: Ресурстарды пайдалану және энергия тиімділігі
EN5	Энергия тұтынуды азайту және энергия тиімділігін арттыру шараларының нәтижесінде үнемделген энергия	●	Қоршаған ортаны қорғау: Ресурстарды пайдалану және энергия тиімділігі
EN6	Энергиялық тиімді не болмаса жақартылатын энергияны пайдалануға негізделген өнімдер мен қызмет көрсетулерді ұсыну бастамалары және сол бастамалардың нәтижесінде энергияны қажетсінудің азаюы	●	Қоршаған ортаны қорғау: Ресурстарды пайдалану және энергия тиімділігі
EN8	Алынатын судың көздері бойынша бөліп көрсетілген жалпы мөлшері	●	Қоршаған ортаны қорғау: Су ресурстары
EN9	Үйимнің су алуы өздеріне елеулі ықпалын тигізетін су көздері	●	Қоршаған ортаны қорғау: Су ресурстары
EN10	Көп рет және қайталап пайдаланылатын судың үлесі мен жалпы мөлшері	●	Қоршаған ортаны қорғау: Су ресурстары
EN11	Үйимнің меншігіне жататын, жалдауында, басқаруында жүрген және қорғалатын табиғи аймақтар мен биосан-алуандығының құны жоғары аймақтарында, олардан тысқары не болмаса сондай аймақтарға іргелес орналасқан жерлердің орналасқан жері мән ауданы	●	Қоршаған ортаны қорғау: Жер ресурстары және био сан-алуандық,
EN12	Қорғалатын табиғи аймақтардағы био сан-алуандықта және био сан-алуандығының құны жоғары аймақтардағы олардың шекарасынан тыс жерлерде қызметтінің, өнімдері мен қызметтерінің елеулі әсер етулерінің суреттемесі	●	Қоршаған ортаны қорғау: Жер ресурстары және био сан-алуандық,
EN13	Сакталған не қалпына келтірілген мекендеу орындары	●	Қоршаған ортаны қорғау: Жер ресурстары және био сан-алуандық,
EN14	Био сан-алуандықта әсер етулерді басқару бойынша жүргізіліп отырған стратегиялар және келешекке арналған жоспарлар	●	Қоршаған ортаны қорғау: Жер ресурстары және био сан-алуандық,

Көрсеткіш	Көрсеткіштің суреттемесі	Ашып көрсетілу дәрежесі	Есеп берудің беті/Тарауы
EN16	Бу газдарының салмағы көрсетілген толық, тікелей және жанама шығарындылары		Қоршаған ортаны қорғау: Атмосфераға шығарындылар және климаттың өзгеруі. Бу газдарының жанама шығарындыларының есебі жүргізілмейді.
EN18	Бу газдарының шығарындыларын азайту жөніндегі бастамалар және қол жеткізген азауы		Қоршаған ортаны қорғау: Атмосфераға шығарындылар және климаттың өзгеруі
EN19	Озон бұзушы заттардың салмағы көрсетілген шығарындылары		Қоршаған ортаны қорғау: Атмосфераға шығарындылар және климаттың өзгеруі
EN20	Атмосфераға NOX, SOX және өзге де елеулі ластаушы заттардың типі мен салмағы көрсетілген шығарындылары		Қоршаған ортаны қорғау: Атмосфераға шығарындылар және климаттың өзгеруі
EN21	Сарқын сулардың сапасын және оларды қабылдаушы нысанды көрсетумен олардың жалпы мөлшері		Қоршаған ортаны қорғау: Су ресурстары
EN22	Қалдықтардың типі және оларды өңдеу әдістері бойынша бөліп көрсетілген жалпы салмағы		Қоршаған ортаны қорғау: қалдықтарды бақылау және кәдеге жарату
EN25	Өздеріне үйімнің шығарындылары және оның нысандарының аумағынан беткі сарқын су елеулі әсерін тигізетін су нысандары мен олармен байланысты мекендеу орталарының тиесілігі, көлемі, қорғау мәртебесі және био сан-алуандығы түрғысынан алғандағы құндылығы		Қоршаған ортаны қорғау: Су ресурстары
EN28	Экологиялық, заңнама мен нормативтік талаптарды ұстанбағаны үшін салынған елеулі айыппұлдардың ақшалай мәні және қаржылық, емес санкциялардың жалпы саны		Қоршаған ортаны қорғау: Табиғат қорғау мақсаттарына арналған шығын
EN30	Қоршаған ортаға қатысты жалпы шығындар мен инвестициялардың типі бойынша бөліп көрсетілуі		Қоршаған ортаны қорғау: Табиғат қорғау мақсаттарына арналған шығын

Әлеуметтік нәтижелілік: еңбекті үйімдастыруға деген көзқарас және лайықты еңбек

LA1	Жұмыс күшінің жұмыс бастылық, типі, жынысы, жалдау келісімшарты мен өнірі бойынша бөліп көрсетілген жалпы саны		Қызметкерлер
LA2	Қызметкерлердің жастық, тобы, жынысы мен өнірі бойынша бөліп көрсетілген жалпы саны мен кадрлардың жылыстауы		Қызметкерлер
LA3	Толықтай жұмыспен қамту шарттарымен жұмыс істейтін қызметкерлерге жұмыспен үақытша не толық, емес қамту шарттарымен жұмыс істейтін қызметкерлерге ұсынылмайтын, негізгі қызметі бойынша бөліп көрсетілген төлемдер мен женілдіктер		Қызметкерлер
LA4	Ұжымдық, келісімшарттармен қамтылған қызметкерлерлің үлесі		Қызметкерлер

Көрсеткіш	Көрсеткіштің суреттегесі	Ашып көрсетілу дәрежесі	Есеп берудің беті/Тарауы
LA5	Ұйымның қызметіндегі елеулі өзгерістерге қатысты хабарлама берудің ең қысқа мерзім(дер)і, сондай-ақ ол ұжымдық келісімде көрсетілген бе	☒	Қызметкерлер
LA7	Өндірістік жарақат алуынан денгейі, кәсіби аурулардың, денгейі, жоғалтқан күндердің коэффициенті және жұмыс орнында болмау коэффициенті, сондай-ақ жұмыспен байланысты өлім жағдайларының өнір мен жыныс бойынша бөліп көрсетілген жалпы саны	☒	Охрана труда и промышленная безопасность
LA9	Денсаулық және қауіпсіздік мәселелерінің кәсіпо-дақтармен жасасқан ресми келісімдерде көрсетілуі	☒	Қызметкерлер
LA10	Жылына бір қызметкерге қатысты оқу сағаттарының қызметкерлердің категориясы бойынша бөліп көрсетілген орташа саны	☒	Қызметкерлер
LA11	Қызметкерлердің жұмысқа жарамдылығын қолдауға, сондай-ақ, оларға қызметті аяқталғаннан кейін қолдау көрсетуге арналған, дағдылары мен білімін өмір бойы дамыту бағдарламалары	☒	Қызметкерлер
LA12	Өздерінің қызметінің нәтижелілігі мен дамуына мерзімді баға берулер жүргізіліп отыратын қызметкерлердің үлесі	☒	Қызметкерлер
LA13	Ұйымның басқару органдары мен қызметкерлерінің, азшылық өкілдігін, сондай-ақ, сан-алуандықтың өзге көрсеткіштерін көрсете отырып, олардың жынысы мен жастық, тобы бойынша бөліп көрсетілген құрамы	☒	Қызметкерлер
LA14	Еркектер мен әйелдердің қызметкерлер категориялары бойынша бөліп көрсетілген негізгі еңбекақысының арақатысы	☒	Қызметкерлер

Әлеуметтік нәтижелілік: қоғаммен өзара әрекеттесу

SO1	Ұйым қызметінің оның басталуын, жүзеге асырылуы мен аяқталуын қамтываған, қауымдастықтарға тигізетін әсерін бағалайтын және сол әсерін басқаратын кез келген бағдарламалар мен практикалық, тәсілдердің сипаты, қамту саласы және нәтижелілігі	☒	Орын алу өнірлерін дамыту
SO2	Сыбайлас жемқорлықпен байланысты тәуекелдерге қатысты талданған бизнес-бірліктердің үлесі мен жалпы саны	☒	Корпоративтік этика
SO3	Ұйымның сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаттараты мен рәсімдеріне үйретілген қызметкерлердің үлесі	☒	Корпоративтік этика
SO4	Сыбайлас жемқорлық, жағдайларына қарсы қабылданған іс-қимылдар	☒	Корпоративтік этика
SO5	Мемлекеттің саясатына қатысты көзқарасы және мемлекеттік саясатты қалыптастыруға қатысу және лоббирлеу	☒	Мұдделі тараптармен іс-қимыл
SO8	Заңнаманы және нормативтік талаптарды ұстанбағаны үшін салынған елеулі айыппұлдардың акшалай түрі және қаржылық, емес санкциялардың жалпы саны	☒	Табиғат қорғау мақсаттарына жұмсалған шығын

Көрсеткіш	Көрсеткіштің суреттемесі	Ашып көрсетілу дәрежесі	Есеп берудің беті/Тарауы
SO9	Жергілікті қауымдастықтарға елеулі жағымсыз әсер ететін не болмаса сондай әсер ету потенциалына ие қызмет	☒	Тұрақты даму
SO10	Жергілікті қауымдастықтарға елеулі потенциалды не әрекеттегі жағымсыз әсерін тигізетін үйым қызметінің жағымсыз салдарын болдырмау және азайту үшін қабылданған шаралар	☒	Тұрақты даму

Әлеуметтік нәтижелілік: өнім үшін жауапкершілік

PR1	Өзінде өнімдер мен қызмет көрсетулердің денсаулық пен қауіпсіздікке қатысты әсері жақсарту мүмкіндіктерін анықтау үшін бағаланатын өмірлік циклдың сатылары, және осындай шара қолдануға жататын елеулі өнімдер мен қызмет көрсетулердің үлесі	☒	Сапаны басқару
PR5	Тұтынушыны қанағаттандыруға қатысты практикалар, сонымен бірге тұтынушыны қанағаттандыру дәрежесін бағалау бойынша зерттеулердің нәтижелері	☒	Мұдделі таралттармен іс-қимыл

Әлеуметтік құрауыш: адам құқығы

HR2	Адам құқығы түрғысынан бағалаудан өткен елеулі жабдықтаушылар мен мердігерлердің үлесі, және қабылданған шаралар	☒	Орын алу өнірлерін да-мыту
-----	--	----------------------------------	----------------------------

«ҚАЗАТОМӨНЕРКӘСІП» ҰЛТТЫҚ АТОМ КОМПАНИЯСЫ»
АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

2013 ЖЫЛДЫҢ 31 ЖЕЛТОҚСАНЫНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛҒА ДЕЙІНГІ
ЖӘНЕ СОЛ ЖЫЛҒЫ ЖАҒДАЙ БОЙЫНША
ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК

МАЗМҰНЫ

БАСШЫЛЫҚТЫҢ 2013 Ж. 31 ЖЕЛТОҚСАНЫНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛҒА ДЕЙІНГІ ЖӘНЕ СОЛ ЖЫЛҒЫ ЖАҒДАЙ БОЙЫНША ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІГІН ДАЙЫНДАҒАНЫ ЖӘНЕ БЕКІТКЕҢІ УШІН ЖАУАПТЫЛЫҒЫ ТУРАЛЫ МӘЛІМДЕМЕСІ

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ ЕСЕП БЕРУІ

114

2013 Ж. 31 ЖЕЛТОҚСАНЫНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛҒА ДЕЙІНГІ ЖӘНЕ СОЛ ЖЫЛҒЫ ЖАҒДАЙ БОЙЫНША ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІГІ

115

Жиынтық пайда мен залал және өзге табыс туралы шоғырландырылған есептеме

116

Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептеме

116-117

Ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есептеме

118-119

Капиталды өзгерту туралы шоғырландырылған есептеме

120-121

Шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ескертулер

122

123-205

Тәуелсіз аудиторлардың ұсынған есебінің 2-3 бетіндегі аудиторлар міндеттемелерінің сипаттамаларымен қоса, қаралуға тиісті мәлімдеме тәуелсіз аудитордың және басшылардың «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ-тың (Компания) және оның еншілес кәсіпорындарының (бұдан әрі бірлесе – Топ) шоғырландырылған қаржылық есептілігіне қатысты жаупкершіліктерін ажырату мақсатында жасалды.

Топ басшылары, 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдайы бойынша Топтың шоғырландырылған қаржылық, жағдайын, сондай-ақ, оның, Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес («ХҚЕС») көрсетілген күнінде аяқталған жылдағы қызметтің қорытындысын, ақшалай қаражаттың жылжыу мен өзгеруін барлық елеулі жақтарынан дұрыс көрсететін Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауға жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылар мынаған жауапты:

- есеп саясаты қағидаларын дұрыс тандауды және қолдануды қамтамасыз етілуіне;
- ақпаратты, соның ішінде есеп саясаты туралы мәліметтерді, осындағы ақпараттың орындылығын, дұрыстырын, салыстыруға болатынын қамтамасыз ететін нысанда ұсынылуына;
- Топ қызметтің шоғырландырылған қаржылық жағдайына және шоғырландырылған қаржылық нәтижесіне әсер ететін сол немесе өзге мәмілелер, сондай-ақ, өзге де жағдайлар мен шарттар ықпалын есептіліктің пайдаланушыларымен түсіну үшін ХҚЕС талаптарын орындау жеткілікіз болған жағдайларда, қосымша ақпараттың жария етілуіне және
- Топтың қызметті болашақта қызметтің жалғастыру қабілеттінің бағалалануына.

Басшылар сондай-ақ, мынаған да жауапты:

- Топтың барлық, кәсіпорындарында ішкі бақылаудың тиімді және сенімді жүйесін әзірлеуге, енгізуге және қолдау көрсетілуіне;
- Топтың мәмілелерін айқындағ, түсініруге қажет ететін нысанда есепті жүргізуге, сондай-ақ, Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайы туралы жеткілікті дәлелді ақпаратты кез келген күнге арнап ұсынуға және шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ХҚЕС талаптарына сәйкестігін қамтамасыз етуге;
- Қазақстан Республикасының заңнамасына және бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес бухгалтерлік есепті жүргізуге;
- Топтың активтерінің сақталынуын қамтамасыз ету бойынша барлық, ақылға сиятын шараларды қабылдауға; және
- Қаржылық, және өзге де теріс пайдаланушылық фактілердің алдын алуына және айқындалуына.

Топтың 2013 жылғы 31 желтоқсанда біткен жылғы және сол жылғы жағдай бойынша шоғырландырылған қаржылық есеп-қисабын Топтың басшылары 2014 жылғы 6 наурызда бекітті.

Топ басшылары атынан:

Басқарма тәрағасы
В.С. Школьник

2014 жылғы 6 наурыз
Астана қ., Қазақстан Республикасы

Бас бухгалтер
З.Ф. Қалиева

2014 жылғы 6 наурыз
Астана қ., Қазақстан Республикасы

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЛАРДЫҢ ЕСЕБІ

«Қазатомөнеркәсіп» ұлттық атом компаниясы» АҚ қатысушыларына және Директорлар кеңесіне:

Біз 2013 ж. 31-ші желтоқсанындағы жағдайы бойынша шоғырландырылған қаржы жағдайы туралы есептіліктен және жиынтық пайда мен залал және өзге табыс туралы, капиталдағы өзгерістер және көрсетілген күні аяқталған жыл ішіндегі ақшалай қаражаттардың шоғырландырылған қозғалысы туралы, сондай-ақ, есептік саясаттың негізгі ережелерінен және өзге түсінікте ақпараттарының шоғырландырылған есеп-қисабынан тұратын «Қазатомөнеркәсіп» ұлттық атом компаниясы» АҚ, және оның еншілес кәсіпорындарының ұсынылып отырған шоғырландырылған қаржылық, есеп-қисабына аудит жүргіздік.

Қаржылық есептілік үшін басшылардың жауапкершілігі

Басшылық, Халықаралық, қаржылық, есептілік стандарттарына сәйкес осы шоғырландырылған қаржылық, есептіліктің дайындалуына және дұрыстығына, сондай-ақ, басшылық, келеңсіз әрекеттер мен қателердің салдарынан елеулі бұрмалауы жок, шоғырландырылған қаржылық, есептілікті жасау үшін қажетті деп есептейтін ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің жауапкершілігіміз біздің жүргізген аудитымыздың негізінде осы шоғырландырылған қаржылық, есептіліктің дұрыстығы туралы пікірімізді білдіруде тұрады. Біз Халықаралық, аудит стандарттарына сәйкес аудитті жүргіздік. Осы стандарттар этикалық, нормалардың сақталуын, сондай-ақ, шоғырландырылған қаржылық, есептілікті елеулі бұрмалаулар жок, деген дұрыс шешімді алу үшін, аудиттің жүргізілуі мен жоспарлауын талап етеді.

Аудитке сандық, көрсеткіштерді және ондағы ақпараттардың ашылуын растайтын аудиторлық, дәлелдеуді алуға бағытталған рәсімді жүргізу енеді. Рәсімді таңдау келеңсіз әрекеттер мен қателердің салдарынан шоғырландырылған қаржылық, есептіліктің елеулі бұрмалау тәуекелдерін бағалауды қоса отырып, аудиторлардың кәсіби пікіріне тәуелді. Аудитор осы тәуекелдерді бағалау барысында ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, тиісті жағдайларға аудиторлық, рәсімдерді әзірлеу үшін шоғырландырылған қаржылық, есептілікті дайындауға және дұрыстығына ішкі бақылау жүйесін қарайды. Сондай-ақ, аудитке қолданылатын есептік саясатқа тиісті сипаттағы бағалау және басшылық, жасаған тиісті бағалаудың негізділігі, сондай-ақ, жалпы шоғырландырылған қаржылық, есептіліктің ұсынылыуын бағалау енеді.

Біз алған аудиторлық, дәлелдеме осы шоғырландырылған қаржылық, есептіліктің дұрыстығы туралы біздің пікірімізді білдіру үшін жеткілікті және тиісті негіздеме болып табылады деп есептейміз.

Пікір

Шоғырландырылған қаржылық, есептілікте Қаржылық, есептіліктің халықаралық, стандарттарына сәйкес 2013 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық, жағдайы, сондай-ақ, 2013 ж. ішіндегі оның қаржылық, нәтижелері мен ақшалай қаражаттың қозғалысы барлық маңызды аспектілерде дұрыс көрсетілді деп ойлаймыз.

«Делойт» ЖШС

Республики Казахстан 13 сентября Қазақстан Республикасында аудиторлық, қызметті жүзеге асыру үшін 2006 ж. 13 қыркүйекте Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі берген түрі МФЮ-2, № 0000015 мемлекеттік лицензиясы

Дәүлет Құатбеков
Жоба әріптесі
Білікті аудитор,
№0000523 күәлігі
2002 ж. 15 ақпан
Қазақстан Республикасы

Нұрлан Бекенов
«Делойт» ЖШС Бас директоры

**2013 ЖЫЛДЫН 31 ЖЕЛТОҚСАНЫНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ БОЙЫНША ПАЙДА МЕН ЗАЛАЛ ЖӘНЕ
ӨЗГЕ ЖИЫНТЫҚ ТАБЫС ТУРАЛЫ БІРІКТІРЛГЕН ЕСЕП БЕРУ**

	Ескерту	2013 ж. мың теңге	2012 ж. мың теңге
Табыс	8	288,282,775	321,746,064
Өткізудің өзіндік құны	9	(229,904,505)	(243,906,924)
Жалпы табыс		58,378,270	77,839,140
Өткізу бойынша шығыстар	10	(3,959,934)	(3,590,108)
Әкімшілік шығыстар	11	(29,301,780)	(24,416,043)
Қаржылық табыстар	12	4,602,902	3,820,825
Есептен шығарылған дебиторлық, берешекті қалпына келтіру		881,519	72,699
Құнсызданудан болған залалдар	6	(20,850,953)	(3,497,240)
Еншілес компанияның (Семізбай-U) міндеттемелерін өтеуі мен істен шығуынан түсken табыс	39	23,929,927	-
Қаржылық шығыстар	12	(8,246,860)	(13,046,433)
Бағам өзгеруінен болған залал		(1,954,252)	(2,745,934)
Ассоциирленген кәсіпорындарға үлестік, қатысу әдісімен есептелетін инвестициялар объектілері табысындағы үлес		13,527,853	19,444,689
Бірлесіп бақыланатын кәсіпорындардағы үлестік, қатысу әдісімен есептелетін инвестициялар объектілері табысындағы үлес		10,123,452	12,925,516
Өзге кірістер	13	2,970,657	422,714
Өзге шығыстар	14	(6,293,577)	(4,953,762)
Салық салығаға дейінгі табыс		43,807,224	62,276,063
Пайдаға салынған салық бойынша шығыстар	16	(7,275,362)	(10,279,039)
ЖЫЛДАҒЫ ТАБЫС		36,531,862	51,997,024

Табыс салығын шегергеннен кейінгі өзге де жиынтық табыс

Соңында табыс пен залалға қайта жіктелімделуі мүмкін баптар

Шетелдік қызметті ауыстырудан болатын бағамдық, айырмашылық	628,067	57,455
Жылдағы өзге жиынтық табыс	628,067	57,455
ЖЫЛДАҒЫ ЖАЛПЫ ЖИЫНТЫҚ ТАБЫС	37,159,929	52,054,479

Мыналарға жататын жылдағы табыс:

Топтың иелеріне	35,903,872	50,914,945
Иеленүдің бақыланбайтын үлестеріне	627,990	1,082,079
	36,531,862	51,997,024

Мыналарға жататын жылдағы табыс:

Топтың иелеріне	36,531,589	50,969,885
Иеленүдің бақыланбайтын үлестеріне	628,340	1,084,594

2013 ЖЫЛДЫН 31 ЖЕЛТОҚСАНЫНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ БОЙЫНША ПАЙДА МЕН ЗАЛАЛ ЖӘНЕ
ӨЗГЕ ЖИЫНТЫҚ ТАБЫС ТУРАЛЫ БІРІКТІРІЛГЕН ЕСЕП БЕРУ (жалғасы)

	Ескерту	2013 ж. мың теңге	2012 ж. мың теңге
		37,159,929	52,054,479
Акцияға шаққандағы пайда			
Акцияға шаққандағы негізгі пайда және Акцияға шаққандағы таратылған пайда (теңгеге дейін дөңгелектеу)	17	979	1,388

Топтың шоғырландырылған қаржылық есеп-қисабын 2014 жылғы б наурызда Топтың басшылары бекітіп, оған басшылар атынан қол қойды.

В.С. Школьник
Басқарма тәрағасы

2014 жылғы б наурыз
Астана қ., Қазақстан Республикасы

З.Ф. Қалиева
Бас бухгалтер

2014 жылғы б наурыз
Астана қ., Қазақстан Республикасы

9-94 бетте қоса берілген ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігін құрайды.

**2013 ЖЫЛДЫН 31 ЖЕЛТОҚСАНЫНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ БОЙЫНША ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ
ТУРАЛЫ БІРІКТІРЛГЕН ЕСЕП БЕРУ**

	Ескерту	31.12.2013 мың теңге	31.12.2012 мың теңге
АКТИВТЕР			
Ұзақ мерзімді активтер			
Материалдық емес активтер	18	7,205,953	12,026,973
Негізгі құралдар	19	136,855,548	123,661,474
Өндіріске дайындық, жөніндегі шығындар	20	33,718,775	36,962,366
Жер қойнауын пайдалану құқығы	21	2,710,270	8,275,262
Барлау және бағалау активтері	22	6,066,621	3,742,692
Қауымдастырылған кәсіпорындарға инвестициялар	23	86,336,938	80,611,978
Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар	24	47,480,502	20,147,386
Өзге инвестицилар	25	67,055,487	67,056,184
Инвестициялық, жылжымайтын мүлік		800	800
Дебиторлық берешек		726,502	6,832
Сақталған салық, активтері	30	2,447,355	2,716,415
Жедел депозиттер	31	969,643	3,756,382
Байланыс тараптарға берілген қарыздар	32	18,192,451	13,277,619
Өзге активтер	28	37,388,212	43,873,451
Жалпы ұзақ мерзімді активтер		447,155,057	416,115,814
Қысқа мерзімді активтер			
Дебиторлық берешек	26	32,916,921	80,630,405
Ақырғы бақылаушы тарапқа бөліп беру үшін активтер	27	-	22,800,818
Кіріс салығы бойынша алдын ала төлем		4,856,112	4,809,923
Орнын толтыратын ККС		31,218,143	25,658,253
Қоры	29	60,370,349	60,379,661
Жедел депозиттер	31	1,626,846	2,159,890
Байланыс тараптарға берілген зайымдар	32	1,341,644	20,000
Ақша қаражаты және оның эквиваленттері	33	17,152,101	38,038,905
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер		168,311	772,758
Өзге активтер	28	6,941,916	5,747,945
Жалпы қысқа мерзімді активтер		156,592,343	241,018,558
Барлық активтер		603,747,400	657,134,372
КАПИТАЛ ЖӘНЕ МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Капитал			
Акционерлік капитал	34	36,692,362	36,692,362
Қосымша төленген капитал		4,784,842	4,784,842

2013 ЖЫЛДЫН 31 ЖЕЛТОҚСАНЫНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ БОЙЫНША ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ БІРІКТІРЛГЕН ЕСЕП БЕРУ(жалғасы)

	Ескерту	31.12.2013 мың теңге	31.12.2012 мың теңге
Басқа валютадан қайта есептеген кездегі бағамдық, айырмашылықтар резервы		(404,944)	(1,032,661)
Бөлінбекен пайда		353,266,293	324,999,663
Еншілес Компания акционерлерінің жалпы капиталы		394,338,553	365,444,206
Иеліктің бақыланбайтын үлесі	7	12,452,457	11,912,025
Жалпы капитал		406,791,010	377,356,231

Ұзақ мерзімді міндеттемелер

Кредиттер мен қарыздар	35	90,868,454	94,328,211
Кредиторлық берешек	37	2,361,214	2,815,395
Резервтер	36	15,724,186	10,843,496
Кейінге қалдырылған салықтық міндеттемелер	30	3,707,583	5,107,912
Бекітілген төлем төлеуі бар зейнеткерлік жоспарлар		881,634	-
Өзге міндеттемелер	38	6,331,170	5,053,495
Жалпы ұзақ мерзімді міндеттемелер		119,874,241	118,148,509

Қысқа мерзімді міндеттемелер

Кредиттер мен қарыздар	35	29,803,328	14,023,621
Резервтер	36	97,729	22,896,069
Кредиторлық берешек	37	31,764,073	50,133,535
Өзге қаржылық міндеттемелер	39	-	46,676,358
Өзге салықтар мен міндетті төлемдер бойынша міндеттемелер		3,539,004	6,461,254
Бекітілген төлем төлеуі бар зейнеткерлік жоспарлар		232,313	
Кіріс салығы бойынша міндеттемелер		1,045,426	164,092
Өзге міндеттемелер	38	10,600,276	21,274,703
Барлық қысқа мерзімді міндеттемелер		77,082,149	161,629,632
Барлық міндеттемелер		196,956,390	279,778,141
Барлық капитал мен міндеттемелер		603,747,400	657,134,372

Топтың шоғырландырылған қаржылық есеп-қисабын 2014 жылғы 6 наурызда Топтың басшылары бекітіп, оған басшылар атынан қол қойды.

В.С. Школьник

Басқарма тәрағасы

2014 жылғы 6 наурыз

Астана қ., Қазақстан Республикасы

З.Ф. Қалиева

Бас бухгалтер

2014 жылғы 6 наурыз

Астана қ., Қазақстан Республикасы

**2013 ЖЫЛДЫН 31 ЖЕЛТОҚСАНЫНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ БОЙЫНША АҚШАЛАЙ ҚҰРАЛДАРДЫҢ
ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ БІРІКТІРЛГЕН ЕСЕП БЕРУ**

	2013 ж. мың тенге	2012 ж. мың тенге
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ		
Сатып алушылардан түскен ақшалай қаражаттың түсүі	372,166,723	330,461,772
Алынған сыйақы	865,903	976,862
Жеткізушілерге төлемдер	(293,315,289)	(265,445,399)
Қызметкерлерге төлемдер	(37,585,164)	(35,064,959)
Операциялардан түскен ақшалай қаражат	42,132,173	30,928,276
Төленген кіріс салығы	(10,970,635)	(11,729,424)
Төленген сыйақы	(6,599,362)	(6,234,442)
Операциялық қызметтөн алынған ақшалай қаражат ағымы	24,562,176	12,964,410
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ		
Негізгі қаражаттың кетуінен алынған түсімдер	112,791	90,552
Жедел салымдарды өтеу	5,573,330	27,427,376
Ассоциирленген кәсіпорындардан және өзге инвестициялардан алынған дивидендтер	23,352,260	43,099,360
Көмекқаржылар түсімдері	-	308,832
Жедел салымдарды орналастыру	(3,191,760)	(6,487,683)
Негізгі құралдарды сатып алу	(24,583,641)	(27,827,631)
Негізгі құралдар үшін берілген аванстар	(2,467,147)	(4,712,546)
Материалдық, емес активтерді сатып алу	(395,830)	(237,432)
Кен орындарды әзірлеу бойынша активтерді сатып алу	(61,995)	(7,804,219)
Барлау және бағалау активтерін сатып алу	(1,524,922)	(737,616)
Сатып алынған қаражатты есептен шығарып, еншілес кәсіпорындарды сатып алу	-	(10,553)
Қауымдастыран қаражаттың кәсіпорындарда және бірлескен кәсіпорындарда инвестицияларды сатып алу	(20,155,906)	(2,543,139)
Өзге	(555,977)	(689,650)
Инвестициялық қызметтөн алынған/(пайдаланылған ақшалай қаражат ағындары	(23,898,797)	19,875,651
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТ		
Бақыланбайтын иелік үлесі бар қатысушылардың капиталға жасаған салымдарынан түсімдер	-	1,442,560
Қарыздардар түсімдер	69,429,617	19,507,591
Қарыздарды өтеу	(51,939,457)	(37,631,045)
Қарыздарды үйимдастыру бойынша шығыстар	(2,868)	(6,605)
Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелерді өтеу	(6,475)	(29,856)
Ақырғы бақылаушы тараپқа бөліп беру үшін активтерді сатып алу	-	(4,004,552)
Қаржылық міндеттемелерді өтеумен байланысты төлем (39-ескертпе)	(19,972,920)	-
Акционерге төленген дивидендтер	(19,535,628)	(16,204,978)

**2013 ЖЫЛДЫҢ 31 ЖЕЛТОҚСАНЫНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ БОЙЫНША АҚШАЛАЙ ҚҰРАЛДАРДЫҢ
ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ БІРІКТІРІЛГЕН ЕСЕП БЕРУ (жалғасы)**

	2013 ж. мың теңге	2012 ж. мың теңге
Өзгелері	1,269	-
Қаржылық қызметте пайдаланған ақшалай қаражаттар ағымы	(22,026,462)	(36,926,885)
Ақшалай қаражаттың және оның эквиваленттерінің таза төмендеуі	(21,363,083)	(4,086,824)
Жылдың басындағы ақшалай қаражаттар және оның эквиваленттері (33-ескертпе)	38,038,905	41,837,161
арналған валюта бағамдары өзгеруінің ақшалай қаражатқа және оның эквиваленттеріне деген ықпалы	476,279	288,568
Жылдың аяғындағы ақшалай қаражаттар және оның эквивалент- тері (33-ескертпе)	17,152,101	38,038,905

Топтың шоғырландырылған қаржылық есеп-қисабын 2014 жылғы 6 наурызда Топтың басшылары бекітіп, оған басшылар атынан қол қойды.

В.С. Школьник
Басқарма төрағасы

2014 жылғы 6 наурыз
Астана қ., Қазақстан Республикасы

З.Г. Қалиева
Бас бухгалтер

2014 жылғы 6 наурыз
Астана қ., Қазақстан Республикасы

9-94 бетте қоса берілген ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігін құрайды.

2013 ЖЫЛДЫН 31 ЖЕЛТОҚСАНЫНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ БОЙЫНША КАПИТАЛДЫН ӨЗГЕРУИ ТУРАЛЫ БІРКІТІРЛЕНЕСЕП БЕРУ

ҚОСЫМШАЛАР | БІРКІТІРЛЕНЕСЕП БЕРУ

МЫН ТЕНДЕ	Акционерлік капитал 34(а)-ескерте	Баска валютадан қайта есептеген кез- дегі бағамдық ай- ырмашылық коры 34(в)-ескерте	Бөліп берілме- ген пайдада	Косымша төлөнген ка- питал 34(в)-ескерте	Аналық Ком- пания акци- онерлерін, жалпы меншікті капиталы	Бакыланбай- тын иелік үлесі	Жалпы капитал
2012 жылғы 1 қартарада							
Жылдағы пайда	-	(1,087,601)	297,656,953	4,928,671	338,190,385	9,666,681	347,857,066
Шетелдік валютанды қайта есептей	-	54,940	50,914,945	-	50,914,945	1,082,079	51,997,024
Жылдағы жалпы жынытық қіріс	-	54,940	50,914,945	-	50,969,885	1,084,594	52,054,479
Жарияланған дивидендтер (34(б)-ескерте)	-	-	(23,501,328)	-	(23,501,328)	(204,413)	(23,705,741)
Өзге де бөліп берулер	-	-	(70,907)	-	(70,907)	-	(70,907)
Бакыланбайтын иелік үлестегі өзгерістер Еңшілес кәсіпорын- дардың капитальчығы өзгері- стер	-	-	-	-	-	1,442,560	1,442,560
Жылдағы жалпы жынытық қіріс	-	-	-	(143,829)	(143,829)	(77,397)	(221,226)
2012 жылғы 1 қартарада							
Жылдағы пайда	36,692,362	(1,032,661)	324,999,663	4,784,842	365,444,206	11,912,025	377,356,231
Шетелдік валютанды қайта есептей	-	-	35,903,872	-	35,903,872	627,990	36,531,862
Жылдағы жалпы жынытық қіріс	627,717	35,903,872	-	-	627,717	350	628,067
Жарияланған дивидендтер (34(б)-ескерте)	-	(7,637,242)	-	-	(7,637,242)	(204,928)	(7,842,170)
Бакыланбайтын иелік үлестегі өзгерістер	-	-	-	-	-	117,020	117,020
2013 ж. 31 желтоқсанда	36,692,362	(404,944)	353,266,293	4,784,842	394,338,553	12,452,457	406,791,010

Топтың шоғырландырылған қаржылық есеп-қисабын 2014 жылғы 6 наурызда Топтың басшылары бекітіп, оған басшылар атынан қол қойды.

В.С. ШКОЛЬНИК

Басқарма төрағасы
2014 жылғы 6 наурыз
Астана қ., Қазақстан Республикасы
9-94 бетте қоса берілген ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас белгін құрайды.

З.Ф. КАПИШЕВА

Бас бухгалтер
2014 жылғы 6 наурыз
Астана қ., Қазақстан Республикасы

1. АЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

(а) ҰЙЫМДЫҚ ҚҰРЫЛЫМ ЖӘНЕ ҚЫЗМЕТІ

Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде айқындалғанға сәйкес «Қазатомөнеркәсіп» үлттық атом компаниясы АҚ (бұдан әрі - «Компания») және оның еншілес кәсіпорындары (бірлесіп – «Топ») акционерлік қоғам және жауапкершілігі шектеулі қоғам болып табылады. Компания ««Қазатомөнеркәсіп» үлттық атом компаниясын құру туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 1997 жылғы 14 шілдедегі №3593 Жарғысына және ««Қазатомөнеркәсіп» үлттық атом компаниясы мәселелері» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1997 жылғы 22 шілдедегі №1148 Қаулысына сәйкес құрылды.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2008 жылғы 13 қазандағы №669 Жарғысына сәйкес 2009 жылғы 19 қантарда «Самұрық-Қазына» үлттық әл-аукат қоры» АҚ (бұдан әрі – (Акционер») Топтың жалғыз иесі болды. Акционер то-лығымен Қазақстан Республикасының Үкіметіне бағынады. Компания мына мекен-жай бойынша тіркелген: Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Қонаев көшесі, 10. Акционер Басқармасының Шешіміне сәйкес 2011 жылғы маусымда Компанияның бас кеңесі Астана қаласына көшті.

Топ қызметінің негізгі түрлері мыналар болып табылады:

- уранды өндіру, қайта өндеу және уран өнімін сату
- бериллийден өнімді шығару және сату, сондай-ақ, ғылыми зерттеулер мен әзірлеулер
- танталдан өнімді шығару және сату, сондай-ақ, ғылыми зерттеулер мен әзірлеулер
- электр энергияны, жылу энергиясын және суды өндіріп, сату
- баламалы энергетика үшін жабдықтарды өндіріп, сату
- өзге өнімді өндіріп, сату және негізгі өндіріс үшін қызметтерді ұсыну Топтың өнімі Қазақстан Республикасында өткізіледі және одан тыс жерде экспортталады.

2011 жылды Топ фотоэлектрлік күн модульдер өндірісін дамыта бастады. Осыған байланысты, 2011 жылды Топ «Кварц» ЖШС-ны –кварцы өндіру және қайта өндеу кәсіпорынды, және, металлургиялық, және поликристалдық, кремний өндірісімен және оны өткізумен айналысады, «Kaz Silicon» МК ЖШС-ны сатып алған. Топ сондай-ақ, «Bergstein» ЖШС/ «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС сатып алған, ол кремний платиналары мен фотоэлектрлік үяшықтар өндірісін дамытатын болады. 2011 жылды желтоқсанда Топ фотоэлектрлік модульдерді және олардың негізінде электр жүйелерді өндіру мақсатында «Astana Solar» ЖШС еншілес үйімын құрды.

2012 жылдың желтоқсан айында «Astana Solar» ЖШС-те өндіріс іске қосылды. «KazSilicon» МК ЖШС-те қоспалардың (В, Р и Me) тиісті параметрлерімен «жетілдірілген» кремнииді (UMG) өндіру мақсатымен технологияларды енгізу жөніндегі жұмыстар басталды.

Топтың өнімі Қазақстан Республикасында өткізіледі және одан тыс жерде экспортталады.

(б) Операциялық орта

Қазақстанмен қоса, дамушы елдердің нарықтары, экономикалық, дамыған елдердің тәуекелдерінен айрықша саяси, әлеуметтік, соттық, және заңнамалық, тәуекелдерге ұшырайды. Бұдан бұрын болғандай, дамушы экономикасы бар елдердің болжамды немесе іс жүзіндегі қаржылық қыыншылықтары немесе осы елдерге құятын инвестициялардың болжамды тәуекелдерінің өсуі Қазақстанның экономикасына және инвестициялық, климатына теріс етуі мүмкін.

Қазақстандағы бизнесті жүргізуді реттейтін зандар мен нормативтік актілер әліде тез өзгерістерге ұшырауды. Салық, валюталық, және кедендейтік заннамаларды, сондай-ақ Қазақстанда өз қызметін жүзеге асырып жатқан компаниялар ұшыраған басқа да құқықтық және фискалдық проблемалардың әртурлі интерпретациялау мүмкіндігі бар. Қазақстанның болашақтағы даму бағыты мемлекеттің экономикалық, салықтық және несие-ақшалай саясатының шараларына, қабылданған зандар мен нормативтік актілерге, сондай-ақ, елдегі саяси жағдайларың өзгеруіне өте үлкен дәрежеде тәуелді.

Әлемдегі қаржы жүйесі терең торығу белгілерін әлі де білдіріп отыр, және көп елдерде соңғы жылдары экономиканың өсуі төмендегендегін немесе тіптен тоқтап қалғанын байқауға болады. Сонымен қатар Еурауамақтағы кейбір егемен елдердің және, осындағы елдердің мемлекеттік қарызы өз ықпалын тигізетін, қаржы институттарының несиелік қабілеттіліктеріне қатысты тұрлаусыздық, бар. Бұл жағдайлар Қазақстан экономикасының өсу қарқының баяулатуға немесе

құлдаруына әкелуі мүмкін, Топ үшін капиталдың қол жеткізуіне және құнына, сондай-ақ, Топтың жалпы бизнесіне, оның қызметінің қорытындысына, қаржылық жағдайына және даму перспективасына жағымсыз әсер етуі мүмкін.

Сонымен қатар, Қазақстанда салыстырмалы инфляцияның жоғары деңгейі сақталуды. Мемлекеттік статистикалық органдары мәліметтеріне сәйкес, 2013 және 2012жылды 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы тұтынушылық бағаның өсүі, тиісінше 4.8% және 5.9% құрды. Қазақстан Республикасы минералдық ресурстардың үлкен көлемін өндіріп, экспорттап жатқанына байланысты, еліміздің экономикасы әлемдік бағаның өзгеруіне өте сезімтал.

2013 және 2012 жж. елеулі ауытқуларға үшшыраған минералдық ресурстар бағасының өзгеруіне өте сезімтал, соның ішінде Топтың негізгі өнімі уранға әлемдік бағаны қоса алғанда, оның бағасы 2013 жылы орташа есеппен 21% (2012: 13%) төмендеді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік, Топ басшыларының бағалауы бойынша, Қазақстан Республикасының экономикалық және саяси жағдайлары Топтың қызметіне және қаржылық жағдайына көрсететін ықпалын білдіреді. Болашақ шаруашылық жүргізу шарттарының іс жүзіндегі ықпалы басшылар берген бағалаудан айырықша болуы мүмкін.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫДАУДЫҢ НЕГІЗГІ ҚАҒИДАТТАРЫ

(а) Сәйкестігі туралы өтініш

Халықаралық, бухгалтерлік есеп стандарты жөніндегі кеңеспен («ХБЕСК») шығарылған аталған шоғырландырылған қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептілік стандартарының («ХКЕС») талаптарына сәйкес дайындалған

(б) Үздіксіз қызмет қағидаты

Аталған шоғырландырылған қаржылық есептілікті Топ, үздіксіз қызметі принципін ұстанатыны туралы рұқсатқа сүйене отырып, дайындаған. Бұл оның жақын болашақтағы қаралапайым қызметі барысында активтерді өткізуі және міндеттемелерді өтеуді болжайды.

(в) Құнын бағалауға арналған база

Шоғырландырылған қаржылық есептілік тарихи құны негізінде дайындалған, бұған әділ құны бойынша есепке алынастын қаржы құралдары кірмейді.

(г) Ұсыну валютасы

Қазақстандық, теңге («теңге») Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы болып табылады.

Тенге қазақстан Республикасынан тыс жерде айырбасталатын валюта болып табылмайды. Шетелдік валютадағы операциялар операция болатын датасындағы бағамы бойынша ескеріледі, бағамы Қазақстандық қоры биржасымен («KASE») белгіленген, валюталық, ставканы «Reuters»-тен алынған котировкаларға сәйкес АҚШ долларына («АҚШ доллары») қатысты кросс-бағамын пайдалана отырып, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкімен есептеледі.

Қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік теңгемен ұсынылған, және барлық, сандық, көрсеткіштер ең жақын мындыққа жинақталған.

(д) Елеулі бухгалтерлік бағалаулар және бағалаудағы айқынсыздықтың негізгі көздері

Топтың 3 Ескертуде жазылған есептік саясаттың қолданған кезінде, Топ активтердің және міндеттемелердің олар туралы ақпарат басқа көздерден айқын емес баланстық, құнына қатысты пікірлерді, бағалауды және рұқсаттарды құруға тиіс. Бағалау және сонымен байланысты рұқсаттар тарихы тәжірибеге және басқа да факторларға негізделген, олар актуальды деп саналады. Іс жүзіндегі нәтижелер осы бағалаудан айырмашлығы болуы мүмкін.

Бағалау және олардың негізінде жататын рүқсаттар үнемі қайта қаралып отырады. Есептесу бағалауындағы өзгерістер есеп беру кезеңде мойындалады. Бұл кезеңдегі бағалау, егер өзгеріс тек осы кезеңге ғана әсер ететін болса, немесе өзгеріс жататын тек осы кезеңде, немесе сол кезеңде қайта қаралады, және алдағы кезеңдерде де қайта қаралады,, егерде өзгеріс ағымдағы да, болашақтағы да кезеңдерге әсер ететін болса.

Топтың есеп-қисабында көрсетілген пайда мен шығынға және қаржылық, жағдайына елеулі әсерін тигізетін осындай бағалау немесе рүқсат әсер етуші жалпы есеп саясаты төменде келтірілген.

(i) Пайдаға салынатын салық

Топқа Қазақстан Республикасында корпоративтік табыс салығы салынады. Қазақстанның салық, жүйесі, басқалармен салыстырғанда жаңалау, заңнамалық, нормалардың, реңми түсініктемелердің және жиіланық, баяндаған және қарама қайши келетін, және бұл әртүрлі салық, органдардың оны бірнеше мағналы талқылауын boldыратын сот шешімдерінің жиі өзгеріп тұруымен сипатталады. Ірі айыппулдарды салуға және өсімақыны есептег беругше құқығы бар реттеуші органдар салық, дұрыс есептелгеніне қатысты тексерулер мен іс тергеулермен айналысады. Бұл жағдайлар Қазақстанда, басқа елдермен салыстырғанда ете елеулі салық, тәуекелдерді тудырады. Топ қолданыстағы салық, заңнамасын өзі талқылауы негізінде және салық, органдарының тексерулері нәтижесінде төлеуге жататыны мүмкін сома негізінде күтілетін қосымша салық, бойынша міндеттемелерді мойындаиды.

Топ басшылары, қолдануға болатын салық, заңнамасын, нормативтік талаптардың және сот шешімдерін өз түсінігіне сүйене отырып, салық, міндеттемелер толығымен көрсетілген деп санайды.

Сонда да тиісті органдармен бұл ережелерді тадқылау өзгеше болуы мүмкін, және, өз ұстанамын заңдылық, деп дәлелдеген жағдайда, бұл осы шоғырландырылған қаржылық, есептілікке ықпал теүі мүмкін. Аталған мәселелердің ақырғы салық нәтижесі бастапқы Топтың есептеген сомасына айрықша болса, бұндай айырмашылықтар сол олар айқындалған кезеңдегі табыс салығы жөніндегі қорға әсер етеді.

Кейінге қалдырылған салық, активтері әр бір есеп беру кезеңнің аяғында тексеріледі және кейінге қалдырылған табыс активтердің барлығын немесе бөлігін пайдалануды мүмкін ететін жеткілікті салық, салу пайда қолда болаты өте шамалы жаққа қарай азаяды. Кейінге қалдырылған салық, активтерін болашақта пайдалану мүмкіндігін бағалау кезінде әртүрлі факторлар қаралады: өткенде операциялық, қорытындылар, операциялық, жоспарлар, салық, шығындарын және салық, жоспарлау стратегиясын ауыстыру мерзімдерінің біткені. Топ, туындаған, бірақ, алдағы жылдары мойындаған активтер бойынша табыс салығы жөніндегі экономияны мойындаады.

Кейінге қалдырылған табыс салығы сатып алуар бойынша әділ құнына жасалған түзетулерге қатысты көрсетіледі. Бұл түзетулер, табыс салығы мақсатындағы шығыстарды есептен шығару үшін негізінде жарамсыз жер қойнауын пайдалу құқықтары сияқты активтермен байланысты болуы мүмкін.

Бұл жағдайларда кейінге қалдырылған салық, резерві активтің баланстық құнымен және оның табыс салығының нөлдік базасы арасындағы айырмашылқа негізделеді. Ұзақмерзімдік активтер құнын өсіру кезеңдегі табыс салығы мақсаттары үшін салық, базасы кейінге қалдырылған салық, бойынша резервті айқындау кезінде есептеле майді, ейткені баланстық құны сату арқылы емес, негізінде пайдалану арқылы өтелетін болатыны күтілуде.

Салық, активтері мен міндеттемелер қаржылық, есептілікте көрсетілмейді, егер де үақытша айырмашылықтар гудвилге байланысты болса немесе, не салық, салынатын, не бухгалтерлік пайдаға ықпалы жоқ, мәмілелер (бизнесті біріктіру жөніндегі мәмілелерден басқа) шеңберінде басқа активтер мен міндеттемелерді бастапқы мойындаудан туындаитын болса.

(ii) Уран қоры

Уран қоры Топтың, активтердің өтелетін құнын бағалау үшін және тозу және амортизация бойынша аударымдарды айқындау үшін пайдаланатын, ақшалай қараждаттың болжамды жылжуын бағалаудың негізгі компоненты болып табылады. Уран коры сомасын бағалау кезінде Топ Қазақстан Республикасының Минералдық қорлар бойынша мемлекеттік комиссиямен (КМК) айқындалған есептеге әдісінің негізінде қордың бағалауын жүргізетін геолог мамандарынан геологиялық, және барлау деректерін өзінше пайыздай және барланған қорды (дәлелделген) және бағалаған қорды (мүмкін деген) айқындау үшін есепті алады қорды бағалау сараптамалық бағалау мен тәжірибеде негізделеді. Қорларды бағалауда бір белгісіздіктің деңгейі бар. Белгісіздік негізінде геологиялық және техникалық, ақпараттық толық дұрыстығымен байланысты. Сонымен, қордың бар болуы барлық қор экономика түрғысынан тиімді негізінде алышатынын білдірмейді. Қорды бағалау жыл сайынғы негізінде талданылады және түзетіледі. Қор барлауды жүргізу нәтижесінде және қорды уранды өндіру кезінде жер қойнауында өтелу нәтижесінде анықталуы мүмкін. Өндіруге жоспарланған уран

саны өндіруді өсіру бойынша жобаларды жүзеге асыру, өндірістік қуаттардағы өзгерістер немесе әзірлеу стратегиясындағы өзгерістер нәтижесінде қайта қаралуы мүмкін.

(iii) Дайындау және өндіру жөніндегі шығындардың ескіруи

Дайындау және өндіру жөніндегі шығындардың ескіруі тиісті кен орнын пайдалану мерзімі ішінде, өндірістік әдіс бойынша, уран қорына негізделіп, есептеледі. Уран қорындағы кез келген өзгерістер тозу ставкаларда және активтердің баланстық құнында тікелей білінеді. Тозу ставкасының кез келген өзгерісі перспективалық негізінде қолданылады, бұл болашақ кезеңдерде өте жоғары тозуғаәкеліп соғуы мүмкін.

(iv) Активтердің құнсыздануы

Топ әр бір есеп беру кезеңнің аяғында негізгі құралдарға белгілі пайдалану мерзімі бар материалдық, емес активтерге олардың болады деген құнсыздану белгілерін айқындау үшін бағалау жүргізеді. Осындаи белгілер табылған кезде активтердің өтелетін құны есептеліп, олардың баланстық құнымен салыстырылады. Баланстық құны өтеу құнынан асуы құнсыздану деп мойындалады.

Активтердің өтелетін құны немесе генерирлеуші бірлігі дегеніміз бұл екі көрсеткіштің ең жоғарысы: осы активтің (осы бірліктің) пайдалану құндылығы және оның, сатудың шығындарын және пайдалану құндылығын есептен шығарғандағы әділ құны. Пайдалану құндылығын есептеу Топтан Топтың болашақ, ақша жылжыун бағалауын құруды талап етеді. Болашақтағы ақша жылжыун бағалауға тауарлық, бағаға, сату деңгейіне, пайдалылығына, уран бағасына және дисконттық ставкаларға қатысты елеулі бағалау мен рұқсаттар кіреді.

(v) Бақылаудың бар болуын бақылау

Басшылық тұрақты негізде еншілес, бірлескен және тәуелді компанияларға бақылаудың бар болуын бағалауды жүргізеді. Топ басшылығы бағалау кезінде елеулі пікірлерін қолданады.

24-ескертпеде көрсетілгендей, басшылық Топ бұрын 2013 ж. маусым айында еншілес кәсіпорны ретінде есептелінетін «Семізбай-У» ЖШС-тің үстінен бақылауды жоғалтып алды деп бағалады.

(vi) Қоршаған ортаны қорғау және кен орындарын қалпына келтіру

Топ қоршаған ортаны қорғау туралы бір қатар зандарды және ережелерді сақтауға тиіс және олардың негізінде кен орындарын қалпына келтіру бойынша резерв құруға тиіс. Топ кен орындарын қалпына келтіру бойынша шығындарды басшыларының ағымдағы заңнамаларды және келісімшарттық, талаптарды түсіну негізінде бағалайды. Қор, қалпына келтірудің ағымдағы таза құнына дейін дисконтталған, жалпы құнын басшылардың бағалауымен негізделген, және кен орнын бағалау мерзімінде пайдалану кезіндегі шығыстарға болашақта есептен шығарылады. Жалпы шығындарды бағалау басшылардан, дисконттық ставканың мөлшерлемесі туралы рұқсатымен қоса, бір қатар рұқсаттарды пайдалануды талап етеді. Аталған рұқсаттардағы өзгеріс немесе қоршаған ортаны қорғау туралы зандардағы өзгерістер қордағы келешек кезеңдегі өзгерістеріне жеткізуі мүмкін. Осындаи кез келген өзгерістер қайта қару сәтінде ескерілетін болады, және әр ың кезеңдегі шығыстар сомасы болашақ, негізінде өзгеретін болады.

3. ЕСЕПКЕ АЛУ САЯСАТЫНЫң НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ

Шоғырландырылған қаржылық, саясатты дайындау кезінде қолданылған Есеп саясатының негізгі ережелері төмендегі ескертудерде жазылған.

(а) Шоғырландыру принциптері

(i) Еншілес кәсіпорын

Осы шоғырландырылған есептілікке Компания және оның еншілес кәсіпорындары бақылайтын Компания және (құрылымдастырылғандарды қоса) кәсіпорындардың қаржылық есеп-қисабы енгізілген.

Кәсіпорын бақыланады деп есептелінеді, егер Компания:

- кәсіпорынның үстінен билік өкілеттілігіне ие болса;
- кәсіпорын қызметтерінің өзгермелі нәтижелдерін көтерсе/ құқықтарына ие болса; және
- өзгермелі нәтижелеріне әсер ету үшін билік өкілеттілігін пайдалану мүмкін болса.

Компания қайтадан бақылаудың бар немесе жоқ болуын бағалайды, егер фактілер мен жағдайлар бақылаудың бір немесе бірнеше элементтерінің өзгеруін көрсетсе.

Компания көпшілік дауысқа ие болмай кәсіпорынды басқарады, егер дауыс құқығы барлар оған кәсіпорынның маңызды қызметін жеке-дара басқаруға іс жүзінде мүмкіндік берсе. Бақылау үшін жеткілікті дауыс құқығын бағалау кезінде Компания билік өкілеттілігі үшін барлық, маңызды фактілер мен жағдайларды, мыналарды да қоса, қарайды:

- басқа дауыс құқығын ұстаушылардың үлесі және үлес бөлүімен салыстыра отырып Компанияның дауыс құқығының үлесін;
- Компанияға, басқа дауыс құқығын ұстаушыларға және өзге тұлғаларға тиесілі әлеуетті дауыс құқығын;
- шарттардан туындастырылған құқықтарды; және
- акционерлердің өткен жиналыштарында дауыстарды бөлу туралы мәліметтерді қоса отырып, осы қызмет бойынша қажетті басқарушылық, шешімді қабылдау кезінде Компания маңызды қызметті басқару мүмкіндігіне ие бола ала ма дегенді көрсететін қосымша кез-келген қосымша фактілер мен жағдайларды.

Еншілес кәсіпорынды шоғырландыру Компания оның үстінен бақылауға ие болған сәтінен бастап басталады және Компания оның үстінен бақылау шығасысы сәтінен бастап аяқталады. Атап айтқанда, еншілес кәсіпорынның жыл ішінде сатып алғынған және сатылған кірістері мен шығыстары бақылау алғынған күннен бастап бақылау аяқталған күнге дейінгі пайда мен залал және өзге жиынтық, кірістер туралы шоғырландырылған есептілікке енгізіледі.

Пайда мен залал және әрбір компонент, өзге жиынтық, кірістар Компания меншікtenушілері мен бақыланбайтын үлестерінің арасында бөлінеді. Еншілес кәсіпорынның жалпы жиынтық, кіріси, егер бұл бақыланбайтын үлес бойынша жағымсыз қалдықтардың туындауына әкелсе де, Компания акционерлері мен бақыланбайтын үлестің арасында бөлінеді.

Қажет болған кезде еншілес кәсіпорынның есеп-қисабына Топтың есептік саясатына сәйкес есеп саясатының олар қолданатын қағидаттарын келтіру үшін түзетулер енгізіледі.

Шоғырландыру кезінде Топ кәсіпорындарының арасында өзара мәміледен түсken барлық активтер мен міндеттемелер, капитал, пайда мен залал және ақшалай қаражат ағыны алынып тасталынады.

(ii) Топтың еншілес кәсіпорындарындағы иелік үлестерінің өзгеруі

Топтың еншілес кәсіпорындарындағы бақылау шығасына әкелетін иелік үлестерінің өзгеруі меншік капиталында есептілінеді.

Топ үлесінің теңгерімділік құны және еншілес кәсіпорындарының бақыланбайтын үлестері осы үлестердің арасалмағының өзгеруін ескере отырып өзгертіледі. Бақыланбайтын үлестердің түзетілген сомасы мен төленген немесе алғынған сыйақыларының әділ құнының арасындағы кез-келген айырмашылықтар Компанияның меншік капиталында көрсетіледі.

Топ еншілес кәсіпорындарының үстінен бақылауды жоғалтып алған кезде істен шығудан болған пайда немесе залал пайда немесе залал туралы есепте танылады және (1) алынған сыйақының әділ құны және қалған үлестің әділ құны, және (2) еншілес кәсіпорындардың активтері (гудвилді қоса алғанда) мен міндеттемелерінің, сондай-ақ, бақыланбайтын үлестердің тенгерімділік құнының арасындағы айырмашылық, ретінде есептелінеді. Өзге жиынтық, кіріста бұрын танылған барлық, сома Топ еншілес кәсіпорынның тиісті активтері мен міндеттемелерін тікелей сатқандай есептелінеді (яғни капиталдың басқа категориясына қолданылатын ҚЕХС –пен көзделгендей-рұқсат етілгендей қайта сыйнытау немесе аудару). Бұрынғы еншілес кәсіпорындағы бақылауды жоғалтқан құнгі қалған жұмсалымның әділ құны Қаржы құралдары: тану және бағалау 39-ҚЕХС-ке сәйкес қаржы активтерін бастапқы таныған кездегі қаржы активтерінің әділ құны ретінде немесе жұмсалымның тәуелді кәсіпорынға немесе бірлескен кәсіпорынға бастапқы құны ретінде қабылданады.

(iii) Бизнесі біріктіру бойынша мәмілелер

Бизнесі біріктіру бойынша мәмілелер сатып алу әдісі бойынша ескеріледі. Бизнесі біріктірген кезде төленетін сыйақы, Топ тапсырылған активтерді сатып алу құніне деген әділ құны сомасы ретінде, сатып алынатын бизнесің бұрынғы иелері алдында Топ өзіне қабылдаған міндеттемелер ретінде, сондай-ақ, бизнеске бақылауды жүргізу орнына Топтың шығарған үлестік құнды қағаздары ретінде есептелетін әділ құны бойынша бағаланады. Осылайда байланысты барлық шығыстар негізінде пайда болу сәтіндегі пайдада немесе шығындарда көрсетіледі.

Сәйкестірілетін сатып алынған активтер мен қабылданған міндеттемелер сатып алу құніндегі әділ құны бойынша мойындалады, оған мыналар кірмейді:

кейінге қалдырылған салық, активтері және міндеттемелер, немесе қызметкерлерге сыйақы төлемдері бойынша келісімге жататын активтер «Пайдаға салық» ХБЕС 12 және «Қызметкерлер сыйақысы» ХБЕС 19 сәйкес мойындалып, бағаланады, тиісінше:

сатып алынатын компанияның үлестік инструменттарымен төлеу туралы келісімдермен немесе сатып алынатын компанияның үлестік инструменттарымен төлеу туралы келісімдерге ауыстыру үшін жасалған, Топтың, сатып алынатын компанияның үлестік инструменттарымен төлеу туралы келісімдермен байланысты міндеттемелер немесе үлестік инструменттар «Үлестік инструменттармен төлемдер» ХКЕС 2 сәйкес сатып алу құніне бағаланады, және

«Сатуға арналған ұзақмерзімдік активтер, және тоқтатылатын қызмет» ХКЕС 5 сәйкес сатуға арналған ретінде саралып активтер «немесе шығу тобы» осы стандартқа сәйкес бағаланады.

Гудвил тапсырылған сыйақы сомасы, сатып алынған бизнесегі НДВ құны және сатып алынған бизнесегі бұрын сатып алушыға тиесілі иелік үлесінің (осындағы болса) әділ құны оның сәйкестендірілу активтерінің және сатып алу құніндегі міндеттемелерінің мөлшерінен артуы ретінде есептеледі. Қайта бағалаудан кейін сатып алу құніндегі сәйкестендірілу таза активтердің құнды тапсырылған сыйақы сомасының, сатып алынған бизнесегі НДВ құнының және сатып алынған бизнесегі бұрын сатып алушыға тиесілі иелік үлесінің (осындағы болса) әділ құнының сомасынан артса, онда бұндан артуды иелік үлесін әділ құнынан төмен бағамен алудан түсken кіріс ретіндегі пайдада немесе шығынға бірден жатқызды.

Иелік үлестерін білдіретін және таратқан кезде кәсіпорындардың таза активтерінің үйлесімді үлесіне құқық беретін бақылаусыз үлестер сатып алынған бизнесің тенденстірлігін таза активтерінің танылған құнындағы бастапқы әділ құны бойынша немесе бақылаусыз үлестердің пропорциясы бойынша бағалануы мүмкін. Бағалау тәсілі әрбір мәміле бойынша жеке танылады. Бақылаусыз үлестердің өзге түрлері әділ құны бойынша немесе өзге ҚЕХС-ге сәйкес қолданылатын жағдайлар бойынша бағаланады.

Бизнесі біріктіру мәмілесі шенберінде Топпен берілген шартты сыйақы сатып алу құніндегі әділ құны бойынша бағаланады және бизнесі біріктіру мәмілесі бойынша берілген жалпы сыйақыға енгізіледі. Бағалау кезеңіндегі түзету өлшеміне жауап беретін шартты сыйақының әділ құнының өзгеруінен кейінгі есеп шартты сыйақының жіктелуіне тәуелді. Капитал ретінде жіктелетін шартты сыйақы келесі есеп беру күнге қайта бағаланбайды, ал оның келесі төлемі капиталда есептелінеді. Актив немесе міндеттеме ретінде жіктелетін шартты сыйақы «Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер және шартты активтер» 39-ҚЕХС-ке немесе 37-ҚЕХС-ке сәйкес келесі есептік күнге қайта бағаланбайды. Бұл ретте туындаған айырмашылық, пайда және залалға жатқызылады.

Бизнесті кезең-кезеңмен біріктірген кездे бұрын Топ ие болған сатып алынған еншілес кәсіпорынның құнды қағаздағының үлесі бақылауды сатып алу күніндегі әділ құны бойынша қайта бағаланады, ал тұындаған айырмашылық пайда мен залалда көрсетіледі. Әзге жиынтық, кірістарда есептелеңетін бақылауды алу күніне дейінгі сатып алынған еншілес кәсіпорынның үлесін қайта бағалау сомасы, егер осындағы тәсіл осы үlestі істен шығару кезінде қолданылуға тиіс болса, пайда мен залалда қайта жіктеледі.

Егер бизнесті біріктіру мәмілесінің бастапқы есепке алуы бизнесті біріктіру кезеңінің аяғына дейін аяқталмаса, есептілікте бағалау аяқталмаған баптар бойынша бағалау мөлшерлері көрсетіледі. Осы бағалау мөлшерлері осы күнінің есеп-қисабында танылған сомаға әсер ете алатын, сатып алған күні орын алған фактілер мен жағдайларды анықталуына қарай, егер олар бағалау кезеңі ішінде белгілі болса, бағалау кезеңі ішінде түзетіледі (сондай-ақ, қосымша активтер немесе міндеттемелер танылуы мүмкін).

(iv) Гудвил

Бизнесті сатып алу кезінде пайда болатын гудвил, құнсызданудан, ол болған жағдайда, жиналған шығындарды есептен шығарып, сатып алу күніне айқындалған құны бойынша есепке алынады.

Құнсыздану мәнін бағалау үшін гудвил, біріктіру нәтижесінде қол жеткізілген синергия арқылы пайданы алу мүмкін Топтың барлық генерлеуші бірлігі (немесе генерлеуші бірлігі топтары) арасында бөлініп беріледі.

Гудвил араларында бөлініп берілген генерлеуші ақшалай қаражат бірлігінің құнсыздануын бағалау жыл сайын немесе жиілеу жүргізіледі, егер де генерлеуші ақшалай қаражаттың осындағы бірлігінің құнсыздану белгілері болса. Генерлеуші ақшалай қаражат бірлігінің өтелетін құны оның тәңгерімділік құнынан төмен болса, құнсызданудан пайда болған залал генерлеуші ақшалай қаражаттың аталған бірлік гудвилының басында тәңгерімділік құнын, содан кейін генерлеуші ақшалай қаражат бірлігінің қалған активтеріне әрбір активтің тәңгерімділік құнына тепе-тең төмендетеді. Гудвил құнсыздануынан пайда болған залалдар тікелей пайдалар мен залалдарда танылады. Гудвил құнсыздануынан пайда болған залал келесі кезеңдерде қалпына келтіруге жатпайды.

Ақшалай қаражатты генерлеуші бірлік істен шыққан кезде гудвилдің тиісті сомасы істен шығудан пайда болған пайда мен залалды анықтаған кезде есепке алынады.

(v) Қауымдастырылған және бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар

Кәсіпорын тәуелді болып есептелеңеді, егер Топ оның қаржылық және операциялық қызметіне елеулі әсер етсе. Елеулі әсер ету кәсіпорынның қаржылық және операциялық қызметіне қатысты шешімдерді қабылдауға қатысу құқығы жобаланады, алайда осындағы қызметті бақылау немесе бірлесе бақылау жобаланбайды.

Бірлескен кәсіпорын – бұл бірлескен қызмет, оның бірлесе бақылауға ие қатысушылары бірлескен қызметтің таза активтеріне ие болу құқығы бар. Бірлесе бақылау – бұл кәсіпорынның үстінен бірлесе бақылаушы тараптардың маңызды қызмет жөніндегі шешімдерді бірауызы да мақылдауды қөздейтін, шартпен белгіленген бақылауды бөлу.

Тәуелді және бірлескен кәсіпорындардың қызмет нәтижелері, сондай-ақ, активтер мен міндеттемелері сатуға арналған және 5-КЕХС бойынша есептелеңетін жұмысалымды қоспағанда, үlestік қатысу әдісімен осы есептілікке енгізіледі. Үlestік қатысу әдісі бойынша тәуелді немесе бірлескен кәсіпорындарға жұмысалым бастапқыда сатып алу құны жөніндегі қаржылық, жағдайы туралы есеп беруде танылады және содан кейін тәуелді немесе бірлескен кәсіпорындардың пайдалары мен залалдарындағы немесе өзге жиынтық, кірістердегі Топтың үлесін ескере отырып, түзетіледі. Егер тәуелді немесе бірлескен кәсіпорындар залалдарындағы Топтың үлесі осы кәсіпорындары Топтың үлесінен (тәуелді немесе бірлескен кәсіпорындардағы шын мәнінде Топтың таза инвестициялар бөлігін құрайтын кез-келген үлесін қоса отырып) асып кетсе, онда Топ одан арғы залалдарда өзінің үлесін тануды тоқтатады. Қосымша залалдар танылады, егер тек заң бойынша немесе іскерлік айналым нормаларына сәйкес Топта залалдардағы үlestің асып түсін өтеу міндеттемелері болса немесе егер Топ тәуелді немесе бірлескен кәсіпорындардың атынан төлемді жүргізсе.

Тәуелді және бірлескен кәсіпорындардағы жұмысалым үlestік қатысу әдісі бойынша сол сәттен көрсетіледі, егер инвестиция объектісі тәуелді немесе бірлескен кәсіпорын болса. Сатып алу күні бойынша жұмысалымды сатып алу құны және тенестірлігендегі активтер мен міндеттемелердің әділ құндындағы Топтың үлесі арасындағы жағымды айырмашылық, осындағы жұмысалымдардың тәңгерімділік құнына енгізілетін гудвилді құрайды. Тенестірлігендегі активтер мен міндеттемелердің әділ құндындағы Топтың үлесі мен қайта бағаланғаннан кейінгі жұмысалымды сатып алу құндының арасындағы жағымды айырмашылық, бірден пайдалар мен залалдарда көрсетіледі.

Тәуелді және бірлескен кәсіпорындардағы Топ жұмсалымдарының құнсыздануын тану қажеттілігі 39-КЕХС-ке сәйкес айқындалады. Қажет болған жағдайда «Активтердің құнсыздануы» 36-КЕХС-ке сәйкес жұмсалымның (сонын ішінде гүдвилдің) теңгерімділік құны теңгерімділік құнмен өтелетін құнды салыстыру арқылы (сату шығындарын шегеріп, пайдалану құндылығы мен әділ құннының көбі) құнсыздануға тестіленеді. Құнсызданудан пайда болған танылған залал жұмсалымның теңгерімділік құнын азайтады. Құнсызданудан пайда болған залалды қалпына келтіру 36-КЕХС-ке сәйкес танылады, егер сонында жұмсалымның өтелетін құны артса.

Топ қатысудың үlestік әдісін пайдалануды тоқтатады, егер кәсіпорын тәуелді немесе бірлескен кәсіпорын болуын тоқтатса, немесе егер жұмсалым сатуға арналса. Топ бұрынғы тәуелді немесе бірлескен кәсіпорындарда қатысу үлесін төмендетсе және қалған үлес қаржылық, актив болса, Топ қаржылық, активтің бастапқы тануын осы күнгі әділ құны бойынша көрсетеді. Үlestік қатысу әдісі бойынша есепке алу күнінде бұрынғы тәуелді немесе бірлескен кәсіпорындарда қалған иелену үлесінің теңгерімділік және әділ құннының арасындағы айырмашылық, ішінәра сатудан пайда болған пайда мен залал есебіне енгізіледі. Бұдан басқа Топ тәуелді немесе бірлескен кәсіпорындарға қатысты өзге жиынтық, кірістерінің бұрын танылған барлық, сомалары тиісті активтер мен міндеттемелерді тәуелді немесе бірлескен кәсіпорындардың өздері сатқандай көрсетіледі. Сейтіп егер активтер мен міндеттемелерді сатқан кезде өзге жиынтық, кірістегі бұрын тәуелді және бірлескен кәсіпорындар көрсететін барлық, сомалар пайдалар мен залалдарға қайта жіктелсе, онда Топ үlestік қатысу әдісін қолдануды тоқтатқан кезде өзге жиынтық, кіріс баптарын пайда мен залалдарға қайта жіктейді.

Топ үlestік қатысу әдісін қолдануды жалғастыра береді, егер тәуелді кәсіпорын бірлескен кәсіпорын немесе керінше болса. Ондай жағдайларда әділ құны бойынша қайта бағалау жүргізілмейді.

Егер Топ тәуелді және бірлескен кәсіпорындарда қатысу үлесін азайтса, бірақ үlestік қатысу әдісін жалғастырса, онда Топ өзге жиынтық, кірісте бұрын танылған үлесінді сома бөлігін пайда мен залалға қайта жіктейді, егер осындағы қайта сыйнаптау лер тиісті активтерді немесе міндеттемелерді сату кезінде қажет болса.

Тәуелді және бірлескен кәсіпорындармен пайда немесе залалдар жөніндегі мәмілелер тек Топқа жатқызылмайтын тәуелді және бірлескен кәсіпорындардағы үлес шегіндегі Топтың есеп-қисабында танылады.

(б) Шетелдік валютадағы операциялар

Шетелдік ввалютадағы операциялар осы операцияларды жасаған күннің айырбас бағамы бойынша Кәсіпорындар тоғының тиісті функциялық, валютасында есептелінеді. Есепті күні шетелдік валютада көрсетілген монетарлық, активтері және міндеттемелер осы есептің күні қолданылатын айырбас бағамы бойынша функциялық, валютада есептелінеді. Шетелдік валютада көрсетілген және әділ құны бойынша бағаланатын монетарлық, емес активтер мен міндеттемелер әділ құнның айқындау күні қолданылатын айырбас бағамы бойынша функциялық, валютада есептелінеді. Шетелдік валютада көрсетілген, тарихи құны бойынша көрсетілген ақшалай емес баптар есептелінбейді. Егер тек айырбас бағамы осы кезең ішінде елеулі өзгерсе, кіріс және шығыс баптары кезең ішіндегі орташа айырбас бағамы бойынша есептелінеді, бұл жағдайда мәмілеле жасалған күннің айырбас бағамы пайдаланады. Өзге жиынтық, кіріс құрамындағы тікелей танылған үlestік құралдарды сатуға арналған қолда барды есептеу кезінде түзілетін курстық, айырмашылықтарды қоспаған кезде, осындағы барлық, курстық, айырмашылықтар пайда мен залалдың құрамында көрсетіледі.

(в) Қаржы құралдары

Топ құрал бойынша келісімшарттық, жағдайдардағы тарап болғанда, қаржы активтері және қаржы міндеттемелері Топ теңгерімінде деп танылады.

Қаржы активтерінің барлық, жай сатып алуды және сатылымы мәмілеле жасаған күннің негізінде танылады және есепten шығарылады. Жай сатып алу немесе сатылым – ол заңнананмен белгіленген немесе нарықта қабылданған, шарттарда ескертілген мерзімдерде активтердің жеткізілуін талап ететін қаржы активтерін сатып алу немесе сатылымы.

(i) Ақшалай қаражаттар және олардың эквиваленттері

Ақшалай қаражаттар және оның эквиваленттеріне бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аспайтын талап еткенге дейін кассадағы, банкідегі шоттар мен депозиттердегі ақшалай қаражаттар кіреді. Ақшалай қаражаттар және оның эквиваленттері өзіндік құны бойынша көрінеді, ол оның қысқа мерзімді сипатына байланысты шамамен әділ құннына тең болады.

(ii) Қаржы активтері

Қаржы активтер есепте танылады және егер оның шарты тиісті нарықта қабылданған мерзім ішінде активтерді жеткізуі талап етілсе, мәмілеле жасалған үақытта есептен алынады. Бастапқы қаржы активтер мәмілені ресімдеуге жіберілген

шығынды есептей отырып, әділ құны бойынша бағаланады. Бастапқыда әділ құны бойынша бағаланатын, пайда немесе залалдар арқылы әділ құны бойынша бағаланатындардың санатына жататын қаржы активтер («ОССЧПУ») ерекше болып табылады. Қаржы активтер мынадай санаттар бойынша жіктелінеді: ОССЧПУ-тің қаржы активтері; өтеуге дейін ұсталынатын инвестициялар; сатуға арналған қолда бар қаржы активтер («ИНДП»); сондай-ақ, Қарыздар және дебиторлық, берешек. Қаржы активтерді басқа немесе өзге санаттарға жатқызылуы оның ерекшеліктеріне және сатып алу мақсаттарына байланысты және оны есепке алу кезінде болады.

(iii) Тиімді пайыздық мөлшерлемелеге әдісі

Тиімді пайыздық мөлшерлемелеге әдісі борыштық, міндettемелердің амортизациялық, құнын есептеу және тиісті кезеңдерге пайыздық, кірістерді білу үшін пайдаланылады. Тиімді пайыздық мөлшерлемесі – бұл мөлшерлеме борыштық құралды өтеуге немесе одан да қысқа мерзімге (егер қолдануға болса) дейін, борыштық құралды есепке алу кезеңінде таза теңгерім құнына дейін күтілетін мерзімде болашақ, күтілетін ақшалай түсімдерді (тиімді пайыздық, мөлшерлемені, мәмілені ресімдеу жөніндегі шығындардың және өзге сыйлықақы немесе дисконттардың ажырамас бөлігі болып табылатын борыштық, құралдар бойынша алынған немесе істелінген барлық төлемдерді қосқанда) дисконттайды.

ПШАӘҚБ санатындағы қаржы активтерді қоспағанда, борыштық құралдар жөніндегі кірістер тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша көрінеді.

(iv) ПШАӘҚБ санатындағы қаржы активтері

Егер қаржы актив не саудаға арналса, не бастапқы танылған кезде ПШАӘҚБ санатына жатқызылса, онда ол ПШАӘҚБ ретінде жіктелінеді.

Қаржы актив «сауда үшін арналған» деп жіктелінеді, егер ол:

- оны жақын болашақта қайта сату негізгі мақсатымен сатып алынса; немесе
- есепке бастапқы қабылдау кезінде қаржы құралдар қоржының бөлігі болып табылады, Топ оларды бірыңғай қоржын ретінде басқарады, солар бойынша жақын арада болған қысқа мерзімде сатып алу және сату туралы тарихы бар болса, немесе
- тиімді хеджерлеу мәмілесінде хеджерлеу құралы ретінде белгіленбекен дериват болып табылса.

«Сауда үшін арналған» болып табылмайтын қаржы активін есепке алу кезінде ПШАӘҚБ ретінде белгіленуі мүмкін, егер:

- осындаған жіктеуді қолдану бағалаудағы немесе активтерді және міндettемелерді есептеудегі тепе-тенсіздікті жояды немесе едәуір қысқартады, олай болмаған жағдайда оның пайда болуы мүмкін болса; немесе
- қаржы активі қаржы активтер, қаржы міндettемелер тобының немесе қаржы активтер және міндettемелер тобының бөлігі болып табылады, оны басқару және бағалау Топтың құжаттық, ресімделген тәуекелді басқару стратегиясына немесе инвестициялық стратегиясына сәйкес әділ құнының негізінде жузеге асырылады, және осындаған топ туралы ақпарат үйім ішінде соның негізінде берілсе; немесе
- қаржы активі бір немесе бірнеше ішіне жасалған өндірістік құралдарда бар құралдың бөлігі болып табылады, және «Қаржы құралдар: мойындау және бағалау» 39 БЕХС құралды жалпы (актив немесе міндetteme) ПШАӘҚБ ретінде жіктеуге рұқсат береді.

ПШАӘҚБ қаржы активтері жиынтық, кіріс туралы шоғырландырылған есеп беруде қайта бағалауды көрсете отырып, әділ құны бойынша көрсетіледі. Жиынтық, кіріс туралы шоғырландырылған есеп беруде танылған таза пайдалар немесе залалдарға жиынтық, кіріс туралы шоғырландырылған есеп берудегі қаржы активтер бойынша алынған кез-келген дивидендтер және пайыздар кіреді. Әділ құны 4-ескертпеде келтірлген тәртіппе айқындалады.

(v) Сатуға арналған қолда бар қаржылық активтер

Үйымдастырылған нарықта Топтың айналыстағы акциялары және өтелетін облигациялары «сатуға арналған қолда бар» («ИНДП») ретінде жіктелінеді және әділ құны бойынша көрсетіледі, ол сенімді айқындалуы мүмкін. Сондай-ақ, Топта үйімдастырылған нарықта айналыста жоқ, акцияларында қаражаты бар, сондай-ақ, ол ИНДП санатындағы қаржы активтер ретінде жіктелінеді. Аталған инвестициялардың әділ құны сенімді айқындалуы мүмкін емес, сондықтан осындаған баға белгіленбекен үlestік құралдарды жеткізу арқылы есептесу жүргізілетін инвестициялар әрбір есептік кезеңін аяғында құнсызданудан жиналған залалдарды алып тастағаннан кейінгі өзіндік құны бойынша бағаланады. Әділ құны 4-ескертпеде белгіленген тәртіппе айқындалады.

Жыл ішіндегі жиынтық, кіріс туралы тікелей шоғылдандырылған есептемеде танылған ақшалай активтердің бағам айырмашылықтарынан болған пайдалар мен залалдар тиімді пайыздық, мөлшерлеме әдісі бойынша есептелінген құнсызданудан, пайыздан болған залалдарды қоспағанда, әділ құнның өзгеруінен болатын пайда мен залал өзге жиынтық кірістерде танылады және инвестицияларды қайта бағалау резервінде жиналады. Инвестициялар істен шыққан немесе құнсызданған кезде инвестицияларды қайта бағалау резервінде бұрын танылған жиынтық, кіріс немесе залал жыл ішіндегі кіріске немесе залалға қосылады.

ИНДП санатындағы үlestік құнды қағаздар бойынша есептелінетін дивидендтер Топта оны алуға құқығы болған кезде жиынтық, кіріс туралы шоғырландырылған есептемеде көрсетіледі.

Шетелдік валютада көрсетілген ИНДП-тің ақшалай активтерінің әділ құны сол шетелдік валютада айқындалады және есептік қүніндегі айырбас бағамы бойынша аударылады. Жиынтық, кіріс туралы шоғылдандырылған есептемеде танылған оң және теріс бағам айырмашылықтары ақшалай активтердің амортизациялық, құнның негізінде айқындалады. Өзге оң және теріс бағам айырмашылықтары өзге жиынтық кірістерде танылады.

(vi) Қарызар және дебиторлық берешек

Ұйымдастырылған нарықта айналыспайтын тиянақты немесе айқындалатын төлемдері бар саудалық, дебиторлық, берешек, берилген Қарыздар және өзге дебиторлық, берешек «Қарыздар және дебиторлық, берешек» ретінде жіктелінеді. Қарыздар және дебиторлық, берешекті кез-келген құнсыздануды шегеріп тастан тиімді пайыздық, мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, амортизациялық, құны бойынша есепке алынады. Қысқа мерзімді дебиторлық, берешектің пайыздық, кірісі болмашы болғанын қоспағанда, пайыздық, кіріс тиімді пайыздық, мөлшерлемені қолдану арқылы танылады.

(vii) Қаржылық активтерді есептен шығару

Топ актив бойынша ақша ағынына шарттық, құқықтары тоқтаған жағдайда немесе басқа ұйымға қаржы активті және тиісті тәуекелдер мен пайдаларды берген жағдайда ғана қаржы активті есептен шығарады. Егер Топ активті иемденуден болған негізгі барлық, тәуекелдер мен пайдаларды не бермесе, не сақтамаса және берілген активтерге бақылауды жалғастыра берсе, онда ол осы активтегі өзінің үлесінде және сонымен байланысты өзі төлеуге тиісті болуы мүмкін соңасына арналған ықтимал міндеттемелерін көрсетуді жалғастыра береді. Егер Топ берілген қаржы активтерді иемденуден болған негізгі барлық, тәуекелдер мен пайдаларды сактаса, онда ол осы қаржы активті есепке алууды жалғастыра береді, ал беру кезінде алған қаржат қамтамасыз етілген Қарыз түрінде көрсетіледі.

Қаржы активті толық, істен шығарған кезде активтің теңгерімділік құны мен өзге жиынтық, кіріс құрамында танылған және капиталда қорланылған пайда немесе залалмен және алынған және алуға жататын өтеу сомасының арасындағы айырмашылық, пайда мен залалдың құрамында көрсетіледі.

Қаржы активті толық, емес көлемде істен шығарған кезде (мысалы, егер Топ берілген активтің бір бөлігін сатып алу мүмкіндігін сақтаса немесе иемденуден іс жүзіндегі барлық, тәуекелдер мен пайданың сақталуына әкелмейтін қалдық, мүддесін сақтаса, сонда Топ бақылауды сақтайды), Топ қаржы активтің бұдан бұрынғы теңгерімділік құнның, ол әрі жалғасып келе жатқан қатысу арқасында мойындауды жалғастырып келе жатқан бөлігіне, және ол осы бөліктердің беру күніндегі салыстырмалы әділ құнның сүйене отырып енді мойындалмайтын бөлігінің арасында бөледі. Енді мойындалмайтын бөліктерге бөлінген теңгерімділік құны, енді мойындалмайтын бөлік үшін алынған сыйақы сомасы, және өзге жиынтық, кірістердің құрамында танылған, оған бөлінген кез-келген қорланылған пайда немесе залалдың арасындағы айырмашылық, пайдалар немесе залалдарда көрсетіледі. Өзге жиынтық, кірістің құрамында танылған қорланылған пайда мен залал осы бөліктердің салыстырмалы әділ құнны ескере отырып, әрі қарай танылатын бөлігі мен енді танылмайтын бөлігінің арасында бөлінеді.

(viii) Қаржылық міндеттеме және капитал

Борыштық, және үlestік қаржы құралдар қаржы міндеттеме мен үlestік құралдың тиісті шарты мен анықтамасының мәнін ескере отырып, қаржы міндеттемелері және капитал ретінде жіктелінеді.

(ix) Үlestік құралдар

Үlestік құралдар – ол оның барлық, міндеттемелерін шегергеннен кейін ұйым активіндегі қалдық, қатысуы туралы күәләндыратын кез-келген келісімшарт. Топпен шығарылған үlestік құралдар шығарылымға жіберілген тікелей шығындарды шегергеннен кейінгі алынған пайдалар бойынша есептеледі.

(x) Басқа да қаржылық міндеттемелер

Қарыз қаражаттарды қоса алғанда, өзге қаржы міндеттемелер мәмілені ресімдеу жөніндегі шығындарды шегеріп та-стағаннан кейін, әділетті құн бойынша есепке алынады.

Одан кейін өзге қаржы міндеттемелер тиімді пайыздық, мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, амортизациялық, құн бойынша бағаланады. Пайыздық, шығыс тиімді есептесу мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелінеді.

(xi) Қаржы міндеттемелерін есепке алууды тоқтату

Топ қаржы міндеттемелерін есепке алууды тек сонда ғана тоқтатады, егер Топтың міндеттемелері өтелсе, қүшін жойса немесе аяқталса. Қаржы міндеттеменің тенгерімділік құны және төленген немесе төлеуге жататын сыйақының арасындағы айырмашылығы пайда мен залалдың құрамында көрсетіледі.

(xii) Тұынды қаржы құралдары

Тұынды құралдар бастапқыда тұынды келісімшартты жасасқан күні бойынша әділ құны танылады және сонынан әрбір есептік күні олардың әділ құнына дейін қайта бағаланады. Жиынтық, пайда немесе залал жиынтық, кіріс туралы шоғырланырылған есептемеде танылады, егер тек тұынды құрал мойындалмаса және хеджерлеу құралы ретінде жарамды болса, бұл жағдайда жиынтық, кіріс туралы шоғырланырылған есептемедегі мерзімді мойындау хеджерлеу қатынасынан қысқа сипатына байланысты болады.

Он әділ құны бар тұынды құрал қаржы активі ретінде, ал теріс әділ құны бар тұынды құрал – қаржы міндеттемесі ретінде танылады. Тұынды құрал ұзак мерзімді актив немесе ұзак мерзімді міндеттеме ретінде сол жағдайда танылады, егер қалған қолданыстағы құралдың мерзімі 12 айдан асса және оның сатылуы немесе өтелуі алдағы 12 айдың ішінде көзделмесе. Өзге тұынды құралдар қысқа мерзімді активтерге немесе қысқа мерзімді міндеттемелерге қосылады.

(xiii) Кірікпе тұынды құралдар

Қоса берілген тұынды құралдар негізгі келісімшарттан бөлінеді де, жеке есепке алынады, егер экономикалық, сипаттамасы және негізгі келісімшарт тәуекелдері мен қоса берілген құрал өзара байланыспаса, және егер құрамдастырылған құрал ПІШАӘҚБ ретінде айқындалмаса.

Бастапқыда тұынды құралдар әділ құны бойынша танылады. Мәміле жөніндегі тиісті шығындар олардың пайда болу шамасына қарай жиынтық, кіріс туралы шоғырланырылған есептемеде танылады. Бастапқы мойындалғаннан кейін тұынды құралдар әділ құны бойынша бағаланады, және оның өзгерісі жиынтық, кіріс туралы шоғырланырылған есептемеде танылады.

(г) Акционерлік капитал

(i) Жай акциялар

Жай акциялар капитал санатында жіктелінеді.

(ii) Артықшылықты акциялар

Артықшылықты акциялар капитал ретінде жіктелінеді, егер олар міндетті сатып алуға жатпаса, немесе тек Компанияның таңдауы бойынша сатып алынуы мүмкін болса, ал оның дивидендтері Компанияның қарап шешіү бойынша төленеді. Осындағы акция дивидендтері бөлу (акционерлерге төлеу) ретінде танылады және капитал құрамында көрсетіледі.

Артықшылықты акциялар міндеттемелер ретінде жіктелінеді, егер олар міндетті сатып алуға немесе белгілі бір күнге жатса, немесе акционерлердің таңдауы бойынша, немесе егер ол бойынша дивидендтерді төлеу міндетті болып табыласа. Осындағы акция дивидендтері жиынтық, кіріс туралы есепте пайыздық, шығыстар ретінде танылады.

(iii) Дивидендтер

Дивидендтер міндеттеме ретінде көрінеді және есептік күніндегі жағдайы бойынша капитал шамасынан есептен шығарылады, егер олар тек есептік күнге немесе оған дейін хабарланса. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есептік күнге дейін ұсынылса немесе есептік күннен кейін ұсынылса немесе хабарланса, бірақ шоғырланырылған қаржы есептеме шығару күніне дейін бекітілген болса ғана хабарланады.

(д) Негізгі құрал-жабдық

(i) Тану және бағалау

Негізгі құрал-жабдықтардың нысандары қорланымдалған амортизациялық құндарды және құнсызданданудан болған за-лалдарды шегергеннен кейін нақты құны бойынша көрсетіледі. 2005 жылғы 1 қаңтардағы, яғни КЕХС-ке көшү күнінің жағдайы бойынша негізгі құрал-жабдықтардың нақты құны көрсетілген күні бойынша, яғни олардың әділ құннының негізінде айқындалған.

Құннына тиісті активті сатып алумен тікелей байланысты барлық шығындар кіреді. Өз күштерімен тұрғызылған (салынған) активтердің нақты құннына материалдарға арналған шығындар, еңбекке ақы төлеуге арналған тікелей шығындар, олар-ды мақсаты бойынша пайдалану үшін активтерді жұмыс қалпына келтірумен тікелей байланысты өзге барлық шығындар және активтерді бөлшектеу мен орын аударуға және олардың орналасқан участкелерін қалпына келтіруге арналған шығындар кіреді. Тиісті жабдықтың функционалдық мақсатымен тығыз байланысты бағдарламалық қамтамасыз етуге арналған шығындар осы жабдықтың құннына капиталдандырылады.

Егер негізгі құрал-жабдықтардың нысаны пайдалы пайдаланудың әр түрлі мерзімі бар жеке компоненттерден тұрса, онда олардың әрқайсысы негізгі құрал-жабдықтың жеке нысаны (елеулі компоненті) ретінде ескеріледі.

Негізгі құрал-жабдықтың істен шығуы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есептемедегі өзге кірістер мен залал-дарда танылады.

(ii) Келесі шығындар

Негізгі құрал-жабдықтар нысанының бөлігін аударумен байланысты шығындар, егер Топ көрсетілген бөліммен байла-нысты болашақта экономикалық пайданы алу ықтималдылығы жоғары болып табылса және оның құнин анық, айқын-дау мүмкін болған жағдайда ғана, осы нысандың теңгерімдік құны сол жоғдайда ғана артады. Ауыстырылған бөлімнің теңгерімділік құны есептен шығарылады. Негізгі құрал-жабдықтар нысандарының ағымдағы жөндеүіне және қызмет көрсетуіне арналған шығындар олар пайда болған кезде жиынтық кіріс туралы есептемеде танылады.

(iii) Амортизациялау

Уран өндіру және оны алдын ала өңдеу үшін пайдаланатын негізгі құрал-жабдықтарды амортизациялау осы негізде ме туынду құрылымын ең жақсы тәсілімен көрсететін, тек сол баптарға қатысты өндірістік әдіс негізінде есепке алынады. Жер телімдері амортизацияланбайды.

Келесі активтердің түрлері белгілі кен орнынан қорларды алу негізінде өндірістік әдісті пайдалана отырып амортизаци-яланады, оған лицензияларды қолдану мерзімі ішіндегі мына активтер жатады:

өндірістік ғимараттар және құрылыштар;

машиналар және жабдық,

Озге негізгі құралдарды амортизациялау олардың пайдалануының күтілетін мерзімінің ішінде түзу әдістің не-гізінде жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі. Жалға алынған активтер екі мерзімнің ең азысы ішінде амортизацияла-нады: жалға алу мерзімі және активтерді пайдалы пайдалану мерзімі.

Пайдалы пайдаланудың күтілетін мерзімі мынадай түрде көрсетілген:

ғимарат	10 - 45 жыл
машиналар және жабдық	3 - 5 жыл
көлік құралдары	3 - 10 жыл
қалғандары	3 - 20 жыл

Амортизациялау әдістері, пайдалы пайдаланудың мерзімі және негізгі құрал-жабдықтардың қалдық құны әрбір есептік күннің жағдайы бойынша талданады.

(е) Өндіруге дайындық жөніндегі шығындар

Топ ГКЗ белгілелен есептесу әдісін пайдаланады. Осы әдістеме барлық кезеңдерде өз кезегімен пайдаланылады.

Өндіруге дайындық жөніндегі шығындарға өндіруге дайындау жөніндегі технологиялық сұартаттын және айдаушы үнғымаларды бүркілау жөніндегі капиталдандырылған шығындар және олардың жер үстіндегі коммуникациялардың, жабдықтардың және бақылау-өлшеу аппаратураларының ішкі магистралдық бекіткіш және өзге шығындар кіреді. Өндіруге дайындау жөніндегі шығындар қорланыымдалған тозудан және құнсызданудан болған қорланыымдалған за-лалдарды есептен шығарғаннан кейінгі өзіндік құны бойынша бағаланады. Өндіруге дайындау жөніндегі шығындарды уран өндіру кезінен бастап, дәлелденген және ықтимал қорларды бағалауға арналған негіздеменің өндірістік әдісінің өндіріс шығынына жатқызады. Дәлелденген және ықтимал қорлардың есептесуі жер қойнауын пайдалануға арналған әрбір келісімшарттың құрамдас бөлігі болып табылатын қорлар туралы есептемеге негізделеді. Қорлар туралы аталған есептеме Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітетін іске асыруышылық, үлгісіне кіреді, және онда жалпы дәлелденген қорлар және жылдар бойынша күтілетін жоспарланған өндіру егжей-тегжейлі жазылады.

Уран шығарудың рентабельділігін көрсету кезінде барлау және бағалау активтері өндіруге дайындау жөніндегі шығын-дарға енгізуге жатады, сондай-ақ, өндіруге дайындау жөніндегі шығындарға участкені қалпына келтіру, ионайырбасты-рылған шайырдың құны жөніндегі бағалау шығындар кіреді, және техникалық-экономикалық негіздеме бекітілгенен кейінгі кезеңінде болған, өндіруге дайындау жөніндегі жоғарыда аталған шығындар капиталдандырылады.

Өндіруге дайындау жөніндегі капиталдандырылған шығындар құнсызданудан болған қорланыымдалған амортизацияла-уды және қорланыымдалған шығындарды есептен шығарғаннан кейінгі өзіндік құны бойынша бағаланады.

(ж) Жер қойнауын пайдалану құқығы

Жер қойнауын пайдалану құқығы құнсызданудан болған қорланыымдалған амортизациялау сомасын және залалдарын есептен шығарғаннан кейінгі бастапқы құны бойынша есепке алынады.

Жер қойнауын пайдалану құқығы уран өндіруді бастау кезеңінен бастап дәлелденген және ықтимал қорлардың негізін-дегі өндірістік әдісі бойынша амортизацияланады.

Жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алудың капиталдандырылған құнына қол қойылған бонус, коммерциялық табу бонусы, жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алу құны және капиталдандырылған тарихи шығындар кіреді.

Топ лицензияларды бергенге дейін лицензияланған аумақтарға қатысты Үкімет шеккен тарихи шығындарды өтеуге тиісті. Аталған тарихи шығындар лицензиялардың қолданыс мерзімі ішінде жүргізілетін, келтірілген төлеу құнына тең тиісті міндеттемелерді мойындаумен сатып алу құнының бөлігі ретінде танылады.

Дәлелденген қорлардың есептесуі жер қойнауын пайдалануға арналған әрбір келісімшарттың ажырамас бөлігі болып табылатын қорлар туралы есептемеге негізделген. Қорлар туралы аталған есептемеге Үкімет бекіткен техникалық-эконо-микалық, үлгі енгізіледі және онда жылдар бойынша күтілетін көлем бөлігінде егжей-тегжейлі ақпарат берілген.

(з) Материалды емес активтер

(i) Зерттеу және әзірлеу

Жаңа ғылыми немесе техникалық, білім және түсінікті алу мақсатымен зерттеу қызметіне арналған шығындар, олар пайда болған кезеңде жиынтық, кіріс туралы шоғырландырылған есептемеде танылады. Әзірлеу қызметі жаңа немесе едәуір жетілдірілген бүйімдар мен процестердің өндірісін жоспарлау немесе жобалау кезінде ғылыми зерттеулердің нәтижесін қолдана отырумен байланысты болады. Егер әзірлеуге арналған шығындарды сенімді бағалауға болса, бүйім немесе процесс техникалық, және коммерциялық, көзқарасы жағынан жүзеге асырылатын болып табылса, болашақта экономикалық, пайда алу ықтималдылығы жоғары болса, және Топ әзірлеу процесін аяқтауға және активті пайдалануға немесе сатуға ниеттенсе және ол үшін жеткілікті ресурстары бар болса, тек сол жағдайда ғана олар капиталдандырылады. Капиталдандырылған шығындарға белгілеленген мақсаттарға пайдалану үшін тікелей активті дайындауға жататын материалдар шығындары, еңбекке ақы төлеуге арналған және үстеме шығынның тікелей шығындары жатады. Әзірле-уге арналған өзге барлық шығындар тиісті кезеңдегі жиынтық, кіріс туралы шоғырландырылған есептемеде танылады.

(ii) Материалды емес өзге активтер

Топ сатып алған және пайдалы пайдаланудың түпкілікті мерзімі бар материалды емес өзге активтер амортизацияның қорланымдаған сомасын және құнсызданудан болған залалдарды есептен шығарғаннан кейінгі нақты құны бойынша көрсетіледі.

(iii) Келесі шығындар

Егер келесі шығындар аталған активтегі болашақ, экономикалық, пайданы арттыrsa, тек сол жағдайда ғана олар нақты активтің құнына капиталдандырылады. Дербес құрылған іскерлік беделдер мен сауда маркаларына қатыстыларды қосқандағы өзге барлық шығындар пайда болу шамасына қарай жиынтық кіріс туралы есептемеде танылады.

(iv) Материалды емес активтерді амортизациялау

Іскерлік беделден ерекшеленетін материалды емес активтердің амортизацияланған аударымдары олар пайдалануға дайын болған мерзімінен бастап есептелінеді және олардың пайдалануының тиісті мерзімдерінің ішінде тұра әдісті пайдалана отырып, жиынтық, кіріс туралы есептемеде танылады. Есептемелік және салыстырмалы кезеңдердегі материалды емес активтерді пайдалы пайдалануының күтілетін мерзімдері мынадай болды:

- Лицензиялар және патенттер 4-тен бастап 7 жылға дейін
- Бағдарламалық қамтамасыз ету 3-тен бастап 6 жылға дейін
- Қалғандары 2-ден бастап 7 жылға дейін

(и) Барлау және бағалау активтері

Топ нақты шығындар бойынша есепке алу үлгісін пайдаланады.

Барлау және бағалау активтеріне нақты аймақты барлауға арналған және мынадай коммерциялық, рентабельді өндірісті, яғни барлау жұмыстарына жататын геологиялық, және геофизикалық, зерттеулерге арналған шығындар, аршылым жұмыстары және шығыс жүккүжаттары сияқты жүзеге асыру мүмкіндігін бекіткенге дейін Топ занғы құқығын алғаннан кейін шеккен капиталдандырылған шығыстары енеді.

Жер қойнауын пайдалану құқығын алғанға дейінгі іс-әрекет барлауға дейінгі деп есептелінеді. Барлауға дейінгі іс-әрекет жөніндегі барлық шығындарға олар шеккен шамасына қарай шығысқа жатады және барлауға дейінгі іс-әрекеттеп байланысты операциялар жөніндегі жобалық жұмыстар, жобаның техникалық-экономикалық бағасы және шығыс жүккүжаттары сияқты осындашының шығындар енеді.

Барлау және бағалау кезеңдері аяқталғаннан кейін жер қойнауын пайдалану туралы келісімшартты бұзу туралы шешім минералдық, ресурстарды барлау мен бағалау жетістіктеріне және өндіру (әзірлеу) кезеңіне көшу туралы Топтың шешімінде байланысты болады.

Барлау және бағалау активтері олардың сипатына қарай материалды емес ретінде жіктелінеді.

Барлау және бағалау активтері уран арудың рентабельділігін көрсеткеннен кейін өндіріске дайындау жөніндегі шығындарға аударылады.

Барлау және бағалау активтері құнсыздану заттарына бағаланады, және құнсызданудан болған кез-келген залалдар жіктеудегі өзгерістерге дейін танылады.

Барлау және бағалау іс-әрекеттеріне тікелей жатпайтын жалпы барлық шығыс жүккүжаттары олардың пайда болу шамасына қарай ағымдағы шығыстарға жатады.

(i) Барлау және бағалау активтерін амортизациялау

Материалды және материалды емес активтер бөлігіндегі барлау және бағалау активтері техникалық-экономикалық, не-гіздеме бекітілген үақытқа дейін тәжірибелі өндіру кезеңінде амортизацияланбайды, алайда осы активтер активтердің құнсыздануынан болған залалдар бабы бойынша құнсызданудан болған залалдарды көрсете отырып (қажет болса) құнсыздану заттарын жыл сайын (сондай-ақ, барлау және бағалау бойынша) қаруаға жатады. Техникалық-экономикалық, не-гіздеме бекітілгеннен кейін материалды емес активтер бөлігіндегі барлау және бағалау активтері өндіріске және тиісінше жер қойнауын пайдалану құқығын дайындау жөніндегі шығындар құрамына ауыстырылады.

(к) Қалға алынған активтер

Топ оның талаптары бойынша жеке меншік құқығымен байланысты барлық, тәуекелдер мен пайдаларды өзіне алады, сонда жалгерлік шарттары қаржы жалгерлік шарттары ретінде жіктелінеді. Бастапқы тану кезінде жалгерлік актив оның әділ құны ішіндегі ең аз тең сомасымен және келтірілген ең аз жалгерлік төлем құнымен бағаланады. Бастапқы танудан кейін осы актив осындай жіктелім активтеріне қолданылатын Топтың есептеу саясатына сәйкес есепке алынады.

Жалгерлік өзге шарттар операциялық жалгерлік ретінде жіктелінеді, және тиісті жалгерлік активтер Топтың қаржы жағдайы туралы есептемеде танылмайды.

Операциялық жалгерлік жөніндегі төлемдер жалгерлік мерзім ішінде тұра әдіс бойынша пайдада және залалда танылады. Жалгерлік шарт жөніндегі ынталандырулар жалгерлік мерзім ішінде жалпы жалгерлік шығындардың ажырамас бөлігі ретінде танылады.

Қаржы жалгерлігі жөніндегі ең аз жалгерлік төлемдер қаржы шығыстары және өтелмеген міндеттемелердің азаюының арасында бөлінеді. Қаржы шығыстары қалған тенгерімділік міндеттемелер жөніндегі тұрақты мерзімдік пайыздық мөлшерлемені қамтамасыз ету үшін жалгерлік мерзім ішіндегі әрбір кезеңге бөлінеді.

Күтпеген міндеттемелердің енді болмайтыны және жалгерліктің түзетілгені туралы белгілі болған кезде, шартты жалгерлік төлемдер қалған жалгерлік мерзім ішінде ең аз жалгерлік төлемдерді қайта қараша арқылы есепке алынады.

(л) Қорлар

Қорлар екі шамасы ішіндегі ең азы бойынша танылады: нақты өзіндік құны және іске асырудың таза құны. Қорлардың нақты өзіндік құны орта есеппен өлшенген құн принципі бойынша айқыналады, және оған сатып алуға арналған шығындар, өндірге немесе дайындауға арналған шығындар және қорларды олардың нағыз орналасқан жеріне жеткізу және оларды тиісті қалпына келтіру үшін шеккен өзге шығыстар енеді. Жеке өндіріс қорларына және аяқталмаған өндіріс нысандарына қатысты, сондай-ақ, нақты өзіндік құнына кәсіпорынның өндірістік құаттылығына нормативтік жүктеген кезінде өндірістің стандарттық, көлемі бойынша есептелінетін шығыс жүктемелерінің тиісті үлесі енеді.

Іске асырудың таза құны осы нысанды және оны сату жөніндегі жұмысты орындаудың аяқталуына арналған есеп айырысу шығындарын шегергеннен кейінгі жай шаруашылық, қызметтің барысында қор нысанын сатудың ықтимал құныны көрсетеді.

(м) Акционерге ақшалай емес активтерді бөлу

Топ өзінің иеленушілеріне (бұл жағдайда Акционерге) активтерді бөлу жөніндегі міндеттемелерді таниды, егер Топ осындай активтерді иеленушілерге (атап айтқанда, оған Компания иеленушілерінің рұқсаты енеді) сыйақысыз осындай активтерді беру туралы қайтарылмайтын міндеттемелерді жасаса, және сонда міндеттеме сомасы сенімді бағалануы мүмкін. Міндеттеме танылған кезде, сондай-ақ, Компания капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есептемеде оны иеленушілерге бөлу ретінде таниды.

(н) Құнсыздану

(и) Қаржы активтері

Қаржы активі (ПШАӘҚБ қоспағанда) әрбір есептік күндеңі жағдайы бойынша оның құнсыздануы мүмкін объективті күәлігі бар нысанасы бойынша бағаланады. Егер осы активтерден болған ақшалай қаржаттардың болашақ, ағындағынан күтілетін шамасына жағымсыз әсер еткен бір немесе бірнеше оқиғалардың болғанына объективті күәлігі бар болған жағдайда, онда қаржылық, актив құнсызданған деп есептелінеді. Елеулі қаржы активтері жекелей құнсыздану заттарына тестіленеді. Қалған қаржы активтері үқсас кредиттік тәуекелдік сипаты бар топтарда ұжыммен бағаланады.

ИНДП санатындағы құнды қағаздар үлесіндегі қаржы салуының құнсыздануын объективті күәлігі деп олардың әділ құннының сатып алу құннынан төмен едәуір немесе ұзак, құлдырауы болып есептелінеді.

Өзге барлық қаржы активтері бойынша құнсызданудың объективті күәлігі мыналар болуы мүмкін:

- әмбенттің немесе үағдаласуышының едәуір қаржылық, қындықтары; немесе
- шартты бұзу, мысалы, борыштың пайыздық, немесе негізгі сомасын төлеуден бас тарту немесе жалтару; немесе
- қарыз алушының банкрот немесе қаржылық, қайта құрылудының жоғары ықтималдылығы; немесе

- осы қаржы активі үшін қаржылық, қындықтар салдарынан актив нарығының жойылып кетуі.

Құнсызданудан болған залал сомасы амортизациялық, құны бойынша есептелінген қаржы активіне қатысты бастапқы пайыздың тиімді мөлшерлемесі бойынша дисконттадаған активтің теңгерімділік құны мен болашақта күтілетін ақшалай қаражаттар ағындарының келтірілген құны арасындағы айырмашылық, ретінде есептелінеді. Құнсызданудан болған барлық залалдар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есептемеде танылады.

Өзге жиынтық, кірісте қорланымдалған осындай құнсызданудың, кірістердің немесе шығыстардың объективті қуәлігін пайдалана отырып, ИНДП қаржы активіне қатысты құнсызданудан болған залалдарды айқындаған кезде, қаржы активінің есептен шығарылғанына қарамастан кезең ішіндегі қаржы нәтижелері бойынша реклассификацияланады. Құнсызданудың сомасы оның ағымдағы әділ құнына сілтеу арқылы есептелінеді.

Егер сторнолау құнсызданудан болған залалды танудан кейін болған оқиғамен объективті байланысты болуы мүмкін болса, онда құнсызданудан болған залал сторноланады. Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтері және өздерін борыштық, құнды қаражаттармен көрсететін ИНДП-тің қаржы активтері үшін, сторнолау жиынтық, кіріс туралы есептемеде көрсетіледі. Сторнолау құнсыздану күніндегі инвестицияның теңгерімділік құны сол деңгейде танылады, егер құнсыздану танылмаған жағдайда, және айқындаған амортизацияланған құннын аспаса.

(ii) Қаржылық емес активтер

Қорлардан және кейінге қалдырылған салық, активтерінен ерекшеленетін Топтың қаржылық, емес активтерінің теңгерімділік құны оның құнсыздану мүмкіндігінің белгілерін анықтау үшін әрбір есептік күнге талданады. Осындай белгілер бар болған жағдайда, тиісті активтің төленетін құнына есептелінеді.

Активтің төленетін құны немесе генерирленген бірлік екі шаманың ішіндегі ең үлкенін көрсетеді: осы активтің пайдалануши құны және сатуға арналған шығындарды шегергеннен кейінгі оның әділ құны. Пайдалануши құнды есептеген кезде болашақта күтілетін ақшалай қаражаттардың ағыны осы актив үшін ерекше болып табылатын ақша мен тәуекелдің үақытша құнында ағымдағы нарық, бағасын көрсететін дисконттаудың салыққа дейінгі мөлшерлемесін пайдалана отырып, олардың келтірілген құннына дейін дисконттады. Құнсыздану затына тексерісті өткізу мақсатында активтер ең аз топқа бірігеді, соның шенберінде тиісті активтердің одан әрі пайдалануының нәтижесінде ақшалай қаражаттардың ағыны генерирленеді, және осы ағын көп жағдайда басқа активтермен немесе актив топтарымен («генерирленген бірлік») генерирленген ақшалай қаражаттардың ағынына тәуелді емес. Құнсыздану затын тексеру мақсатымен бизнесті сатып алу нәтижесінде сатып алынған гудвилл генерирленген бірліктерге бөлінеді, олар біргүй синергиясынан тек үтады.

Егер осы активтерге жататын активтің теңгерімділік құны немесе генерирленген бірлігі оның өтейтін құннынан жоғары болса, сол жағдайда ғана құнсызданудан болған залалдар мойындалады. Құнсызданудан болған залалдар жиынтық, кіріс туралы шоғырландырылған есептемеде мойындалады.

Басқа активтерге қатысты бұрынғы кезеңдерде танылған құнсызданудан болған залалдар құнсызданудан болған залалдардың азаозы немесе жоғалу белгілері бар болған әрбір есептік күн бойынша бағаланады. Егер өтелетін құнды айқындау үшін пайдаланатын бағалауда өзгерістер болса, құнсызданудан болған залал сторноланады. Құнсызданудан болған залал тек сол шамада сторноланады, активтің теңгерімділік құны, егер құнсызданудан болған залал танылmasa, тозу немесе амортизациялау шегергеннен кейін айқындалатын теңгерімділік құннын аспаса.

(o) Қызметкерлердің сыйақылары

(i) Қызметкерлерге өзге ұзақ мерзімді сыйақы

Еңбекке жарамдылығынан айырылу, кәсіби ауру, асыраушысынан айырылған жағдайда өтем төлеуге жататын қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақы беруге қатысты Топ міндеттемесінің нетто-мөлшерлемесі болашақ, сыйақы сомасынан көрінеді, персонал ол құқықты ағымдағы және өткен кезеңдерде тапты. Осы болашақ, сыйақылар олардың ағымдағы құнын айқындау мақсатымен дисконттады. Үқітимал өтем мөлшері қолданыстағы заннаманың негізінде есептелінеді. Дисконттау мөлшерлемесі мемлекеттік облигациялар бойынша тәуекелсіз сыйақы мөлшерлемесімен көрсетіледі.

(ii) Қысқа мерзімді сыйақылар

Қызметкерлерге қысқа мерзімді сыйақы беруге қатысты міндеттемелердің шамасын айқындаған кезде дисконттау қолданылмайды, және тиісті шығыстар қызметкерлер өздерінің еңбек міндеттемелерін орындау шамасына қарай танылады.

Егер Топта қызметкер бұрынғы өзінің еңбек қызметін жүзеге асыру нәтижесінде түзілген тиісті соманы төлеу жөніндегі қолданыстағы құқықтық, және конструктивті міндеттемелер бар болса, және осы міндеттемелердің шамасын дұрыс бағалауға мүмкін болса, онда сыйлықақы төлеудің қысқа мерзімді жоспар немесе пайдада қатысу шеңберінде төлеу үшін күтілетін сомаға қатысты міндеттемелер танылады.

(п) Резервтер

Егер Топта бұрын болған қандай-да бір оқиғаның нәтижесінде заңдық, немесе конструктивтік міндеттеме пайда болса, оның шамасын дұрыс бағалауға мүмкін болса, және осы міндеттемені реттеу үшін экономикалық пайда жылыстауының қажет болуының жоғары ықтималдылығы бар болған жағдайда, резерв танылады. Резерв шамасы салыққа дейінгі мөлшерлемесі бойынша ақшалай қаражаттардың күтілетін ағындарын дисконттау арқылы айқындалады, ол осы міндеттемеге тән ақша мен тәуекелдің үақытша құнының ағымдағы нарықтық бағалауын көрсетеді.

(i) Кен орындарын қалпына келтіру

Топ қызметі қоршаған ортаны қорғау жөніндегі әртүрлі заңдар және ережелермен реттеледі. Топ резервларын басшылар заңнаманың ағымдағы талаптарын және келісімшарттардың лицензиялық шарттарын түсіну негізінде кен орын қалпына келтіру бойынша бағалайды. Резерв болашақ, ақша шығындарын бағалау арқылы айқындейдьы, оны Топ есептік күнде бар кен орындарының залалын қалпына келтіру үшін шегеді, және осындаі ақшалай ағындар олардың ағымдағы құнына дейін дисконтталауды. Болашақ, кезеңдерде шеккен нақты шығындар салық, қорының сомасынан едәуір ерекшеленуі мүмкін. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі заңдар мен ережелердегі болашақ, өзгерістер, кен орындары лицензияларының қолдану мерзімі және дисконтық, мөлшерлемелер атап болған резервның тәңгерімділік құнына әсер етуі мүмкін. Қосымша көзделмеген шығындар бойынша, олар жаңа ақпараттар, заңдар және бағалаулар пайда болғанына қарай белгілі болған кезде, қосымша резерв келешекке арналған негіздеме бойынша құрылады.

(р) Кепілдіктер

Топтың қауымдастық, және бірлесе бақыланатын үйімдардың және өзге байланысқан тараптардың төлем қабілеттілігін қамтамасыз ету мақсатымен Топ кепілдіктер беру туралы шарттарды жасасқан кезде, Топ атап болған шарттарды шартты шарттар ретінде қарастырады және оларды солар сияқты есептейді. Осыған байланысты Топ тиісті кепілдіктер бойынша төлеуін жүзеге асыруы ықтимал болған үақытқа дейін, Топ кепілдіктер шартын шартты міндеттемелер ретінде қарастырады.

(с) Kіріс

(i) Тауарларды сату

Тауарларды сатудан түсken кірістің шамасы берілген барлық сауда женілдіктер мен берулерді ескере отырып, алынған немесе алуға жататын өтеулердің әділ құны бойынша бағаланады. Жеке меншік құқығымен байланысты едәуір тәуекелдер мен пайдалар сатып алушыға берілген болса, және бұл ретте тиісті өтеу алу ықтималдылығы жоғары болса, шеккен шығындар, тауарлардың ықтимал қайтарлылуы сенімді бағалауға мүмкін болса және сатылған тауарлардың басқаруына қатысу тоқтатылған жағдайда, кіріс тек сол кезде танылады.

Тәуекелдер мен пайдаларды беру кезінде сату шартының нақты талабына тәуелді түрленеді. Уран, тантал, берилл өнімдерін сату кезінде тәуекелдер мен пайдаларды беру әдептегідей DAF (шекараға дейін тауарларды жеткізу), DDU (бажды төлеусіз жеткізу), FOB (франко-борт) және (CIF) (құны, сақтандыру және кірепүл) шарттарында тиісті INCOTERMS жіктеліммен өтеді.

Электроэнергия мен су сатудан болған кіріс (бұдан әрі - «коммуналды қызметтер») резервды шегергеннен кейін алынған немесе алуға жататын өтеулердің әділ құны бойынша көрсетіледі. Жеке меншік құқығымен байланысты тәуекелдер мен пайдалар сатып алушыға берілген болса, және бұл ретте тиісті өтеу алу ықтималдылығы жоғары болса, кіріс шамасын сенімді бағалауға мүмкін болса, ол клиентке коммуналды қызметтерді көрсеткеннен кейін ғана болады, тек сол кезде кіріс танылады.

Коммуналды қызметтерді көрсету көлемі счетчиктің көрсетуінің негізінде айқындалады. Счетчик көрсетуін Топтың Сату бөлімі ай сайын бақылайды.

(ii) Қызыметтер

Қызыметтерді көрсетуден болған кіріс жиынтық, кіріс туралы шоғырландырылған есептемедегі есептік күннің жағдайы бойынша шарт бойынша жұмыстың аяқталған кезеңіне жататын бөлігінде танылады. Шарт бойынша жұмыстың аяқталған кезеңі келісімшартқа сәйкес жұмыстың орындалған көлемін шолу негізінде бағаланады.

(т) Өзге кірістер мен шығыстар

(i) Субсидия

Субсидия алынған және Топ субсидиямен байланысты барлық талаптарды Топтың орындаитынына орынды сенімі болған кезде, бастапқыда ол мерзімі ұзартылған кіріс ретінде танылады (шоғырландырылған қаржы жағдайы туралы есептемеде мерзімі ұзартылған субсидиялар ретінде көрсетіледі). Топтың шеккен шығысын өтеу үшін ұсынылған субсидиялар жүйелік негізде жиынтық, кіріс туралы есептемеде тиісті шығыстар танылған сол кезеңдерде танылады. Активті сатып алуға арналған Топтың өтемақылық, шығындарының субсидиялары осы активтің пайдалы пайдаланудың ұзак мерзімінде жүйелік негізде тиісті активтің шотына есептелінеді.

(ii) Әлеуметтік төлемдер

Топ жарнасы жалпы қоғамның игілігіне, яғни әлеуметтік бағдарламаларға бағытталған кезде, онда ол жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарда жазылмайды және Топ қызыметкерлерінің пайдасына төлем төлеумен шектелмейді, олар оны жүзеге асыру шамасына қарай жиынтық, кіріс туралы шоғырландырылған есептемеде танылды.

(у) Қаржы кірістері мен шығыстары

Қаржы кірістерінің құрамына инвестицияланған қаражаттар жөніндегі пайыздық, кірістер (соның ішінде ИНДП бойынша), дивидендтік кіріс, қаржы активтерінің міндеттемелерінің әділ құнының өзгеруі, ОССЧПУ, сондай-ақ, оң бағамдық, айырма енеді. Егер Топтың экономикалық, пайдаларды алу ықтималдығы жоғары болса, және кіріс шамасы тиімді пайыздық, мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып дұрыс анықталуы мүмкін болса, ол оны тану кезінде аталаған активтің таза теңгерімділік құнына дейін қаржы активін өтеуге дейін күтілетін мерзім ішінде күтілетін болашақ, ақша түсімдерінің дисконтталуының қамтамасыз етілуі осылай есептелінеді, онда пайыздық, кіріс жиынтық, кіріс туралы шоғырландырылған есептемеде есептеген кезде танылады. Дивидендтік кіріс жиынтық, кіріс туралы шоғырландырылған есептемеде танылады сол кезде, егер Топта тиісті төлемді алуға құқығы болса (егер Топтың экономикалық пайданы алуға ықтималдылығы жоғары, және кіріс шамасы дұрыс анықталуы мүмкін болса).

Қаржы шығысының құрамына қарыздар жөніндегі пайыздық шығыстар, резервтер жөніндегі дисконтты есепке алу, міндеттеме ретінде жіктелімделетін артықшылықты акциялар жөніндегі дивидендер, теріс бағамдық, айырмалар, қаржы міндеттемелерінің әділ құнының өзгеруі, ОССЧПУ, сондай-ақ, қаржы активтері бойынша танылған, құнсызданудан болған залалдар енеді.

Қарыз шығындарына шетелдік валютадағы қарыздарды тарту нәтижесінде пайда болған бағамдық, айырмалар енеді сол шамада, олар оны пайыздық, төлеуге арналған залалдарды түзету деп санаған кезде. Қарыз қаражаттарын тартумен байланысты барлық шығындар осындағы активтердің нақты құнының құрамында көрсетілетін жіктелім активтерімен байланысты заемдық, қаражаттарды қоспағанда, тиісті пайыздық, мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып жиынтық, кіріс туралы есептемеде танылады.

Шетел валютасының айырбас бағамының өзгеруінен болған кірістер мен залалдар нетто-шамасы бойынша көрсетіледі.

(ф) Пайдаға салынатын салық шығысы

Пайдаға салынатын салық шығысына ағымдық, кезеңдегі кіріс салығы және қалдышылған салық, енеді. Пайдаға салынатын салық шығысына тікелей капитал құрамында танылатын балтарға жататын оның сол бөлігін қоспағанда жиынтық кірістер мен залалдар туралы шоғырландырылған есептемеде көрсетіледі, осы жағдайда сондай-ақ, ол тиісті капитал құрамында танылады.

Ағымдағы кіріс салығы салық, мөлшерлемесінің есептік күндеңі жағдайы бойынша қолданыстағы немесе шын қолданысқа енгізілген негізде, сондай-ақ өткен жылдарға арналған кіріс салығын төлеу жөніндегі міндеттеме шамасының барлық түзетулері есептелінген жыл ішіндегі салық, салынатын пайдаға қатысты төлеуге жататын салық, сомасы болып табылады.

Қалдырылған салық, салынатын пайдаларды есептеу үшін пайдаланатын немесе бастапқыда гудвилді тану нәтижесінде пайда болған қаржы есептемесі және салық базасы мақсатындағы теңгерімділік актив құны және міндеттемелерінің арасындағы уақытша айырмашылықтар бойынша көрсетіледі. Қалдырылған салық, бизнестің бірігі болып табылмайтын және не бухгалтерлік, не салық, салынатын пайдаға әсер етпейтін мәмледегі бастапқыда активтерді немесе міндеттемелерді танумен байланысты уақытша айырмашылықтарға қатысты танылмайды. Қалдырылған салық есептік күнде қабылданған немесе шын қабылданған заңдарға сәйкес олар сторноланған кездеңі уақытша айырмашылықтар бойынша қолданылуға тиіс салық, мөлшерлемесі бойынша анықталады. Егер ағымдағы салық, активтері мен міндеттемелерін өзара есепке алып жүргізуге заңнамалық, бекітілген құқығы бар болса, және бірақ олар нетто-негізде ағымдағы салық, міндеттемелері мен активтерін реттеуге ниетті бір және сол салық, салынатын кәсіпорынға, не әртүрлі салық, салынатын кәсіпорындарға бір және сол салық, органымен өндіріп алатын кіріс салығына жататын болса, онда қалдырылған салық, активтері мен міндеттемелері есепке алынады.

Топ уақытша айырмашылықты сторнолауды бақылауға мүмкіндігі бар және уақытша айырмашылықты сторнолау болашақта ықтимал болмайтын жағдайды қоспағанда, міндеттеме қауымдақтан кәсіпорындарындағы инвестициялармен байланысты салық, салынатын уақытша айырмашылықтар бойынша танылады.

Қалдырылған салық, активтері салық, салынатын пайданы алу ықтималдылығы жоғары болған шамада танылады, оған қарсы уақытша айырмашылықтар іске асырылуы мүмкін. Қалдырылған салық, активтерінің шамасы тиісті салық, пайдала-рының іске асырылуы енді ықтимал болмайтын бөлігінде төмендейді.

Дивидендерді бөлу кезінде пайда болған қосымша кіріс салығының сомасы тиісті дивидендтке ақы төлеу жөніндегі міндеттемелер танылған кезде танылады.

Қазақстанның қолданыстағы салық, режіміне сәйкес өткен жылдың есептік кезеңінің корпоративтік кіріс салығы бойынша нақты мәліметтердің негізінде бағаланған кіріс салығының аванстық, төлемін жүргізу талап етіледі. Аванстар теге-тен төлемді ай сайын енгізу арқылы жүргізіледі. Есептік кезеңдегі салық, деклорациясы салық, органдарына келесі жылдың 31 наурызына дейін ұсынылады. Нақты салықты есептеу нәтижесінде қосымша ақы беріледі немесе кіріс салығы бойынша қайта төлеу жүргізіледі.

(х) Жаңа және қайта қаралған стандарттарды қабылдау

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке материалдық әсері болмаған, қабылданған стандарттар.

Ксқп-қиссаптағы көрсеткіштерге және/немесе ашып көрсетілуіне әсер еткен жаңа және қайта қаралған ҚЕХС

Ағымдағы жылды Топ бірінші рет 2013 жылғы 1 қаңтардан басталатын есептік кезеңдер үшін қолдануға міндетті, ХҚЕС шығарған, бір қатар жаңа және қайта қаралған ҚЕХС-ті қолданды.

«Қаржылық активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу туралы ашылымдар» 7-ҚЕХС-ке (IFRS) түзету

Ағымдағы жылды Топ бірінші рет «Қаржылық активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу туралы ашылымдар» 7-ҚЕХС-ке түзетулерді қолданды. 7-ҚЕХС-ке түзетулер заңды түрде орындалатын өзара есепке алу туралы бас келісім мен ұқсас ұағдаластықтың шеңберінде ҚҚ, қатысты өзара есепке алу құқығы мен ілеспелі ұағдаластықтарды (мысалы, қамтамасыз етуді ұсыну жөніндегі талаптарды) ашуды талап етеді.

Түзетулер ретроспективті қолданылды. Топта өзара есепке алу туралы шарттар болмағандықтан, түзетулерді қолдану шоғырландырылған қаржылық, есептіліктің ашылуына және сомасына әсер еткен жоқ.

Шоғырландыруларды, бірлескен қызметтер, тәуелді кәсіпорындар мен ашылу туралы келісімдерді есепке алу жөніндегі жаңа және қайта қаралған стандарттар

2011 жылғы мамырда шоғырландыруларды, бірлескен қызметтер, тәуелді кәсіпорындар мен ашылу туралы келісімдерді есепке алу жөніндегі «бес стандарт пакеті» шығарылды:

«Шоғырландырылған қаржылық есептілік» 10-ҚЕХС;

«Басқа кәсіпорындардағы қатысуар туралы ақпараттарды ашып көрсету

«12-ҚЕХС;

«Жеке қаржылық есептілік» 27-ҚЕХС (2011), және «Қауымдақтан ұйымдарға және бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялар» 28-ҚЕХС (2011).

Соңында 10-ҚЕХС, 11-ҚЕХС және 12-ҚЕХС-ке олардың бірінші қолданылуына қатысты түзетулер енгізілді.

Төменде аталған стандарттар қолданылуының әсері келтірілген:

10-ҚЕХС-тің әсері

10-ҚЕХС (IFRS) «Шоғырландырылған және жеке қаржылық есептілік» 27-ҚЕХС-тің (IAS) және «Шоғырландыру - арнайы тағайындалған кәсіпорын» 12- ПКР-тің (SIC) бірқатар ережелерін өзгерту. 10-ҚЕХС-те (IFRS) мынадай міндетті З элементтері бар бақылаудың жаңа анықтамасы берілді: (а) инвестиция объектісінің үстінен билік өкілеттілігі; б) инвестиция объектісі қызметінің өзгермелі нәтижелері бойынша тәуекелдер мен пайдалар, және в) инвестиция объектісі қызметінің өзгермелі нәтижелеріне әсер ету үшін билік өкілеттілігін пайдалану мүмкіндігі. Бұрын кәсіпорын бақыланатын болып есептелінетін, егер пайда алу үшін оның қаржылық, және шаруашылық, саясатын айқындау мүмкіндігі болса. 10-ҚЕХС (IFRS) бақылауды айқындау жөніндегі қосымша басшылықты қамтиды.

11-ҚЕХС-тің әсері

11-ҚЕХС (IFRS) «Бірлескен қызмет» 31-ҚЕХС-ті (IAS) ауыстыруды. Бұдан басқа «Бірлесе бақыланатын кәсіпорын – қатысушылардың монетарлық емес салымдары» (SIC) 13 түсінігі 28-ҚЕХС-ке (IAS) (2011) енгізілді. 11-ҚЕХС-те (IFRS) еki немесе бірнеше тараптармен бірлесе бақыланатын қызмет туралы келісімдерді жіктеуді және есепке алуды қарайды. 11-ҚЕХС-ке (IFRS) сәйкес бірлескен қызмет бірлескен операциялар (БО) мен бірлескен кәсіпорын (БК) ретінде жіктеледі.

Жіктелім келісімнің құрылымын, заңдық нысанын және шарттарын ескере отырып тараптардың құқықтары мен міндеттемелерімен айқындалады. БО – бұл бірлескен бақылау туралы келісім, оның тараптары активтерге құқықтары бар және бірлескен қызмет міндеттемелері бойынша жауапты болады. БК – бұл бірлескен бақылау туралы келісім, оның тараптары бірлескен қызметтің таза активтеріне құқықтары бар. 31-ҚЕХС-те (IAS) бірлескен қызмет туралы үш түрлі келісімдер ажыратылады: бірлесе бақыланатын кәсіпорындар, активтер және операциялар. 31-ҚЕХС-те (IAS) бірлескен қызметті жіктеу негізінде оның заңдық нысанымен (мысалы, жеке заңдық, тұлғанын бар болуы бірлескен қызметті бірле-се бақыланатын кәсіпорын ретінде жіктеуге әкелетін) айқындалатын.

БК мен БО-ның бастапқы және кейінгі есепке алуы ажыратылады. БК-ке жұмсалым үлестік қатысу әдісімен көрсетіледі (үйлесімді шоғырландыру рұқсат етілмейді). Эрбір БО қатысушысы қолданылатын стандарттарға сәйкес меншікті активтерін (бірлесе иеленудегі актив үлесін қоса отырып), меншікті міндеттемелерін (бірлескен міндеттемелердегі үлесті қоса отырып), меншікті ақшалай түсімдерді (БО ақшалай түсімдеріндегі үлесті қоса отырып) және меншікті шығысты ((БО шығыстарындағы үлесті қоса отырып) таниды.

11-ҚЕХС-ті қолдану шоғырландырылған қаржылық, есептіліктегі танылған сомаларға елеулі әсер еткен жоқ.

12-ҚЕХС-тің әсері

12-ҚЕХС еншіліес және тәуелді кәсіпорындардағы, соңдай-ақ, бірлескен қызметтердегі және/немесе шоғырландырылмаған құрылымдық, кәсіпорындарындағы жұмсалымдарды ашуға қолданылады. 12-ҚЕХС-ті (IFRS) қолдану есептіліктің одан да толық, ашылуына әкелді (7, 23 және 24-ескертпе).

13-ҚЕХС Әділетті құны бойынша бағалау

Ағымдағы жылы Топ бірінші рет 13-ҚЕХС-ті қолданды. Осы стандарт әділ құнды бағалауға және әділ құнды бағалауды ашуға бірыңғай тәсілдемені белгілейді. 13-ҚЕХС оларға қатысты ҚЕХС-тің өзге стандарттары әділ құн жөніндегі бағалауды талап ететін немесе рұқсат ететін қаржылық, та, сонымен қатар қаржылық, емес құралдарға да, соңдай-ақ, «Акцияларға негізделген төлемдер» 2-ҚЕХС-ке, «Жалгерлік» 17-ҚЕХС реттейтін жалдау келісімдеріне, сонымен қатар салыстырылатын, бірақ, әділ құнға тең емес бағалауға (мысалы, қорларды бағалаған кезде өткізуудің таза ықтимал бағасы (ӨТЫБ) немесе құнсыздандыу бағалау кезінде пайдалануу құндылығы (ПҚ)) тарайтын құралдарды қоспағанда, әділ құн жөніндегі бағалауды ашуға да қолданылады.

13-ҚЕХС әділ құнды негізгі нарықта (немесе ол болмаған кезде, неғұрлым пайдалы) ағымдағы нарықтық жағдайдағы бағалау құніне активті ерікті сату немесе міндеттемелерді беру бағасы ретінде айқындейды. Сонымен әділ құн осы құнның тікелей бақылаулығына немесе өзге әдістеме бойынша оның бағалауына қарамастан шығу құны ретінде айқындалады. Бұдан басқа 13-ҚЕХС ашуға көптеген талаптарды қамтиды.

13-ҚЕХС 2013 жылғы 1 қаңтардан кейін басталған есептік жылдарда әрекет етеді. 13-ҚЕХС-тің ауыспалы жағдайы қолдану басталғанға дейінгі кезеңдердің салыстырмалы ақпаратына стандартты қолданбауға мүмкіндік береді. Сейтіп, Топ 2012 жылдың ҚЕХС-і бойынша салыстырмалы ашуды жасаған жоқ.

13-ҚЕХС-ті қолдану шоғырландырылған қаржылық, есептілікте танылған сомаға елеулі әсер еткен жоқ.

«Өзге жиынтық кірістердің баптары туралы ақпаратты ұсыну» 1-ҚЕХС-ке (IAS) түзетулер

Ағымдағы жылы Топ бірінші рет «ЖСК, баптары туралы ақпарат беруге» 1-ҚЕХС-ке түзетулерді қолданды. Аталған түзетулер жиынтық, пайда туралы есеп беруде және пайда мен залал туралы есеп беруде жаңа терминологияны енгізеді (оны қолдану міндетті емес). Соларға сәйкес «жиынтық, пайда туралы есеп беру» «пайда мен залал және өзге жиынтық, пайда туралы есеп беру» деп аталды. 1-ҚЕХС-ке түзетулер пайда мен залал және өзге жиынтық пайда не бірыңғай есеп беруде, немесе бірінен соң бірі келетін жеке екі түрлі есеп беруде ұсыну мүмкіндігін сақтайды. Сондай-ақ, түзетулер өзге жиынтық, пайда баптарын мынадай топтастыру туралы талаптарды енгізеді: а) келесі пайдалар мен залалдарда қайта салынғату ге жатпайтын баптар; және б) белгілі шарттарды орындаған кезде келесі пайдалар мен залалдарда қайта салынғату ге жататын баптар. Сонымен қатар өзге жиынтық, пайда баптары жөніндегі салықты да осы екі топ бойынша бөлу қажет. Бұл ретте түзетулер кірісқа салықты шегергенге дейін немесе кейін өзге жиынтық, пайда баптарын ұсыну нұсқасын таңдау мүмкіндігін өзгертуейді. Түзетулер ретроспективті қолдануды талап етеді, сондықтан салыстырмалы кезеңнің өзге жиынтық пайда баптарын ұсыну өзгертилді. пайда және залал, өзге жиынтық, пайда және жалпы жиынтық, пайда түзетулеріне өзге әсер болған жоқ.

«Қаржылық есептілігін ұсыну» 1-ҚЕХС-ке (IAS) түзетулер

(2012 жылы мамырында шығарылған «2009-2011 ҚЕХС (IFRS) жақсартулары»-нан

«2009–2011 ҚЕХС жақсаруы» кейбір ҚЕХС-ге түзетулер енгізді. Топқа 1-ҚЕХС-ке өткен кезеңнің басындағы қаржылық жағдайы туралы есеп-беруді (қаржылық, жағдай туралы үшінші есеп) және соған байланысты ескертпелерді қосу туралы түзетулер әсер етті. Түзету мынадай екі шарттардың бір үақытта орындалуы кезінде қаржылық, жағдай туралы үшінші есеп беруді міндетті түрде ұсынылуы көзделеді, яғни: а) егер кәсіпорын есептік саясатты ретроспективті қолданса немесе ретроспективтік қайта есептеуді жүргізсе немесе қаржылық, есептілік баптары қайта жіктелсе және б) егер жоғарыда көрсетілген өзгерістер қаржылық, жағдай туралы үшінші есеп-берудің көрсеткіштеріне елеулі әсер етсе. Бұл ретте түзетулерде қаржылық, жағдай туралы үшінші есеп беруге ескертпелер талап етілмейді деп көрсетілген.

Ағымдағы жылы Топ бірінші рет бірқатар жаңа және қайта қаралған ҚЕХС-ті (жоғарыға қараңыз) және соларға байланысты тиісті түзетулерді қолданды. Осы стандарттарды қолдану Топтың қаржылық, жағдайы туралы есеп беруіне елеулі әсер еткен жоқ. Қаржылық, жағдай туралы үшінші есеп беруді таныстыру рәсімі талап етілмейді.

Шығарылған, бірақ күшіне әлі енбеген жаңа және қайта қаралған ҚЕХС

Топ мынадай (шығарылған, бірақ, әлі күшіне енбеген) жаңа және қайта қаралған ҚЕХС пен ХҚЕС-ті қолданбады:

9-ҚЕХС	«Қаржы құралдары»;
9-ҚЕХС пен 7-ҚЕХС-ке түзетулер	«9-ҚЕХС-ті қолдану құні және ауыспалы ашу»;
10-ҚЕХС, 12 және 27-ҚЕХС-ке түзетулер	«Инвестициялық кәсіпорын»;
32-ҚЕХС-ке түзетулер	«Қаржылық активтер мен міндеттемелердің өзара есептесуі»;
36-ҚЕХС-ке түзетулер	«Активтердің құнсыздандыруы»;
39-ҚЕХС-ке түзетулер	«ҚИ: тану және бағалау»;
21-ХҚЕС	«Алымдар».

Топ жоғарыда аталған стандарттар мен түсінірүлерді қабылдау 9-ҚЕХС-тің (IFRS) қаржы құралдарын бағалауға және ашуға әсер ететін жағдайларды қоспағанда, Топтың болашақ кезеңдердегі қаржылық есеп-қисабына елеулі әсер етуін күтпейді.

Жоғарыда аталған ақпараттан басқа, осы стандарттардың дұрыс бағалау әсерін қамтамасыз ету мүмкін емес, себебі ол ежей-тегжейлі талдау жүргізуі талап етеді.

Топ 9-ҚЕХС-ті (IFRS) қолдану Топтың қаржы активтері мен қаржы міндеттеріне қатысты ұсынылған сомаға болашақта әсер етуі мүмкін деп күтеді. Дегенмен бұл 9-ҚЕХС-тің (IFRS) дұрыс бағалау әсерін қамтамасыз ету іс жүзінде мүмкін емес, себебі ол ежей-тегжейлі талдау жүргізуі талап етеді.

4. ӘДІЛЕТТІ ҚҰНДЫ АЙҚЫНДАУ

Көп жағдайларда Топтың есеп саясатының ережесі және ақпаратты ашу ережесі қаржылық, сонымен қатар қаржылық, емес активтер мен міндеттемелердің шын құнын анықтауды талап етеді. Шын құн төменде көрсетілген әдістерді пайдалана отырып ақпаратты бағалау және/немесе ашу мақсаты үшін анықталады. Актив немесе міндеттемелердің шын құнын анықтау процесінде жасалған рұқсат туралы қосымша ақпарат осы активке немесе міндеттемеге тиесілі ескертпелерде ашылады.

(а) Үлестік және борыштық құнды қағаздардағы инвестициялар

Борыштық, құралдардың шын құнының ең жақсы растауы актив нарығындағы белгіленген бағалар болып табылады. Егер қаржы құралдарының нарығы активті болып табылмаса, онда Топ бағалау әдісін пайдалана отырып шын құнын белгілейді. Бағалау әдісін қолданудың мақсаты тәуелсіз тараптар арасындағы қалыпты іскерлік ойлармен дәлелденген айырбасты жасаған кезде, өлшем күніндегі операциялар бағасының қандай екенін анықтауда тұрады. Бағалау тәсілдеріне тәуелсіз, жақсы хабардар болған, осындағы операцияларды жасауға тілегі бар тараптар арасында жақында болған нарық, операциялары туралы ақпаратты пайдалану, осындейлар бар болған кезде басқа практикалық, ұқсас құралдардың ағымдағы шын құнымен салыстыру, опционның дисконттілған ақшалай ағындарын және бағалау үлгілерін талдау енеді. Егер құрал бағасын анықтау үшін нарық, қатысушылары кең пайдаланатын бағалау әдісі бар болса, және осы әдіс нақты нарықтық, операциялар негізінде алынған бағалаудың сенімді есептесу бағалауын қамтамасыз ететінің көрсетсе, онда кәсіпорын осы әдісті қолданады. Таңдалған бағалау әдісі нарықтық, бастапқы мәліметтерді барынша пайдаланады. Бағалау әдісіне бағаны белгілеу кезінде нарық, қатысушылары есептейтін барлық факторлар енеді, және қаржы құралдарының баға құралмының көпшілік мақұлдаған экономикалық, әдістемесіне сәйкес болады. Топ бағалау әдісін дүркін-дүркін салыстыра тексереді және осындағы құралдармен ағымдағы бақыланатын нарық, операцияларындағы бағалар туралы ақпаратты пайдалана (яғни модификациялаусыз және өзгертулерді енгізуіз), немесе бақылауда бар нарық, мәліметтеріне сүйене отырып оның дұрыстығын тексереді.

Белсенді нарықтағы белгіленбеген нарық, бағасының үлестік құралдарын инвестициялау, сондай-ақ, өзіндік құны бойынша бағалануға тиіс осындағы белгіленбеген үлестік құралдарды жеткізу арқылы жүргізілуге тиіс есептесудің туынды құралдарымен байланысты оның шын құнын сенімді бағалау мүмкін емес.

(б) Саудалық және өзге дебиторлық пен кредиттік берешек

Ұзақ мерзімді саудалық, және өзге дебиторлық, пен кредиттік берешектердің шын құны есептік күн жағдайының нарықтық пайыздық, мәлшерлемесі бойынша дисконттілған ақшалай қарожаттардың болашақ, ағындарының келтірілген құнымен бағаланады.

Саудалық, және өзге дебиторлық, берешектердің ағымдағы бөлігі резервдан күмәнді борыштардың құнсыздануын ше-гергеннен кейінгі өзіндік құны бойынша есептелінеді және ол оның қысқа мерзімді сипатына қарай шамамен алғандағы шын құнына тең болады.

(в) Туынды емес қаржы міндеттемелері

Ақпараты ашу мақсаттары үшін айрықша анықтатын шын құны есептік күннің жағдайы бойынша нарықтық сыйақы мәлшерлемесімен дисконттілған негізгі сомасы және сыйақысының болашақ, ақшалай қарожаттар ағындарының келтірілген құнын бағалау негізінде есептелінеді.

5. ОСЫНЫҢ АЛДЫНДАҒЫ КЕЗЕҢГЕ ТҮЗЕТУЛЕР ЖӘНЕ СЫНЫПТАМАЛАРДЫҢ ӨЗГЕРУІ

(а) Қайта сыныптау

Топтың активтері мен міндеттемелерінің сипатын жақсы көрсету мақсатында, Топ қаржылық, жағдай туралы шоғырландырылған есеп берудің кейбір балттарын қайта сыныптады. Топ З-ескертпеде жазылған бұхгалтерлік есептің жаңа және қайта қаралған стандарттарын қабылдаудан басқа, кез-келген базалық, активтер мен міндеттемелер үшін өзінің есептік саясатын өзгертуken жоқ. Осы қайта сыныптау қаржылық, жағдай туралы есеп беруді ұсыну мақсаты үшін әртүрлі шоттардың агрегатталған тәртібін ғана өзгерти.

б) Өзгерістердің әсері

	2012 ж. 31 желтоқсан (аудиттелген қаржылық есептілікке сәйкес)	Қайта сыныптау	2012 ж. 31 желтоқсан (қайта сыныпталған)
	мың теңге	мың теңге	мың теңге
Түзетудің ықпалы			
АКТИВТЕР			
Ұзақ мерзімді активтер			
Өзге активтер	29,130,950	14,742,501	43,873,451
Дебиторлық, берешек	-	6,832	6,832
Қорлар	8,765,218	(8,765,218)	-
Пайдалануға шектеулі ақшалай қаражаттар	5,984,115	(5,984,115)	-
Ұзақмерзімдік активтердің қайта сыныптау жиыны	43,880,283	-	43,880,283
Қысқа мерзімді активтер			
Дебиторлық, берешек	80,549,261	81,144	80,630,405
Өтеуге ҚҚС	-	25,658,253	25,658,253
Сатуға арналған ұзақмерзімдік активтер	-	772,758	772,758
Өзге қысқамерзімдік активтер	32,260,100	(26,512,155)	5,747,945
Қысқамерзімдік активтердің қайта сыныптау жиыны	112,809,361	-	112,809,361
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Өзге міндеттемелер	-	5,053,495	5,053,495
Алынған аванстар және өзге де кредиторлық, берешек	1,786,001	(1,786,001)	-
Өзге қаржылық, міндеттемелер	2,474,691	(2,474,691)	-
Артықшылықты акциялар	264,827	(264,827)	-
Субсидиялар	378,331	(378,331)	-

	2012 ж. 31 желтоқсан (аудиттелген қаржылық есептілікке сәйкес)	Қайта сыныптау	2012 ж. 31 желтоқсан (қайта сыныпталған)
Есептелінген міндеттемелер	149,645	(149,645)	-
Ұзақ мерзімді міндеттемелердің қайта сыныптау жиыны	5,053,495	-	5,053,495
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Өзге қаржылық, міндеттемелер	47,086,712	(410,354)	46,676,358
Өзге міндеттемелер	24,679,573	(3,404,870)	21,274,703
Кредиторлық, берешек	49,567,880	565,655	50,133,535
Кіріс салығы бойынша міндеттемелер	-	164,092	164,092
Есептелінген міндеттемелер	3,352,225	(3,352,225)	-
Субсидиялар	23,552	(23,552)	-
Өзге де салықтар және міндетті төлем бойынша міндеттемелер	-	6,461,254	6,461,254
Қысқа мерзімді міндеттемелердің қайта сыныптау жиыны	124,709,942	-	124,709,942

6. БӨЛІМДЕР БОЙЫНША АҚПАРАТ

Операциялық, шешімдерді қабылдауға жауап беретін басшы Топ ақпаратына сүйене отырып, оны ұдайы тексеріп тұрады. Біз анықтағандай, атқарушы директор ресурстарды бөліктемелерге бөлуді және олардың жұмыстарын бағалауды жүргізеді. Осымен,

8 ҚЕХС-ке сәйкес Топтың есептік алты бөлімдері мынадай түрде көрсетілген:

Уран өнімі	- Уран өндіру, уран өнімін өндіу және сату.
Берилл өнімі	- Бериллден жасалған бұйымдарды, сондай-ақ, ғылыми зерттеулер мен әзірлемелерді шығару және сату.
Танталл өнімі	- Танталдан жасалған бұйымдарды, сондай-ақ, ғылыми зерттеулер мен әзірлемелерді шығару және сату.
Энергияресурстары	- Электроэнергияны, жылу энергиясын және суды өндіру және сату.
Баламалы энергетикаға арналған жабдық	- Баламалы энергетикаға арналған жабдықты шығару және сату.
Өзге операциялар	- Өзге өнімдерді шығару мен сату және негізгі өндіріс үшін қызметтерді көрсету.

Төменде Топтың есептік бөлімдері жөніндегі ақпараттар берілген. Бөлімдерге аралық, сатулар қолданыстағы нарықтық бағалар бойынша жүргізіледі. Есептік бөлімдердің есеп саясаты Топтың есеп саясатына сәйкес З-ескерпdede жазылған. Бөлімдік пайда басшылық, өзінің бизнесін басқару үшін пайдаланатын фактор болып табылады және ол әрбір бөлімдеп алынатын жалпы пайданы көрсетеді. Осы көрсеткіш басқарушы директорға ресурстарды бөлу және бөлімдер іс-әрекетінің нәтижесін бағалау мақсатындағы есептілікте көрсетіледі.

(а) Бөлімдердің кірсі және нәтижесі

Төмөнде 2013 ж. есептің бөліктерінде берілген салынышта Топ кірстерь мен нәтижесінің талдауы көнтірілген:

	Уран өнімі	Берилл өнімі	Тантал өнімі	Энергияре-сұрстары	Баламаны энергетикаға арналған жабдық	Басқалары	Элиминация	Консолидация	тыс.тенге
	тыс.тенге	тыс.тенге	тыс.тенге	тыс.тенге	тыс.тенге	тыс.тенге	тыс.тенге	тыс.тенге	тыс.тенге
Кіріс									
Сыртқы сату	189,874,200	7,707,505	13,742,569	39,342,596	1,256,772	36,359,133			288,282,775
Бөлімдердің сату						28,086,845	(28,086,845)		-
Жывынтық кіріс	189,874,200	7,707,505	13,742,569	39,342,596	1,256,772	64,445,978	(28,086,845)	288,282,775	
Бөлімдердің кірістің жиыны	42,747,400	772,224	1,270,670	5,775,453	(151,192)	11,051,096	(3,087,381)	58,378,270	
Сату шығыстары									(3,959,934)
Әкімшілік шығыстар									(29,301,780)
Каржы кірстерь									4,602,902
Есептегендегі деңгелердің талдауы									
Есептегендегі деңгелердің талдауы									
Дебиторлық берешекті									
Каптұның көптіру									
Күнсыздандудан болған									
западдар									
Міндеттегендегі деңгелердің талдауы									
Және еншілес компанийның (Сембай-У) истеншығуынан түсін кіріс									
Каржы шығыстары									
Бағам айырмашылығы									
бойынша запад									
Кауымдастырылған									
кәсіпорындар пайдасындағы улес									

Уран өнімі	Берилл өнімі	Тантал өнімі	Энергияре-сұрстары	Баламалы энергетикаға арналған жабдық	Басқалары	Элиминация	Консолидация
Уран өнімі	Берилл өнімі	Тантал өнімі	Энергияре-сұрстары	Баламалы энергетикаға арналған жабдық	Басқалары	Элиминация	Консолидация
Мың тенге	Мың тенге	Мың тенге	Мың тенге	Мың тенге	Мың тенге	тыс.тәнге	тыс.тәнге
Бірлескен кәсіпорындар пайдасындағы улес						10,123,452	
Басқадай кірстер						2,970,657	
Басқадай шығыстар пайда						(6,293,577)	
Салық салғанға дейінгі	43,807,224						
Элиминация белгіліаралық транзакция болып саналады.							
Төменде 2012 ж. есептік белгімдер бойынша Топ кірстері мен нәтижесінің талдауы көтірілген:							
Кіріс							
Сыртқы сату	235,306,985	7,956,613	10,370,976	34,062,479	706,093	33,342,918	-
Белгіткемеаралық сату	-	-	-	-	-	28,105,501	(28,105,501)
Жиһынтық кіріс	235,306,985	7,956,613	10,370,976	34,062,479	706,093	61,448,419	(28,105,501)
Белгімдік кірістің жиһыны	64,466,256	843,800	1,416,421	3,758,594	(646,764)	11,310,753	(3,309,920)
Сату шығыстары							(3,309,920)
Әкімшілік шығыстар							(3,590,108)
Каржы кірстері							(24,416,043)
Есептен шығарылған дебиторлық берешекі							3,820,825
Күнсыздандыдан болған залапдар							72,699
							(3,497,240)

Уран өнімі	Берилт өнімі	Тантал өнімі	Энергияресурстары	Баламалы энергетикага арналған жабдық	Басқапары	Элиминация	Консолидация
Каржы шығысы				(13,046,433)			
Бағам айырмашылығы				(2,745,934)			
бойынша залап				19,444,689			
Кауымдастырылған кәспорындар пайдасындағы улес				12,925,516			
Бірлескен кәспорындар пайдасындағы улес				422,714,			
Басқадай кірістер				(4,953,762)			
Басқадай шығыстар				62,276,063			
Элиминация белімділік транзакция болып саналады.							

Бөлімдер жұмысының нәтижесін мониторингілеу және бөліктемелердің арасында ресурстарды бөлу мақсаты үшін:

- Қауымдастықтырылған және бірлесе бақыланатын кәсіпорындарын, қаржы активтерін және қалдырылған салық, активтерін инвестициялаудан басқа барлық, активтер есептік бөліктемелердің арасында бөлінеді; және
- қаржы міндеттемелері, ағымдағы және мерзімі кейінге қалдырылған салық, міндеттемелері, және өзге міндеттемелерден басқа барлық, міндеттемелер есептік бөліктемелерге бөлінеді.

(б) Бөлімдік активтер

	31.12.2013	31.12.2012
	мың теңге	мың теңге
Уран өнімі	305,293,369	349,068,578
Берилл өнімі	6,644,232	5,210,888
Танталл өнімі	10,932,872	8,747,109
Энергияресурстары	28,169,493	25,352,874
Баламалы энергетикаға арналған жабдық,	37,607,202	27,335,607
Басқалары	34,478,604	39,474,468
Элиминациялар	(67,005,763)	(31,422,592)
Бөлімдік активтердің жиынтығы	356,120,009	423,766,932
Бөлінбеген активтер	247,627,391	233,367,440
Шоғырландырылған активтер	603,747,400	657,134,372

(в) Бөлімдік міндеттемелер

	31.12.2013	31.12.2012
	мың теңге	мың теңге
Уран өнімі	86,564,148	134,996,837
Берилл өнімі	684,407	412,071
Танталл өнімі	1,126,171	691,712
Энергияресурстары	8,199,018	7,002,573
Баламалы энергетикаға арналған жабдық	7,027,973	7,751,676
Басқалары	2,710,772	7,437,457
Элиминациялар	(39,568,340)	7,112,115
Бөліктемелік міндеттемелердің жиынтығы	66,744,150	165,404,441
Бөлінбеген міндеттемелер	130,212,240	114,373,700
Шоғырландырылған міндеттемелер	196,956,390	279,778,141

(г) Географиялық ақпарат

Географиялық орналасуы бойынша сыртқы клиенттерден түскен кіріс:

	Сыртқы клиенттерден түскен кіріс	
	2013 ж.	2012 ж.
Казақстан	76,432,197	66,784,846
Қытай	72,240,658	113,957,846
Америка Құрама Штаттары	54,519,613	25,308,680
Франция	31,389,310	32,890,692
Жапония	25,114,314	25,269,680
Ресей	10,749,562	13,559,861
Оңтүстік Корея	7,759,005	12,558,997
Швейцария	6,883,751	5,776,308
Германия	1,817,041	6,090,565
Австрия	781,287	258,881
Үндістан	12,848	17,916,448
Бельгия	-	1,289,416
Басқалары	583,199	83,844
	288,282,775	321,746,064

(д) Басқа бөлімдік ақпарат

Төменде барлау және бағалау активтерін, негізгі құрал-жабдықтар және осы кезеңдерге есептелінген жер қойнауын пайдалану мен материалды емес активтер құқығын амортизациялауды өндіріске дайындау үшін шығын тозуы көрсетілген:

	Тозу және амортизациялау	
	2013 ж.	2012 ж.
Уран өнімі	15,991,582	16,646,736
Энергияресурстары	2,381,891	2,327,461
Танталл өнімі	345,055	280,070
Баламалы энергетикаға арналған жабдық	275,346	260,292
Берилл өнімі	209,700	166,845
Басқалары	1,663,964	1,479,998
	20,867,538	21,161,402

Төменде сатудың өзіндік құнында көрсетілген жоғарыда аталған тозу мен амортизациялаудың бөлігі көрсетілген:

	Тозу және амортизациялау	
	2013 ж.	2012 ж.
Уран өнімі	16,170,012	16,326,605

Тозу және амортизациялау

	2013 ж.	2012 ж.
Энергияресурстары	2,095,103	2,123,746
Танталл өнімі	236,257	178,443
Берилл өнімі	143,581	106,303
Баламалы энергетикаға арналған жабдық,	175,150	115,175
Басқалары	1,361,853	1,138,168
Элиминациялар	(2,503,211)	(1,671,350)
	17,678,745	18,317,090

Жоғарыда көрсетілген тозу мен амортизациялаудан басқа Топ 2013 ж. құнсызданудан болған залалды таныды

Топтың 2013 және 2012 жж. ішінде танылған құнсызданудың жалпы сомасы:

	Ескертпе	2013 мың теңге	2012 мың теңге
Гудвилдің құнсыздануы	18	4,944,549	-
Негізгі құрал-жабдық,	19	3,433,719	2,622,507
Жер қойнауын пайдалануға құқық	21	5,840,541	-
Өтеуге жатпайтын КҚС		4,393,635	-
Басқалары		2,238,509	874,733
		20,850,953	3,497,240

Құнсызданудан болған мына залаладар мынадай есептік бөліктемелерге жатқызылды:

	Құнсыздану	
	2013ж. мың теңге	2012ж. мың теңге
Уран өнімі	5,006,533	511,409
Баламалы энергетикаға арналаған жабдық,	7,794,704	585,960
Танталл өнімі	21,203	26,202
Берилл өнімі	12,886	15,609
Басқалары	936,575	2,429,551
	13,771,901	3,568,731

Ұзақмерзімдік активтердің артуы

	2013ж. мың теңге	2012ж. мың теңге
Уран өнімі	32,840,516	17,150,102
Баламалы әнгергетикаға арналған жабдық,	9,344,266	19,193,015

	Ұзақмерзімдік активтердің арты	
	2013ж. мың теңге	2012ж. мың теңге
Энергияресурстар	7,152,946	3,111,514
Танталл өнімі	385,498	409,707
Берилл өнімі	234,278	244,074
Басқалары	4,469,913	11,085,456
	54,427,417	51,193,868

7. БИЗНЕСТІ САТЫП АЛУ, ИНВЕСТИЦИЯЛARDЫ ЖӘНЕ ИЕЛІКТІҢ БАҚЫЛАНБАЙТЫН ҮЛЕСІН ІСТЕН ШЫҒАРУ

Осы шоғырландырылған қаржы есеп-қисабына мынадай еншілес кәсіпорындар енеді:

	31.12.2013		31.12.2012	
	Тіркелген ел және орна- ласқан жері	Қызмет түрі	Иеліктің үлесі	Иеліктің үлесі
«МАӘК – Қазатомөнер- кәсіп» ЖШС	Қазақстан	э/энергиялар мен ж/энергиялар- ды өндіру, беру және өткіз, ауыз, техникалық, және дистилденген суды өндіру және өткізу, теңіз сұын қайта айдау және газды тасымалдау	100%	100%
«Тау-кен компаниясы» ЖШС	Қазақстан	құрамында ураны бар кенде барлау, өндіру және бастапқы қайта өндеу	100%	100%
«Қазатомөнеркәсіп-Демеу» ЖШС	Қазақстан	жер қойнауын пайдаланатын өнір- лерде әлеуметтік сипаттағы қызмет- терді көрсету, әлеуметтік саладағы объектілер құрылышын және пайда- лануын үйімдастыру	90%	90%
«Байланыс» ЖШС	Қазақстан	байланыс қызметтерін көрсету	100%	100%
«Қорған Қазатомөнер- кәсіп» ЖШС	Қазақстан	құзет қызметтерін көрсету	100%	100%
«Аппак» ЖШС	Қазақстан	уран кенін барлау, өндіру және ал- дын-ала өндеу	65%	65%
«Семізбай –U» ЖШС (39-ескертпе)	Қазақстан	геологиялық, барлау жұмыстарын жүргізу, уран мен оның қосындыла- рын өндіру, сақтау, тасымалдау және қайта өндеу	-	51%
«Үлбі металлургиялық зауыты» АҚ	Қазақстан	уран материалдарын өндіру және қайта өндеу, сирек металдар мен жартылай өткізгіш материалдарды шығару	90%	90%

			31.12.2013	31.12.2012
Тіркелген ел және орналасқан жері	Қызмет түрі		Иеліктің үлесі	Иеліктің үлесі
«Волковгеология» АҚ	Қазақстан	урал кен орындарын геологиялық, барлау және зерттеу, бұрғылау жұмыстарын, радиоактив деңгейін және экологиялық жағдайларды мониторингілеуді жүзеге асыру	90%	90%
«Жоғары технологиялар институты» ЖШС	Қазақстан	ғылыми-зерттеу, жобалау-конструкторлық, тәжірбиелі-конструкторлық, және инжиниринглік консультациялық, қызметтерді көрсету	100%	100%
«Қызылту» ЖШС	Қазақстан	құрамында ураны бар молибденди-мис кенін барлау, өндіру және қайта өндеу	76%	76%
«SARECO» БҚ» ЖШС	Қазақстан	кенді байыту, сирек металдар концентраттарын гидрометаллургиялық, өндіру, сирек металдардың жекелеген метал оксидтеріне ыдырауы жөніндегі химиялық, өндіріс	51%	51%
«Экоэнергомаш» ЖШС	Қазақстан	баламалы энергия көздерінің негізінде автономды обьектілерді жабдықтаудың кешенді энергия жүйесіндегі вертикалды-остік желэнергетикалық станцияларды шығару	100%	100%
«Кварц» ЖШС	Қазақстан	-	100%	
«Kaz Silicon» МҚ» ЖШС	Қазақстан	металлургиялық, және жартылай кристалдық, кремнийді өндіру және өткізу, кремний өндірісінің қалдықтарын қайта өндіру	100%	100%
«Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС (Bergstein LLP Construction)	Қазақстан	күндей сапалы кремнийді, кремний пластиндерін және фотоэлектрлік пластиндерді өндіру	100%	100%
«Astana Solar» ЖШС	Қазақстан	күндей сапалы кремнийді, кремний пластиндерін, фотоэлектрлік пластиндерді(көздерін), фотоэлектрлік модулдерді және сонын негізінде электрикалық, жүйелерді өндіру	100%	100%
«Сирекметалды компания» КТ» БҚ» ЖШС	Қазақстан	сирек және сирек жер металдар кен орнын барлауға техникалық-экономикалық, негізdemені орындау	51%	51%
«Орталық» ЕҚ» ЖШС	Қазақстан	уранның химиялық, концентратына дейін өндіру, қайта өндеу жөніндегі қызметтерді және тау-дайындық жұмыстары жөніндегі қызметтерді көрсету	100%	100%
«Казақстандық, ядорлық, университеті» ЖШС	Қазақстан	оку бағдарламаларын, курсарды, семинарлар мен тренингтерді ұйымдастыру жөніндегі қызметтерді көрсету	100%	100%

«SARECO» БК» ЖШС

«SARECO» БК» ЖШС қатысушылары 2012 ж. Серіктестікің жарғылық, капиталына жалпы сомасы 2,940,000 мың теңгеге қосымша жарна салды. Әріптестердің жарнасы олардың үлестік қатысуларына барабар, тиісінше осы жарнаның нәтижесінде үлестік қатысуларында өзгерістер болған жоқ.

«Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС

Компания 2013 ж. Серіктестікің жарғылық, капиталына жалпы сомасы 5,353,000 мың теңгеге қосымша жарна салды.

Серіктестік 2012 ж. атауын Bergstein Construction ЖШС-тен «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС-ке өзгерпти.

«Кварц» ЖШС және «МК «Kaz Silicon» ЖШС

2013 ж. «Kaz Silicon» МК ЖШС-пен «Кварц» ЖШС-тің бірігі болды. Бұдан басқа Қоғам 2013 жылы «Kaz Silicon» МК ЖШС-тің жарғылық, капиталына 900 000 мың теңгеге қосымша жарна салды.

«Astana Solar» ЖШС

Компания 2012 жылы «Astana Solar» ЖШС-тің жарғылық, капиталына 2,262,280 мың теңге сомасында (2012 ж.: 2,132,846 мың теңге) қосымша жарна салды.

«Байланыс» ЖШС

Компания 2013 ж. «Байланыс» ЖШС-тің жарғылық, капиталына 1,618,259 мың теңге сомасында (2012 ж. 1,656,000 мың теңге) қосымша жарна салды.

«МАӘК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС

Компания 2013 ж. Серіктестікің жарғылық, капиталына 1,263,581 мың теңге сомасында қосымша жарна салды.

«Семізбай-У» ЖШС

Басшылық Топтың 2013 ж. «Семізбай-У» ЖШС-тің үстінен бақылауды жоғалтып алғанын айқындағы және компания 2013 ж. 1 маусымынан бастап бірлескен кәсіпорын ретінде танылды (39-ескертпе).

Елеулі бақылаусыз үлестері бар толық емес меншіктегі еншілес кәсіпорындар

Елеулі бақылаусыз үлестері бар Топтың әрбір еншілес кәсіпорны бойынша жиынтық, қаржылық, ақпараты (Топ ішіндегі мәмілелерді қоспағанға дейін) төменде келтірілген:

Еншілес кәсіпорынның атауы	Тіркеу орны және қызыметінің негізгі орны	Бақылаусыз үлестің қатысу үлесі және дауыс құқығы	Бақылаусыз үлеске жатқызылған пайда (залал)	Бақылаусыз үлестің теңгерімділік құны
		31/12/13 31/12/12	31/12/13 31/12/12	31/12/13 31/12/12
«Үлбі металлургиялық зауыты» АҚ	Қазақстан	10% 10%	33,946 271,085	4,793,456 4,764,331
«АППАК» ЖШС	Қазақстан	35% 35%	961,360 872,561	3,246,412 2,285,053
Бақылаусыз меншіктенушінің елеусіз үлестері				4,412,589 4,862,641
Барлығы				12,452,457 11,912,025

Елеулі бақылаусыз үлестері бар Топтың әрбір еншілес кәсіпорындарына қатысты жалпыланған қаржылық ақпарат төменде келтірілген. Төменде келтірілген жалпыланған қаржылық ақпарат топ ішіндегі элиминацияға дейінгі соманды көрсетеді.

	«Үлбі металлургиялық зауыты» АҚ		«АППАК» ЖКС	
	2013	2012	2013	2012
Кысқа мерзімді активтер	24,949,406	20,460,400	7,463,701	10,818,445
Ұзақ мерзімді активтер	35,059,356	36,014,334	14,540,624	15,401,830
Кысқа мерзімді міндеттемелер	(2,320,173)	(2,135,801)	(5,723,349)	(7,664,286)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(5,625,085)	(3,319,020)	(7,009,760)	(12,203,494)
Топтың меншік капиталы	47,270,048	46,255,582	6,024,804	4,067,442
Бақылаусыз үлесі	4,793,456	4,764,331	3,246,412	2,285,053
	2013	2012	2013	2012
Тұсім	32,854,811	31,381,015	18,367,335	16,938,024
Шығыс	(31,542,916)	(28,618,790)	(15,448,614)	(14,616,971)
Жыл ішіндегі пайда (залал)	1,311,895	2,762,225	2,918,721	2,321,053
Компания акционерлеріне қатысты пайда (залал)	1,277,949	2,491,140	1,957,361	1,448,492
Бақылаусыз үлеске қатысты пайда (залал)	33,946	271,085	961,360	872,561
Жыл ішіндегі пайда (залал)	1,311,895	2,762,225	2,918,721	2,321,053
Компания акционерлеріне қатысты өзге жиынтық кіріс	12,740	23,113	-	-
Бақылаусыз үлеске қатысты өзге жиынтық кіріс	1,386	2,515	-	-
Жыл ішіндегі өзге жиынтық кіріс	14,126	25,628	-	-
Компания акционерлеріне қатысты өзге жиынтық кіріс	1,290,689	2,514,253	1,957,361	1,448,492
Бақылаусыз үлеске қатысты өзге жиынтық кіріс	35,332	273,600	961,360	872,561
Жыл ішіндегі барлық жиынтық кіріс	1,326,021	2,787,853	2,918,721	2,321,053
Бақылаусыз үлестің дивидендері	-	-	-	-
Мыналардан түскен ақшалай қаражаттардың таза тұсімі/(істен шығы)?				
- операциялық қызметтөн	(651,617)	2,687,774	5,088,948	6,637,140
- инвестициялық қызметтөн	1,972,460	(1,747,916)	(1,389,598)	(1,562,368)

	«Үлбі металлургиялық зауыты» АҚ	«АППАК» ЖШС	
	2013	2012	2013
	(276,223)	(169,296)	(5,758,715)
- қаржылық, қызметтөн			
Ақшалай қаражаттардың таза түсімі/ (істен шығу)?	1,044,620	770,562	2,059,365
			(203,033)

8. KIPIC

	2013 ж.	2012 ж.
	мың теңге	мың теңге
Уран өнімін сатудан түскен кіріс	189,874,200	235,306,985
Энергияресурстарын сатудан түскен кіріс	37,309,947	34,062,479
Танталл өнімін сатудан түскен кіріс	13,742,569	10,370,976
Ұғымаларды бұрғылаудан түскен кіріс	13,005,974	13,349,913
Көрсетілген қызметтерден түскен кіріс	9,083,062	7,794,390
Берилл өнімін сатудан түскен кіріс	7,707,505	7,956,613
Сатып алынған тауарларды сатудан түскен кіріс	6,459,619	1,854,253
Тасымалдау қызметтерінен түскен кіріс	5,665,865	6,693,517
Металлургиялық, кремнииді сатудан түскен кіріс	572,947	-
Фотоэлектрлік түрлендіргіштерді сатудан түскен кіріс	529,622	-
Зерттеулер мен әзірлемелерден түскен кіріс	83,765	149,670
Басқалары	4,247,700	4,207,268
	288,282,775	321,746,064

9. САТУДЫҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

	2013 ж.	2012 ж.
	мың теңге	мың теңге
Шикізат және материалдар	136,850,297	151,887,823
Персонал енбегіне ақы төлеу	27,763,178	26,339,270
Өндөу және басқа қызметтер	26,912,001	26,772,259
Тозу және амортизациялау	17,678,745	18,382,644
Kipic салығынан басқа салықтар	13,838,508	13,487,058
Техникалық қызмет көрсету және жөндеу	2,879,754	2,616,552
Коммуналдық қызмет	1,849,130	1,367,706
Тасымалдау шығысы	625,420	256,747
Жалгерлік шығысы	413,850	393,274
Зерттеу және әзірлемелер	183,445	113,421
Басқалары	910,177	2,290,170
	229,904,505	243,906,924

10. САТУ ШЫҒЫСТАРЫ

	2013 ж.	2012 ж.
	мың теңге	мың теңге
Жүк тиегі, тасымалдау және сақтау шығыстары	2,149,158	1,841,609
Персонал еңбегіне ақы төлеу	735,484	709,716
Комиссиялық сыйақы	345,069	349,205
Шикізат және материалдар	227,293	173,108
Жалдау	176,130	177,007
Басқалары	326,800	339,463
	3,959,934	3,590,108

11. ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР

	2013 ж.	2012 ж.
	мың теңге	мың теңге
Персонал еңбегіне ақы төлеу	13,241,259	13,208,370
Салықтар бойынша айыппұлдар және есімдер	3,789,276	-
Зерттеу шығыстары	1,556,776	1,452,822
Күмәнді борыштар бойынша резервтер	1,463,932	-
Белгіленген төленімдері бар зейнеткерлік жоспарлар және басқа әлеуметтік төлемдер	1,432,332	-
Консультациялық, аудиторлық, және ақпараттық, қызметтер	1,231,997	2,113,436
Тозу және амортизациялау	978,236	926,309
Жалдау	799,233	936,677
Кіріс салығынан басқа салықтар	713,766	1,606,904
Іссапар шығыстары	518,281	487,750
Шикізат және материалдар	451,963	454,916
Техникалық қызмет көрсету және жөндеу	337,858	325,350
Байланыс қызметтері	311,959	296,113
Оқытуға арналған шығыстар	279,385	391,274
Банк комиссиясы	201,994	210,462
Корпоративтік іс-шаралар	187,236	93,643
Коммуналдық қызметтер	157,029	128,951
Кеңсе тауарлары	95,991	106,205
Сақтандыру	91,603	61,502
Өкілдік шығыстар	48,427	41,440
Күзет қызметтері	24,971	70,015
Басқалары	1,388,276	1,503,904
	29,301,780	24,416,043

12. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР МЕН ШЫҒЫСТАР

	2013 ж.	2012 ж.
	мын тенге	мын тенге
Қаржы кірістері		
Мерзімді депозиттер, талап етуге дейінгі депозиттер және ағымдағы шоттар бойынша пайыздық кіріс	2,030,689	1,954,767
Дивидендтік кіріс	1,267,508	1,596,623
Қаржы міндеттемелерін қайта бағалаудан түскен кіріс	534,870	-
Қаржы активтерін қайта бағалаудан түскен кіріс	196,824	-
Басқалары	573,011	269,435
	4,602,902	3,820,825
	2013 ж.	2012 ж.
Қаржылық шығыстар		
Кредиттер және қарыздар бойынша пайыздық, шығыстар	6,732,420	6,633,835
Резервтер бойынша дисконтты босату	733,510	701,924
Басқа қаржы міндеттемелері бойынша дисконтты босату	274,417	5,098,781
Шетелдік валюталарды сатудан болған залал	66,851	115,790
Артықшылықты акциялар бойынша дивидендтік шығыстар	52,965	52,965
Басқалары	386,697	443,138
	8,246,860	13,046,433

13. БАСҚА КІРІСТЕР

	2013 ж.	2012 ж.
	мын тенге	мын тенге
Ұзақмерзімдік активтердің істен шығынан түскен кіріс	1,470,490	-
Өтеусіз алынған мүлік және артылуы	670,809	253,975
Айыппұл мен өсімпұлдардан түскен кіріс	628,801	121,075
Басқалары	200,557	47,664
	2,970,657	422,714

14. БАСҚА ШЫҒЫСТАР

	2013 ж.	2012 ж.
	мын тенге	мын тенге
Қосылған құнның өтелмеген салығы(«ҚҚС»)	1,727,719	229,635
Демеушілік көмек және қайырымдылық	1,506,400	685,741
Әлеуметтік салаға арналған шығыстар	1,051,540	2,041,760
Өндірістің тоқтауынан болған залалдар	325,242	315,558
Ұзақ мерзімді активтердің істен шығынан болған залал	-	867,268
Басқалары	1,682,676	813,800
	6,293,577	4,953,762

15. ПЕРСОНАЛҒА ЕҢБЕКАҚЫ ТӨЛЕУ

	2013 ж.	2012 ж.
	мың теңге	мың теңге
Жалақы	47,439,252	44,202,243
Әлеуметтік салық және әлеуметтік аударым	4,389,133	4,223,165
	51,828,385	48,425,408

16. ПАЙДА САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

	2013 ж.	2012 ж.
	мың теңге	мың теңге
Ағымдағы салық бойынша шығыс		
Ағымдағы жыл	5,629,825	11,665,737
Откен жылдарда есептелінбекен	2,052,607	216,401
	7,682,432	11,882,138
Қалдырылған салық бойынша экономия		
Уақытша айырмашылықтардың пайда болуы және қалпына келтіру	(407,070)	(1,603,099)
	7,275,362	10,279,039

Қазақстанда орналасқан компанияларға Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес белгіленетін пайда салығына салық салынады. 2012 және 2013 жж. пайда салығының мөлшерлемесі 20%-ды құрады.

Тиімді салық мөлшерлемесін салыстырып тексеру:

	2013 ж.	2012 ж.
	мың теңге	мың теңге
Салық салуға дейінгі пайда		
Қолданылатын мөлшерлеме бойынша есептелінген табыс салығы	43,807,224	62,276,063
Салықтық нәтижеден болған:		
Салық мөлшерлемесінің өзгерүі	-	-
Салық, салынбайтын кіріс	(2,007,216)	(517,813)
Шегерілмейтін шығыстар	8,761,445	12,455,213
Трансферттік баға құралымы бойынша түзету	1,540,338	2,380,754
Дайын өнім бойынша маржа элиминациясы	430,038	1,869,507
Дайын өнім бойынша маржа элиминациясы	(16,093)	634,639
Қауымдастырылған кәсіпорындардың нәтиже үлесі	(2,705,571)	(3,888,938)
Бірлескен кәсіпорындардың нәтиже үлесі	(2,024,690)	(2,585,103)
Бұрын танылмаған салық залалдарын пайдалану	(57,268)	(539,407)
Қалдырылған салық активі ағымдағы жылдың залалдарына қатысты танылмады	1,301,772	253,786
Откен жылдарда есептелінбекен	2,052,607	216,401
Жыл ішіндегі табыс салығы бойынша шығыс	7,275,362	10,279,039

17. АКЦИЯҒА ШАҚҚАНДАҒЫ ПАЙДА

Акцияның базалық және сұйытылған пайдасы:

	2013 ж.	2012 ж.
	мың теңге	мың теңге
Акцияның базалық және сұйытылған пайдасы	979	1,388
2013 және 2012 жж. ішінде Топ әлеуетті сұйытылған нәтижесі бар ай акцияларды шығарған жоқ.		

Топ иелеріне жатқызылатын бір жыл ішіндегі пайда және акцияның базалық және сұйытылған пайдасын есептеу үшін пайдаланатын жай акциялардың орта есеппен өлшенген саны мынадай түрде көрсетілген:

	2013 ж.	2012 ж.
	мың теңге	мың теңге
Компания иелеріне жатқызылатын бір жыл ішіндегі пайда	35,903,872	50,914,945
Акцияның жыныстық базалық және сұйытылған пайдасын есептеу үшін пайдаланатын пайда	35,903,872	50,914,945

	2013 ж.	2012 ж.
	мың теңге	мың теңге
Акцияның базалық пайдасын есептеу мақсатында жай акциялардың орта есеппен өлшенген саны	36,692,362	36,692,362

18. МАТЕРИАЛДЫ ЕМЕС АКТИВТЕР

МЫНГ ТЕНГЕ	Лицензиялар және патенттер	Бағдарламалық қамтамасыз ету	Гудвилл	Жиыны	Барлығы
Құн					
2012 ж. 1 қаңтарына	69,080	531,615	10,696,216	1,349,912	12,646,823
Түсім	9,555	350,606		187,248	547,409
Істен шығу	(20,069)	(34,226)	(585,960)	(6,726)	(646,981)
2012 ж. 31 желтоқсанына	58,566	847,995	10,110,256	1,530,434	12,547,251
2013 ж. 1 қаңтарына	58,566	847,995	10,110,256	1,530,434	12,547,251
Түсім	920	414,086		5,578	420,584
Еншіліес компанияның істен шығуы		(16,166)			(16,166)
Істен шығу	(94)	(42,470)		(48,098)	(90,662)
2013 ж. 31 желтоқсанына	59,392	1,203,445	10,110,256	1,487,914	12,861,007
Құнсызданудан болған амортизациялау және залалдар					
2012 ж. 1 қаңтарына	24,658	219,132	-	70,708	314,498
Есептелінген амортизациялау	9,517	108,493	-	120,416	238,426
Істен шығу	(669)	(31,977)	-	-	(32,646)
2012 ж. 31 желтоқсанына.	33,506	295,648	-	191,124	520,278
2013 ж. 1 қаңтарына	33,506	295,648	-	191,124	520,278
Есептелінген амортизациялау	7,865	152,068		104,893	264,826
Құнсыздану			4,944,549		4,944,549
Істен шығу	(94)	(37,529)		(36,976)	(74,599)
2013 ж. 31 желтоқсанына	41,277	410,187	4,944,549	259,041	5,655,054
Таза төнгерімділік құн					
2012 ж. 31 желтоқсанына	25,060	552,347	10,110,256	1,339,310	12,026,973
2013 ж. 31 желтоқсанына	18,115	793,258	5,165,707	1,228,873	7,205,953

Басқа материалды емес активтердің елеулі сомасын технологиялық, өндірісті әзірлеу жөніндегі жоба құны құрайды.

Гудвилл құнсыздануын тестілеу

Бизнесті біріктірудің нәтижесінде сатып алынған гудвил осы мәміледен пайда алатын генерирленген бірліктерге жатқызылады. Құнсыздануды тестілеу мақсаты үшін гудвилл мынадай генерирленген бірліктерге жатқызылды:

2012 ж. 1 қаңтарына	Істен шығу	Құнсыздану	2012 ж. 31 желтоқсанына
Уран өндіру	10,110,256	-	10,110,256
Кварц өндіру	585,960	(585,960)	-
	10,696,216	(585,960)	10,110,256
2013 ж. 1 қаңтарына	Істен шығу	Құнсыздану	2013 ж. 31 желтоқсанына
Уран өндіру	10,110,256	-	(4,944,549)
	10,110,256	-	5,165,707

Топ гудвилді құнсызданудың мән-мағынасына жыл сайын немесе одан да жиі бағалайды, егер гудвилдің құнсыздануының болуы мүмкін белгілері бар болса.

Генерирленген бірліктердің өтелетін құны болжанатын ақшалай ағымдардың негізінде айқындалады. Ақшалай қарашаттарды болжуа басшылық, бекіткен кен орынның ұзақтық, мерзімін және жылына 12,08% дисконттау мөлшерлемесін (2012: жылына 7%) негізге ала отырып, кенорның өндірудің есептеу көлемінің шамасына негізделген барланған қорлардың, болжамды ақшалай ағындардың бекітілген көлемінің негізінде айқындалған.

Есептеуде пайдаланған түйінді рұқсаттар, олар дисконттау мөлшерлемесі, өсу қарқыны, және өткізу бағасында мүмкін болатын өзгерістер, және кезеңнің тұра шығындары болып табылады.

Басшылық, генерирленген бірлікке тән ақша мен тәуекелдің уақытша құнның ағымдағы нарықтық бағалауды көрсеттін мөлшерлемесін көрсете отырып дисконттау мөлшерлемесін айқындейды.

Өндірістің көлемі мемлекет бекіткен стратегиялармен келісілген, және активтерді болашақта сатып алуды және ақшалай қаражаттардың инвестициялардан жылыстауын ескере отырып генерирленген бірліктің өндірістік құаттылығына негізделген. 2%-дан 5.2%-ға (2012: 3%) дейінгі диапазонындағы өсідің ұзақ мерзімдік қарқыны Global Insight-тан алынған макроэкономикалық және салалық болжауларға негізделінген. Болжамды ақшалай ағындардың есебінде пайдаланылған бағалар 2013 ж. төртінші тоқсанында жарияланған «Ux Consulting LLC» тәуелсіз ресми көзін пайдалана отырып, айқындалады.

2012 жылды 31 желтоқсандағы жағдай бойынша гудвилдің әділ құны теңгерімділік құннан асып түсті. 2013 жылды нарықтық жағдайлар өзгерді, бұл құнсызданудан болған залалды тануға әкелді.

Жыл ішінде, Топ 2013 жылдың пайда мен залалдары туралы шоғырландырылған есеп беруінде құнсызданудан болған 4,944,549 мың теңге сомасындағы залалды таныды.

19. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛ-ЖАБДЫҚТАР

ҚОСЫМШАЛАР | БІРІКТІРЛЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕЛІК

МЫҢ ТЕҢГЕ	ЖЕР	ФИМАРАТ	МАШИННИПАР ЖӘНЕ ЖАБДЫҚТАР	КЕЛІК	БАСҚАЛАРЫ	АЯКТАЛМАҒАН КҮРҮЛІС	ЖИЫНЫ
2012 ж. 1 қантарына	250,748	64,269,141	52,478,479	8,629,245	3,397,696	9,378,313	138,403,622
Түсім	13,708	786,388	6,194,227	3,592,073	365,348	27,425,583	38,377,327
Аударымдар	-	111,323	2,279,422	17,221	30,724	(2,438,690)	-
Өндіріске дайындау шығындарына аударымдар (20-ескерте)	-	-	-	-	-	(788,620)	(788,620)
Істен шығу	(1,546)	(871,032)	(776,309)	(120,934)	(161,945)	(887,472)	(2,819,238)
2012 ж. 31 жетекшісінің	262,910	64,295,820	60,175,819	12,117,605	3,631,823	32,689,114	173,173,091
2013 ж. 1 қантарына	262,910	64,295,820	60,175,819	12,117,605	3,631,823	32,689,114	173,173,091
Түсім	76,382	1,450,131	3,640,777	1,042,678	418,429	33,895,565	40,523,962
Аударымдар	606	18,537,911	4,345,212	599,235	40,153	(23,523,117)	-
Еңшілес компанияның үстінен бакытлау шығасыны	(307)	(7,256,363)-	(3,729,730)	(433,410)	(98,820)	(640,803)	(12,159,433)
Өндіріске дайындау жөніндегі шығынға айналдыру (20-ескерте)	-	-	-	-	-	(10,700)	(10,700)
Сатуға арналған активтерге айналдыру	(5,226)	(98,401)	(18,113)	-	(5,838)	-	(127,578)
Істен шығу	(16,204)	(2,531,005)	(2,937,018)	(520,406)	(273,457)	(689,033)	(6,967,123)
2013 ж. 31 жетекшісінің	318,161	74,398,093	61,476,947	12,805,702	3,712,290	41,721,026	194,432,219
Жиналған амортизациялау және құнсыздандыдан болған залалдар							
2012 ж. 1 қантарына	-	11,851,594	19,782,679	3,490,457	1,414,941	734,779	37,274,450
Есептеліген амортизациялау	-	3,049,814	6,163,275	1,295,659	385,965	-	10,894,713
Істен шығу	-	(329,019)	(700,890)	(84,392)	(137,636)	(28,116)	(1,280,053)

Мың тенге	Жер	Фінансат	Машиналар және жабдықтар	Көлік	Басқалары	Аяқталмаған күрүліс	Жыны
Өткен кезеңдерде тәнтылған құн- сыздандыдан болған залал және құнсыздандыдан болған заплдарды сторнопау	-	984,591	3,100	(2,757)	21,823	1,615,750	2,622,507
2012 ж. 31 жетександына	-	15,556,980	25,248,164	4,698,967	1,685,093	2,322,413	49,511,617
2013 ж. 1 қантарына	-	15,556,980	25,248,164	4,698,967	1,685,093	2,322,413	49,511,617
Есептелінген амортизациялау	-	2,869,462	5,763,909	1,231,659	374,718	-	10,239,748
Істен шығу	-	(1,328,971)	(2,231,628)	(482,459)	(228,000)	-	(4,271,058)
Өткен кезеңдерде тәнтылған құн- сыздандыдан болған залал және құнсыздандыдан болған заплдарды сторнопау	-	984,351	457,095	(7)	20,815	1,971,465	3,433,719
Істен шыққан активтердің құнсыздада- нуы	-	(784,071)	(43,559)	-	(26,679)	(483,046)	(1,337,355)
2013 ж. 31 жетександына	-	17,297,751	29,193,981	5,448,160	1,825,947	3,810,832	57,576,671
Таза тегерілдік құн							
2012 ж. 31 жетександына	262,910	48,738,840	34,927,655	7,418,638	1,946,730	30,366,701	123,661,474
2013 ж. 31 жетександына	318,161	57,100,342	32,282,966	7,357,542	1,886,343	37,910,194	136,855,548

(а) Құнсыздану

2013 ж. ішінде уранның нарықтық құны едәүір төмендеді. Нәтижесінде Топ негізгі құрал-жабдықтардың өтелетін құнсыздану шолу жүргізді, бұл 2013 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішіндегі пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есеп беруде 3,433,719 мың теңге (2012 ж. 2,622,507 мың теңге) сомасындағы негізгі құрал-жабдықтар бойынша құнсызданудан болған залалды тануға әкелді.

(б) Амортизациялау жөніндегі шығыстар

9,375,965 мың теңге (2012 ж.: 10,044,340 мың теңге) мөлшерінде амортизациялау жөніндегі шығыстар өткізу дің өзіндік құнсыздық құрамында, ал 51,938 мың теңге (2012 ж.: 49,138 мың теңге) мөлшерінде өткізу жөніндегі шығыс құрамында, және 811,845 мың теңге (2012 ж.: 801,235 мың теңге) мөлшерінде әкімшілік шығыс құрамында көрсетілді.

(в) Қарыз шығындары

Есептік кезеңде капиталдандырылған қарыз шығындары мынаны құрайды:

	2013 ж.	2012 ж.
	мың теңге	мың теңге
Қарызыңындағы капиталдандырылған шығындары	644,346	163,585

2013 ж. орта есеппен өлшенген капиталдандыру мөлшерлемесі 7.37% (2012: 3.15%) құрады.

(г) Аяқталмаған құрылыш

Аяқталмаған құрылышқа жаңа активтерді салу және активтердің қызмет мерзімін ұзартатын жұмыс істеп тұрған негізгі құрал-жабдықтарға құрделі жөндеу жүргізу енеді. 2013 ж. едәүір өсуі автомобиль жолдарын салу және жөндеу, жаңа кенішті, сондай-ақ, жаңа зауытты салу есебінен болды.

(д) Толық амортизацияланған негізгі құрал-жабдықтар

2013 ж. 31 желтоқсанындағы толық, өзін амортизацияланған, бірақ, әлі негізгі құрал-жабдықтарды пайдаланатын жалпы теңгерімділік құны 6,948,629 мың теңгені (2012 ж.: 5,185,565 мың теңге) құрайды.

(е) Шарттық міндеттемелер

2013 ж. 31 желтоқсандағы жағдайы бойынша негізгі құрал-жабдықтарды сатып алу жөніндегі шарттық, міндеттемелердің сомасы 840,658 мың теңгені (2012 ж.: 12,354,562 мың теңге) құрады.

20. ӨНДІРУГЕ ДАЙЫНДЫҚ ЖӨНІНДЕГІ ШЫҒЫНДАР

МЫНГ ТЕНГЕ	КЕҢ ОРНЫН ДАЙЫНДАУ	УЧАСТКЕҢІ ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУ	ИОНАУЫ- СТЫРЫЛҒАН ШАЙЫР	БАРЛЫГЫ
Құны				
2012 ж. 1 қаңтарына	47,321,233	6,248,662	3,316,616	56,886,511
Түсім	9,716,453	114,997	457,580	10,289,030
Есептік бағалаудағы өзгеріс	-	385,049	-	385,049
Барлау және бағалау актив құрамынан аудару (22-ескертпе)	357,607	-	-	357,607
Шығып қалу	(21,607)	(51)	-	(21,658)
Негізгі құрал-жабдықтар құрамынан аудару (19-ескертпе)	788,620	-	-	788,620
2012 ж. 31 желтоқсанына	58,162,306	6,748,657	3,774,196	68,685,159
2013 ж. 1 қаңтарына	58,162,306	6,748,657	3,774,196	68,685,159
Түсім	10,751,636		610,082	11,361,718
Есептік бағалаудағы өзгеріс	-	3,067,927	-	3,067,927
Еншілес кәсіпорынның үстінен бақылау шығасы (39-ескертпе)	(12,872,192)	(648,128)	(895,505)	(14,415,825)
Істен шығы	(15,475)	(153)	-	(15,628)
Негізгі құрал-жабдықтар құрамынан аудару (19-ескертпе)	10,700	-	-	10,700
2013 ж. 31 желтоқсанына	56,036,975	9,168,303	3,488,773	68,694,051
Құнсыздандыдан болған амортизациялау және залалдар				
2012 ж. 1 қаңтарына	20,669,733	370,487	761,014	21,801,234
Амортизацияларды есептеу	9,345,307	333,882	264,028	9,943,217
Істен шығы	(21,607)	(51)	-	(21,658)
2012 ж. 31 желтоқсанына	29,993,433	704,318	1,025,042	31,722,793
2013 ж. 1 қаңтарына	29,993,433	704,318	1,025,042	31,722,793
Амортизацияларды есептеу	9,113,289	412,964	313,091	9,839,344
Еншілес компанияның үстінен бақылау шығасы	(6,344,918)	(57,611)	(168,704)	(6,571,233)
Құнсыздандың істен шығы	(15,475)	(153)	-	(15,628)
2013 ж. 31 желтоқсанына	32,746,329	1,059,518	1,169,429	34,975,276
Таза тенгерімділік құн				
2012 ж. 31 желтоқсанына	28,168,873	6,044,339	2,749,154	36,962,366
2013 ж. 31 желтоқсанына	23,290,646	8,108,785	2,319,344	33,718,775

Кен орындарды қалпына келтіру жөніндегі активтер Топтың әрбір кен орны бойынша шығыстарды қалпына келтіруге арналған резервтері болып табылады. Кен орындарды қалпына келтіру жөніндегі активтердің тенгерімділік құны әрбір есептік кезеңнің соңында қалпына келтіру жұмыстардың бағалау шығыстарындағы өзгерістердің барына қайта бағалаңады. Қосымша ақпарат үшін 36-ескертпені қараңыздар.

21. ЖЕР ҚОЙНАУЫН ПАЙДАЛАНУ ҚҰҚЫҒЫ

Мың теңге	Барлығы
Құны	
2012 ж. 1 қаңтарындағы қалдық	8,531,319
Тұсім	22,288
Істен шығу	(518)
Материалды емес активтердің кұрамынан аудару	19,400
2012 ж. 31 желтоқсанындағы қалдық	8,572,489
Тұсім	941,787
Еншілес кәсіпорынның үстінен бақылау шығысы	(666,823)
Істен шығу	(426)
Материалды емес активтердің кұрамынан аудару	-
2013 ж. 31 желтоқсанындағы қалдық	8,847,027
Құнсызданудан болған амортизациялау және залалдар	
2012 ж. 1 қаңтарындағы қалдық	205,259
Есептелінген амортизация	92,486
Істен шығу	(518)
2012 ж. 31 желтоқсанындағы қалдық	297,227
Есептелінген амортизация	113,038
Істен шығудан болған құнсыздану	5,840,541
Істен шығу	(114,049)
2013 ж. 31 желтоқсанындағы қалдық	6,136,757
Таза тенгерімділік құн	
2012 ж. 31 желтоқсанына	8,275,262
2013 ж. 31 желтоқсанына	2,710,270

Топ 2013 жылы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде «KazSilicon» ЖШС-тің жер қойнауын пайдалану құқығының құнына қатысты құнсызданудан болған 5,840,541 мың теңге сомадағы залалды (2012 ж. 31 желтоқсан: нөл) таныды.

Жер қойнауын пайдалану құқығының өтелетін құны болашақ, ақшалай тұсімдерді дисконттау арқылы айқындалды. Генерирленген бірліктердің өтелетін құны басшылық, бекіткен кенорын өндірудің есептеу көлемінің шамасына және жылына 17.20% дисконттау мөлшерлемесіне негізделген барланған қорлардың, болжамды ақшалай ағындардың бекітілген көлемінің негізінде айқындалады.

22. БАРЛАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ АКТИВТЕРИ

Мың тенге	Материалдық активтер	Материалды емес активтер	Барлығы
Құн			
2012 ж. 1 қаңтарына	2,122,595	575,593	2,698,188
Түсім	1,135,718	700,757	1,836,475
Өндіріске дайындалу жөніндегі шығындар құрамына аудару (20-ескертпе)	(357,607)	-	(357,607)
Құнсыздану	(433,867)	(497)	(434,364)
2012 ж. 31 желтоқсанына	2,466,839	1,275,853	3,742,692
2013 ж. 1 қаңтарына	2,466,839	1,275,853	3,742,692
Түсім	2,341,073	454	2,341,527
Есептік бағалаудағы өзгеріс	-	(17,598)	(17,598)
2013 ж. 31 желтоқсанына	4,807,912	1,258,709	6,066,621

23. ҚАУЫМДАСТЫРЫЛҒАН КӘСІПОРЫНДАРЫНА ИНВЕСТИЦИЯЛАУ

Есептік күндеңі Топтың қауымдастырылған кәсіпорындары төменде көрсетілген:

Ел	негізгі қызмет	Катысу Улесі / Дауыс күші	2013 ж.		2012 ж.	
			мың тенге	мың тенге	мың тенге	мың тенге
«Бетпақ, Дала» БК ЖШС	Қазақстан	урал өнімін өндіру, қайта өндеу және экспорттау	30%	12,985,724	30%	15,262,789
«КАТКО БК» ЖШС	Қазақстан	урал өнімін өндіру, қайта өндеу және экспорттау	49%	42,757,376	49%	38,262,088
«Инкай БК» ЖШС	Қазақстан	урал өнімін өндіру, қайта өндеу және экспорттау	40%	14,347,080	40%	12,171,185
«Каустик» ААҚ	Қазақстан	каустикалық соданы жеткізу	40%	5,842,171	-	-
«Қызылқұм» ЖШС	Қазақстан	урал өнімін өндіру, қайта өндеу және экспорттау	30%	4,785,776	30%	3,459,452
«Уранэнерго» ЖШС	Қазақстан	электр энергиясын беру және бөлу, электр желілерін және подстанцияларды пайдалану	54,39%	2,762,874	45,59%	4,897,488
«Заречное БК» АҚ	Қазақстан	урал өнімін өндіру, қайта өндеу және экспорттау	49,67%	1,951,896	49,67%	2,477,560
«Қазатомөнеркәсіп СКЗ» БК ЖШС	Қазақстан	құкірт қышқылын өндіру	24,5%	566,934	24,5%	607,149
«Росбурмаш БК» ЖШС	Қазақстан	Геологиялық барлау және іздестіру	49%	219,971	49%	200,379

			2013 ж.	2012 ж.		
Ел	негізгі қызмет		Катысу үлесі / Дауыс құқығы	мың тенге	Катысу үлесі / Дауыс құқығы	мың тенге
«Үлбі» НПК	Қазақстан	Инженерлік жүйелер мен желілерді жобалау	33%	63,348	33%	55,267
«Қазгеомаш» ЖШС	Қазақстан	Құбыр жасау	49%	47,651	49%	44,125
«СКЗ-У» ЖШС	Қазақстан	Күкірт қышқылын өндіру	49%	-	49%	3,163,172
«IFASTAR» БК	Франция	тараптардың ядролық отын циклы саласындағы ынтымақтастыққа қатысты ТЭН-ді орындау	49%	6,137	49%	11,324
				86,336,938		80,611,978

Жоғарыда көрсетілген барлық қауымдастырылған кәсіпорындар қатысу үлесі әдісі бойынша көрсетілген.

«Қазгеомаш» ЖШС Компания және тағы да бір қатысушымен қауымдастырылған кәсіпорын ретінде 2012 жылы қаңтар айында құрылды. Компания 49% иелену үлесін сатып алды және серіктестіктің жарғылық, капиталына 14,700 мың тенге сомасында жарна салды. Серіктестік қызметінің негізгі түрі құбыр жасау болып табылады.

«Қызылқұм» ЖШС қатысушылары Серіктестіктің жарғылық, капиталына 2013 ж. жалпы сомасы 4,470,000 мың тенгеге (2012 ж: 5,800,000 мың тенге), сонын ішінде Компания 1,341,000 мың тенгеге (2012 ж: 1,740,000 мың тенге) қосымша жарна салды. Әріптестердің жарналары олардың үлестік қатысуларына бара-бар, тиісінше осы жарнаның нәтижесінде үлестік қатысада өзгеріс болған жоқ.

Топ 2013 ж. «Уранэнергия» ЖШС-тің жарғылық, капиталына 2,508,562 мың тенге сомасында (2012 ж.: 761,627 мың тенге) қосымша жарна салды, осы жарнаның нәтижесінде қатысу үлесі 54,39%-ға дейін өсті. Топ «Уранэнергия» ЖШС-те 50% астам дауыс құқығына ие болуына қарамастан, Топ «Уранэнергия» ЖШС-тің манызды қызметін бір жақты тәртіпте бақылауға іс жүзінде мүмкіндігі жоқ. Топ тиісінше «Уранэнергия» ЖШС-тегі инвестицияларды қауымдастырылған кәсіпорын ретінде есептейді.

Компания 2013 ж. 13 қарашада «Каустик» АҚ-тың 1.6 млн. орналастырылған акцияларын (40% жай акциялар пакеті) 6,040,000 мың тенге сомасына сатып алу жөніндегі мәмілені жүзеге асырды.

Топтың әрбір елеулі қауымдастырылған кәсіпорны жөніндегі жиынтық, қаржылық, ақпарат төменде көрсетілген. Осы ақпарат Топ үлестік қатысу әдісін қолданғаның нәтижесіндегі түзетулерден кейін қауымдастырылған кәсіпорынның ҚЕХС жөніндегі есеп-қисабының көрсеткіштерін көрсетеді.

	«Бетпақ Дала» БК ЖШС		«Катко» БК ЖШС	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
	мың тенге	мың тенге	мың тенге	мың тенге
Ағымдағы активтер	17,074,522	28,322,258	34,582,340	40,143,636
Ұзақ мерзімді активтер	32,635,521	28,110,935	70,989,690	65,700,697
Барлық активтер	49,710,043	56,433,193	105,572,030	105,844,333
Ағымдағы міндеттемелер	(2,598,832)	(2,750,718)	(10,284,015)	(22,090,376)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(3,568,509)	(2,806,512)	(8,167,566)	(5,807,567)
Барлық міндеттемелер	(6,167,341)	(5,557,230)	(18,451,581)	(27,897,943)
Таза активтер	43,542,702	50,875,963	87,120,449	77,946,390

	«Бетпак, Даңа» БК ЖШС		«Катко» БК ЖШС	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге
Қауымдастырылған кәсіпорындардың таза активтеріндегі Топ үлесі	13,062,811	15,262,789	42,689,020	38,193,732
Топтағы сатылмаған пайда	(77,087)	-	-	-
Гудвил	-	-	68,356	68,356
Инвестициялардың тенгерімділік құны	12,985,724	15,262,789	42,757,376	38,262,088
Барлық ақшалай түсім	44,138,799	52,629,598	71,469,178	47,859,385
Жыл ішіндегі барлық пайда	14,594,497	22,730,920	21,100,474	19,302,466
Өзге жиынтық кіріс	-	-	409,062	409,062
Барлық жиынтық пайда	58,733,296	73,360,518	92,978,714	67,570,913
Алынған дивидендтер	6,655,414	6,649,898	6,044,384	16,322,618
	«Инкай» БК ЖШС		Өзге қауымдастырылған компаниялар	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге
Ағымдағы активтер	15,303,130	17,300,881	24,231,092	23,336,660
Ұзақ, мерзімді активтер	63,042,833	55,973,559	76,720,904	86,641,207
Барлық активтер	78,345,963	73,274,440	100,951,996	109,977,867
Ағымдағы міндеттемелер	(36,705,624)	(36,604,225)	(31,243,466)	(17,762,468)
Ұзақ, мерзімді міндеттемелер	(4,631,588)	(4,242,967)	(37,849,102)	(55,288,278)
Барлық міндеттемелер	(41,337,212)	(40,847,192)	(69,092,568)	(73,050,746)
Таза активтер	37,008,751	32,427,248	31,859,428	36,927,121
Қауымдастырылған кәсіпорындардың таза активтеріндегі Топ үлесі	14,803,500	12,970,899	12,035,238	14,785,918
Гудвил	-	-	4,211,520	129,998
Топтағы сатылмаған пайда	(456,420)	(799,714)	-	-
Инвестициялардың тенгерімділік құны	14,347,080	12,171,185	16,246,758	14,915,916
Барлық ақшалай түсім	26,264,331	28,757,448	30,359,781	39,341,573
Жыл ішіндегі барлық пайда	5,975,765	8,688,135	7,811,085	569,119
Өзге жиынтық кіріс	644,367	(450,665)	-	-
Барлық жиынтық пайда	32,884,463	36,994,918	38,170,866	39,910,692
Алынған дивидендтер	472,158	1,098,900	-	558,420

24. БІРЛЕСІП БАҚЫЛАНАТЫН КӘСІПОРЫНДАРҒАСАЛЫНҒАН ИНВЕСТИЦИЯЛАР

Есептік күндеңі Топтың бірлесе-бақылайтын кәсіпорындары төменде көрсетілген:

Ел	Негізгі қызмет	Катысу үлесі/ Дауыс құқығы	2013 ж.		2012 ж.	
			мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге
«Ақбастау» БК АҚ, Казақстан	уран өнімін өндіру, қайта өндеу және экспорттау	50%	12,815,464	50%	9,046,950	
«ЦОУ» ЖАҚ, Ресей	жоғары деңгейлі қайта бөлумен уран өнімін өндіру	50%	12,149,990	50%	681,552	
«Семізбай-У» ЖШС, Казақстан	уран өнімін өндіру, қайта өндеу және экспорттау	51%	9,828,933	-	-	
«Қаратау» ЖШС, Казақстан	уран өнімін өндіру, қайта өндеу және экспорттау	50%	8,394,244	50%	9,998,036	
«СКЗ-У» ЖШС, Казақстан	құкірт қышқылын өндіру	49%	3,921,207			-
«Yingtai Ulba Shine Metal Materials Co., Ltd» АҚ, Кытай	берилл қола-сынан жасалынған ленталар мен өзге өнімдерді өндіру	50%	325,712	50%	350,905	
«ҚазПерОксид» ЖШС, Казақстан	пероксид сутегін өткізу	50%	34,504	50%	32,511	
«Үлбі Конверсия» ЖШС, Казақстан	КР-да конверсия зауытын салу және басқару	50%	4,714	50%	30,275	
«УКР ТВС БК» ЖАҚ, Украина	ядролық отынды өндіру	33.33%	3,341	33.33%	3,341	
КРКАС АҚ, Казақстан	атом энергоблоктар мен атом станциялардың жобалық және техникалық құжаттамаларын әзірлеу	50%	-	50%	-	
«КАС» АБҚ, Германия	Фылымды қажетсі-нетін инновациялардың жобаларды әзірлеу және жүзеге асыру	50%	2,393	50%	1,976	
«Геотехнология» ККРУМЦ, Кыргызстан	Оқу орталығы	-	-	50%	1,840	
47,480,502			20,147,386			

Жоғарыда көрсетілген бірлесе-бақыланатын кәсіпорындар есептілікте үлестік катысу өдісі бойынша көрсетілген.

2013 және 2012 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ «Атом станциясы» Қазақстан-Ресей компаниясы» АҚ бірлесе-бақылайтын компанияның қорланған залалдағы үлесін мойындаады, ол инвестициялар құнынан 49,237 мың теңге (2012: 36,694 мың теңге) сомасына асып кетті.

Бұрын Топтың «Семізбай-У» ЖШС қызметтінің үстінен бақылауы болмады, ол Серіктестікі шоғырландыратын (39-ескертпеле). Активтер мен міндеттемелерді 2013 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қаржылық, жағдайы туралы қаржылық, есеп беруден тиісінше шығарып таstadtы, ал «Семізбай-У» ЖШС-тегі инвестициялар бірлескен кәсіпорындардағы инвестициялар ретінде сыйыпталды.

2013 ж. 23 тамызда Компания «ЦОУ» ЖАҚ-тың жай акцияларын 2,591,738 мың рубль сомасына сатып алды (сатып алған күні теңге эквиваленті 11,973,830 мың теңгені құрды). Аталған сатып алу 50% иелену үлесінің өзгеруіне әкелген жоқ.

Төменде Топтың елеулі бірлесе-бақылайтын кәсіпорындары бойынша жиынтық қаржылық, ақпарат ұсынылған. Осы ақпарат Топ үлестік қатысу әдісін қолданғаның нәтижесіндегі түзетулерден кейін КЕХС жөніндегі БК есеп-қисабының көрсеткіштерін көрсетеді.

Эта информация отражает показатели отчетности СП по МСФО, после корректировок в результате применения Группой метода долевого участия.

	31.12.2013 мың теңге	31.12.2012 мың теңге
--	-------------------------	-------------------------

«Қаратау» ЖШС	31.12.2013 мың теңге	31.12.2012 мың теңге
Ағымдағы активтер	11,079,906	9,227,940
соңын ішінде Ақшалай қаражаттар	282,422	354,135
Ұзақмерзімдік активтер	29,875,797	26,538,896
Барлық активтер	40,955,703	35,766,836
Ағымдағы міндеттемелер	(12,538,814)	(3,584,003)
соңын ішінде Сауда және өзге кредиторлық берешектер мен резервтерді шегергеннен кейінгі қаржылық міндеттемелер	(6,601,926)	-
Ұзақ мерзімдік міндеттемелер	(11,128,273)	(8,882,437)
соңын ішінде Сауда және өзге кредиторлық берешектер мен резервтерді шегергеннен кейінгі қаржылық міндеттемелер	(8,777,714)	(7,537,000)
Барлық міндеттемелер	(23,667,087)	(12,466,440)
Таза активтер	17,288,616	23,300,396
Бірлескен кәсіпорындардың таза активтеріндегі Топтың үлесі	8,644,308	11,650,198
Топтағы сатылмаған пайда	(250,064)	(1,652,162)
Инвестициялардың теңгерімділік құны	8,394,244	9,998,036

	2013 мың теңге	2012 мың теңге
--	-------------------	-------------------

Барлық ақшалай түсім	39,401,845	41,016,965
Материалдық, емес активтердің тозуы және амортизациялануы	(4,871,960)	(4,796,953)
Пайыздық кіріс	19,401	29,554
Пайыздық шығыс	(820,698)	-
Кіріс салығы	(2,963,456)	(5,451,780)
Жыл ішіндегі барлық пайда	13,887,752	18,704,932
Алынған дивидендтер	8,542,669	10,647,956

	31.12.2013 мың теңге	31.12.2012 мың теңге
«Ақбастау» АҚ		
Ағымдағы активтер	13,118,061	14,871,098
соңын ішінде Ақшалай қаражаттар	339,477	1,965,625
Ұзақмерзімдік активтер	22,123,660	19,953,372
Барлық активтер	35,241,721	34,824,470
Ағымдағы міндеттемелер	(8,036,396)	(8,475,761)
соңын ішінде Сауда және өзге кредиторлық берешектер мен резервтерді шегергеннен кейінгі қаржылық міндеттемелер	(5,689,304)	(7,157,256)
Ұзақ мерзімдік міндеттемелер	(1,316,838)	(6,124,405)
соңын ішінде Сауда және өзге кредиторлық берешектер мен резервтерді шегергеннен кейінгі қаржылық міндеттемелер	-	(5,447,979)
Барлық міндеттемелер	(9,353,231)	(14,600,166)
Таза активтер	25,888,490	20,224,304
Бірлескен кәсіпорындардың таза активтеріндегі Топтың үлесі	12,944,245	10,112,152
Топтағы сатылмаған пайда	(128,781)	(1,065,202)
Инвестициялардың теңгерімділік құны	12,815,464	9,046,950

	2013 мың теңге	2012 мың теңге
Барлық ақшалай түсім	24,820,998	19,054,636
Материалдық емес активтердің тозуы және амортизациялануы	(2,996,273)	(2,991,320)
Пайыздық, кіріс	24,161	23,397
Пайыздық, шығыс	(690,008)	(690,008)
Кіріс салығы	(2,289,843)	(2,409,528)
Жыл ішіндегі барлық пайда	9,305,609	7,199,132
Алынған дивидендтер	884,290	852,455

	31.12.2013 мың теңге	31.12.2012 мың теңге
«Семізбай-У» ЖШС		мың теңге
Ағымдағы активтер	12,361,153	-
соңын ішінде Ақшалай қаражаттар	105,255	-
Ұзақмерзімдік активтер	22,146,985	-
Барлық активтер	34,508,138	-
Ағымдағы міндеттемелер	(14,161,863)	-
соңын ішінде Сауда және өзге кредиторлық берешектер мен резервтерді шегергеннен кейінгі қаржылық міндеттемелер	(6,104,926)	-

	31.12.2013 мың теңге	31.12.2012 мың теңге
Ұзақ мерзімдік міндеттемелер	(9,122,140)	-
соңын ішінде Сауда және өзге кредиторлық берешектер мен резервтерді шегергеннен кейінгі қаржылық міндеттемелер	(3,632,250)	-
Барлық міндеттемелер	(23,284,003)	-
Таза активтер	11,224,135	-
Бірлескен кәсіпорындардың таза активтеріндегі Топтың үлесі	5,724,309	-
Топтағы сатылмаған пайда	4,104,624	-
Инвестициялардың тенгерімділік құны	9,828,933	-

	2013 мың теңге	2012 мың теңге
Барлық ақшалай түсім	17,793,799	-
Материалдық емес активтердің тозуы және амортизациялануы	(3,715,651)	-
Пайыздық кіріс	3	-
Пайыздық шығыс	(1,209,315)	-
Кіріс салығы	(318,814)	-
Жыл ішіндегі барлық пайда	(2,812,877)	-
Алынған дивидендтер	-	-

	31.12.2013 мың теңге	31.12.2012 мың теңге
Өзге қауымдастырылған компаниялар		
Ағымдағы активтер	9,082,214	1,194,199
соңын ішінде Ақшалай қаражаттар	4,496,747	152,959
Ұзақмерзімдік активтер	109,188,791	2,054,504
Барлық активтер	118,271,005	3,248,703
Ағымдағы міндеттемелер	(5,141,436)	(1,112,908)
соңын ішінде Сауда және өзге кредиторлық берешектер мен резервтерді шегергеннен кейінгі қаржылық міндеттемелер	(3,415,005)	-
Ұзақ мерзімдік міндеттемелер	(80,372,567)	(5,899)
соңын ішінде Сауда және өзге кредиторлық берешектер мен резервтерді шегергеннен кейінгі қаржылық міндеттемелер	(20,330,049)	-
Барлық міндеттемелер	(85,514,003)	(1,118,807)
Таза активтер	32,757,002	2,129,896
Бірлескен кәсіпорындардың таза активтеріндегі Топтың үлесі	16,298,727	1,063,871
Топтағы сатылмаған пайда	143,134	38,529
Инвестициялардың тенгерімділік құны	16,441,861	1,102,400

	2013 мың теңге	2012 мың теңге
Барлық ақшалай түсім	12,285,647	1,880,654
Материалдық емес активтердің тозуы және амортизациялануы	(531,347)	(1,758)
Пайыздық кіріс	3,981	2,631
Пайыздық шығыс	(1,477,505)	(806)
Кіріс салығы	(146,125)	(11,242)
Жыл ішіндегі барлық пайда	(31,958)	(53,640)
Алынған дивидендер	300,752	129,938

25. ӨЗГЕ ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	31.12.2013	31.12.2012
	мың теңге	мың теңге
Сатуға арналған қолда бар инвестициялар		
Toshiba Nuclear Energy Holdings (US) Inc.	48,892,455	48,892,455
Toshiba Nuclear Energy Holdings (UK) Ltd.	17,112,425	17,112,425
«Байкен У» ЖШС	1,021,590	1,021,590
Басқалары	29,017	29,714
	67,055,487	67,056,184

«Toshiba Nuclear Energy Holdings (US) Inc.» және «Toshiba Nuclear Energy Holdings (UK) Ltd.»-дегі инвестициялар

«Toshiba Nuclear Energy Holdings (US) Inc.» (бұдан әрі - «TNEH-US») және «Toshiba Nuclear Energy Holdings (UK) Inc.»-дегі (бұдан әрі - «TNEH-UK») компаниясындағы инвестицияларды 2007 ж. ақпараттың әрбір компанияның А жіктелімді 10% акцияларын жалпы сомасы 540,000 мың АҚШ долл. (TNEH-US-ке 400,000 мың АҚШ долл. және TNEH-UK-ке 140,000 мың АҚШ долл.) сатып алу арқылы жүзеге асырды.

TNEH-US және TNEH-UK-тегі қатысу үлесін сатып алумен бір кезде, Компания тобы «пут» опционына (бұдан әрі - «пут» опционы) келісім жасасты. Компания және «Toshiba» Корпорациясы осы «пут» опцион келісіміне қосымша ретінде 2012 жылдың соңында келісімге қол қойды, сол келісімге сәйкес Компания «пут» опционың 2018 ж. 28 ақпанына дейін қолдана алады.

«Пут» опционы Компанияға бірінші акцияның 67% үшін 540,000 мың АҚШ долл. тен бастанқы құнының 100%, және қалған 33% акцияларының бастанқы төленген құнынан 90% бойынша TNEH-US және TNEH-UK-тегі қатысу үлесін сату құқығын береді, бұл «пут» опционының құны тен 522,180 мың АҚШ долл. әкеледі. 2013 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «пут» опционы пайдаланған жоқ.

TNEH-US және TNEH-UK-тегі қатысу үлесін сатып алумен бір кезде, Компания «колл» опционына (бұдан әрі - «колл» опционы) келісім жасасты. «Колл» опционы Toshiba Corporation-ға Компаниядан TNEH-US және TNEH-UK-тағы үлестерін сатуға талап етуге құқық береді, егер мемлекеттік үйім, Америка штатындағы шетел инвестициялары жөніндегі комитет Компания бұдан әрі стратегиялық, әріптес болып табылмайды деген шешім қабылдаса. Аталған жағдайда, Компания акцияларының әділ құны тәуелсіз халықаралық бағалау компанияларын тарту арқылы бағаланатын болады. Toshiba» Корпорациясы 2013 ж. 31 желтоқсандағы жағдайы бойынша «колл» опционын пайдаланған жоқ.

Компания осы инвестицияларды сатуға арналған қолда бар инвестициялар ретінде жіктелімдеді, өйткені инвестиацияларды ұзақ мерзімді перспективада ұсташа Компания ниетін және қабілеттің ең жақсы тәсіл болып табылады. TNEH-US және TNEH-UK-тегі инвестициялар өзіндік құны бойынша есептелінеді, өйткені олар жеке компания капиталауда иемдену үлесі болып табылады, және оның шының дұрыс анықтау мүмкін емес.

26. ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

	31.12.2013	31.12.2012
	мың теңге	мың теңге
Саудалық, дебиторлық, берешек	27,367,755	75,711,847
Байланысқан тараптардың дебиторлық, берешегі	6,519,587	5,468,241
	33,887,342	81,180,088
Күмәнді борыштардың резервы	(1,284,816)	(630,827)
	32,602,526	80,549,261
Өзге дебиторлық, берешек	197,398	79,522
Байланысқан тараптардың өзге дебиторлық, берешегі	116,997	1,622
	314,395	81,144
	32,916,921	80,630,405

Топтың кредиттік және валюталық, тәуекелдерге, сондай-ақ, саудалық, дебиторлық, берешектің құнсыздануынан болған залалдарға ықтимал болуы туралы ақпарат 40-ескертпеде көрсетілген.

27. ТҮПКІЛІКТІ БАҚЫЛАУШЫ ТАРАПҚА БӨЛУГЕ АРНАЛҒАН АКТИВТЕР

Түпкілікті бақылаушы тараптың нұсқауы бойынша 2010 ж. мамыр айында Компанияға әлеуметтік жоба - Астана қаласындағы Оқушылардың шығармашылық, сарайын (бұдан әрі – «объект») салу жүктелді.

Компания Объектіні салу жөніндегі өзінің міндеттемелерін 2013 жылдың басында орынады. Астана қ. әкімдігінің қаулысына сәйкес, Компания Объектіні Астана қ. коммуналдық, меншігіне берді. Соңын нәтижесінде Компания активті және 22,800,818 мың теңге сомасындағы бұрын есептелінген міндеттемелерді 2013 ж. 31 желтоқсандағы қаржылық, жағдай туралы шоғырландырылған есеп беруден шығарып тастады.

28. ӨЗГЕ АКТИВТЕР

	31.12.2013	31.12.2012
	мың теңге	мың теңге
Ұзақ мерзімді		
Ұзақ, мерзімді активтерге берілген аванстар	16,613,086	21,305,745
Пайдалануға шектеулі ақшалай қаражаттар	6,589,969	5,984,115
Ұзақмерзімдік тауарлы-материалдық, қорлар	6,535,770	8,765,218
Байланысқан тараптардың дивидендтері бойынша берешек	3,767,911	-
Қызыметкерлерге берілген қарыздар	1,903,245	2,057,384
Өтеудің қосылған құнына салық	1,213,828	4,498,844
Болашақ, кезеңдердің шығыстары	719,865	1,262,142
Байланысты тараптарға берілген аванстар	18,000	-
Басқалары	26,538	3
	37,388,212	43,873,451

	31.12.2013	31.12.2012
	мың теңге	мың теңге
Қысқа мерзімді		
Тауарлар мен қызметтер үшін берілген аванстар	2,002,991	3,518,219
Байланысқан тараптардың дивидендтері бойынша берешек	1,713,565	-
Байланысты тараптардың өзге активтері	985,074	-
Болашақ кезеңдердің шығыстары	833,731	1,111,216
Қызметкерлердің қарыздары	558,129	428,184
Тауарлар мен көрсетілген қызметтер үшін байланысты тараптарға берілген аванстар	460,680	218,014
Сақтандыру бойынша алдын-ала төлеу	188,579	292,008
Кіріс салығынан басқа салықтар бойынша алдын-ала төлеу	157,788	127,157
Байланысқан тараптардың сақтандыруы бойынша алдын-ала төлеу	5,867	-
Өзге активтер	35,512	53,147
	6,941,916	5,747,945

Ұзақмерзімдік тауарлық-материалдық қорларға ол құрылған сәттен бастап Топқа тиесілі және үран таблеткаларын шығару жөніндегі жаңа обьектілерді қолданысқа енгізгеннен кейін пайдалануға арналған байытылған үран қоры енеді.

Жер қойнауларын пайдалану келісімшарт талаптарына сәйкес Топ кен орындарды қалпына келтіру жөніндегі болашақ қызметтерді қаржыландыру мақсатында ұзақмерзімдік банк депозиттеріне ақшалай қаражаттарды аударады. 2013 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдалануға шектеулі ұзақ мерзімдік банк депозиттеріндегі ақшалай қаражаттар сомасы 4,899,155 мың теңгени (2012 ж.: 4,304,041 мың теңгени) құрады.

Мемлекеттік органдар Топтың бір жеткізушілерінің қызметін тексергеннің салдарынан, Компания жеткізушінің тиым салынған ақшалай қаражаттарын сақтау үшін депозитарий ретінде болды. 2013 жылдың 31 желтоқсанында 1,690,814 мың теңге (2012 г.: 1,680,074 мың теңге) сомасындағы осы қаражаттар пайдалануда шектеулі ақшалай қаражаттар ретінде көрсетіледі, және Топтың ақшалай қаражаттар қозғалысында көрсетілмейді, өйткені ол Топ қызметінің бөлігі болып табылмайды.

29. ҚОРЛАР

	31.12.2013	31.12.2012
	мың теңге	мың теңге
Қайта сатуға арналған дайын өнім және тауарлар		
Аяқталмаған өндіріс	31,549,329	32,653,399
Шикізат және материалдар	11,418,689	12,972,307
Қосалқы бөлшектер	11,602,231	11,050,405
Отын	1,175,146	975,717
Өндеудегі материалдар	1,090,847	988,217
Басқа материалдар	874,033	512,342
	2,344,341	1,961,291
	61,054,616	61,113,678
Бұрынғы қорларға резерв	(684,267)	(734,017)
	60,370,349	60,379,661

30. ҚАЛДЫРЫЛҒАН САЛЫҚТЫҚ АКТИВТЕР ЖӘНЕ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

(а) Танылған қалдырылған салықтық активтер және міндеттемелер

Танылған салықтық активтер мен міндеттемелері мыналарға жатады:

Мың тенге	Активтер		Міндеттемелер	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Негізгі құрал-жабдықтар және материалдық емес активтер	1,272,870	1,548,545	(6,189,966)	(7,652,851)
Дебиторлық берешек	635,642	3,583,933	(234)	(1,455,671)
Алынған қарыздар	141,830	16,773	(78,654)	(82,822)
Басқа активтер	592,322	558,411	(1,305,188)	(1,046,474)
Ауысқан салықтық залал	1,083,233	685,148	-	-
Кредиторлық берешек	-	-	-	(55,692)
Резервтер	3,004,018	1,306,551	(1,609,016)	(1,224,427)
Есептелінген міндеттемелер	560,696	598,356	-	-
Салықтар	474,731	743,604	-	-
Басқа міндеттемелер	157,732	90,751	(244)	(5,632)
Барлығы	7,923,074	9,132,072	(9,183,302)	(11,523,569)
Қалдырылған салықтық активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу	(5,475,719)	(6,415,657)	5,475,719	6,415,657
Барлығы	2,447,355	2,716,415	(3,707,583)	(5,107,912)

Қалдырылған салықтық активтер мен міндеттемелер өзара есепке алуға қабылданады, егер Топтың оған заңды түрде бекітілген құқығы болса.

(б) Үақыттағы айырмашылықтың қозғалысы

Мың тенге	01.01.2012	Пайда мен залалдарда танылды	Капиталда танылды	31.12.2012
Негізгі құрал-жабдықтар және материалдық емес активтер	(6,454,187)	349,881	-	(6,104,306)
Дебиторлық берешек	1,555,068	573,194	-	2,128,262
Алынған қарыздар	(69,849)	3,800	-	(66,049)
Кредиторлық берешек	-	(55,692)	-	(55,692)
Резервтер	142,486	(60,362)	-	82,124
Есептелінген міндеттемелер	439,924	158,432	-	598,356
Ауысқан салықтық залал	156,230	528,918	-	685,148
Салықтар	563,753	179,851	-	743,604
Басқа активтер	(358,532)	(6,191)	(123,340)	(488,063)
Басқа міндеттемелер	(25,700)	(67,838)	178,657	85,119
(4,050,807)	1,603,993	55,317	(2,391,497)	

Мың теңге	01.01.2013	Жыл ішіндеңі өзгеріс	Еншілес кәсміпо- рындардағы инвестицияларды істен шығару	31.12.2013
Негізгі құрал-жабдықтар және материалдық емес активтер	(6,104,306)	218,185	969,025	(4,917,096)
Дебиторлық берешек	2,128,262	(1,492,155)	(699)	635,408
Алынған қарыздар	(66,049)	129,225	-	63,176
Кредиторлық берешек	(55,692)	55,692	-	-
Резервтер	82,124	1,396,012	(83,134)	1,395,002
Есептелінген міндеттемелер	598,356	(29,689)	(7,971)	560,696
Ауысқан салықтық залал	685,148	398,085	-	1,083,233
Салықтар	743,604	(115,851)	(153,022)	474,731
Басқа активтер	(488,063)	(224,803)	-	(712,866)
Басқа міндеттемелер	85,119	72,369	-	157,488
	(2,391,497)	(407,070)	724,199	(1,260,228)

(в) Танылмаған қалдырылған салықтық активтер

Қалдырылған салықтық активтер мынадай баптарға қатысты танылмады:

Салықтық нәтиже	31.12.2013	31.12.2012
	Мың теңге	Мың теңге
Ауысқан салықтық залал	1,795,060	550,556
	1,795,060	550,556

Болашақ, пайда осы салықтық залалдарды пайдалануға елеулі болу ықтималдылығы болмаған кезде, залалды еншілес кәсіпорындардан пайда болатын танылмаған салықтық залалдарды есепке алу мерзімі мынадай түрде аяқталады:

Мың теңге
2018-2022 жж.
2023 г.
1,795,060

31. МЕРЗІМДІ ДЕПОЗИТТЕР

	Валюта	31.12.2013	31.12.2012
	Мың теңге	Мың теңге	Мың теңге
Ұзақ мерзімді			
«Банк ЦентрКредит» АҚ,	Тенге	420,218	50,968
«Цесна Банк» АҚ	Тенге	330,000	1,600,000
«Евразийский банк» АҚ,	Тенге	200,000	-
Қазақстанның «Внешторгбанкі» АҚ,	Тенге	15,000	500,000
«Қазақстаенның Халық банкі» АҚ,	Тенге	2,418	1,795
«Альянс Банк» АҚ,	Тенге	1,175	1,000

		31.12.2013	31.12.2012
	Валюта	мың теңге	мың теңге
«БТА Банк» АҚ,	Тенге	727	473
«Ситибанк» АҚ,	Тенге	105	-
«Сбербанк» ДБ АҚ,	Тенге	-	1,500,000
«АТФ Банк» АҚ,	Тенге	-	100,146
«Альфабанк» ДБ АҚ,	Тенге	-	2,000
		969,643	3,756,382
		31.12.2013	31.12.2012
	Валюта	мың теңге	мың теңге
Қысқа мерзімді			
«Банк ЦентрКредит» АҚ,	Тенге	668,847	216
«Қазақстаенның Халық банкі» АҚ,	Тенге	472,874	1
«Казкоммерцбанк» АҚ,	Тенге	225,622	-
«АТФ Банк» АҚ,	Тенге	125,900	-
«БТА Банк» АҚ,	Тенге	54,556	-
«Цесна Банк» АҚ,	Тенге	43,706	-
«Евразийский банк» АҚ,	Тенге	30,683	1,001,875
«Ситибанк» АҚ,	Тенге	2,647	535,879
«Альфа банк» ДБ АҚ,	Тенге	2,011	210,129
«Сбербанк» ДБ АҚ,	Тенге	-	11,469
Қазақстанның «Внешторгбанкі» АҚ,	Тенге	-	200,000
«Эксимбанк» АҚ,	Тенге	-	200,321
		1,626,846	2,159,890

2013 ж. 31 желтоқсандағы жағдайы бойынша Топтың тенгерімінде бар депозиттер бойынша сыйақысы жылына 0,1%-дан 7,5%-ға дейін (2012 ж.: 0.01% -дан 8%-ға дейін) түрленеді.

Топ пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелдігіне ықтимал екендігі және қаржы активтері мен міндеттемелеріне қатысты сезімталдығына талдау туралы ақпарат 40-ескертпеде көрсетілген.

32. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРҒА БЕРІЛГЕН ҚАРЫЗДАР

		31.12.2013	31.12.2012
		мың теңге	мың теңге
Ұзақ мерзімді			
Қауымдастырылған компаниялар			
«Қызылқұм» ЖШС		8,440,754	7,698,391
Сату үшін қолда бар инвестициялар			
«Байкен-У» ЖШС		6,119,447	5,579,228
Бірлескен кәсіпорындар			
«Семізбай-У» ЖШС		3,632,250	-
		18,192,451	13,277,619

	31.12.2013 мың теңге	31.12.2012 мың теңге
Қысқа мерзімді		
Бірлескен кәсіпорындар		
«Семізбай-У» ЖШС	1,321,644	-
«КРКАС» БК АҚ	20,000	20,000
	1,341,644	20,000

Байланысқан тараптардың қарыздар бойынша өлшенген орташа жылдық, пайыздық, мөлшерлемесі 2013 ж. 7.87% (2012: 7.95%) құрды.

Компания қаржылық, көмек көрсету мақсатында 2010 ж. қыркүйек және желтоқсан айларында «Қызылқұм» ЖШС және «Байкен У» ЖШС кәсіпорындарына мерзімді, тәлеу және қайтарып беру шартында ұзак, мерзімді кредиттер берді. 2012 жылды «Қызылқұм» ЖШС және «Байкен У» ЖШС-тің қарыздарын қайтарып беру мерзімін аудару бөлігіндегі өтеу кестесі тиісінше 2024 және 2022 жж. қайта қаралды. Осы қарыздар бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету үшін кепілге мүлік алынды.

Компания 2012 жылдың қыркүйек айында «Семізбай-У» ЖШС-ке бес жылдық кредит берді. «Семізбай-У» ЖШС-тің осы қарыздар бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету үшін кепілге мүлік алынды. «Семізбай-У» ЖШС 2012 жылғы қаржылық есептілкте еншілес ұйым ретінде жіктелді, және осы кредит тиісінше шоғырландырылған деңгейде элиминирленді. 24-ес көртпеде ашылғандай, ағымдағы жылғы Топ «Семізбай-У» ЖШС-тің үстінен бақылауды жоғалтып алды және бірлесе-бақыланатын кәсіпорындағы инвестицияларды таныды. Кредит 2014 ж. басынан бастап тәлеуге жатады.

33. АҚШАҚАРАЖАТЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЭКВИВАЛЕНТТЕРИ

	31.12.2013 мың теңге	31.12.2012 мың теңге
Банктағы шоттар	15,460,622	37,086,677
Талап етілетін салымдар	1,632,028	831,662
Кассадағы ақшалай қаражаттар	59,451	120,566
	17,152,101	38,038,905

34. КАПИТАЛ

(а) Акционерлік капитал

	Жай акциялар	Жай акциялар
	2013 ж.	2012 ж.
Шығаруға рұқсат етілген және шығарылған акциялардың саны (атаулы құны: 1000 теңге)	36,692,361	36,692,361
	36,692,361	36,692,361

Компанияның барлық, акцияларына дивидендерді бөлу жөніндегі шешімді қабылдайтын жалғыз және түпкілікті тарап болып табылатын «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ АҚ ие.

(б) Дивидендер

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Компания қаражаттарын бөлүге арналған қолжетімді шамасы Компанияның шоғырландырылған қаржылық есептесінде көрсетілген қорланған бөлінбеген пайданың шамасымен шектеледі. 2013 ж. Компания 7,637,242 мың теңге (2012:23,501,328 мың теңге) сомасында дивидендерді төлеуді жүргізді. 2013 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания 19,387,906 мың теңге сомаға дивидендерді төлеуді жүргізді, ол өзіне 2012 ж. жарияланған 11,750,664 мың теңге сомасындағы дивидендерді қамтиды.

(в) Қосымша төленген капитал

Акциялар тарихи атаулы құндары бойынша шығарылды, акцияларды шығарғанның нәтижесінде тиісінше қосымша төленген капитал пайда болмайды.

(г) Бағамдық айырмаларға арналған резервтер

Тек еншілес кәсіпорындарға тиесілі Топтың шетелдік операцияларының таза активтерін, яғни олардың функциялық, валютасынан аналық, компанияның функциялық, валютасына қайта есептеген кезде пайда болатын бағамдық айырмалар тікелей бағамдық айырмаларға арналған резервтердің құрамында танылады.

35. КРЕДИТТЕР МЕН ҚАРЫЗДАР

	31.12.2013 мың теңге	31.12.2012 мың теңге
Ұзақ мерзімдік міндеттемелер		
Шығарылған облигациялар	76,426,228	74,740,067
Қамсыздандырылған банк кредиттері	14,194,795	19,336,629
Қамсыздандырылмаған банктік емес кредиттер	247,431	251,515
	90,868,454	94,328,211
Қысқа мерзімді міндеттемелер		
Қамсыздандырылған банк кредиттері	7,332,814	11,168,438
Қамсыздандырылмаған банктік кредиттер	21,791,645	1,062,903
Қамсыздандырылмаған банктік емес кредиттер	135,187	1,252,427
Шығарылған облигациялар	543,682	533,524
Қаржылық жалгерлік бойынша міндеттемелер	-	6,329
	29,803,328	14,023,621
Қысқа мерзімді банктік кредиттер		

Топ 2013 ж. ішінде айналым қаражатты толықтыру мақсатында қысқа мерзімді банк кредиттерін тартты.

Облигациялар

2010 ж. 20 мамырда Топ 6.25% жылдық, купондық, сыйақы ставкасымен және 2015 жылы өтеш мөрзімімен негізгі борыштың 500,000,000 АҚШ долл. (73,510,000 мың теңгеге тең) сомасына облигациялар (бұдан әрі - «Облигациялар») шығарды. Облигациялар бойынша купондық, сыйақылар жыл сайын 20 қарашада және 20 мамырда жартыжылдық, негізде төленуге тиісті.

Шығарылған облигациялар бойынша міндетті шарттар

(i) Кепіл бойынша шектеулер

Не Топ, не қандай да бір елеулі еншілес ұйым, қазір қолда бар немесе кейін сатып алынған кез келген өзінің немесе олардың активтеріне қатысты, немесе қандай да бір берешекті қамтамасыз ететін кез келген кіріске немесе олардың пайдасына қатысты рұқсат етілген кепілді есептемегендеге, сол кезде немесе одан бұрын бірдей дәрежеде Облигациялармен қамтамасыз етілген және мұндай берешекпен шамалас жағдайлардан басқа жағдайда, қандай да бір кепіл жасауға, өзіне алуға, қабылдауға немесе жол беруге тиісті емес.

(ii) Дивидендерді төлеу бойынша шектеулер

Топ, өзінің акционерлік капиталына қатысты, міндеттемелерді орындау орын алған кез келген үақытта, немесе дивидендерді төленетін немесе бөлү жүзеге асырылатын кезеңінің ішінде Топтың шоғырландырылған таза кірісінан алғанда 50 проценттен асатын жиынтық сомаға, міндеттемелерді орындау орын алған кез келген үақытта, қолма-қол ақшамен немесе өзге тәсілмен дивидендерді төлеуге, немесе кез келген түрді кез келген басқаша бөлуді жүргізуге тиісті емес.

(iii) Еншілес кәсіпорындардың активтері мен капиталын сатуды шектеу

Компания 10 миллион АҚШ долларына (немесе оның баламасына) (2013 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 1,536,100 мың теңге) тен немесе жиынтық сомаға төленген төлемді қоса алғанда, Компания немесе осындағы бір елеулі еншілес кәсіпорын осындағы активтерге иелік еткен сәтінде, әрі кеткенде, осындағы активтерге иелік етуге жататын, сатылатын акциялар мен активтердің объектівті нарықтық бағасына тен төлемге ие болған жағдайдан басқа, активтерді қандай да бір жұмсауды жүзеге асыруға тиісті емес; және Топ тек қана активтерді осылайша кез келген жұмсауды жүзеге асырғаннан кейін елеулі еншілес кәсіпорынның акционерлік капиталының үлесіне қатысты активтерді жұмсауына байланысты осындағы елеулі еншілес кәсіпорынның акционерлік капиталы акцияларының шектеулі бөлігіне, әрі кеткенде, тікелей немесе жанама түрде, бенефициарлық иелік ету құқығын сақтайды.

Топ басшылығы өзінің 2013 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жоғарыда көрсетілген барлық міндетті шарттарды орындадық, деп есептейді.

Компанияның Объектінің активтерінің бағылауши тараптың немесе 2012 жылғы наурызда активтерінің бағылауши тарап болып белгіленетін басқа тұлғаның пайдасына ақысызы берудің ықтималдығына байланысты (27-ескертпе) Компания «Еншілес кәсіпорындардың активтері мен капиталын сатуды шектеу» шарттарынан және Компанияның Объектінің салу және беру нәтижесінде тікелей туындауы мүмкін кез келген басқа шарттан бас тартуға облигацияларды ұстаушылардың келісімін алды.

Мың теңге	Валюта	Төлем мерзімі (жыл)	31.12.2013	31.12.2012
Қамтамасыз етілген банк займдары				
The Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ, Ltd	Евро	2024	11,390,973	10,442,876
Japan Bank for International Cooperation	АҚШ долл.	2014	3,674,873	7,106,072
Natixis Bank	АҚШ долл.	2022	3,078,803	2,896,739
Mizuho Corporate Bank Ltd.	АҚШ долл.	2015	2,016,349	3,109,707
Japan Bank for International Cooperation	АҚШ долл.	2014	1,153,227	1,468,331
Natixis Bank	АҚШ долл.	2014	213,384	629,237
Industrial and Commercial Bank of China	АҚШ долл.	2013	-	3,019,208
Natixis Bank	АҚШ долл.	2013	-	736,388
Citibank, Tokyo	АҚШ долл.	2013	-	644,113
«Қазақстандағы Қытай Банкі» ДБ АҚ	АҚШ долл.	2013	-	452,396
			21,527,609	30,505,067

Мың теңге	Валюта	Төлем мерзімі (жыл)	31.12.2013	31.12.2012
Қамсыздандырылмаған банк зайлары				
«Ситибанк Казахстан» АҚ	АҚШ долл.	2014	9,759,490	1,062,903
Natixis Bank	АҚШ долл.	2014	4,570,280	-
«Нұрбанк» АҚ	АҚШ долл.	2014	4,147,470	-
«Альфа-банк» АҚ	АҚШ долл.	2014	3,052,573	-
«Альфа-банк» АҚ	Теңге	2014	261,832	-
			21,791,645	1,062,903
			43,319,254	31,567,970
Қамсыздандырылмаған банктік емес зайлдар				
Кожема-Катко-Демеу	Теңге	2024	247,431	226,598
«СГХК» ЖШС	Теңге	2014	110,141	78,207
Purelight International	Теңге	2014	18,163	18,163
Purelight AG	АҚШ долл.	2014	6,883	6,754
Sumitomo Corporation	АҚШ долл.	2013	-	841,723
Kansai Electric Power Inc.	АҚШ долл.	2013	-	332,497
			382,618	1,503,942
Қаржылық жалдау өніндегі міндеттемелер				
«Бетпақ, Дала» БК ЖШС	Теңге	2013	-	6,329
			-	6,329
Шығарылған (қамсыздандырылмаған) облигациялар				
Облигациялар	АҚШ долл.	2015	76,969,910	75,273,591
			120,671,782	108,351,832

2013 жылы Топтың орташа мөлшерде алынған ставкасы сыйақының тіркелген проценттік ставкасымен берілген зайлары бойынша 6.38% (2012 ж.: 6.45%), және сыйақының құбылмалы ставкасымен берілген зайлары бойынша 3.95% (2012 ж.: 2.53%) құрады.

Кредиттік келісімдер бойынша міндетті шарттар

Топ кәсіпорындарының банкілермен жасасқан кредиттік келісімдерінің міндетті шарттарына сәйкес, Топ барлық жағдайда да өзіне қолданылатын заңдарды сақтауға тиісті, кредиттік келісімдерде көзделген жағдайларды есептемегенде, өзінің қандай да бір активтеріне қатысты міндеттемелер алуға немесе міндеттемелер алуға жол беруге немесе активтерді іске асыруға, кредит беруші банкілерден сатып алу, қосылу және шығу жағдайлары туындағанда, рүқсат алуға тиісті емес. Топ сондай-ақ ұранды азаматтық мақсаттар үшін тек қана Ядролық қаруды таратпау туралы шартқа қол қойған, және Атом энергиясы жөніндегі халықаралық агенттікке мүше елдерде тұтынушыларға сата алады.

Мұның сыртында, Топ Топтың шоғырландырылған ақпаратына сүйене отырып, қарыз қаражат пен өз капиталының ара қатынасы, қарыз қаражат пен салық, тәлемдеріне, сыйақыға, тозу мен амортизацияға дейінгі пайданың ара қатынасы сияқты бірнеше негізгі қаржы көрсеткіштерін белгіленген деңгейде ұстап тұруға тиісті.

Топ Басшылығы 2013 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі жағдай бойынша өздерін жоғарыда көрсетілген міндетті шарттарды толық орындал отырмым деп есептейді.

Қарыздарды қамтамасыз ету

Банк кредиттері дайын өнімді (уран концентраты) жеткізуге арналған шарттармен қамтамасыз етілген;

2012 ж. кепіл шарты қолданылу мерзімінің аяқталуына байланысты жылжымайтын объектілер түріндегі кепілге салынған мүліктен ауыртпалық, алынды 2012 жылғы 14 ақпанда шарт мерзімінің аяқталуына байланысты «Қазақстан Халық, Банкі» АҚ-тан кредиттік желі бойынша қор түрінде салынған мүліктен ауыртпалық, алынды

Топтың кепілге салынған мүлікті қайта салуға құқы жок. Мұның сыртында, кепілдік қамтамасыз етуді пайдалануға қатысты өзге айтартылғатай шарттар болған жоқ.

36. РЕЗЕРВТЕР

МЫН ТЕНГЕ	Кәсіптік ауруларғен байланысты етемқышлар тегеуге арналған резерв	Коршаған ортаға арналған резерв	Кен орындарын қалпына келтируге арналған резерв	Әлеуметтік объект салу міндеттемесіне арналған резерв	Әзегері	Жиыны
2012 ж. 1 қантарында						
Ұзақ мерзімдік	420,407	1,102,695	8,136,461	-	17,667	9,677,230
Қысқа мерзімдік	85,461	-	-	22,729,911	-	22,815,372
Жыл ішінде жасалған резервтер	505,868	1,102,695	8,136,461	22,729,911	17,667	32,492,602
Есептік бағалаудағы өзгеріс	85,224	12	114,997	-	1,369	201,602
Дискоңтты босату	-	12,191	385,048	70,907	-	468,146
Жыл ішінде пайдаланылған резервтер	36,049	77,190	588,050	-	635	701,924
Курс айрымашылықтары	(90,342)	(31,229)	(3,313)	-	-	(124,884)
2012 ж. 31 желтоқсанға	536,799	1,160,859	9,221,418	22,800,818	19,671	33,739,565
Оның ішінде:						
Ұзақ мерзімдік	441,548	1,160,859	9,221,418	-	19,671	10,843,496
Қысқа мерзімдік	95,251	-	-	22,800,818	-	22,896,069
Жиыны	536,799	1,160,859	9,221,418	22,800,818	19,671	33,739,565
Жыл ішінде жасалған резервтер	-	-	593,560	-	-	593,560
Есептік бағалаудағы өзгеріс	277,284	1,107,233	3,067,355	-	2,586	4,454,458
Еншілес компаниядағы инвести- цииларды істен шығару	-	-	(804,310)	-	-	(804,310)
Дискоңтты босату	47,326	81,260	603,629	-	1,295	733,510
Жыл ішінде пайдаланылған резервтер	(94,264)	-	-	(22,800,818)	-	(22,895,082)
Курс айрымашылықтары	-	-	214	-	-	214
2013ж. 31 желтоқсанға	767,145	2,349,352	12,681,866	-	23,552	15,821,915
Оның ішінде:						
Ұзақ мерзімдік	669,416	2,349,352	12,681,866	-	23,552	15,724,186
Қысқа мерзімдік	97,729	-	-	-	-	97,729
Жиыны	767,145	2,349,352	12,681,866	-	23,552	15,821,915

Бағалаудағы өзгерістер жаңадан бұрыланған ұғымаларды, тұрғызылған құмсұзгіштерді және кейін жоюға жатқызылатын басқа да объектілерді ескере отырып, жыл сайын полигондағы объектілерді жою құнын үдемелі жиынымен қайта есептеу салдарынан болады.

(а) Кәсіптік аурулармен байланысты өтемақы төлеуге арналған резерв

Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінің 939, 943, 944-баптарына сәйкес, Топ кәсіптік сырқаттар бойынша және жұмыс істеген кезінде еңбекке жарамдылығын жоғалтуына немесе зейнет жасында жұмыс орнындағы жағдайларға байланысты жәрдемақылар төлеуге міндеттеме алады.

Резерв сомасын белгілеген кезде, Топ басшылығы қазіргі және бұрынғы қызметкерлердің сырқаттары мен еңбекке жарнама-шарттықтың болашақ, болжамды деңгейіне лайықталған олардың тиісті жалақыларын назарға ала отырып, әртүрлі санаттағы қызметкерлерге төленетін төлемдер мен орташа жылдық төлемдердің болжамды ұзақтығына, қазіргі кезде осы төлемдерді алуға құқылы қызметкерлердің санына сүйене отырып, негізделді. 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бағалаудың дисконтталаған сомасы 1,309,405 мың теңгені (2012 ж.: 898,733 мың теңге) құрады.

Бағалау дисконтау ставкасы 6,3% (2012 ж.: 7%) мен қатерсіз атаулы ставка болып табылатын инфляция ставкасын 6% (2012 ж.: 5%) пайдалана отырып келтірілген құны бойынша мойындалды, және болашақ ақша жылыстауы осындан міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсетеді.

(б) Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларға арналған резерв

Топ Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау жөніндегі заңнамасына сәйкес, радиоактивті қалдықтарды жоюға және ласталған негізгі қорларды пайдаланудан алып, жоюға тиісті. 2013 ж. 31 желтоқсанға дейінгі жағдай бойынша мұндағы шығыстардың дисконтталаған құны 47,812,084 мың теңгени құрады (2012 ж.: 27, 987,180 мың теңге). Табиғат қорғау шараларына жұмсалған шығыстардың едәуір бөлігі 2068-2071 жж. улесіне тиеді.

Міндеттемелердің ұзақ мерзімдік сипатын ескере отырып, шығынның нақты құнына қатысты тұrlаусыздық бар.

Бағалау дисконтау ставкасы 6,3% (2012 ж.: 7%) мен қатерсіз атаулы ставка болып табылатын инфляция ставкасын 6% (2012 ж.: 5%) пайдалана отырып келтірілген құны бойынша мойындалды, және болашақ ақша жылыстауы осындан міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсетеді.

Қоршаған ортаны қорғауға арналған резерв сомасын анықтау кезінде Топ басшылығы 2000-2011 жж. жүргізілген осыған ұқсас сипаттағы тазарту жұмыстарын жүргізу және пайдаланудан алу тәжірибесіне негізделген олқылыттар мен бағалауларды пайдаланды. Есептік болжаулар мен бағалауларды қоршаған ортаны қорғау жөніндегі қолданыстағы заңнаманы өте жақсы түсіндіру негізінде Топ инженерлері, сондай-ақ, кәсіби консультанттар берді.

(в) Кен орындарын қалпына келтіру резерві

Топ кен орындарын қалпына келтіруге арналған шығыстарды бағалауды Топтың әрбір участкесі бойынша жүзеге асыруды. Шамамен, жою жөніндегі іс-шараларға жұмсалған шығындардың жалпы құны 21,474,070 мың теңге (2012 ж.: 17,469,486 мың теңге), ал келтірілген шығыстардың құны қатерсіз атаулы ставка болып табылатын дисконтау ставкасын 6,3% (2012 ж.: 7%) пайдалана отырып келтірілген құны бойынша есептелді, және болашақ ақша жылыстауы осындан міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсетеді.

Міндеттеменің ұзақ мерзімдік сипатын ескере отырып, әрбір кен орнын қалпына келтіру кезеңіндегі шығындардың нақты құнына қатысты белгісіздік байқалады.

Басшылықтың участкесін жабуға, қалпына келтіруге және пайдаланудан шығаруға арналған шығыстарына қатысты бағалауды, Қазақстандағы қоршаған ортаны қорғау жөніндегі заңнаманы дамытуды жалғастыруға қарай, қолданыстағы заңнама талаптарына жауап беретін, жерлерді қалпына келтіру жөніндегі стандарттарға негізделген. Резерв шахта қызметі мерзімінің соңында өндіру участкелерін жабуға, қалпына келтіруге және пайдаланудан шығаруға күтілетін шығыстардың дисконтау құнын білдіреді. Осы сомаларды есептеу кезіндегі белгісіздік элементтері заң талаптарының әлеуетті өзгерістеріне және участкелерді пайдаланудан шығару мен қалпына келтірудің балама нұсқаларына жатады.

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттардың талаптарына сәйкес, Топ кен орындарын қалпына келтіру жөніндегі іс-шараларды қаржыландыруға арнаулы ұзақ мерзімдік депозиттік шотқа ақша қаражатын аударады. 2013 ж. 31 желтоқсанға дейінгі жағдай бойынша арнаулы депозиттік шотқа аударымдар 4,899,155 мың теңгени (2012 ж.: 4,304,041 мың теңге) (31-ескертпе) құрайды.

Төменде міндеттемелердің баланстық құнын есептеуге негіз болған негізгі болжаулар берілген:

- Топтың қазіргі кезде барлау сатысында тұрған кен орындарында игеру мен өндіруді жалғастыру ықтималдығы айқын байқалады. Топ өзінің ұзақ мерзімдік стратегиялық, жоспарының бір бөлігі ретінде уран кен орындарының санын көбейту туралы жоспарларын көпшілікке жария етті. Стратегиялық, жоспарды Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен. Бұл фактілер Топтың өндіру мен барлауға арналған барлық лицензиялар бойынша кен орындарын қалпына келтіру резервтерін мойындауына қатысты сындарлы міндеттемелерге әкеліп соғады.
- Кен орындары бойынша күтіліп отырған қаржы қаржатының жылыстау кезеңінің есебі ұғымалардың қызмет көрсету мерзіміне негізделеді. Шығыстардың едәуір бөлігі 2019-2034 жылдары, кен орындарының қызмет көрсету мерзімінің соңына қарай жұмысалады.
- Инфляция деңгейі – жылына 6%.

(г) Әлеуметтік объект салу міндеттемесіне арналған резерв

2010 ж. мамыр айында Акционердің нұсқауы бойынша Қоғамға әлеуметтік жобаны - Астана қаласындағы Оқушылардың шығармашылық сарайын (бұдан әрі - «Объект») салу жүктелді. Қоғам міндеттелген міндеттемені өзіне алды.

Қоғам Объектіні салу жөніндегі өзінің міндеттемесін орындағы Астана қаласының әкімдігінің қаулысына сәйкес Қоғам Объектіні 2013 ж. маусым айында Астана қаласының коммуналдық, меншігіне берді. Соның нәтижесінде Қоғам бұрын есептелеңген провизияны және 22,800,818 мың теңге сомасындағы активті баланстық, есептен шығарды (27-ескертпе).

37. КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

	31.12.2013	31.12.2012
	мың теңге	мың теңге
Ұзақмерзімдік		
Саудалық, кредиторлық, берешек	2,334,316	2,815,395
Басқа кредиторлық, берешек	26,898	
	2,361,214	2,815,395
Қысқамерзімдік		
Байланысты тараптардың саудалық, кредиторлық, берешегі (42-ескертпе)	22,107,060	35,547,556
Саудалық, кредиторлық, берешек	9,158,231	14,020,324
Басқа кредиторлық, берешек	498,619	563,915
Байланысты тараптардың өзге кредиторлық, берешегі	163	1,740
	31,764,073	50,133,535

Саудалық, кредиторлық, берешек негізінен тауарлық-материалдық қорлар мен қызмет көрсетулерді сатып алу жөнінде-гі берешектердің қалдығынан, және ағымдағы шығыстардан тұрады. Саудалық сатып алу бойынша орташа кредиторлық, кезең 60 күнді құрайды.

Топтың саудалық, және өзге кредиторлық, берешегіне қатысты валюталық тәуекелге және ликвидтік тәуекелге ұшырағыштығы туралы хабар 40-ескертпеде ашылған.

38. БАСҚА МІНДЕТТЕМЕЛЕР

	31.12.2013	31.12.2012
	мың теңге	мың теңге
Ұзақмерзімдік		
Байланысты тараптардан алынған аванстар	1,288,460	-
Артықшылықты акцияларды ұстаушылардың алдындағы міндеттемелер	264,827	264,827
Басқа міндеттемелер	1,688,664	2,057,626
Алдағы кезеңге жатқызылатын кіріс	663,864	106,706
Қызметкерлердің өзге сыйақылары бойынша резерві	149,645	
Тарихи шығындар бойынша міндеттемелер	2,425,355	2,474,691
	6,331,170	5,053,495
Қысқа мерзімдік		
Акционерге төленетін дивидендер	-	11,750,664
Жалақы бойынша берешек	2,027,797	2,199,041
Алынған аванстар	2,361,125	1,800,245
Байланысты тараптардан алынған аванстар	1,606,345	892,072
Әлеуметтік жарналар	585,130	686,706
Тарихи шығындар бойынша міндеттемелер	967,238	909,371
Басқа қатысушыларға төленетін дивидендер	196,864	155,604
Алдағы кезеңге жатқызылатын кіріс	26,787	
Қызметкерлердің пайдаланылмаған демалыстары және басқа сыйақылары бойынша есептелінген міндеттемелер	2,818,524	2,853,208
Басқа міндеттемелер	10,466	27,792
	10,600,276	21,274,703
Тарихи шығындар бойынша міндеттемелер		

Уран кен орындары жөніндегі бір қатар жер қойнауын пайдалану келісімшарттарының талаптарына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметіне (бұдан әрі – «Үкімет») геологиялық, барлау және бағалау жөніндегі тарихи шығындарды өтеуі жөніндегі Топтың міндеттемелері 2013 жылғы 31 желтоқсанына 3,443,285 мың теңге (2012 ж.: 3,224,124 мың теңге) сомасында айқындалды.

2010 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енген салық, заңнамасының шарттарына сәйкес тарихи шығындарды өтеуге арналған негіздеме өзгерді, және енді тарихи шығындар уранды коммерциялық, түрде өндіру күнінен басталатын 10 жылдық, кезеңге дейін тең тоқсан сайынғы төлемді өтеуге жатады. Міндеттемелер болжамды болашақ, төлемдердің дисkonttalған ақшалай ағымдарын білдіреді. АҚШ долларында номиналданған тарихи шығындар үшін 2013 жылы тәуекелсіз номиналдық мөлшерлеме болып табылатын дисконттаудың қолданылатын мөлшерлемесі 3,3%-ды және теңгеде номиналданған тиісінше 7% (2012 ж.: тиісінше 3,3% және 7%) құрады, және болашақтағы ақшалай ағымдар осындағы міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсетеді.

39. ИНВЕСТИЦИЯЛARDЫҢ ИСТЕН ШЫҒУЫ МЕН БАҚЫЛАУДЫ ЖОҒАЛТҚАНМЕН БАЙЛАНЫСТЫ ТРАНЗАКЦИЯЛАР

2008 ж. Топ Beijing Sino-Kaz Uranium Resources Investment Company Limited («Sino-Kaz») компаниясымен «Семізбай-У» ЖШС-тегі («Семізбай-У» ЖШС) 49% қатысу үлесін сату туралы Келісім («Келісім») жасасты.

Келісім Sino-Kaz-ға 2010-2033 жж. кезеңдерде «Семізбай-У» ЖШС-тің жыл сайынғы таза кірісін ең аз мөлшерде бөлуге құқық беретін. Компания осы төлемдерді төлеуге кепіл берді. Осы міндеттеме келісім жасасқан күндеңі әділ құны бойынша бағаланды, содан кейін – амортизиленген бойынша бағаланды.

Топтың «Семізбай-У» ЖШС-тегі қатысу үлес іелігінен айыру Қазақстан Республикасының реттеуші органдының рұқсатын талап етті, бұл шарттың талабы болып табылады.

2012 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Қазақстан Республикасының Үкіметінің қаулысы алынған жоқ. 2012 ж. Топ «Sino-Kaz» компаниясымен Семізбай-У-ғы 49% үлесін сатып алу-сату мәміле шарттарын қайта қараша туралы Бітімгершілік келісімді жасасты. Осы Бітімгершілік келісімнің тиісті шарттары мына тармақтар болып табылады:

- Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 30 мамырдағы тиісті қаулысы;
- Тараптар Семізбайдары 49% үлестің әділ құнын қайта қарашаға үәделесті. Осы шарттың нәтижесінде Топ 2013 ж. 7 маусымда бастапқы келісімшарттық міндеттемелер мен «Семізбай-У» ЖШС-тің 49% қатысу үлесінің әділ нарықтық құнының арасындағы 132 млн. доллар мөлшеріндегі (баламалар- 19,972,920 мың тенге) айырмашылықты төлеуді;
- Тараптар «Семізбай-У» ЖШС-ке 2012 ж. бастап 2033 ж. аралығындағы кезеңдер үшін төлеуге жататын кепіл берілген минималды дивидендтерді жоюға келісті. 2013 ж. 30 мамырдағы жағдай бойынша қаржылық, міндеттеменің амортизацияланған құны 308 миллион АҚШ долл. (баламалар-46,7 млрд. тенgedе) тен ғолды.

Бітімгершілік келісімнің шарттарын орындаудың нәтижесінде, Топ «Семізбай-У» ЖШС-тің қызыметін бір жақты тәртіпте басқару мүмкіндігін жоғалтып алды; келісімдерді қабылдау енди «Sino-Kaz»-пен бөліседі. Топ минималды кепіл берілген дивидендтерді жоюды қаржылық, міндеттемелерді өтеш ретінде есептеді. Нәтижесінде Топ «Семізбай-У» ЖШС-ге инвестицияларды де-шоғырландыруды және қалған иелену үлесті бақылауды жоғалтқан кездегі әділ құны бойынша танылды.

Осы операциялардың нәтижесінде Топ жиынтық кіріс туралы есеп беруде 23,929,927 мың тенге мөлшердегі кірісті танылды. «Семізбай-У» ЖШС-ті сатудан болған әсер шоғырландырылған қаржылық есептілікті мынадай тәртіпте танылды:

Ұзақ мерзімді активтер	МЫҢ ТГ.
Негізгі құрал-жабдықтар	20,002,141
Материалдық, емес активтер	568,940
Дебиторлық, берешек	660,584
Басқа ұзақ мерзімдік активтер	1,140,361
Барлық ұзақ мерзімді активтер	22,372,026
Қысқа мерзімді активтер	
Көрлар	7,450,456
Дебиторлық, берешек	2,819,062
Кредиттік үйімдардағы қаражаттар	764
Қалдырылған салықтық, активтер	585,483
Басқа қысқа мерзімдік активтер	1,105,607
Ақшалай қаражаттар және оның эквиваленттері	1,238,566
Барлық қысқа мерзімді активтер	13,199,938
Барлық активтер	35,571,964

Ұзақ мерзімді міндеттемелер

Алынған қарыздар	4,843,000
Қалдырылған салықтық міндеттемелер	724,198
Резервтер	804,310
Басқа ұзақ мерзімдік міндеттемелер	5,515,068
Барлық ұзақ мерзімді міндеттемелер	11,886,576

Қысқа мерзімді міндеттемелер

Алынған қарыздар	6,837,084
Қызметкерлердің сыйақылары бойынша міндеттемелер	58,409
Кредиторлық берешек	2,647,052
Резервтер	39,855
Басқа қысқа мерзімдік міндеттемелер	65,977
Барлық қысқа мерзімді міндеттемелер	9,648,377
Барлық міндеттемелер	21,534,953
Істен шығу күніндегі жағдай бойынша «Семізбай-У» ЖШС-тің таза активтері (міндеттемелері)	14,037,011
Минус: Қалған бақыланбайтын 51% үлестің әділ құны	(11,263,500)
Минус: Амортизацияланған құн бойынша минималды кепіл берілген дивидендтер	(46,676,358)
Төлем	19,972,920
Міндеттемелерді өтеуден және еншілес кәсіпорынның істен шығуынан түскен кіріс	23,929,927

40. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘҮЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ

(a) Негізгі тәсілдерді шолу

Топ Топ қызметіне қатысты мынадай тәуекелдерге кезігуі мүмкін:

- кредит тәуекелі
- өтімділік тәуекелі; және
- нарық тәуекелі.

Осы ескертпеде Топтың көрсетілген тәуекелдердің кез келгеніне ұшырау қаупі туралы, Топтың мақсаты, осы тәуекелдерді бағалау мен басқару саясаты және рәсімдері туралы, Топтың капиталды басқару тәсілдері туралы ақпарат берілген. Сандық сипаттағы қосымша ақпарат осы шоғырландырылған қаржылық есептің барлық, мәтіні бойынша ашылады.

Директорлар кеңесі Топтың тәуекелдерді басқару саясатын өзірлеуге және оның мінез-құлқын қадағалауға жауп береді. Басқарма Тәуекелдерді басқару комитетін құрды, ол Топтың тәуекелдерді басқару саясатын өзірлеуге және оның орындалуына жауп береді. Тәуекелдерді басқару комитеті Директорлар кеңесінің алдында өз жұмысы туралы үнемі есеп беріп отырады.

Топтың тәуекелдерді басқару саясаты Топ ұшырауы мүмкін тәуекелдерді анықтау және талдау, тәуекелдің үйғарынды шекті мәндері мен бақылаудың тиісті тетіктерін белгілеу, сондай-ақ, тәуекелдер мониторингі мен белгіленген шектелерді сақтау мақсатында өзірленген. Тәуекелдерді басқару саясаты мен жүйелері нарық, шарттары мен Топ қызметінің өзгеруіне байланысты оларға өзгерістер енгізу үшін үнемі талданып отырады. Топ қызметкерлердің барлығы өз рөлдері мен міндеттерін толық, түсінетін бақылаудың ретке келтірілген және пәрменді жүйесін құру мақсатында, оқыту мен басқару стандарттарын және рәсімдерін белгілейді.

(6) Кредит тәуекелі

Кредит тәуекелі – бұл Топтың сатып алушының немесе контрагенттің қаржы құралы бойынша өздерінің шарттық, міндеттемелерін орындаудаған қаржылық шығынға бату қаупі. Бұл тәуекел негізінен Топтың сатып алушылардың дебиторлық берешегімен, ақша қаражатымен және олардың баламаларымен, және мерзімді депозиттерімен және қызметкерлерге және байланысты тараптарға берілген қарыздармен байланысты болуы мүмкін.

Ақша қаражатымен және олардың баламаларымен, және мерзімді депозиттермен байланысты кредит тәуекелі, банкілердің контрагенттерді халықаралық рейтинглік агенттіктер тағайындағы жоғары кредиттік рейтингтермен беріне байланысты шектеулі болып келеді.

Кредиттік тәуекелге ұшырағыштық

Қаржы активтерінің баланстық құны Топтың кредиттік тәуекелге ең көп ұшырағыштық дәрежесін көрсетеді. Есептік күнге дейінгі жағдай бойынша кредиттік тәуекелдің ең үлкен деңгейі мынаны құрады:

Мың тенге	Баланстық құны	
	31.12.2013	31.12.2012
Өзге инвестициялар (сату үшін қолда бар)	67,055,487	67,056,184
Саудалық, дебиторлық, берешек (ұзак, мерзімдік және қысқа мерзімдік)	33,329,028	80,549,261
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	17,152,101	38,038,905
Мерзімді депозиттер	9,186,458	11,900,387
Байланысты тараптарға берілген қарыздар (31-ескертпе)	19,534,095	13,297,619
Қызметкерлерге қарыздар (27-ескертпе)	1,903,245	2,057,384
	148,160,414	212,899,740

(i) Саудалық және өзге дебиторлық берешек

Топтың кредиттік тәуекелге ұшырағыштығы негізінен әрбір сатып алушының жеке сипаттамаларына байланысты болады. Топтың клиенттік базасының демографиялық көрсеткіштері, сатып алушылар өз қызметін жүзеге асыратын нақты салаға немесе елге тән дефолт тәуекелін қоса алғанда, кредиттік тәуекел деңгейіне азантай дәрежеде әсер етеді. Шамамен Топ кірісінің 40%-ы (саудалық, дебиторлық, берешектің 45%-ы) 2013 жылғы 31 желтоқсанға еki негізгі сатып алушыға сатудан тұрады. Топ сипаттамалары ұқсас контрагенттерді олар тараптармен байланысып қалған кезінде белгілейді

Топ кредиттік саясатты қолданады, соған сәйкес әрбір жаңа клиенттің кредит қабілеттілігі, Топ үшін төлемдер мен жеткізілімдерді жүзеге асырудың стандартты шарттары мен мерзімдері ұсынылмай тұрып, жеке-жеке талданады.

Топ саудалық және өзге дебиторлық, берешекке қатысты сақтандыру өтемін талап етпейді.

Есептік күнге дейінгі жағдай бойынша және географиялық, өнірлер қиылымында сауда дебиторлық, берешекке қатысты кредиттік тәуекелдің ең үлкен деңгейі мынаны құрады:

Мың тенге	Баланстық құн	
	31.12.2013	31.12.2012
АҚШ	16,201,699	11,051,545
Қазақстан	9,403,766	8,788,305
Қытай	3,291,760	37,109,489
Жапония	2,134,405	3,040,762
Еуропа елдері	2,015,855	9,349,768
Ресей	157,421	1,875,262
Басқа өнірлер	124,122	6,607

Баланстық құн		
Мың теңге	31.12.2013	31.12.2012
Үндістан	-	9,327,523
	33,329,028	80,549,261

Топтың барынша ірі клиенттері China Nuclear Energy Industry Corporation, TradeTech және CGNPC Uranium Resources Company Limited болып табылады. Есептік күндеңі жағдай бойынша осы клиенттердің жиынтық дебиторлық, берешегі 14,678,869 мың теңге (2012: 36,190,935 мың теңге) құрады.

(г) Күмәнді борыштар бойынша резерв

Тауарларды сату жөніндегі орташа кредиттік кезең 30 күнді құрайды. Дебиторлық, берешек бойынша инвойсты қойған күннен бастап алғашқы 30 күннің ішінде проценттер есептелмейді. Сөйтіп, проценттер өтлемеген қалдыққа Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі белгілейтін қайта қаржыландыры ставкасы бойынша есептелінеді (2013 ж. 31 желтоқсан: 5.5%). Күмәнді борыштар бойынша резервтер контрагенттің бұрынғы орындаған міндеттемелерінен және сол контрагенттің ағымдағы қаржылық жағдайын талдаудан алынып есептелген қайтарылмайтын сомалардан алынып, 30-дан 120 күнге дейінгі немесе 120 күннен артық мерзіммен дебиторлық, берешек есебіне жазылады.

Есептік мерзім жағдайындағы сауда дебиторлық, берешегі төлем мерзімдері бойынша былайша сыйыпталды:

	Жалпы тең- герімділік құн	Құн сыз дану	Жалпы тең- герімділік құн	Құн сыз дану
	2013	2013	2012	2012
Мерзімі өтпеген	31,957,538		74,437,088	
Мерзімі өтіп кеткен	2,656,306	1,284,816	6,743,000	630,827
Соңын ішінде:				
Мерзімі 0-30 күн өткен	1,522,079	-	1,659,037	-
Мерзімі 31-120 күн өткен	780,772	-	4,302,498	-
Мерзімі 120 күннен астам өткен	353,455	-	781,465	-
	34,613,844	1,284,816	81,180,088	630,827

Есептік кезең ішіндегі күмәнді сауда дебиторлық, берешек бойынша резервтегі қозғалыс былайша ұсынылды:

	31.12.2013	31.12.2012
	мың теңге	мың теңге
1 қантарға қалдық:	630,827	1,439,130
Күмәнді борыштар бойынша резервтің ұлғаюы	682,987	112,758
Есептік бағалаудағы өзгеріс	(4,936)	(779,928)
Жыл ішінде есептен шығарылған сомалар	(24,062)	(141,133)
31 желтоқсанға қалдық:	1,284,816	630,827

(д) Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл Топтың өз қаржылық, міндеттемелерін оларды өтеу мерзімі келгенде орындан алмау тәуекелі. Топтың өтімділікті басқару тәсілінің мәні топтың қолайсыз шығындардың туындауына жол бермей, және өз беделіне нұқсан келтірмей, кәдуелгі және қиын жағдайларда да ұдайы, қолдан келгенше өз міндеттемелерін мерзімінде өтеуге жеткілікті өтімділік құралдарының болуын қамтамасыз етуінде.

Әдетте Топ күтілетін операция шығыстарын жабуға жеткілікті мөлшерде, алғашқы талап ету бойынша қол жетімді ақша қаражатының болуын қамтамасыз етеді. Бұл ретте болу-болмауын негізdemelіk түрде болжау мүмкін емес айрықша жағдайлардың, мысалы, апатты жағдайлардың ықтимал әсері ескерілмейді.

Теменде, өтімділік тәуекелін басқарудың маңызды элементі болып табылатын қысқа мерзімді депозиттерге орналастырған ақшасын қоса алғанда, Топтың пайдаланбаған зайлары мен үақытша бос жатқан ақшалары туралы ақпарат берілген:

	31.12.2013	31.12.2012
	мың теңге	мың теңге
- қысқа мерзімді депозиттердегі сома	3,258,874	2,991,552
- есепшоттардағы ақша қаражатының сомасы	15,520,073	37,207,243
- зайлар бойынша пайдаланылмаған сома	28,258,798	9,818,625
	47,037,745	50,017,420

Темендегі қаржылық міндеттемелердің етегудің шартта көрсетілген мерзімдері туралы актар атап берілген:

31.12.2013

мын тәнге	Баланстық күны	Шарт бойынша акша қаржатының ағыны	Тапал ету бойынша және 1 айдан кем		3 айдан 1 жылға дейін		1-5 жыл		5+ жыл		
			1-3 ай	3 айдан 1 жылға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1-5 жыл	5+ жыл	1-5 жыл	5+ жыл		
Банк кредиттері	43,319,254	45,067,067	248,971	8,225,598	22,096,544	7,787,780	6,708,174	-	-		
Банктік емес кредиттер	382,618	382,618	-	8,820	126,367	-	247,431	-	-		
Облигациялар	76,969,910	84,005,469	-	-	4,800,313	79,205,156	-	-	-		
Өзге міндеттемелер	7,798,431	7,798,431	2,612,927	196,864	3,299,976	-	1,688,664	-	-		
Өзге қаржылық міндетте- мелер	2,921,607	2,921,607	-	-	496,252	-	2,425,355	-	-		
Артықшылықтың акциялар	264,827	264,827	-	-	-	-	264,827	-	-		
Саудаңық кредиторлық берешек және байланысты тараптардың берешегі	34,125,287	34,125,287	-	31,764,073	-	-	2,361,214	-	-		
	165,781,934	174,565,306	2,861,898	40,195,355	30,819,452	89,354,150	11,334,451				
31.12.2012		Шарт бойынша акша қаржатының ағыны		Тапал ету бойынша және 1 айдан кем		3 айдан 1 жылға дейін		1-5 жыл		5+ жыл	
мын тәнге	Баланстық күны			1-3 ай	3 айдан 1 жылға дейін	1-5 жыл	5+ жыл	1-5 жыл	5+ жыл	1-5 жыл	5+ жыл
Банк кредиттері	31,567,970	33,441,991	-	6,822,780	6,276,037	15,690,007	4,653,167	-	-	-	-
Банктік емес кредиттер	1,503,942	1,510,958	-	924,815	334,628	24,917	226,598	-	-	-	-
Облигациялар	75,273,591	87,192,814	-	2,356,563	2,356,563	82,479,688	-	-	-	-	-
Өзге қаржылық міндетте- мелер	49,561,403	49,561,403	-	-	47,086,712	1,237,344	1,237,347	-	-	-	-
Өзге міндеттемелер	27,004,649	27,004,649	2,885,747	24,118,902	-	-	-	-	-	-	-
Артықшылықтың акциялар	264,827	264,827	-	-	-	-	211,860	52,967	-	-	-
Жалдау	6,329	6,329	6,329	-	-	-	-	-	-	-	-
Саудаңық кредиторлық берешек және байланысты тараптардың берешегі	52,948,930	52,948,930	-	49,566,760	566,775	2,815,395	-	-	-	-	-
	238,131,641	251,931,901	2,892,076	83,789,820	56,620,715	102,459,211	6,170,079				

(ж) Нарық тәуекелі

Нарық тәуекелі – бұл нарық, бағасының, мысалы шетел валюталары айырбас бағамының, сыйақылар ставкаларының және акциялар бағасының өзгеруі Топтың пайдасына немесе оның қаржы аспаптарының құнына теріс әсерін тигізу тәуекелі. Нарық тәуекелін басқару мақсаты нарық тәуекеліне ұшырағыштықты бақылау және оны үйғарынды шектерде ұстап тұру, соның өзінде инвестициялардың кірістілігін оңтайланыруға қол жеткізу болып табылады.

Нарық тәуекелін басқару мақсатында Топ әлсін-әлсін өндірімді қаржы аспаптарын пайдаланады. Топ өндірімді қаржы аспаптары бойынша алғысатарлық, мақсаттағы келісімшарттар жасаспайды. Әдетте, Топ белгілі бір кезеңдегі пайда немесе зиян көрсеткіштерінің құбылмалылығын реттеу мақсатында хеджирлеу операцияларын есепке алудың арнайы қағидаларын қолданбайды.

(з) Валюта тәуекелі

Топ сауда-саттық операцияларын, Компанияның функционалдық валютасынан ерекше валютадағы займдарды сатып алу мен тартуды жүзеге асыра отырып, валюта тәуекеліне душар болады.

Займдар Топтың жұмыс істеп тұрған құрылымдарының ақша қарражатының ағындары жүріп жатқан валютаға сәйкес келетін валютада жүргізіледі. Сейтіп, негізінен, өндірім аспаптарын қолданбай-ак, экономикалық, хеджирлеуге қол жеткізіледі. Шетел валюталарындағы өзге ақша активтері мен міндеттемелеріне қатысты Топ болашақ шығыстарды төлем валютасын ескере отырып, үйғарынды шектерде жоспарлау арқылы тәуекелге ұшыраған нетто-ұстанымды ұстап отыруға тырысады.

(и) Валюталық тәуекелге ұшырағыштық

Негізінде Топ АҚШ долларының ауытқу тәуекеліне ұшырағыш. Топтың кредиттік тәуекелге ұшырағыштығы былайша ұсынылды:

	31.12.2013	31.12.2012
	АҚШ долларындағы тұлғалауда	АҚШ долларындағы тұлғалауда
Мерзімдік депозиттер	-	-
Дебиторлық берешек	23,046,917	70,677,810
Ақшалай қарражаттар және олардың баламалары	2,931,280	15,441,834
Өзге активтер	501,384	492,016
Барлық активтер	26,479,581	86,611,660
Кредиттер мен қарыздар	(24,473,289)	(22,306,068)
Облигациялар	(76,969,910)	(75,273,591)
Өзге қаржылық міндеттемелер	(2,921,607)	(49,561,403)
Басқа міндеттемелер	(720,495)	(492,095)
Кредиторлық берешек	(2,926,194)	(1,267,491)
Барлық міндеттемелер	(108,011,495)	(148,900,648)
Валюталық тәуекелге ұшырағыштықтың таза сомасы	(81,531,495)	(62,288,988)

Жыл ішінде шетел валютасының негізгі мынадай айырбас бағамы пайдаланылды:

Теңгеде	Орташа бағам	Орташа бағам	Есептік күндеңі спот бағамы	Есептік күндеңі спот бағамы
	2013 г.	2012 г.	31.12.2013	31.12.2012
1 АҚШ доллары	152,14	149.11	153,61	150.74

Сезімталдықты талдау

2013 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша АҚШ долларына қатысты теңге бағамының 30%-ға әлсіреуі және 10%-ға нығайуы (2012 г. 30% и 10%) кезең ішінде капитал мен пайданының немесе залалдың шамасын төменде көрсетілген сомаға көбейтер/(көбейтер) еді.

	Пайда немесе (зала)
	мың теңге
2013 ж.	
АҚШ доллары	
+30%	(24,459,574)
-10%	8,153,191
2012 ж.	
АҚШ доллары	
+30%	(18,686,696)
-10%	6,228,899

Уранның нарықтық бағасының өзгеру тәуекелі

Топтың қызыметі халықаралық нарықтарда АҚШ долларымен есептелеғін уран бағасының ауытқу әсеріне ұшырасады. Топ уранның болашақтағы болжамды бағасының негізінде жыл сайынғы бюджетті дайындауды.

Уран бағасы тарихи түрфьыда ауытқуға бейім тұрады және Топтың бақылауынан тыс көптеген факторлардың әсерінде болады. Олар мұнаймен шектелмей, атом электр станцияларының сұраныстары, сұраныс пен ұсыныс арасындағы айрымашылықты жоюға арналғанаралас жоғары байтылған компоненттерді қайталап пайдалану және солардың болуы сияқты қайталама көздер деңгейінің сарқылуын, сондай-ақ, Халықаралық атом энергиясы агенттігінің нормативтік актілері мен тікелей уран саласына қатысты өзге факторларды да қамтиды.

Есеп беретін күнгі жағдай бойынша Топтың қаржылық активтері мен міндеттемелеріне қатысты нарық бағасының өзгеру тәуекелінің айтарлықтай әсері болған жоқ.

Сыйақы мөлшерлемесінің өзгеру тәуекелі

Сыйақы ставкасының өзгеруі, негізінен, тартылған кредиттер мен займдарға, олардың не әділетті бағасын (тіркелген сыйақы ставкасымен бірге борыштық, міндеттемелерін), не олар бойынша болашақта құйыллатын ақша ағынын (сыйақының ауыспалы ставкасымен бірге борыштық, міндеттемелерін) өзгерте отырып, әсер етеді.

Жаңа кредиттер мен займдар тарту кезінде басшылық, өзінің кәсіби пайымдауы негізінде өтеу мерзімі жететін күнге дейінгі күті кезеңінде Топ үшін қандай сыйақы ставкасы (тіркелген немесе ауыспалы) неғұрлым пайдалы болатыны туралы мәселені шешеді.

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың шамамен 70% (2012 ж.: шамамен 70%) қолындағы ала тұру құралдарының тіркелген сыйақы ставкасы бар.

Құрылым

Есеп беретін күнге Топтың сыйақы ставкаларының түрлері бойынша топтастырылған проценттік қаржы құралдарының құрылымы мынадай болды:

	31.12.2013	31.12.2012
Мың теңге		
Тіркелген сыйақы ставкасының құралдары		
Қаржылық активтер	28,661,767	24,349,594
Қаржылық міндеттемелер	(84,814,403)	(77,118,612)
Құбылмалы сыйақы ставкасының құралдары	(56,152,636)	(52,769,018)
Қаржылық міндеттемелер	(35,857,379)	(31,226,891)

Тіркелген сыйақы ставкасы қаржылық құралдарының әділетті құнының сезімталдығын талдау

Топ, әділетті құны бойынша бағаланатын, өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе зиян құрамында көрінетін құралдар үшін көзделген тәртіпте, тіркелген сыйақы ставкасынан ешқандай қаржы активтері мен міндеттемелерін есепке алмайды. Сондықтан есептік қүнге сыйақы ставкаларының қандай да бір өзгеруі кезең ішіндегі пайда немесе зиян көрсеткішіне әсер етпес еді.

Құбылмалы сыйақы ставкасы қаржылық құралдарының әділетті құнының сезімталдығын талдау

Есеп беру қуніне сыйақы ставкаларының 100 базистік тармаққа өсіу мен 25 базистік тармаққа кемуі капиталды және кезең ішіндегі пайда немесе зиян шамасының төменде көрсетілген сомаларға өсіу (кемуі), ағымдағы нарықтық ставкаларға негізделген проценттік ставкалардағы, сондай-ақ, экономикалық, ортадағы ықтимал өзгерістерді бағалаудың негізділігін білдіреді. Бұл талдау шетел валюталарының өзге ауыспалы, атап айтқанда, айырбас бағамдары өзгерісіз қалады, және есептік қүнге дейінгі өтелмеген міндеттемелер сомасы жыл бойына өтеуіз қуйінде қалды деген оймен жүргізілді.

Пайда немесе (зиян)		
Мың теңге	100 базистік тармаққа өсіу	25 базистік тармаққа кемуі
2013 ж.		
Тіркелген сыйақы ставкасы құралдары	(358,574)	89,643
2012 ж.		
Тіркелген сыйақы ставкасы құралдары	(312,269)	78,067

(к) Баланстық құнымен салыстырғандағы әділ құн

Келесі кестеде көрсетілген құралдарды есептемегендеге, Топ қаржылық, есептілікте мойындалған қаржылық, активтер мен қаржылық міндеттемелердің баланстық құны, олардың қысқа мерзімдік сипатына қарай, шамамен олардың әділетті құнына тең деп есептейді.

Келесі кестеде сипатталғанды есептемегендеге, Топ қаржылық, есептілікте мойындалған қаржылық, активтер мен қаржылық міндеттемелердің баланстық құны, шамамен олардың әділетті құнына тең деп есептейді.

Қаржылық, міндеттемелердің әділетті құнын бағалағанда, басшылық, мынадай болжауларды пайдаланды:

Процентсіз қаржылық міндеттемелер және тіркелген қаржылық ставкасымен алынған міндеттемелер

Қаржылық, міндеттемелер неғұрлым нарықтық ставкаға жақындастырылған тиімді проценттік ставка бойынша дисконтталауды.

Құбылмалы ставкасымен алынған қаржылық міндеттемелер

Қаржылық, міндеттемелердің әділетті құнының шын мәнінде баланстық құннан айырмашылығы жок, өйткені ақшаның үақытша құнының пайдасы мардымсыз.

	31.12.2013		31.12.2012	
Мың теңге	Баланстық құны	Әділетті құны	Баланстық құны	Әділетті құны
Қаржылық міндеттемелер				
Қамсыздандырылған банк зайларды	43,319,254	42,659,199	31,567,970	31,540,808
Қамсыздандырылған банктік емес зайлар	382,618	272,911	1,503,942	1,392,869
Облигациялар	76,969,910	72,605,341	75,273,591	74,734,684
	120,671,782	115,537,451	108,345,503	107,668,361

(л) Капиталды басқару

Топ инвесторлардың, кредиторлар мен нарықтың сенімін сақтау, сондай-ақ, бизнестің болашақта дамуын қамтамасыз ету үшін орнықты капитал базасын қолдау саясатын ұстанады. Капитал Топтың барлық капиталы мен резервтерінен құралады. Топ мынадай көрсеткіштер мониторингін жүзеге асырады:

- қаржылық, тұрақтылық, немесе кредиттерді басқару үшін қолданылатын шаралар, зайд қарражатын сату дәрежесін айқындау;
- кірістілік, шаруашылық, қызметтің жүргізу барысында өтімділікті, активтер мен капиталды басқарудың жалпы тиімділігін айқындау.

2012 жылғы қыркүйекте Топ Акционері қаржылық, емес үйымдар үшін борыш пен қаржылық, тұрақтылықтың бірыңғай принциптері мен басқару тетіктерін қабылдау арқылы қаржылық, тәуекелдерді басқару мақсатында борыш пен қаржылық, тұрақтылықты басқару саясатын бекітті.

Топтың қаржылық, тұрақтылығын бағалау үшін мынадай негізгі қаржы коэффициенттері пайдаланылады:

- қаржылық, борыштың өз капиталына қатысның 2-еуден аспауы;
- меншік капиталына қаржылық, борыш арақатынасының 1-ден аспауы;
- қаржылық, борыштың салықтарды, тозуды және амортизацияны (Борыш/EBITDA) төлегенге дейінгі пайдамен арақатынасының 3.5-тен аспауы;

41. ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

(а) Сино Каз компаниясымен «пут» опционы

Топ, Sino-Kaz компаниясы алған таза кірістің келтірген құнын минустап, Топқа Sino-Kaz төлеген тең соманың құны бойынша «Семізбай» ЖШС-тегі 49% өзінің үлесін сату мүмкіндігімен Sino-Kaz компаниясын қамтамасыз ететін опциондық, келісімді жасасты. Опцион мына жағдайда орындалуы мүмкін, егер Guangdong Nuclear Power Corporation қытай ядролық-энергетикалық корпорациясының ректорлары үшін «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-тың еншілес компаниясы - «Үлбі металлургиялық, зауыты» АҚ шығарған отын таблеткаларын жеткізу туралы шешім 2014 ж. 1 шілдеге дейін қабылданбайтын болса.

Жоғарыда аталған шешім «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, пен CGNPC-URC арасында 2014 ж. 1 шілдеге дейін келісілмен жағдайда, негізгі шартқа қосымша келісімде айқындалған формуламен есептелінген құн бойынша «Семізбай-У» ЖШС-тегі қатысу үлесін «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ, сатып алады, ал Sino-Kaz сатады.

(б) Сақтандыру

Қазақстандағы сақтандыру қызметтерінің нарығы қалыптасу сатысында тұр және әлемнің басқа елдерінде таралған сақтандырудың көптеген нысандарына әзірше қол жете қойған жоқ. Топтың, өзінің өндірістік құрылыштарына, өндірістің тоқтауына байланысты, немесе апат немесе Топ қызметтің салдарынан жылжымайтын мүлік обьектілеріне немесе қоршаған ортаға келтірлген зиянмен байланысты үшінші тараптардың алдында туындаған залалға қатысты толық, сақтандыру құралы жоқ. Топтың өзінің барабар сақтандыру өтемі болмайынша, белгілі бір активтерді жоғалту немесе бүлдіріп алу Топтың қызметіне және қаржылық, жағдайына едәүір теріс әсер ету тәуекелі тұрады.

в) Шартты салықтық міндеттемелер

(i) Шартты салықтық міндеттемелер

Қазақстанның салық, жүйесі жаңадан құрылғандықтан, салықтар санының көптігімен (корпоративтік табыс салығы, қосылған құнға салынатын салық, пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салық, және Компания қызметіне айтарлықтай әсері бар басқа да салықтар) және заңнама нормаларының жиі өзгеруімен, көбінесе түсініккіз жазылған және қарама-қайшылығы көп ресми түсініктемелермен және сот шешімдерімен сипатталады. Мұның өзі оларды әртүрлі салық, органдарының әрқылы түсініне жол береді. Салықтарды есптеудің дұрыс-бұрыстығына қатысты тексерулермен және зерттеулермен қолында айыппул салу және өсімпүл есептеу құқы бар реттеуші органдар айналысады. Есептік кезеңдегі салықтарды есептеудің дұрыстығы соңғы бес қүнтізбелік жыл ішінде тексерілуі мүмкін; алайда белгілі бір жағдайларда бұл мерзім үлғайтылуы мүмкін. Қазақстандық түрлі заңнамалық, актілер мен нормативтер әруақытта түсінікті жазыла бермейді, және оларды түсіну жергілікті салық, органдары мен Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің пікіріне

байланысты болып келеді. Мысалы, ҚҚС мақсаттары үшін сату бойынша айналымды айқындауға, корпоротивтік табыс салығының мақсаттары үшін белгілі бір шығындарды шегеруге қатысты, сондай-ақ, 2009 жылдан бері қолданылып келе жатқан жаңартылған салық, кодексінің кейбір баптарының қолданылуына қатысты мәселелер, атап айтқанда, корпоротивтік табыс салығының мақсаттары үшін салық, салудың туындау сәтін анықтауға қатысты баптар және басқа да мәселелер. Көбінесе жергілікті, өнімдемен және республикалық салық, органдарының пікірлері бір-бірінен алшак, келеді. Мәлімделген және анықталған Қазақстан заңдарын, жарлықтары мен стандарттарын бұзушылықтарға қатысты қазіргі айыппулдар мен өсімпұлдар салу режимі өте қатал. Әсіресе, қазіргі кезде салық, органдары жер қойнауын пайдаланушылар қызметін тексеруге қатысты өте агрессивтік ұстанымды ұстануда. Санкциялар бұзушылық орын алған әрбір күн үшін салық, есептелген күнге дейінгі соманың 50% мәлшерінде айып ставкасын және Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген қайта қаржыландыру ресми ставкасының 2.5 есе мәлшерінде өсімпұл төлеуді міндеттейді. Сондықтан салдарынан өсімпұлдар мен айыппулдар кез келген дұрыс есептелмеген салық, сомасынан бірнеше есе асып түсетін сомаларға әкеліп соқтыруы мүмкін.

Мұндай жағдай басқа елдерге қарағанда Қазақстанда салық, тәуекелдерінің әлдеқайда жоғары болуына соқтыруы мүмкін. Топ басшылығы қолданылатын салық, заңнамасын, нормативтік талаптар мен сот шешімдерін өз тұрғысынан түсіне отырып, салықтық міндеттемелер толық көрсетілген деп есептейді. Сонда да бұл ережелерді тиісті органдардың трактовкасы өзгеше болуы мүмкін және, егер олар өз ұстанымдарының заңдылығын дәлелдеген жағдайда, бұл нағыз шоғырландырылған қаржылық, есептілікке әсер етуі мүмкін.

Топ басшылығы осы шоғырландырылған қаржылық, есептіліктегі өзінің салықтық міндеттемелерін барабар мойындағы деп есептейді.

(ii) Үстеме пайдаға салынатын салық

2009 жылғы салық, заңнамасы бойынша жер қойнауын пайдаланушылар жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарт бойынша құнтізбелік жыл ішінде алынған таза пайдадан, жер қойнауын пайдаланушының ҮПС мақсаттары үшін шегерген сомаларының 25 процентіне тең сомадан асып түсетін мәлшерде үстеме пайдаға салық, (бұдан әрі – ҮПС) төлеуге тиіsti. ҮПС мақсаттары үшін жер қойнауын пайдаланушының шығыстары мыналарды қамтиды:

- есептік жылда мәлімделген корпоротивтік табыс салығы бойынша шегерімдер, корпоротивтік табыс салығын төлеу мақсаттары үшін белгіленгендей, кез келген негізгі құралдар мен материалдық, емес активтердің есептелген амортизациясын алып тастағанда;
- жер қойнауын пайдаланушының есептік жыл ішінде жер қойнауын пайдалану қызметін жүзеге асыру мақсаттарына арналған кез келген капиталдық, шығындары;
- жер қойнауын пайдаланушының бұрнағы жылдары жер қойнауын пайдалану қызметін жүзеге асыру барысында шеккен және есептік жылға көшірілген кез келген пайдаланылаған операциялық, шығындары.

Үстеме пайдаға салынатын салықтың негізі осы терминнің айқындалған мәніндегі және жер қойнауын пайдалануға арналған әрбір келісімшарт бойынша есептелген, үстеме пайдаға салынатын салықтың шегерілген тиісті сомасының 25%-нен асатын таза табыстың бір бөлігі болып табылады. Үстеме пайдаға салынатын салықты есептеу мақсаттары үшін таза табыс салық, салынатын пайда мен корпоротивтік табыс салығын төлеу бойынша міндеттеме сомасы арасындағы айырмашылықты білдіреді, мұнда салық, салынатын пайда үстеме пайдаға салынатын салық, бойынша көрсетілген шығыстардың сомасын шегергенде жалпы жылдық, пайда болып табылады. ҮСП-нің қолданылатын ставкалары, үстеме пайдаға салынатын салық, бойынша жылдық, табыстың жылдық, шегерімге арақатынасына қарай, 10% -тен 60%-ке дейінгі прогрессивті шкала бойынша өзгереді.

Компанияның келісімшарттық, қызметтен алатын табыстарының КТС пен ҮСП есептеудің қазіргі әдісімен шығарғанда 20%-ке көбейген, өндірудің өндірістік өзіндік құны ретінде белгіленетінін ескеріп, Топ басшылығы пайданың 20%-тен астам ішкі нормасына көз жетер болашақта жету мүмкін емес деп есептейді.

(iii) Пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салық

Өткен кезеңдерде пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салықты (ПҚӘС) есептеу үшін салық, салу базасына қатысты белгісіздік орын алды. Бұрын Компания басшылығы салық, салу базасы ретінде өндірудің өндірістік өзіндік құнын және ПҚӘС есептелмеген бастапқы өндеуді пайдаланды, және Салық, кодексінде белгіленген 22% мәлшерінде пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салық, ставкасын қолданды. 2012 жылы уран өндіруші компаниялар мен салық, органдарының арасындағы талқылаулардың барысында салық, салу базасында өндірістік өзіндік құны мен ПҚӘС есептелмеген бастапқы өндеу қамтылуға тиісті деген түсіністікке қол жеткізілді. Келіссөздердің нәтижесінде 2009-2012 жылдар үшін пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салық, ставкасы 22%-тен 17.5%-ке төмендетілді. Салық, кодексіне тиісті өзгери-

стер 2012 жылғы 26 желтоқсанда бекітілді. Компания осы өзгерістердің тиімділігін өзінің 2012 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдық қаржылық есебінде атап көрсетti.

2013 жылғы 1 қаңтардан бастап Салық кодексіне енгізілген өзгерістер күшіне енді, енді пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салық, ставкасы 18.5%-ке дейін өзгерілді, бұл алдағы кезеңдерде қолданылатын болады.

(iv) Трансферттік баға белгілеу

2009 жылы 1 қаңтарда өзгерілген және қолданысқа енгізілген Трансферттік баға белгілеу туралы заң негізінен тауарлар мен қызметтерді сату бойынша халықаралық іскерлік операцияларымен байланысты халықаралық, және ішкі операцияларға қатысты қолданылады. 2013 жылғы 31 желтоқсандаға жағдай бойынша, Қоғам күшіне енген Трансферттік баға белгілеу туралы заңға сәйкес барлық, қажетті түзетулерді жүргізді.

2012 жылғы желтоқсанда «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-та 2007 жылғы жұмыс кезеңінде трансферттік бағаларды қолдану кезіндегі мемлекеттік бақылау мәселелері бойынша құжаттық, тақырыптық, тексеріс аяқталды (2009 жылы басталып, тоқтатылған). Тексеру қорытындысы бойынша Компанияға 6 390 276 мың теңге көлемінде КТС, айыппұл мен өсімпұл сомасының кем есептелгендерді туралы Тексеру актісі және 24.12.2012ж. № 110 Хабарлама ұсынылды.

Компания Хабарламамен келіспеді және Алматы қ. Мамандандырылған ауданаralық, экономикалық, сотқа 2013ж. 22 мамырдағы №04-16/01527 Шағымды жіберді. Соттың 2013ж. 12 шілдедегі №2-5996/13 анықтамасы бойынша Шағымды қанағаттандыруға толық, көлемде бас тартылды. Бұдан кейін Қоғам Алматы қалалық, соттың Апеляциялық, коллегиясына 2013ж. 26 шілдедегі № 21.1.24 Апеляциялық шағымды жіберді. Коллегияның 2013ж. 18 қырқүйектегі №2а-5300/13 қауылды бойынша МАЭС-тың шешімі өзгеріссіз, Апеляциялық шағым қанағаттандырусыз қалдырылды.

Алматы қалалық, соттың Апеляциялық, коллегиясының 18.09.2013 ж. №2а-5300/13 шешімінде Қазатомөнеркәсіп 2013 жылғы қаржылық, есеп-қисабында 2007 жылғы тексеріс бойынша есептелеңген 2 983 522 мың теңге көлеміндегі КТС, 1 914 993 мың теңге өсімпұл және 1 491 761 мың теңге айыппұл сомасын ҚР бюджетіне төлеу жөніндегі міндеттемелерін таныды және көрсетti. 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша КТС және өсімпұл сомасы бюджетке толық, төленді.

2014 жылғы Қазатомөнеркәсіп тексеріс қорытындысын даулауды жалғастыруды және Алматы қалалық, соттың Кассациялық, коллегиясына 2014ж. 16 қаңтардағы №04-16/00117 Кассациялық Шағымды жіберді. 2014ж. 19 ақпанды өткен коллегия отырысының қорытындысы бойынша МАЭС-тың шешімі өзгеріссіз, Кассациялық шағым қанағаттандырусыз қалдырылды.

(г) Қоршаған ортанды қорғау бойынша міндеттемелер

Қазақстан Республикасының Үкіметі 2020 жылға дейінгі даму перспективасымен Қазақстан Республикасында атом саласын дамытудың 2011-2014 жылдарға арналған бағдарламасына (бұдан әрі – Бағдарлама) сәйкес, БН-350 реакторын пайдаланудан алуды, осы жабдықпен байланысты оны одан әрі кәдеге жаратуды қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар кешенін жүзеге асыруға жауапты мемлекеттік орган Қазақстан Республикасының Индустрія және жаңа технологиялар министрлігі болып табылады. Мұның сыртында Бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарында осы іс-шараларды қаржыландыру көзі Республикалық бюджет деп көзделген. 2013 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі жағдай бойынша Компанияның БН-350 реакторлық қондырғысын пайдаланудан алу бойынша зандық, және қаржылық, міндеттемелері жоқ.

(д) Кепілдіктер

Кейір өзара байланысты тараптарды қаржыландыруға берілген қаржылық, кепілдіктер бойынша ең үлкен кредиттік тәуекел 2013 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі жағдай бойынша 38,185,771 мың теңгені (2012 ж.: 38,265,908 мың теңге) құрады.

42. ӨЗАРА БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖҮРГІЗІЛЕТІН ОПЕРАЦИЯЛАР

(а) Бақылау қатынастары

Компания Қазақстан Республикасы Президентінің 1997 жылғы 14 шілдедегі № 3593 Жарлығына сәйкес құрылды. «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі – Акционер) Компанияның жалғыз акционері болып табылады. «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ толығымен Қазақстан Республикасының Үкіметінің иелігінде.

(б) Басшы қызметкерлердің және олардың отбасы мүшелерінің қатысуымен жүргізілетін операциялар

Директорлар кеңесінің мүшелері, атқарушы директорлар, департамент басшылары мен олардың отбасы мүшелерінің Топтың дауыс қосу құқығын беретін бақылау пәрмені мен акциялары жоқ, өйткені акциялардың 100%-і Қазақстан Республикасының Үкіметіне тиесілі.

(i) Басшы қызметкерлерге берілетін сыйақылар

Есептік жылда топтың басты басшы қызметкерлері алған сыйақылар мынадай сомаларды құрап, олар персоналға арналған шығындар құрамында көрсетілді.

	31.12.2013	31.12.2012
Мың теңге	Мың теңге	
Жалақы және сыйлышқақылар	1,936,796	1,887,519

Топтың өзара байланысты тараптармен операциялары мына кестелерде ашылады. Мемлекеттік компанияларға қатысты, Топ аналық компаниялардың бақылауындағы компаниялар тобымен жүргізілген операцияларды ғана ашады.

(в) Басқа да байланысты тараптардың қатысуымен жасалатын операциялар

(i) Кірістер

Мың теңге	2013 ж.	31.12.2013 ж.	2012 ж.	31.12.2012 ж.
	Мәміле сомасы	есептеулер бойынша қалдық	Мәміле сомасы	есептеулер бойынша қалдық
Тауарлар мен көрсетілетін қызметтерді сату:				
Қауымдастырылған кәсіпо-рындар	23,909,503	2,028,740	9,031,919	4,332,721
Бірлесіп бақыланатын компа-ниялар	15,368,500	4,328,861	5,763,335	881,809
Сіңілі компаниялар	16,938,819	345,146	6,399,133	332,726
Өзгелері	1,963,325	344,064	-	1,833,416
Қордың тәуелді кәсіпорын-дары	87,505	173	41	173
Қауымдастырылған кәсіпо-рындар жариялаған диви-дендер	13,171,956	-	18,102,779	-
Бірлесіп бақыланатын кәсіпо-рындар жариялаған диви-дендер	9,426,960	6,466,549	2,852,455	-
	80,866,568	13,513,533	42,149,662	7,380,845

Операциялар бойынша байланысты тараптар жасаған барлық есептеулер есеп берілген күннен кейін алты айдың ішінде ақша қаражатымен төлеуге жатады. Бұл берешектің барлығы кепілмен қамтамасыз етілмеген болып табылады.

(ii) Шығыстар

Мың теңге	2013 ж.	31.12.2013 ж.	2012 ж.	31.12.2012 ж.
	мәміле сомасы	есептеулер бойынша қалдық	мәміле сомасы	есептеулер бойынша қалдық
Тауарлар мен көрсетілеетін қызметтерді сатып алу				
Қауымдастырылған кәсіпо-рындар	33,146,141	7,824,034	2,773,279	20,431,882
Бірлесіп бақыланатын компа-ниялар	40,237,873	12,824,633	5,990,936	10,658,013
Сіңілі кәсіпорындар	27,007,050	4,346,404	12,420,671	4,139,782
Қордың тәуелді кәсіпорын-дары	50,552	1,655	-	-
Акционердің дивидендтері	7,639,051	-	-	11,750,664
Басқалар	2,042	6,952	-	1,211,691
	108,082,709	25,003,678	21,184,886	48,192,032

Өзара байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша барлық есеп айрысулар есеп беру күнінен кейін алты айдың ішінде ақша қаражатымен төленуге тиісті. Бұл берешектің бәрі кепілмен қамтамасыз етілмеген болып табылады.

(iii) Берілген қарыздар

Мың теңге	2013ж.	31.12.2013	2012 ж. займ сомасы	31.12.2012
	займ сомасы	есептеулер бойынша қалдық	займ сомасы	есептеулер
Қауымдақан кәсіпорындар				
Бірлесіп бақыланатын кәсіпо-рындар	8,440,754	8,440,754	7,698,391	7,698,391
Өзгелері	4,973,894	4,973,894	20,000	20,000
	6,119,447	6,119,447	5,579,228	5,579,228
	19,534,095	19,534,095	13,297,619	13,297,619

(iv) «БТА Банк» АҚ-пен мәмілелер

АО «БТА Банк» АҚ Топтың байланысты тарапы болып табылады.

Депозиттер

Мың теңге	Барлығы	Негізгі борыш	Проценттер
2012 ж. 1 қаңтардағы жағдай бойынша	757,227	755,470	1,757
Орналастырылды/Есептелді	398,172	399,250	(1,078)
Көзден салық, ұстау	(101)	-	(101)
Бағам айырмашылығы	(1,417)	(1,417)	-

Мың теңге	Барлығы	Негізгі борыш	Проценттер
Алынғаны	(1,153,408)	(1,152,833)	(575)
2012 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша	473	470	3
Орналастырылды/Есептелді	1,465,836	1,442,250	23,586
Көзден салық ұстая	(2,854)	-	(2,854)
Бағам айырмашылығы	-	-	-
Алынғаны	(378,292)	(362,120)	(16,172)
2013 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша	1,085,163	1,080,600	4,563

Ағымдағы шот

Мың теңге	2013 ж.	2012 ж.
31 желтоқсанға	3,906,262	253,490

(г) Баға белгілеу саясаты

Өзара байланысты тараптар арасындағы мәмілелерде баға белгілеу 2008 жылғы 5 шілдедегі «Трансферттік баға белгілеу туралы» Заңға және ҚР Үкіметінің 2008 жылғы 3 ақпандығы №74 қаулысымен бекітілген Табиғи уран концентратына (UЗO8) баға белгілеу ережесіне (әдістемесіне) сәйкес «салыстырмалы бақылаусыз баға» әдісіне негізделеді.

43. ЕСЕП БЕРУ КҮНІНЕҢ КЕЙІНГІ ОҚИҒА

2013 ж. 22 шілдедегі шешімге сәйкес жалғыз қатысушы 2014 ж. 10 ақпандығы жағдай бойынша Қоғамға «Тау-кен компаниясы» ЖШС-ті қосу арқылы оны қайта үйімдастырумен байланысты Өткізу актісін бекітті. «Тау-кен компаниясы» ЖШС Қоғамға барлық активтері мен міндеттемелерін берді.

2014 ж. 29 қаңтарда «МАӘК-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС-тің қадағалаушы кеңесі (Топтың 100% еншілес кәсіпорны) «Ақтапугазсервис» АҚ, «КазТрансГаз» АҚ-қа 1.2 млрд. теңгеге 100% акцияларын сату туралы алдын-ала қабылданған шешімді қабылдады. Осы шешім «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ Басқармасының қарастырылғанда жатыр.

2014 жылғы қаңтарда Компания Mizuho Nederland N.V. банкінде кредит желісінің шенберінде 50 млн. АҚШ доллары сомасында қысқа мерзімді қарыз алды.

2014 жылдың 11 ақпандында Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі теңгенің айырбас бағамын қалыптастыру процесіне араласуын үақытша қысқарту туралы шешім қабылдады. Нәтижесінде 2014 жылғы 12 ақпанның ішінде теңгенің нарықтық, айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 184.55-ке дейін, яғни шамамен 19%-ға төмендеді. Жалпы қаржы нарығы мен экономиканың тұрақсыздануын болдырмау үшін, Ұлттық банк 1 АҚШ доллары үшін 182-188 теңге ауқымында АҚШ долларына қатысты теңге бағамының ауытқы дәлізін белгілеуді жоспарлап отыр. 2013 жылғы 6 наурыздағы жағдай бойынша АҚШ долларына теңгенің ресми бағамы 184.06 теңгенің күрады. Алайда теңгенің айырбас бағамының серпініне және Ұлттық банктің одан арғы әрекетіне, сондай-ақ, Қазақстанның экономикасына осы факторлардың әсеріне қатысты түрлаусыздық, бар.

Компания басшылығы үлттық, валютаның құнсыздануы Топтың қаржылық жағдайының төмендеуіне әкелмейді, өйткені Топ өнімінің басым бөлігі экспорталады деп есептейді. Алдын-ала есептеу бойынша АҚШ долларына қатысты бағамының өсуі кіріс бөлігінің өсуіне, шығыс бөлігінің аз өсуіне және операциялық пайданың едәуір өсуіне әкеледі.

44. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ БЕКІТУ

2014 жылғы 6 наурызда Шоғырландырылған қаржылық есептілікті басшылық, мақұлдады және шығару үшін бекітті.

ГЛОССАРИЙ

Термин	Анықтамасы
CAPEX	Күрделі шығындар
CO₂	Көмірқышқыл газ
EBIT	Пайыздар мен салықтарды төлеуге дейінгі пайда
EBITDA	Пайыздарды, салықтарды төлеуге дейінгі және амортизацияға дейінгі пайда
EBITDA margin	Пайыздарды, салықтарды және амортизацияны шегеруге дейінгі пайданың өнімді сатудан түсken пайдаға пайызben көрсетілген қатынасы
БЖБ	Бөлінетін жұмыс бірліктері
ERP	Enterpriseresourceplanning – кәсіпорын ресурстарын жоспарлау
GRI	GlobalReportingInitiative – Тұрақты даму саласындағы есептілік бойынша ғаламдық, бастама
IPO	Initial Public Offering – акцияларды бастапқы орналастыру
ISO	International Organization for Standardization – Халықаралық стандарттау жөніндегі үйим
ISO 14001	Қоршаған орта менеджмент жүйесінің халықаралық стандарты Environmental management systems – Requirements with guidance for use/ – Қолдану жөніндегі талаптар мен нұскажаулық
MTU	Metric tons of uranium – үранның метрлік тонналары
OHSAS 18001	Кәсіби қауіпсіздік пен деңсаулықты басқару жүйесінің халықаралық стандарты Occupational Healthand Safety Management Systems/ – Талаптар
R&D	Research&Development – ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-құрастыру жұмыстары (F3ТК, Ж)
U₃O₈	Уранның шала тотығы-тотығы
UF₆	Уран гексафториді
UO₂	Уран диоксиді
UO₃	Уран триоксиді
АҚ	Акционерлік қоғам
АЭС	Атом электростанциясы
ЕДБ	Екінші деңгейдегі банк
ШКОМТУ	Д. Серікбаев ат. Шығыс-Қазақстан мемлекеттік техникалық университеті
ШКО	Шығыс-Қазақстан облысы
БЖРТ	Болотовтың жел роторлық турбиналары
ЖЭК	Жел энергетикалық қоныдырғылар
ТКК	Тауқен компаниясы
ЕТҰ	Еншілес және тәуелді үйымдар

Термин	Анықтамасы
ӨК	Кен өндіру кәсіпорны
ЖААҚ	Жабық, акционерлік қоғамы
УШТ	Уранның шала тотығы-тотығы
ҚазҰТУ	Қ.И. Сәтпаев ат. Қазақ ұлттық техникалық университеті
ҚазҰУ	Әл-Фараби ат. Қазақ ұлттық университеті
ПӘК	Пайдалы әрекет коэффициенті
АҚХА	Атом қуаты халықаралық агенттігі
МАЭК	Маңғыстау атомно-энергетикалық комбинаты
МБЛ	Мыс-бериллий лигатуралары
ҚР ИЖТМ	Қазақстан Республикасының Индустрія және жаңа технологиялар министрлігі
МК	Металлургиялық комбинат
ХЭК	Халықаралық электротехникалық комиссия
ҰЯЗУ	Ұлттық, ядролық, зерттеулер үниверситеті
ҒТК	Ғылыми-техникалық кеңес
ЖШІҚ	Жаупкершілігі шектеулді қоғам
ЕҚ және ӨК	Еңбек қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік
АЭӨҚ	Атом энергетикасы, өнеркәсібі және іргелес салалар қызметкерлерінің кәсіподары
ЖҰС	Жерасты ұнғымалық, сілтілеу
СМ және СЖМ	Сирек және сирек-жер металдары
БК	Бірлескен кәсіпорны
ЖБҚ	Жылу бөлгіш кұрамалар
ЖСҚ	Жылулық сорғыш қондырғылар
ЖШС	Жаупкершілігі шектеулі серіктестігі
ҮМЗ	Үлбі металлургия зауыты
ЕҚҚОБ	Еңбек қорғау және қоршаған орта басқармасы
УБО	Уран байыту орталығы
ОҚО	Оңтүстік-Қазақстан облысы
ЯОЦ	Ядролық-отын циклы

KAZATOMPROM
NATIONAL ATOMIC COMPANY

«ҚАЗАТОМӨНЕРКӘСІП»
ҰЛТЫҚ АТОМ КОМПАНИЯСЫ
АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

010000, Қазақстан Республикасы,
Астана қаласы, Д. Конанев көшесі, 10
Тел: +7 /7172/ 55 13 98
Факс: +7 /7172/ 55 13 99
e-mail: nac@kazatomprom.kz

